

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS
VADYBOS INSTITUTAS

AUŠRA PERMINAITĖ

**MAŽEIKIŲ RAJONO IKIMOKYKLINIO IR
PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ
PROFESINIS TOBULINIMASIS**

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

doc. dr. *Rūta Dačiulytė*

VILNIUS

2014

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

VADYBOS INSTITUTAS

**MAŽEIKIŲ RAJONO IKIMOKYKLINIO IR
PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ
PROFESINIS TOBULINIMASIS**

Švietimo politikos ir vadybos magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 621L20009

Vadovė

_____ **Doc. Dr. Rūta Dačiulytė**

(parašas)

2014 11

Recenzentas

(parašas)

2014 11

Atliko

SPVmns3-02

_____ **A. Perminaitė**

(parašas)

2014 11

VILNIUS

2014

TURINYS

IVADAS.....	5
1. IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ KOMPETENCIJŲ TEORINIS PAGRINDIMAS.....	9
1.1. Bendroji kompetencijų samprata mokslinėje literatūroje.....	9
1.2. Pedagogų kompetencijų apibrėžtis teisės aktuose	15
1.3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo reglamentavimas	22
2. PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO SISTEMA.....	26
2.1. Kvalifikacijos tobulinimo subjektai ir jų funkcijos.....	26
2.2. Kvalifikacijos tobulinimo formos/būdai.....	33
3. MAŽEIKIŲ RAJONO IKIMOKYKLINIO IR PRIEŠMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PASLAUGŲ ATITIKTIES PEDAGOGŲ PROFESINIO TOBULINIMOSI POREIKIAMS TYRIMAS.....	43
3.1. Tyrimo metodologija ir organizavimas	43
3.2. Paslaugų tiekėjų nuomonės apie KT paslaugas bei jų atitiktį pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimo rezultatai ir analizė.....	48
3.3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų KT paslaugų atitikties jų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimo rezultatai ir analizė.....	56
3.3.1. Demografiniai duomenys apie respondentus.....	56
3.3.2. Esamos KT sistemos atitikties pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams analizė.....	58
3.3.3. Ikimokyklinių pedagoginių kompetencijų tobulinimo poreikio vertinimas.....	63
3.3.4. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos vertinimas.....	69
4. KOKYBINIO IR KIEKYBINIO TYRIMO REZULTATŲ PALYGINIMAS IR APTARIMAS.....	76
IŠVADOS.....	79
REKOMENDACIJOS.....	82
LITERATŪRA.....	84
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA.....	89
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA.....	89
PRIEDAI.....	91

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Kompetencijų modelis.....	18
2 lentelė. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijos.....	20
3 lentelė. KT paslaugų organizavimo vertinimas, remiantis paslaugų tiekėjų požiūriu.....	48
4 lentelė. KT paslaugų turinio vertinimas, remiantis paslaugų tiekėjų požiūriu.....	51
5 lentelė. KT sistemos vertinimas, remiantis paslaugų tiekėjų požiūriu	53
6 lentelė. Respondentų atsakymų skirstinys pagal tai, kokių kompetencijų jiems trūksta.....	64
7 lentelė. KT sistemos stipriosios ir silpnosios pusės, remiantis respondentų vertinimu.....	70
8 lentelė. Priežastys, trukdančios/neskatinančios dalyvauti KT renginiuose.....	72

Paveikslų sąrašas

1.1.1. pav. Kompetencijos modelis.....	10
1.1.2. pav. Kompetencijos sudedamosios dalys.....	11
1.1.3. pav. Kompetencijos „ledkalnio“ modelis.....	13
2.1.1. pav. Kvalifikacijos tobulinimo subjektų lygmenys.....	26
2.2.1. pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų atestacinės kategorijos.....	38
3.3.1.1. pav. Respondentų skirstinys pagal lytį.....	56
3.3.1.2. pav. Respondentų skirstinys pagal išsilavinimą.....	57
3.3.1.3. pav. Respondentų skirstinys pagal amžių.....	57
3.3.1.4. pav. Respondentų skirstinys pagal kvalifikacinę kategoriją.....	57
3.3.1.5. pav. Respondentų skirstinys pagal darbo stažą.....	57
3.3.2.1. pav. Respondentų skirstinys pagal dalyvavimą KT renginiuose.....	58
3.3.2.2. pav. Respondentų atsakymų skirstinys pagal esamus ir pageidaujamus KT paslaugų informacijos šaltinius.....	59
3.3.2.3. pav. Respondentų atsakymų skirstinys pagal esamus ir pageidaujamus KT būdus.....	60
3.3.2.4. pav. Respondentų atsakymų skirstinys pagal esamas ir pageidaujamas KT įstaigas.....	62
3.3.3.1. pav. Respondentų atsakymų, apie KT renginiuose tobulinamas kompetencijas bei jų tobulinimo poreikį ateityje, skirstinys.....	67
3.3.3.2. pav. Respondentų atsakymų apie sritis, kuriose trūksta KT paslaugų reitingas.....	68

IVADAS

Tyrimo aktualumas. Šiuolaikiniame pasaulyje vyksta ne tik staigūs ekonominiai pokyčiai, bet ir socialinė bei kultūrinė kaita. Šie pokyčiai vis labiau turi įtakos ne tik Lietuvos švietimo sistemai, bet ir ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų darbui¹. Lietuvos švietimo sistema vis labiau pabrėžia pedagogo darbo svarbą, todėl dabar daugiau dėmesio skiriama pedagogų kvalifikacijai bei turimoms kompetencijoms². Šiuolaikiniams pedagogams jau nebepakanka vien tik kvalifikacijos. Vis didesnis dėmesys krypta į tai, kaip pedagogas geba atlikti tam tikrą veiklą. Tai reiškia, jog svarbu tampa ne tik kvalifikacija, bet ir pedagogo kompetencija, kuri Lietuvos švietimo įstatyme apibrėžiama kaip „gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma“³. Kintančiame pasaulyje pedagogas taip pat turi keistis, todėl tam būtinas nuolatinis profesinis tobulinimasis. Kaip teigia žymus mokslininkas Guskey, pedagogų profesinis tobulinimasis turėtų būti nenutrūkstantis procesas⁴. Pedagogams svarbu ne tik nepamiršti to, kas jau žinoma, bet ir nuolat tobulėti, ieškoti naujų alternatyvų, kaip pagerinti ugdymo kokybę, nes mokslininkų teigimu, valstybės investicija į ikimokyklinį ugdymą yra būtina ir labiausiai atsiperkanti investicija. Tęstinių tyrimų duomenys rodo, jog ikimokyklinis ugdymas yra svarbus vėlesnis vaiko gyvenimo veiksnys⁵. Jis ne tik palengvina tolimesnį mokymąsi, bet taip pat sukuria socialinių bei kultūrinių žinių bagažą, kuris pasitarnauja sprendžiant įvairias socialines problemas tokias kaip skurdas, nedarbas, priklausomybės⁶. Galima teigti, kad ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas – pagrindinė vaiko ugdymosi grandis. Tačiau, tam kad būtų užtikrintas visapusiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo vaikų ugdymas, būtinas nuolatinis pedagogų tobulėjimas ir kompetencijų plėtojimas.

Šiuolaikiniams pedagogams tenka vis kiti vaidmenys⁷. Jie tampa ne tik žinių perteikėjais, bet ir skatintojais, koordinatoriais, padėjėjais⁸. Tokie nauji vaidmenys siejami su nuolatiniu tobulėjimu, naujų įgūdžių ugdymu⁹. Todėl dažnai akcentuojama, jog pedagogai yra tie ugdymo sistemos veikėjai, nuo kurių priklauso ne tik organizacijos, bet ir visos švietimo sistemos tobulėjimas¹⁰. Lietuvoje pedagogų kvalifikacijos tobulinimą bei kompetencijas įvairiais aspektais reglamentuoja įvairūs teisės

¹ Stankevičienė, K., et al., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesijos kompetencijos įsivertinimas*, Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2008, 62 p.

² Smilgienė, J., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje*, Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 12 p.

³ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 38-1804.

⁴ Guskey, T., R., *Profesinio tobulinimosi vertinimas*, Vilnius: Garnelis, 2004, 304 p.

⁵ Schweinhart, L.J., et al., *Significant benefits: The High/Scope Perry Preschool Study through age 40*, Ypsilanti, MI: High/Scope Press, 2005, 1-20 p.

⁶ *Švietimo kokybės analizė. Ikimokyklinio ugdymo kokybė*, 2012 rugsėjis, Nr. 13(77), prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/web/lt/neformalusis-vaiku-ir-suaugusiųjų-svietimas>>, (žiūrėta 2014 03 05).

⁷ Gedvilienė, G., et al., *Bendrojo ugdymo mokytojų kvalifikacijos poreikiai*, Kaunas, 2010, 51 p.

⁸ Ten pat.

⁹ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 174 p.

¹⁰ Ten pat.

aktai bei įstatymai. *Valstybinėje švietimo strategijoje 2003-2012 m.* pabrėžiama, jog vienas iš strategijos uždavinių yra padėti sudaryti sąlygas nuolatiniam mokymuisi bei siekti kvalifikacijos tobulinimo ir naujų kompetencijų įgijimo¹¹. Taip pat *Lietuvos valstybės ilgalaikės raidos strategijoje* (2002) teigiama, jog vienas iš svarbių uždavinių yra „pertvarkyti ir išplėtoti pedagogų rengimo bei kvalifikacijos tobulinimo sistemas, suderinti jas su švietimo tikslais ir uždaviniais, siekiant parengti mokytojus dirbti žinių visuomenėje“¹². Be to, *Jungtinių tautų Europos ekonomikos komisijos darnaus vystymosi švietimo strategijoje* (2005) pažymima, jog rengiant strategiją siekiama atsižvelgti į šiuos principus: įgyvendinti visą gyvenimą trunkančio mokymosi idėją, skirti dėmesio pedagogų rengimui, įskaitant ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogus, organizuoti jų tęstinį mokymąsi bei kvalifikacijos tobulinimą, nes ankstyvajame amžiuje jau formuojasi vaikų vertybinės nuostatos, todėl būtini kompetentingi pedagogai¹³. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, kaip matoma, yra siejamas su nuolatinio mokymosi idėja ir yra neatsiejama kiekvieno pedagogo darbo dalis.

Anot Dačiulytės, pedagogų kvalifikacijos bei turimų kompetencijų tobulinimas nėra vien tik profesinis tobulėjimas – tai yra ir paties pedagogo asmeninis augimas¹⁴. Tačiau pedagogų profesinis tobulėjimas yra viena iš problemiškesnių švietimo politikos sričių. Vis dažniau kalbama apie besiplečiantį kvalifikacijos tobulinimo paslaugų institucijų tinklą, didėjančią renginių pasiūlą, kurių kokybė ir efektyvumas yra diskutuoti. Pedagogams yra siūlomi įvairūs kvalifikacijos tobulinimo būdai, tačiau neaišku, ar pedagogai yra patenkinti teikiamomis paslaugomis, jų kokybe. Mokslinėje literatūroje teigiama, jog kokybė – tai visuma savybių, kurios patenkina paslaugos gavėjų poreikius¹⁵. Vadinasi, modernėjant kvalifikacijos tobulinimo sistemai, būtina orientuotis ir į pačių pedagogų poreikius. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje* (2012) akcentuojama, jog „kvalifikacijos tobulinimo procesas turi užtikrinti dermę tarp individualių pedagogo poreikių, švietimo įstaigos poreikių ir nacionalinių poreikių“, todėl ypač svarbu, jog kvalifikacijos tobulinimo paslaugos užtikrintų stokojamų kompetencijų įgijimą, kurios padėtų tobulėti tiek pedagogui, tiek įstaigai, tiek visai švietimo sistemai¹⁶. Taigi, pedagogų poreikiai šiame kontekste yra siejami su ikimokyklinio ugdymo kokybe. Kaip teigia Braslauskienė ir Norvilienė (2014), kokybišką ugdymą sudaro penkios svarbiausios dalys: pradinės sąlygos (t.y. priemonės, įranga, personalas), ugdymo proceso kokybė (t.y. pedagogų veikla, bendravimas ir bendradarbiavimas su tėvais, vaikais, įstaigos klimatas), rezultatų kokybė (t.y. įvairūs pasiekimai), pasekmių kokybė (t.y. nedarbo mažėjimas, kultūros lygio augimas),

¹¹ Valstybinė švietimo strategija 2003-2012 m., *Valstybės žinios*, Nr. 71-3216.

¹² Valstybės ilgalaikės raidos strategija, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 113-5029.

¹³ Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos darnaus vystymosi švietimo strategija, 2005, 7-8 p, prieiga per internetą: < http://www.smm.lt/uploads/documents/darnus-vystymas/Jungtines_tautos.pdf >, (žiūrėta 2014 05 10).

¹⁴ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 40 p.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 62-3152.

pridėtinė vertė (t.y. ugdymo įstagos indėlis vaikui)¹⁷. Akivaizdu, jog pedagogų kompetencijos yra vienas iš svarbių ugdymo kokybės veiksnių. Galima teigti, jog požiūris į ikimokyklinio ugdymo svarbą bei įtaką vaiko gyvenimui tampa vis aktualesnis, todėl švietimo politikai itin pabrėžia šios švietimo grandies kokybę bei pedagogų profesinio tobulėjimo svarbą.

Tyrimo problema. Vis daugiau pedagogų siekia profesinio tobulėjimo, ir kaip rodo tyrimai, pedagogai aktyviai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimo renginiuose¹⁸. Tačiau kiti mokslininkai pastebi, jog kvalifikacijos tobulinimo sistema turi ir nemažai spragų: programos dažnai yra trumpalaikės, atgalinio ryšio su lektoriumi galimybė yra daugiau deklaratyvi, nėra galimybės patikrinti, ar žinių taikymas vyksta sėkmingai, nepakankamai vertinama teikiamų paslaugų kokybė ir pan.¹⁹. Platus institucijų, teikiančių kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, ratas, kurios teikia skirtingas paslaugas, tačiau jų kokybė nėra užtikrinama²⁰. Kaip rodo daugelio šalių pavyzdžiai, visos švietimo sistemos efektyvumas, kokybė bei sėkmė didžiąja dalimi priklauso nuo kvalifikacijos tobulinimo paslaugų organizavimo²¹. Norint išsiaiškinti, koku mastu ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogus tenkina arba netenkina kvalifikacijos tobulinimo paslaugos, būtina surinkti išsamią informaciją apie pedagogų kvalifikacijos tobulinimo subjektų tinklą, tų subjektų teikiamas paslaugas, pedagogų poreikius bei jų realizavimo galimybes. Todėl, atsižvelgiant į šias kvalifikacijos tobulinimo sistemos silpnybes, keliama tokia darbo mokslinė **problema**: *kvalifikacijos tobulinimo paslaugų atitiktis Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams*.

Tyrimo objektas: Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinis tobulinimasis.

Tyrimo tikslas: Atskleisti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlą ir jos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams.

Tyrimo hipotezė:

- ❖ Kvalifikacijos tobulinimo paslaugos tik dalinai patenkina Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikius.

¹⁷ Braslauskienė, R., Norvilienė, A., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų administravimas ir vadyba*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2014, 85-86 p.

¹⁸ Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų analizė: III dalis. Jungtinė tyrimų ataskaita. UAB „RAIT“. 2011, prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/veiklos.php>>, (žiūrėta 2014 06 16).

¹⁹ Kaminskas, K., Prielaidos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo turinio ir formų kaitai, *Pedagogika*, 2001, Nr. 41., 78 p.

²⁰ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 29 p.

²¹ Villegas-Reimers, E., *Teacher professional development: an international review of the literature*, International Institute for Education Planning, UNESCO, 2003, 24 p.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo kompetencijų sampratą;
2. Išanalizuoti teisės aktus bei mokslinę literatūrą, reglamentuojančius ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo kompetencijas bei jų tobulinimą;
3. Išanalizuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos ypatumus;
4. Empiriškai įvertinti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlą ir jos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams.

Tyrimo metodai:

- Mokslinės literatūros analizė;
- Teisės aktų bei įstatymų analizė;
- Pusiaus struktūruotas interviu (kokybinis metodas);
- Anketinė apklausa (kiekybinis metodas);
- Statistinis duomenų apdorojimas;
- Kokybinė turinio analizė;
- Duomenų palyginimas.

Darbo praktinė reikšmė. Tyrimas leido ištirti KT paslaugų pasiūlos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams. Tyrimas padėjo išryškinti teigiamus KT sistemos aspektus bei tobulintinas sritis ir pagrįsti iškeltą hipotezę, jog KT paslaugos pasižymi daline atitiktimi ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulėjimosi poreikiams. Ši analizė reikšminga KT paslaugų tobulinimui KT paslaugų tiekėjų lygmenyje bei organizuojant pedagogų profesinį tobulėjimą įstaigos lygmenyje.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, keturi skyriai, darbo santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas ir priedai. Įvade pristatomas darbo objektas, tyrimo tikslas, problema, uždaviniai. Pirmame skyriuje nagrinėjama kompetencijos samprata, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų bei jų tobulinimo reglamentavimas. Antrame skyriuje pristatoma pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema, subjektai bei KT būdai. Trečiame skyriuje aprašomi atlikti tyrimai, pateikiama kokybinio ir kiekybinio tyrimų rezultatų analizė. Ketvirtame skyriuje aptariami bei palyginami tyrimo rezultatai. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, rekomendacijos, literatūros šaltinių sąrašas, santrauka lietuvių bei anglų kalbomis, priedai. Literatūros sąrašą sudaro 85 šaltiniai, pateikiamos 8 lentelės, 16 paveikslų ir 9 priedai. Visa darbo apimtis be priedų yra 90 puslapių.

1. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų tobulinimo teorinis pagrindimas

1.1. Bendroji kompetencijų samprata mokslinėje literatūroje

Kintanti mokymosi paradigma sąlygoja visų pedagogų kvalifikacijos kėlimo bei kompetencijų ugdymo svarbą²². Dabar vis labiau vertinamas ne pedagogo darbas, bet jo veikla ir veiklos rezultatai, kurie pasireiškia nuolatinio mokymusi, naujų kompetencijų ugdymu bei įvairiais gebėjimais ne tik dirbti, bet ir pritaikyti juos įvairiose situacijose. Mokytojo veikla tapo įvairialypė, todėl nuolatinis paties mokytojo mokymasis tampa vis reikšmingesnis²³. Nuolatinio mokymosi sąvoka tapo neatsiejama nuo kompetencijų ugdymo.

Besikeičiant pedagogo vaidmeniui, vis dažniau atsiranda tyrimų, susijusių su ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo svarba bei jo poveikiu vėlesniam vaiko gyvenimui. Yra teigiama, jog pedagogo kompetencijos yra vienas iš svarbiausių veiksnių, nulemiančių ankstyvojo ugdymo sėkmę²⁴. Taigi, keičiantis visuomenės poreikiams bei reikalavimams, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, naujų bei turimų kompetencijų ugdymas yra ypač svarbus.

Kiekvienos profesijos dalis yra kompetencijos. Kompetencijos apima žinias, įgūdžius, sugebėjimus, asmenines savybes, kurias galima pritaikyti ne kokiai nors konkrečiai profesijai, o daugeliui, tarp jų ir pedagogo profesijai²⁵. Kompetencijos samprata išreiškia pagrindinius švietimo uždavinius – padėti mokiniams pritaikyti įgytas žinias, gebėjimus ir patirtį gyvenime bei profesinėje veikloje ir dalyvauti nuolatinio mokymosi procese²⁶. Kad visa tai būtų atlikta, mokytojui būtinos kompetencijos²⁷. Kompetencijos sąvoka yra labai plati ir galima įvairi pedagogo kompetencijų skirstymo įvairovė. *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas* (2011) apibrėžia, kad „kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų visuma“²⁸. Tačiau mokslinėje literatūroje aptinkama kompetencijos samprata apibrėžia ją iš įvairių perspektyvų. Įvairūs mokslininkai siekia išsiaiškinti, kas lemia darbuotojų

²² Smilgienė, J., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje*, Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 1 p.

²³ *Pedagogų kompetencijų raiška ugdymo procese*, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo mokomoji medžiaga, pedagogų profesinės raidos centras, 2007, 27 p.

²⁴ *Competence Requirements in Early Childhood Education and Care*. Final report. 2011, 27 p., prieiga per internetą: <<http://www.researchconnections.org/childcare/resources/22399>>, (žiūrėta 2014 03 16).

²⁵ Malinauskienė, D., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: diagnostinis vertinimas*, Šiauliai, 2010, 103 p.

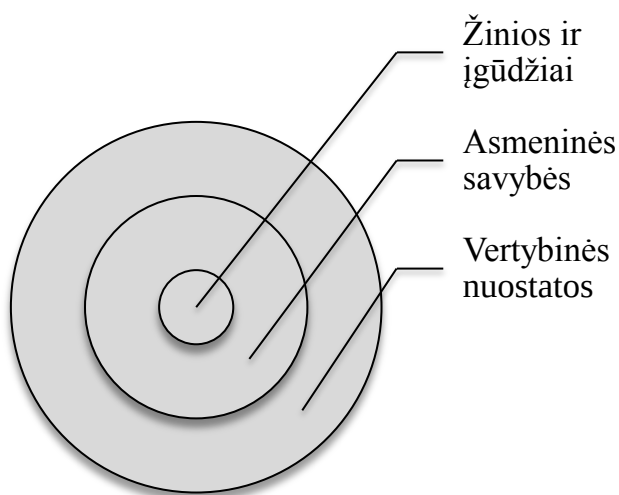
²⁶ *Ko reikia šiuolaikiniam mokytojui? Aktualus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo turinys*, mokomoji knyga mokytojams, Vilnius, 2008, 137 p.

²⁷ Ten pat.

²⁸ Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 38-1804.

veiklos efektyvumą, kas sudaro kompetencijų pagrindą, kokios tai savybės, ar šios savybės yra įgimtos, ar išugdomos²⁹. Taigi, kompetencijos klausimus analizuoja įvairūs mokslininkai.

Vaitkevičiūtės teigimu, pačia bendriausia prasme, kompetencija apima gebėjimus atlikti vienokią ar kitokią veiklą, turint tam pakankamai žinių, įgūdžių bei energijos³⁰. Pukelis pritaria šiai nuomonei ir mano, jog kompetencija apima asmens gebėjimus ir žinias, kurie suteikia galimybę atlikti tam tikrą profesinę veiklą³¹. Vadinasi, galima teigti, kad kompetencijos apima žmogaus gebėjimus ir žinias, kurios įgalina efektyviai atlikti įvairias veiklas. Kitų autorių, Jucevičienės bei Lepaitės teigimu, kompetencija – tai „kvalifikacijos raiška“³². Kitais žodžiais tariant, kompetencija suprantama kaip gebėjimas atlikti įvairias veiklas, remiantis individo žiniomis, įgūdžiais, požiūriu, asmeninėmis savybėmis bei vertybėmis³³. Tokia kompetencijos samprata pabrėžia ne tik žinių ir įgūdžių svarbą, kurie yra kvalifikacijos branduolys, bet ir akcentuoja asmeninių savybių, požiūrių bei vertybių visumą atliekant tam tikrą veiklą³⁴. Šią kompetencijos sampratą grafiškai galima pavaizduoti taip (žr. 1.1.1. pav.):

1.1.1. pav. Kompetencijos modelis

Šaltinis: Jucevičienė, Lepaitė, 2000, 44-50 p.

Taigi, žinios bei įgūdžiai yra kvalifikacijos branduolys, kurie taip pat yra sąlygojami žmogaus asmeninių savybių bei vertybinių nuostatų. Žinios ir įgūdžiai yra suprantami kaip pagrindiniai kompetencijos komponentai, kurie yra būtini kiekvienam pedagogui, siekiančiam veiklos efektyvumo ir kokybiškumo. Visi šie kompetencijos elementai yra tobulinami per visą gyvenimą mokantis bei

²⁹ Gražulis, V., et al., *Darbuotojas organizacijos koordinacinių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, 349 p.

³⁰ Vaitkevičiūtė, V., *Tarptautinių žodžių žodynas*, Vilnius: Žodynas, 2001, 504 p.

³¹ Pukelis, K., Pileičikienė, N., *Kai kurių Lietuvos universitetų ir kolegijų studijų programų kokybės ypatumai: studijų rezultatų paradigma. Aukštojo mokslo kokybė*, 2006, 20-43 p.

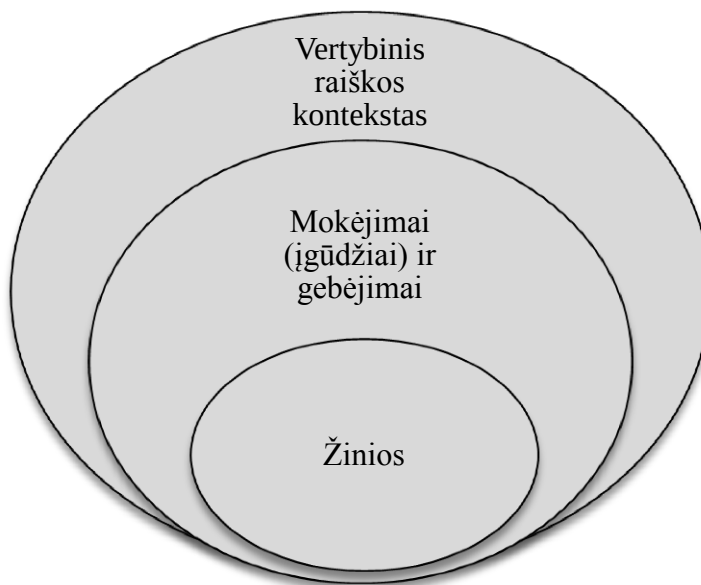
³² Jucevičienė, P., Lepaitė, D., *Kompetencijos sampratos erdvė*, 2000, 44-50 p.

³³ Žydžiūnaitė, V., et al., *Savaiminis mokymasis darbo aplinkoje: bendrosios kompetencijos vystymosi kontekstualumas*, Šiauliai, 2012, 25 p.

³⁴ Ten pat.

vertinant savo veiklą³⁵. Galima teigti, jog nuolatinis savo veiklos reflektavimas bei vertinimas yra vienas iš būdų nustatyti trūkstamas kompetencijas bei jas plėtoti.

Visų minėtų autorių nuomone, kompetencija yra ne tik pedagogo, bet ir visų profesijų atstovų gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis žiniomis, gebėjimais ir įgūdžiais, kurie užtikrina veiklos kokybiškumą bei sėkmę. Tačiau Laužackas ir Pukelis pateikia dar vieną kompetencijų modelį, kuriuo remiantis kompetencijų pagrindą taip pat sudaro žinios, o viršūnę – vertybinis kontekstas³⁶ (žr. 1.1.2. pav.).

1.1.2. pav. Kompetencijos sudedamosios dalys

Šaltinis: Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga, 2007, 297 p.

Taigi, vertybinis kontekstas neatsiejamas nuo kompetencijos sąvokos aiškinimo. Šių autorių nuomone, žinios ir gebėjimai, kurie įgyjami mokantis, yra tarsi kompetencijos pagrindas, tačiau kompetencijos raiška matoma tik atliekant tam tikrą veiklą³⁷. Žydžiūnaitė taip pat pritaria Laužackui bei Pukeliui ir teigia, jog kompetencija yra sudaryta iš tam tikrų elementų, t.y. žinios, vertybės, įgūdžiai ir požiūriai, kuriuos įgyjame ir kurie padeda atlikti įvairias užduotis³⁸. Taigi, aiškinant kompetencijos sąvoką, autoriai pabrėžia, jog čia svarbu ne tik teorinis žinojimas, bet praktinis įgūdžių bei žinių pritaikymas įvairiose veiklose. Asmuo kompetentingas tik tuomet, kai turimus gebėjimus ir įgūdžius demonstruoja kasdienėje veikloje.

³⁵ Žydžiūnaitė, V., et al., *Savaiminis mokymasis darbo aplinkoje: bendrosios kompetencijos vystymosi kontekstualumas*, Šiauliai, 2012, 26 p.

³⁶ *Pedagogų kompetencijų raiška ugdymo procese*, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga, pedagogų profesinės raidos centras, 2007, 297 p.

³⁷ Neifachas, S., *Ugdymo filosofijos logografika studijoms*, Vilnius: UAB Ciklonas, 2008, 102 p.

³⁸ Žydžiūnaitė, V., *Komandinio darbo kompetencijos ir jų tyrimo metodologija slaugytojų veiklos požiūriu*, Kaunas: Judex, 2005, 58 p.

Lepaitės manymu, kompetencija dažnai yra tapatinama su kvalifikacija³⁹. Ilgą laiką kompetencijos samprata nebuvo išryškinama. Esminis žodis vis dėl to buvo kvalifikacija. Tačiau, anot Lepaitės, žymus Lietuvos mokslininkas R. Laužackas savo darbuose jau atskiria kompetencijos ir kvalifikacijos sampratas ir teigia, jog „kompetencijos sąvoka yra artimesnė veiklos pasaulio aplinkai. Ją vartojame tuomet, kai tenka pabrėžti profesines žmogaus galias praktinėje veikloje. Kvalifikacijos sąvoka vartotina, kai kalbama apie tai, ką žmogus rengiasi arba įgyja švietimo sistemoje, kas yra švietimo procesų tikslai“⁴⁰. Taigi, šie Laužacko pastebėjimai jau išryškina skirtumus tarp kompetencijos ir kvalifikacijos sampratos. Kvalifikacija yra įgyjama ir ją galima įrodyti pateikiant diplomą, kurį asmuo gauna baigdamas tam tikras studijas, kai tuo tarpu, kompetencija atsiskleidžia asmens gebėjimais atlikti tam tikrą veiklą, jo veiklos rezultatais. Kaip teigia Gražulis, vien tik puikios akademinės žinios negarantuoja darbo sėkmės⁴¹. Vadinasi, galima daryti išvadą, jog diplomai bei pažymėjimai ne visada koreliuoja su sėkminga veikla.

Dar vienas mokslininkas Bitinas pabrėžia funkcinį kompetencijų aspektą. Jo teigimu, kompetencijas sudaro daug daugiau negu žinios, mokėjimai, vertybinės nuostatos. Autorius pabrėžia, jog kompetencijos yra gebėjimas turimas žinias, įgytą išsilavinimą ir patirtį panaudoti įvairioms problemoms spręsti⁴². Bitinas akcentuoja, jog kompetencijos yra „objektyvieji studijų rezultatai“, t.y. jos parodo, ką žmogus geba pabaigęs studijas⁴³. Remiantis įvairių mokslininkų nuomone, galima teigti, jog kvalifikacija parodo, kad pedagogas turi tam tikrų profesinių žinių reikalingų jo darbui, tačiau tai dar nereiškia, jog pedagogas turi pakankamai kompetencijų, todėl tam ir yra būtinas nuolatinis tobulėjimas.

Daugelis mokslininkų skirtingai aiškina kompetencijos sampratą, tačiau tarp šių aiškinimų dar galima išskirti „amerikietiškąją“ ir „britiškąją“ kompetencijos sampratą⁴⁴. Amerikietiškosios sampratos atstovai teigia, jog kompetencijų pagrindas yra gebėjimai, kurie užtikrina veiklos sėkmę bei puikius rezultatus, tuo tarpu, britiškiosios sampratos atstovai teigia, jog kompetencijų branduolį sudaro gebėjimai pasiekti tam tikrus keliamus standartus⁴⁵. Tačiau, vis dėlto daugelis mokslininkų kompetencijos sampratą sieja su amerikietiškuoju kompetencijos aiškinimu ir teigia, jog kompetencijos yra esminės individo charakteristikos, kurios priežasties ir pasekmės ryšiais susijusios

³⁹ Lepaitė, D., *Kompetencijų plėtojančių studijų programų lygio nustatymo metodologija*, Kaunas: Technologija, 2003, 18 p.

⁴⁰ Ten pat. 19 p.

⁴¹ Gražulis, V., et al., *Darbuotojas organizacijos koordinačių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, 349 p.

⁴² Bitinas, B., *Ugdymo filosofija*, Vilnius: Enciklopedija, 2000, 45 p.

⁴³ Ten pat.

⁴⁴ Gražulis, V., et al., *Darbuotojas organizacijos koordinačių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, 350 p.

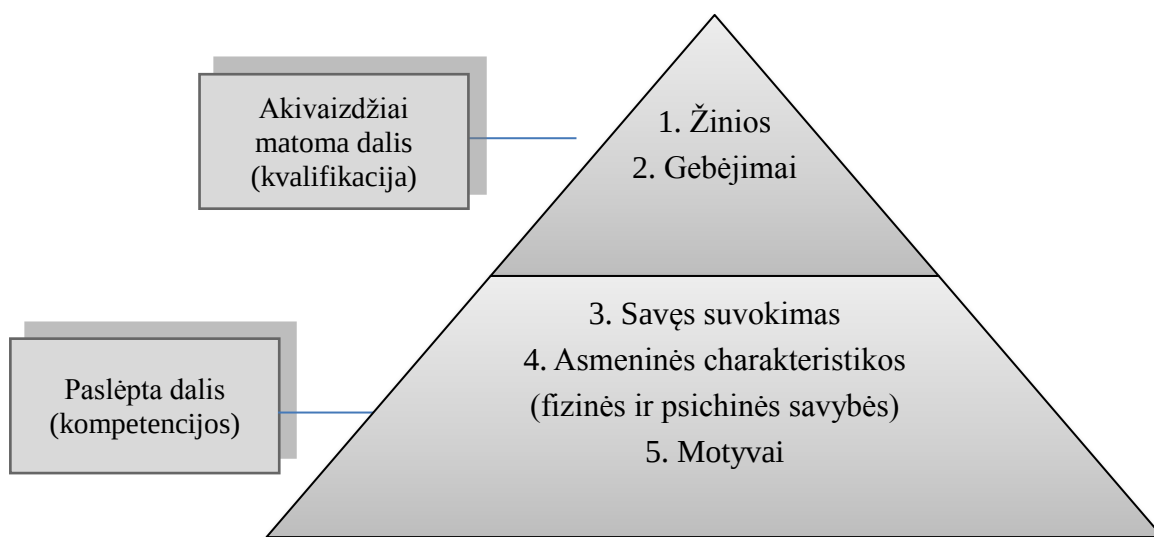
⁴⁵ Ten pat.

su puikia bei efektyvia veikla darbe, ar kurioje nors kitoje situacijoje⁴⁶. Taigi, kompetencijų tobulinimas akivaizdžiai siejamas su kokybiškesne bei veiksmingesne veikla.

Kad būtų kuo aiškiau atskleistas kompetencijos ir kvalifikacijos santykis būtų tikslinga išanalizuoti L. M. ir S. M. Spencer kompetencijos modelį⁴⁷. Šie autoriai išskiria 5 kompetencijos komponentus (žr. 1.1.3. pav.):⁴⁸

- Motyvai – tai dalykai, kurie sąlygoja žmogaus veiksmus;
- Asmeninės charakteristikos – fizinės asmens savybės, emocinis reagavimas į įvairias situacijas;
- Savęs suvokimas – tikėjimas savo gebėjimais efektyviai atlikti tam tikrą veiklą, individo vertybių sistema;
- Gebėjimai – sugebėjimas atlikti fizinę ar protinę užduotį;
- Žinios – žmogaus turima informacija apie tam tikrą sritį.

Šiuos komponentus Spenceriai suskirsto į matomą ir nematomą dalis ir pristato modelį, pavadindami jį „ledkalniu“ (žr. 1.1.3 pav.)⁴⁹:

1.1.3. pav. Kompetencijos „ledkalnio“ modelis

Šaltinis: L. M. ir S. M. Spencer, 1999, 11 p.

Viršutinę „ledkalnio“ dalį, t.y. matomą pusę, sudaro žinios ir gebėjimai, yra pagrindiniai kompetencijos elementai, kuriuos yra lengviau pamatyti bei kontroliuoti. Tuo tarpu nematomąją arba paslėptąją dalį sudaro asmens savęs suvokimas, savybės bei motyvai, kurie nulemia žmogaus elgesį

⁴⁶ Gražulis, V., et al., *Darbuotojas organizacijos koordinacinių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, 350 p.

⁴⁷ Spencer, L.M, Spencer, S.M., *Competence at Work: Models for Superior Performance*, New York, 1993, 11 p.

⁴⁸ Gražulis, V., et al., *Darbuotojas organizacijos koordinacinių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, 351 p.

⁴⁹ Spencer, L.M, Spencer, S.M., *Competence at Work: Models for Superior Performance*, New York, 1993, 11 p.

tam tikroje situacijoje⁵⁰. Taigi, šis modelis akcentuoja, jog žinios ir gebėjimai yra paviršiniai kompetencijos komponentai, juos lengviau tiek pastebėti, tiek tobulinti, tačiau „paslėptieji“ modelio elementai, Lepaitės teigimu, tampa esminiais komponentais, kurie sudaro prielaidas kompetencijų plėtojimui⁵¹. Taigi, stengiantis suvokti kompetencijos esmę, būtina akcentuoti praktinį kompetencijos aspektą. Vidinė asmens motyvacija, kuri nulemia elgesį darbe, asmeninės savybės bei požiūriai sudaro tą kompetencijos dalį, kurią sunku pastebėti, tačiau nuo jos priklauso darbo sėkmė bei efektyvumas.

Pasak Gražulio, kompetencijas galima suskirstyti į dvi kategorijas pagal veiklą, kurią jos nustato:

- ❖ ribinės kompetencijos – tai esminės savybės, kurios leidžia minimaliai, bet efektyviai atlikti tam tikrą veiklą. Dažniausiai šioms kompetencijoms priskiriamos žinios ir gebėjimai, tačiau šios kompetencijos neišskiria vidutinių ir puikių darbuotojų;
- ❖ atskiriančios kompetencijos – tai kompetencijos, kurios atskiria puikius darbuotojus nuo vidutinių⁵².

Vadinasi, ribinės kompetencijos gali būti apibūdinamos kaip esminės charakteristikos, kurių turėjimas nieko nepasako apie darbuotoją, tačiau atskiriančios kompetencijos išskiria žmogų iš kitų žmonių grupės.

Apibendrinant išryškėjo, kad kompetencijų pagrindą sudaro žinios, gebėjimai, įgūdžiai. Tačiau šiuolaikinėje kompetencijų sampratoje daugelis autorių išskiria ir kitus svarbius, sunkiai pamatomus kompetencijos elementus – asmeninės savybės, vertybės bei požiūriai. Šie kompetencijos elementai sudaro kompetencijos šerdį, giluminį aspektą, kuriuos yra sunkiausia įvertinti bei suprasti. Kompetencijos sąvoka traktuojama kaip žmogaus galių visuma, lemianti aukštesnės kokybės paslaugas. Be to, daugelis autorių pažymi, jog kompetencija nėra tik įgyta kvalifikacija. Ji yra visų anksčiau minėtų komponentų pritaikymas praktinėje veikloje, siekiant užtikrinti veiklos efektyvumą. Kadangi švietimo sistemoje pedagogas yra vienas iš svarbiausių veikėjų, jo kompetencijų kaita bei tobulinimas, kuomet siekiama ne tik žinių, bet gebama ir praktiškai jas pritaikyti yra esminis kompetencijos sąvokos aspektas⁵³. Apibendrinant galima teigti, kad pažymėjimas ar diplomas apie turimą kvalifikaciją neparodo turimų kompetencijų. Jų raiška praktinėje veikloje, remiantis turimais įgūdžiais, žiniomis, nuostatomis yra kompetencijos šerdis. Todėl, atsižvelgdamas į beisikeičiančius visuomenės poreikius, pedagogas privalo tobulinti bei plėtoti ne tik turimas kompetencijas, bet ir ugdyti naujas.

⁵⁰ Spencer, L.M, Spencer, S.M., *Competence at Work: Models for Superior Performance*, New York, 1993, 11 p.

⁵¹ Lepaitė, D., *Kompetencijų plėtojančių studijų programų lygio nustatymo metodologija*, Kaunas: Technologija, 2003, 24 p.

⁵² Gražulis, V., et al., *Darbuotojas organizacijos koordinačių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, 351 p.

⁵³ Jurašaitė-Harbison, E., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: struktūra, modelių realizavimas, įvertinimas*, daktaro disertacija, Vilnius: VPU, 2004, 45 p.

1.2. Pedagogų kompetencijų apibrėžtis teisės aktuose Lietuvoje

Mokymosi visą gyvenimą idėja tapo pagrindiniu Lietuvos švietimo sistemos principu⁵⁴. Pedagogui mokymasis turi reikšti ne tik įgytą kvalifikaciją, bet suvokimą, jog einama žinių, gebėjimų bei vertybių link. Būtent šiam tikslui pasiekti yra būtinos kompetencijos, kurias reikia nuolat atnaujinti arba įgyti naujų. Todėl, ne mažiau svarbus ir pedagogo kompetencijos apibrėžimas valstybiniuose dokumentuose.

Pedagogų rengimo koncepcijoje (2004) pedagogo kompetencijos nėra apibrėžtos, tačiau išskiriami dėmenys, kurie sudaro kompetencijų pagrindą: *bendrosios kultūrinės kompetencijos, dalykinės kompetencijos* bei *pedagogo profesinės kompetencijos*⁵⁵. *Pedagogų rengimo koncepcijoje* kompetencijų pagrindą sudaro gebėjimai ir įgūdžiai, kurie reikalingi sėkmingam pedagogo darbui, dirbančiam tiek bendrojo lavinimo mokykloje, tiek ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo įstaigose.

Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007) taip pat pabrėžiama, jog apraše pateikiamos kompetencijos svarbios visiems pedagogams be išimties: ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio, vidurinio, profesinio, specialiojo, bei neformalaus ugdymo pedagogams⁵⁶. Šis aprašas išskiria šias kompetencijas:

- *Bendrakultūrinė kompetencija, kuri suprantama kaip „žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą žmogaus veiklą konkrečioje(-iose) kultūroje(-ose)“;*
- *Profesinės kompetencijos, suprantamos kaip „mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, reikalingos sėkmingai bendrajai ugdymo veiklai, jos nesusijusios su ugdymo turinio koncentrais/sritimis“;*
- *Bendrosios kompetencijos, kurios suvokiamos kaip „žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai, kitos asmeninės savybės, reikalingos mokytojo veiklai ir galimos perkelti iš vienos rūšies veiklos į kitą“;*
- *Specialiosios kompetencijos, kurios suprantamos kaip „mokytojo žinios, įgūdžiai, gebėjimai, vertybinės nuostatos, požiūriai ir kitos asmeninės savybės, sąlygojančios sėkmingą jo veiklą konkrečiame ugdymo turinio konkcentre/srityje“⁵⁷.*

⁵⁴ Švietimo gairės 2003-2012, 137 p., prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/2003_2012_metu_Valstybin_%20svietimo_strategija/svietimo.gaires.pdf>, (žiūrėta 2014 06 06).

⁵⁵ Ten pat.

⁵⁶ Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 12-511.

⁵⁷ Ten pat.

Būtina pabrėžti, jog šiame apraše išskiriamos kompetencijos, būtinos visiems pedagogams, įskaitant ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogus. Tai reiškia, jog šis aprašas skirtas visų ugdymo pakopų bei dalykų mokytojams⁵⁸. Monkevičienės nuomone, apraše pateiktas kompetencijų turinys siejamas tik su pedagogo gebėjimais ir žiniomis⁵⁹. Tačiau, apraše išskirtos kompetencijų sritys nesiejamos su tam tikra pedagogo karjeros stadija, todėl darosi neaišku, kokias kompetencijas pedagogas turi būti įgijęs, ir kokias turi dar įgyti konkrečioje savo karjeros stadijoje⁶⁰. Vadinasi, akcentuojamos kompetencijos, kurias pedagogai turi turėti baigę studijas, tačiau tolimesnis karjeros kelias nėra aiškus.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012) pabrėžiama, jog svarbu užtikrinti visų švietimo lygmenų pedagogų tikslingą profesinį tobulėjimą, teikiamų paslaugų kokybę bei skatinti pedagogų motyvaciją nuolatiniam mokymuisi⁶¹. Šis dokumentas pateikia kiek kitokią pedagogo kompetencijų skirstymą: *bendrosios kompetencijos, dalykinės kompetencijos, didaktinės kompetencijos*. Pagal gebėjimų pobūdį, *bendrosios kompetencijos* yra praplėstos vadybinėmis organizacinėmis kompetencijomis (įskaitant ekonominį ir finansinį raštingumą), kultūrinėmis kompetencijomis (įskaitant meninę raišką bei kultūrinį aktyvumą), socialinėmis kompetencijomis (apimančios pilietinį ir demokratinį sąmoningumą, visuomeninį aktyvumą, socialinį jautrumą, įskaitant labdaros ir paramos organizavimą, kitą pagalbą neįgaliesiems ir socialiai pažeidžiamiems asmenims) ir sportinėmis kompetencijomis (įskaitant sporto ir nuolatinio fizinio aktyvumo propagavimą ir sporto renginių organizavimą)⁶². *Dalykinės kompetencijos* apima „mokomojo ir tai pačiai Žinijos bei ugdymo sričiai (socialiniai, humanitariniai, gamtos mokslai, technologijos, menai, kūno kultūra ir sportas) priklausančių dalykų pagrindų bei naujovių išmanymą“, o *didaktinės kompetencijos* apima „psichologines žinias ir jų taikymą, profesinės etikos išmanymą ir laikymąsi“⁶³. Tačiau toks kompetencijų išskirstymas yra pernelyg smulkus, o kai kurių kompetencijų priskyrimas bendrosioms kompetencijoms yra netgi nepagrįstas⁶⁴. Pavyzdžiui, sportinių kompetencijų priskyrimas bendrosioms kompetencijoms yra nepagrįstas todėl, jog šios srities specialistams (pvz. kūno kultūros mokytojas) sportinės kompetencijos yra priskiriamos prie dalykinių kompetencijų⁶⁵. Taigi, toks bendrųjų kompetencijų detalizavimas yra neaiškus ir netgi nepagrįstas.

Europos Komisijos dokumente „*Bendrieji Europos principai dėl mokytojo kompetencijos ir kvalifikacijos*“ (2005) išskiriamos trys pagrindinės mokytojų kompetencijų sritys:

⁵⁸ Monkevičienė, O., Stankevičienė, K., *Pedagogo kompetencijos*, Vilnius: VPU, 2008, 101 p.

⁵⁹ Ten pat. 66-67 p.

⁶⁰ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 215 p.

⁶¹ Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 62-3152.

⁶² Ten pat.

⁶³ Ten pat.

⁶⁴ Ten pat.

⁶⁵ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 212-213 p.

- Veikla, susijusi su kitais asmenimis;
- Veikla, susijusi su žiniomis, technologijomis ir informacija;
- Veikla, susijusi su visuomene⁶⁶.

Šis mokytojų kompetencijų skirstymas yra gana bendras ir sutelktas į pedagogo gebėjimus veikti trijose glaudžiai susijusiose sferose: individas → informacija → visuomenė⁶⁷. Šio dokumento konkretus kompetencijų išskyrimas yra labai aiškus ir pagrįstas, nes kompetencijos, susijusios su šiomis veiklomis, būtinos kiekvienam pedagogui bei jo sėkmingai veiklai.

Pateikta kompetencijų samprata bei skirstymas Lietuvoje bei ES taikoma visiems pedagogams be išimties, įskaitant ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogus. Kaip teigia Monkevičienė, Lietuvoje kompetencijos yra daugiau orientuotos į turinį, o ES – į asmenį. ES vyriausybės vadovų susitarimuose nuspręsta, jog kompetencijas sudaro:

- Kognityvinės kompetencijos;
- Funkcinės kompetencijos;
- Asmeninės kompetencijos;
- Etinės kompetencijos⁶⁸.

Monkevičienės teigimu, šios kompetencijos yra nukreiptos į asmenį, t.y. kompetencijas sudaro įvairūs gebėjimai, žinios bei įgūdžiai, kuriuos asmuo sugeba naudoti ir suderinti⁶⁹. Neifachas cituodamas Kaminską teigia, jog kompetencijų tobulinimas yra prioritetinga švietimo sritis Europos šalyse⁷⁰. Monkevičienė pritaria šiai nuomonei ir teigia, jog Lietuva turėtų orientotis į Europos kvalifikacijų supratimą, kurdamą savo šalies pedagogų kompetencijų aprašus⁷¹. Taigi, pedagogų kompetencijų sandara mūsų šalyje turėtų būti labiau orientuota į asmenį, o ne į turinį.

Kintantys pedagogų vaidmenys skatina pokyčius ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo įstaigose. Šių pedagogų kompetencijos sulaukia vis daugiau mokslininkų bei švietimo atstovų dėmesio⁷². Taigi, atsiranda vis daugiau mokslininkų, kurie akcentuoja ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijas bei jų svarbą.

Itin reikšmingą tyrimą atliko Juršaitė - Harbison, kuris turėjo įtakos ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų problemos analizavimui. Ši mokslininkė sukūrė ikimokyklinio ugdymo

⁶⁶ *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*, European Commission Directorate-General for Education and Culture, 2005, 3 p., prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf>, (žiūrėta 2014 03 16).

⁶⁷ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 209 p.

⁶⁸ Monkevičienė, O., Stankevičienė, K., *Pedagogo kompetencijos*, Vilnius: VPU, 2008, 68-69 p.

⁶⁹ Ten pat.

⁷⁰ Neifachas, S., *Ugdymo filosofijos logografika studijoms*, Vilnius: UAB Ciklonas, 2008, 107 p.

⁷¹ Monkevičienė, O., Stankevičienė, K., *Pedagogo kompetencijos*, Vilnius: VPU, 2008, 69-70 p.

⁷² Stankevičienė, K., et al., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesijos kompetencijos įsivertinimas*, Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2008, 63 p.

pedagogų kompetencijų modelį, kuriame išryškinta humanistinė ugdymo pozicija ir požiūris į pedagogą⁷³. Mokslininkės sukurta kompetencijų modelį sudaro šios kompetencijos (žr. 1 lentelė):^{74 75}

1 lentelė. Kompetencijų modelis

1. Pedagoginis išprusimas	Tai apima pedagogo supratimą, žinias apie ugdymo procesą, ugdytinių pažinimą, gebėjimą taikyti įgytas žinias praktikoje. Pavyzdžiui, išprusimas apima pedagogo gebėjimą vertinti vaiko elgesį, švietimo dokumentų išmanymą, darželio metodikos suvokimą. Taip pat ši kompetencija pabrėžia pedagogo žinias apie skirtingo amžiaus vaikų psichologines bei fiziologines savybes.
2. Veiklos prognozavimo ir planavimo (teleologinė kompetencija)	Tai kompetencijos, kurių dėka pedagogai geba veikti visuose lygmenyse: ugdytiniai, tėvai, kolegos. Taip pat tai pedagogo gebėjimas įgyvendinti ugdymo tikslus, planuoti veiklą, gebėjimas ne tik dirbti su visa auklėtinių grupe, bet ir gebėjimas individualizuoti veiklą.
3. Ugdymo proceso organizavimo kompetencija	Ši kompetencija apima visa tai, kas susiję su pedagogo veikla: sprendimų priėmimas, problemų sprendimas, užduočių apibrėžimas, motyvacijos, kūrybingumo ir entuziazmo skatinimas. Pedagogas turi gebėti sukurti darbingą atmosferą grupėje, taikyti įvairias metodikas bei sudaryti sąlygas vaikams taikyti naujas žinias.
4. Pedagoginis bendravimas ir bendradarbiavimas	Pedagoginis bendravimas ir bendradarbiavimas svarbus informacijos ir žinių pasikeitimui. Svarbu, jog pedagogas veiksmingai bendrautų su ugdytiniais, kolegomis ir kitais ugdymo procese dalyvaujančiais asmenimis, tam kad informacija būtų panaudota tinkamai. Ši kompetencija suprantama kaip pedagogo gebėjimas bendrauti su ugdytiniais, perteikti tėvams informaciją bei priimti informaciją iš jų, gebėjimas dirbti kolektyve, kreiptis pagalbos bei dalintis savo patirtimi.
5. Ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencija	Tai pedagogo gebėjimas įsitraukti į sparčiai kintantį ugdymo procesą, įžvelgti ugdymo spragas ir inicijuoti naujus tikslus, kritiškai vertinti savo veiklą bei siekti ją tobulinti.

Šaltinis: Jurašaitė-Harbison, 2003, 59 – 60 p.

Mokslininkės teigimu, svarbu, jog ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinis tobulėjimas būtų siejamas su pedagogų asmeninių savybių ugdymu ir teigiamu savęs vertinimu⁷⁶. Nors ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų struktūroje svarbios žinios bei gebėjimai, vis dėlto labiau pabrėžiamas vertybinis kompetencijų aspektas, kurį sudaro pedagogo atvirumas, atsakomybė,

⁷³ Jurašaitė-Harbison, E., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcija: kompetencijų modelio įgyvendinimas, įvertinimas*, Vilnius: VPU, 2003, 59 p.

⁷⁴ Ten pat.

⁷⁵ Jurašaitė-Harbison, E., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: struktūra, modelių realizavimas, įvertinimas*, daktaro disertacija, Vilnius: VPU, 2004, 42-45 p.

⁷⁶ Ten pat.

bendravimas ir bendradarbiavimas, saviugda ir gebėjimas toliau tobulėti⁷⁷. Vadinasi, ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijoms Būdingos asmeninės, pedagoginės ir psichologinės savybės, bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijos, vaiko pažinimas ir jo elgesio išmanymas. Tačiau ne mažiau svarbus ir mokymosi visą gyvenimą nuostatų ugdymas. Besimokantys pedagogai, kurie nuolat siekia profesinio tobulėjimo, teikia ne tik aukštesnės kokybės paslaugas, bet ir kuria žinių visuomenę.

Monkevičienės teigimu, rengiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogus svarbu ugdyti bendrakultūrinės ir bendrąsias (perkeliamas) kompetencijas⁷⁸. Bendrakultūrinės kompetencijos apima demokratinių ir pilietinių idėjų skleidimą ugdomojoje grupėje, švietimo aktualijų išmanymą ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje, vertybių diegimą ugdytiniais, bei informacinių technologijų taikymą ugdymo procese⁷⁹. Bendrosios (perkeliamos) kompetencijos, autorės teigimu, gali būti skirstomos į šias grupes:

- *Socialinė-komunikacinė* kompetencija, kuri suprantama kaip gebėjimą bendradarbiauti keturiais lygmenimis: ugdytojas → ugdytinis → šeima → bendruomenė⁸⁰. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogui svarbi sąveika tiek su ugdytiniais bei jų tėvais, tiek su pačia vietos bendruomene, kurioje gali dalyvauti diskusijose, reikšti savo idėjas.
- *Informacijos valdymo* kompetencija apima pedagogo žinias, įgytas studijų metu bei gebėjimą ne tik suprasti, bet ir taikyti įvairias ugdymo naujoves savo veikloje⁸¹.
- *Veiksmingos veiklos* kompetencija suprantama kaip pedagogo gebėjimas planuoti savo veiklą, ją reflektuoti, pastebėti savo profesinės veiklos trūkumus ir numatyti tos veiklos tobulinimą, t.y. kompetencijų ugdymą⁸².
- *Pokyčių valdymo* kompetencija suvokiama kaip gebėjimas kūrybiškai atlikti veiklą, priimti naujoves bei jas kritiškai vertinti, prisidėti prie organizacijos plėtojimo⁸³.
- *Tiriamoji* kompetencija apima pedagogo sugebėjimą reflektuoti savo veiklą bei ją vertinti⁸⁴.
- *Mokymosi mokytis* kompetencija suprantama kaip pedagogo nuostatos, apimančios mokymosi visą gyvenimą idėją, gebėjimą išvelgti, kokių kompetencijų pedagogui trūksta norint užtikrinti kokybišką veiklą ugdymą⁸⁵.
- *Edukacinė* kompetencija apima pedagogo vaiko pažinimo, jo poreikių tenkinimo žinias⁸⁶. Taip pat ši kompetencija suprantama kaip pedagogo gebėjimas parengti ir įgyvendinti įvairias

⁷⁷ Ten pat. 46 p.

⁷⁸ Monkevičienė, O., Stankevičienė, K., *Pedagogo kompetencijos*, Vilnius: VPU, 2008, 125-127 p.

⁷⁹ Ten pat.

⁸⁰ Ten pat.

⁸¹ Ten pat.

⁸² Ten pat.

⁸³ Ten pat.

⁸⁴ Ten pat.

⁸⁵ Ten pat.

⁸⁶ Ten pat.

ugdymo programas, taikyti ugdymo metodus ir priemones, atsižvelgiant į vaiko gebėjimus ir galimybes⁸⁷.

Galima teigti, jog Jurašaitė-Harbison bei Monkevičienė pastebi, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai turi turėti kompetencijas, kurios užtikrintų kokybišką ugdymo procesą. Pedagogams svarbios ne tik profesinės žinios, tačiau taip pat labai svarbios asmeninės pedagogo savybės, ugytinių pažinimo, bendravimo, bendradarbiavimo bei psichologinės kompetencijos, kurios padėtų dirbti ne tik su ugdytiniais, bet ir jų tėvais, visuomene bei bendruomene.

Labai panašios ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijos pateikiamos ir *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo standarte* (2008). Remiantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu, išskiriamos šios ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų veiklos sritys bei kompetencijos⁸⁸: (žr. 2 lentelė)

2 lentelė. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijos

Veiklos sritys	Kompetencijos
1. Vaiko pažinimas ir individo pripažinimas	1.1. Atpažinti bendruosius ir individualiuosius vaiko raidos ypatumus 1.2. Nustatyti esminius ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaiko poreikius ir individualizuoti jų tenkinimo būdus 1.3. Atpažinti sergantį vaiką, suteikti pirmąją pagalbą
2. Ugdymo turinio modeliavimas	2.1. Sugebėti individualizuoti ugdymo turinį 2.2. Interaktyvios pedagoginės sąveikos procese planuoti, organizuoti, vertinti, analizuoti, dokumentuoti vaikų veiklą 2.3. Kurti vaiko fizines ir psichines galias stimuliuojančią aplinką 2.4. Įtraukti šeimą į aktyvią pedagoginę sąveiką
3. Profesinės kompetencijos tobulinimas	3.1. Reflektuoti savo veiklą ir mokytis visą gyvenimą 3.2. Taikyti informacinės komunikacijos priemones 3.3. Taisyklingai vartoti gimtąją kalbą ne tik realioje, bet ir virtualioje profesinėje veikloje

Šaltinis: Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo standartas, 2008.

Kompetencijų skirstymas, pateiktas *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo rengimo standarte* (2008) išskiria tris pagrindines veiklas ir šioms veikloms atlikti būtinas kompetencijas. Pirmoji bei antroji veiklos – vaiko pažinimas ir individo pripažinimas bei ugdymo turinio modeliavimas – orientuotos į vaiko asmenybę ir jo ugdymą. Tam kad šios veiklos būtų atliktos, ankstyvojo ugdymo pedagogams reikalingos bendravimo, bendradarbiavimo, psichologinės bei į vaiko

⁸⁷ Ten pat.

⁸⁸ Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo standartas, 2008, Nr. ISAK-1872.

pažinimą orientuotos kompetencijos. Trečioji veikla – profesinės kompetencijos tobulinimas – pabrėžia nuolatinio mokymosi idėją. Pedagogas turi priimti naujus iššūkius, nuolat plėtoti jau turimas kompetencijas ir įgyti naujų, tam kad būtų užtikrinta efektyvi veikla. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas turi turėti žinių ne tik apie bendravimą ir bendradarbiavimą su vaikais, jų tėvais bei kolegomis, dalintis informacija, gebėti dirbti kolektyve, taikyti naujas technologijas savo veikloje. Be viso to, pedagogui būtinas nuolatinis tobulėjimas, mokymasis, savo veiklos reflektavimas, psichologinės žinios, vaiko gebėjimų bei jo raidos ypatumų išmanymas. Kaip teigia Braslauskienė ir Norvilienė, pedagogui, kuriam tenka vis naujesni vaidmenys, svarbios ne tik profesinės kompetencijos, bet taip jam būtinos ir vadybinės kompetencijos, kurios padeda kontroliuoti, organizuoti, planuoti, kurti bei vertinti ugdymo procese iškilusias problemas⁸⁹. Vadinasi, įvairūs pokyčiai visuomenėje skatina tobulinti pedagogų kompetencijas, tam kad būtų užtikrintas kokybiškas ugdymas.

Apibendrinant galima sakyti, kad pedagogų kompetencijos yra reglamentuojamos šiuose valstybiniuose dokumentuose: *Pedagogų rengimo koncepcijoje* (2004), *Mokytojo profesijos kompetencijos apraše* (2007), *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje* (2012). Svarbu pabrėžti, jog šie dokumentai išskiria kompetencijas, kurios yra būdingos visiems pedagogams be išimties. Tačiau, besikeičiant pedagogo vaidmeniui ir formuojantis žinių visuomenei, vis dažniau imama kalbėti ir apie ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijas. Mokslinės Jurašaitė-Harbison (2004) ir Monkevičienė (2008) bei *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo standartas* (2008) akcentuoja ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų ypatumus. Išryškėjo, kad ikimokyklinio ugdymo pedagogams svarbios ne tik profesinės žinios. Minėtų mokslininkų teigimu, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams itin svarbios asmeninės savybės, pedagoginės, psichologinės, bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijos. Taip pat šie pedagogai turi labiau pasižymėti vaiko ir jo psichologijos išmanymu bei profesinio tobulėjimo planavimu. Vadinasi, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai turi turėti ne tik pedagogines žinias, bet tuo pačiu turi derinti psichologines žinias, siekiant pažinti vaikus, aktyviai bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytiniais, jų tėvais, kolegomis bei kryptingai reflektuojant savo veiklą, tam, kad būtų užtikrintas veiklos efektyvumas. Galima teigti, jog šios kompetencijos turi būti nuolat tobulinamos, nes besikeičiant visuomenei, keičiasi ir ikimokyklinio amžiaus vaikų poreikiai, todėl pedagogai turi būti pasiruošę tenkinti skirtingų kartų, jų tėvelių poreikius.

⁸⁹ Braslauskienė, R., Norvilienė, A., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų administravimas ir vadyba*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2014, 37-38 p.

1.3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo reglamentavimas

Švietimas – labiausiai atsiperkanti valstybės investicija, todėl nenuostabu, jog nuolatinio mokymosi idėja tampa vis svarbesnė. Mokymosi visą gyvenimą idėja liečia ne tik suaugusiųjų tęstinį mokymą, bet ir pedagogų profesinį tobulėjimą. Taigi, visų pedagogų, įskaitant ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogus, kvalifikacijos tobulinimo klausimas tampa aktualus įvairiuose teisės aktuose bei švietimo gairėse. Įgyta kvalifikacija, t.y. diplomas tampa nieko vertas, jeigu kvalifikacija nėra nuolatos tobulinama, o tuo pačiu tobulinamos ir pedagogo kompetencijos ar įgyjamos naujos. Kaip teigia Žadžiauskienė, profesionalūs pedagogai yra tie pedagogai, kurie nuolat tobulina savo kompetencijas ir taip geba ugdyti ne tik savo nuostatas mokytis visą gyvenimą, bet ir modeliuoti vaikų nuostatas į mokymosi visą gyvenimą idėją.⁹⁰ Materialiai aprūpinta mokymosi aplinka, kuomet pedagogams suteikiamos visos priemonės, įskaitant ir kompiuterinę techniką, gali būti nieko verta, jeigu pedagogai yra netinkamai parengti ir stokoja kompetencijų, nesirūpina savo kvalifikacijos tobulinimu bei nesidomi naujovėmis⁹¹. Taigi, profesinis tobulėjimas tapo prioritetine švietimo sritis.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo kvalifikacija yra reglamentuota teisės akte *Kvalifikaciniai reikalavimai mokytojams* (2005)⁹². Šiame akte teigiama, jog ikimokyklinio ugdymo pedagogu „laikomas asmuo, baigęs vieną iš mokytojų rengimo ikimokyklinėms įstaigoms studijų programų ar edukologijos studijų krypties programų ir turintis auklėtojo kvalifikaciją“⁹³. *Priešmokyklinio ugdymo koncepcijoje* (2000) numatoma: „priešmokyklinėje grupėje dirba priešmokyklinio ugdymo pedagogas, turintis aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, įgijęs ikimokyklinio arba/ir pradinio ugdymo kvalifikaciją, papildytą priešmokyklinio ugdymo studijų programa, arba papildomai išklausęs priešmokyklinio ugdymo kursą“⁹⁴. Taigi, šie teisės aktai reglamentuoja, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas yra tas asmuo, kuris turi tai patvirtinantį diplomą. Kaip teigiama Europos Bendrijos komisijoje, keičiantis visuomenės poreikiams, keičiasi ir pedagogo vaidmuo, todėl, būtina užtikrinti nuolatinį pedagogų profesinį tobulėjimą, jog jie turėtų

⁹⁰ Žadžiauskienė, V., Šeimos ir mokytojo bendradarbiavimas taikant projekto „Gera pradžia“ metodiką, *Žvirblių takas*, Nr. 3, 2001, 12-15 p.

⁹¹ Masiliauskienė, E., Bagdonaitė, A., Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) institucijos veiklos strateginio planavimo kontekste, *Mokytojų ugdymas*, Nr. 19 (2), Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 95-96 p.

⁹² Kvalifikaciniai reikalavimai mokytojams, *Valstybės žinios*, 2005, Nr. 43-1395.

⁹³ Ten pat.

⁹⁴ Ruškus, J., et al., *Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas*, Kaunas, 2012, 9 p.

galimybės įgyti naujiems vaidmenims būtinų įgūdžių⁹⁵. Taigi, svarbus tampa ne tik pedagogų ruošimas, bet ir kvalifikacijos tobulinimo reglamentavimas.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas reglamentuojamas ir *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje* (2012). Joje pažymima, jog kvalifikacijos tobulinimas tai visuma įvairių priemonių, kurios sudaro galimybes pedagogams vertinti savo veiklą, planuoti kvalifikacijos tobulinimo galimybes, taikyti naujus mokymo metodus ir kt.⁹⁶. Taigi, profesinis pedagogų tobulėjimas priklauso ne tik nuo pačių pedagogų, bet taip pat ir nuo kitų organizacinių bei finansinių veiksnių, todėl koncepcijoje ir pabrėžiama, jog būtina sudaryti visas įmanomas sąlygas profesiniam tobulinimuisi.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas kaip pagrindinis Lietuvos švietimo veiksnys pažymimas ir *Valstybinėje švietimo strategijoje 2003-2012 m.* Joje teigiama, jog vienas iš programos uždavinių yra pedagogų kvalifikacijos tobulinimo bei rengimo klausimas⁹⁷. Programos nuostatose nurodoma, jog turi būti pasiekti šie tikslai:

- Svarbus nuolatinis profesinio pedagogų tobulėjimo sistemos vertinimas bei tarptautinės patirties analizavimas;
- Kvalifikacijos tobulinimas turi būti siejamas su naujais pedagogo vaidmenimis žinių visuomenėje. Pedagogas turi ne tik ugdyti, bet ir būti vertybių skleidėjas, todėl būtina sukurti ne tik mokytojų rengimo, bet ir profesinio tobulėjimo sistemą, kuri užtikrintų naujų kompetencijų plėtojimą.
- Turi būti užtikrintas mokytojų ruošimo, profesinio tobulėjimo, kvalifikacijų tobulinimo programų finansavimas, kuris sudarytų galimybes įgyti naujas arba plėtoti jau turimas kompetencijas⁹⁸.

Galima teigti, jog pedagogų profesinis tobulėjimas yra svarbus švietimo sistemos uždavinys, kuris atsispindi įvairiuose švietimo dokumentuose.

Nuolatinio mokymosi bei kvalifikacijos tobulinimo idėja taip pat yra iškeliamą *Valstybinėje švietimo 2013-2022 metų strategijoje*⁹⁹. Šią strategiją sudaro trys pagrindiniai tikslai, tarp kurių yra tikslas „pasiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų kritinę masę sudaro reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai“¹⁰⁰. Taigi, nuolat tobulėjantys ir savo veiklą reflektuoti gebantys pedagogai yra Lietuvos švietimo sistemos siekis. Šį tikslą planuojama pasiekti keliant pedagogų motyvaciją nuolat mokytis bei tobulėti, atsižvelgiant į šiuolaikinio pasaulio reikalavimus, kuomet tampa svarbu išmanyti šiuolaikines technologijas bei plėsti

⁹⁵ Tumėnienė, V., Jasiūnaitė, B., Pedagogo inovacinės veiklos sampratos erdvė ir struktūra: teoriniai aspektai, *Socialiniai mokslai*, 2002, Nr. 1(33).

⁹⁶ Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 62-152.

⁹⁷ Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų, *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 71-3216

⁹⁸ Ten pat.

⁹⁹ Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 61-305.

¹⁰⁰ Ten pat.

kultūrinį akiratį¹⁰¹. Modernioje, žiniomis grįstoje visuomenėje būtinas nuolatinis pedagogų tobulėjimas, todėl strategija pabrėžia, jog reikia sudaryti galimybes pedagogams tobulintis aukštosiose mokyklose, skatinti mokslininkų bei mokyklų bendradarbiavimą, ugdant kūrybiškumą, lyderystę, verslumą bei pilietiškumą¹⁰². Vadinasi, svarbus tampa ne tik formalus mokymasis, tačiau vis didesnis dėmesys kreipiamas kolegialaus dalijimosi patirtimi svarbai, kompetencijų įgyjimui užsiimant visuomenine, menine bei kultūrine veikla. Galima teigti, jog pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra viena iš prioritetinių Lietuvos švietimo sričių, nes tik tobulėjant pedagogams, tobulėtų ir visa švietimo sistema.

Profesinis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų tobulėjimas reglamentuojamas ir ES teisės aktuose. *Barselonos siekių pagrindu parengtose Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijose* (2002) teigiama, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai turi būti ne tik geri profesionalai, bet ir gebėti plėtoti savo kompetencijas bei profesinį tobulėjimą¹⁰³. Be to, *Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos* (2005) aiškiai pažymima, jog svarbu užtikrinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, jų atestaciją bei savaiminio mokymosi įvertinimą¹⁰⁴. Visų aptartų teisės aktų siekis yra užtikrinti pedagogų profesinį tobulėjimą, kuris siejamas su nuolatinio mokymosi idėja. Siekiama, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas būtų ne tik vaiko globėju bei suvoktų vaiko poreikius, bet ir gebėtų kūrybiškai dirbti, kritiškai vertinti savo veiklą, įžvelgti kompetencijų trūkumą vienoje ar kitoje situacijoje bei suvoktų nuolatinio mokymosi svarbą.

Pedagogų profesinio tobulinimo samprata vis dažniau siejama su nuolatinio mokymosi idėja. *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas* (2001) pabrėžia, jog nuolatinis mokymasis turi tapti vienu iš svarbiausių švietimo sistemos principų¹⁰⁵. Šis strateginis dokumentas pažymi ne tik naują požiūrį į mokymąsi, bet ir sudaro prielaidas kiekvieno asmens galimybei mokytis¹⁰⁶. Mokymosi visą gyvenimą memorandumas skelbia idėją, jog mokymasis tampa tarsi kontinuumas „nuo lopšio iki karsto“¹⁰⁷. Taigi tai yra visą gyvenimą trunkantis procesas, kuris turėtų padėti išugdyti žmonių pilietiškumą, padidinti įsidarbinimo galimybes bei skatinti kvalifikacijos tobulinimą¹⁰⁸. Juk šiuolaikinė visuomenė yra moderni, grįsta žiniomis, todėl reikia kuo daugiau gebėjimų įgijusių žmonių.

¹⁰¹ Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 61-305.

¹⁰² Ten pat.

¹⁰³ Ruškus, J., et al., *Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas*, Kaunas, 2012, 9 p.

¹⁰⁴ Ten pat.

¹⁰⁵ *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*, Vilnius, LR Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, 2000.

¹⁰⁶ Gedvilienė, G., Zuzevičiūtė, V., *Edukologija*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007, 177 p.

¹⁰⁷ *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*, Vilnius, LR Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, 2000.

¹⁰⁸ Gedvilienė, G., Zuzevičiūtė, V., *Edukologija*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007, 177 p.

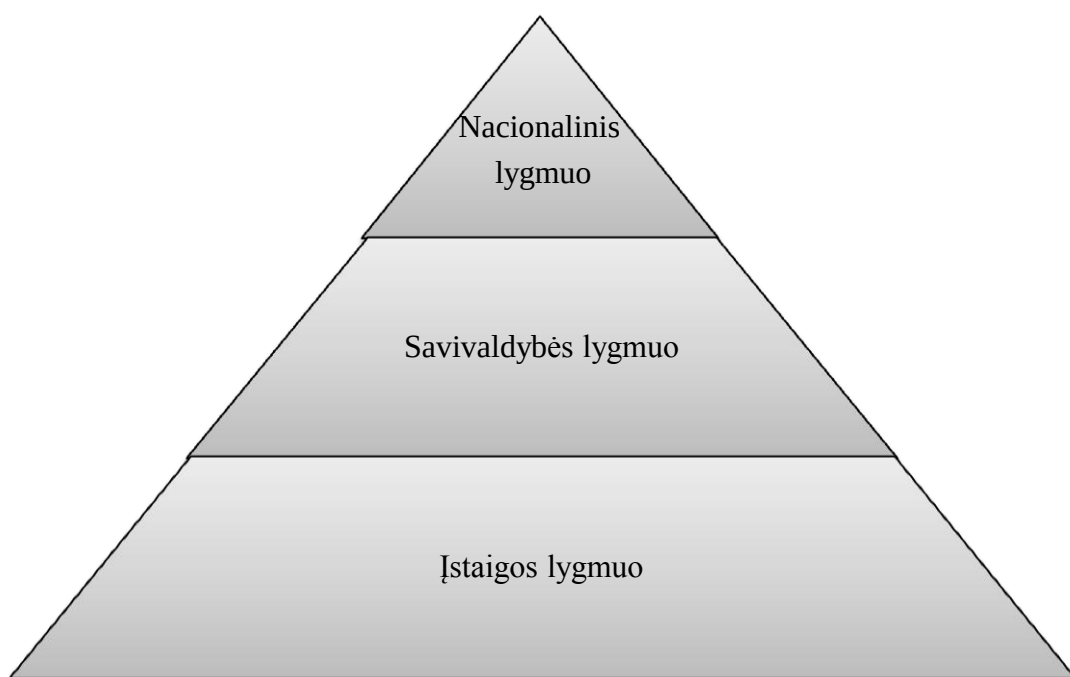
Apibendrinant galima teigti, jog visų pedagogų kvalifikacijos tobulinimas, įskaitant ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogus, yra reglamentuotas ne tik Lietuvos, bet ir Europos teisės aktuose. Kvalifikacijos tobulinimas tapo viena iš prioritetinių Valstybinių strategijų 2003-2012 m. bei 2013-2022 m. sričių. Valstybės tikslas užtikrinti kokybišką švietimo sistemą, todėl sparčiai besivystant pasauliui, teisinis pedagogų kvalifikacijos tobulinimo reglamentavimas vis griežtėja. Dabar jau kalbama ne tik apie bendrojo lavinimo pedagogus, bet vis dažniau kreipiamas dėmesys ir į ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinį tobulėjimą, taip sudarant sąlygas visiems pedagogams be išimties tobulinti turimas kompetencijas. Todėl pedagogų profesinis tobulėjimas yra aktualus ne tik valstybei, bet ir patiems pedagogams ir tik nuo jų profesinio tobulinimos poreikių priklauso ugdymo kokybė. Tik aktyviai ir nuolat tobulindami kvalifikaciją pedagogai tobulina ir savo kompetencijas bei visą švietimo sistemą. Pedagogui mokymasis turi reikšti ne tik įgytą kvalifikaciją, bet suvokimą, jog einama žinių, gebėjimų bei vertybių link. Būtent šiam tikslui pasiekti yra būtinos kompetencijos, kurias reikia nuolat atnaujinti arba įgyti naujų.

Svarbu akcentuoti, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra vykdomas bendroje pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemoje, todėl jos elementai, kurie bus aptariami kitame skyriuje, nagrinėjami nediferencijuojant pagal pedagoginės veiklos pobūdį

2. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistema

2.1. Kvalifikacijos tobulinimo subjektai ir jų funkcijos

Ankstesniame skyriuje aptarta pedagogų kompetencijų samprata, jų reglamentavimas bei teisinis kvalifikacijos tobulinimo reglamentavimas, todėl būtina aptrati ir tai, kokie subjektai yra atsakingi už pedagogų profesinį tobulėjimą nacionaliniu, savivaldybių bei įstaigų lygmenimis. Kaip teigiama *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje* (2012), pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas visų pirma turi teikti patyrę ir kvalifikuoti specialistai bei institucijos, todėl skatinama šių institucijų įvairovė¹⁰⁹. Kvalifikacijos tobulinimo institucijų lygmenys pavaizduoti 2.1.1. paveiksle.

2.1.1. pav. Kvalifikacijos tobulinimo subjektų lygmenys

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis išanalizuota literatūra

Taigi, nustatyta, jog pedagogų kvalifikacijos tobulinimą visuose lygmenyse organizuoja šios institucijos: „Švietimo ir mokslo ministerija, aukštosios mokyklos, Ugdymo plėtotės centras (UPC), Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios institucijos, savivaldybių administracijos, kvalifikacijos tobulinimo institucijos (švietimo centrai, tęstinių studijų institutai) laisvieji mokytojai, turintys teisę vykdyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programas, aukštosios mokyklos“¹¹⁰. Toliau analizuojami kvalifikacijos tobulinimo subjektai bei jų funkcijos pagal minėtus lygmenis.

¹⁰⁹ Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 62-3152.

¹¹⁰ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 41 p.

Nacionalinis lygmuo. Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikimo organizavimą visos šalies mastu vykdo *Švietimo ir mokslo ministerija* (toliau ŠMM), tiesiogiai atsakinga už švietimo strategijos įgyvendinimą¹¹¹. ŠMM koordinuoja nacionalinius švietimo politikos formavimo susitarimus bei nustato pagrindinius prioritetus hierarchiškai žemesnėms bei pavaldžioms institucijoms¹¹². Taigi, ji „nustato prioritetines mokyklų vadovų ir mokytojų kvalifikacijos tobulinimo kryptis; numato ir skiria lėšų pavaldžioms kvalifikacijos tobulinimo institucijoms išlaikyti; inicijuoja nacionalinių kvalifikacijos tobulinimo programų rengimą ir vykdymą ir tam skiria tikslinių lėšų“¹¹³. Tačiau išnagrinėjus Švietimo ir mokslo ministerijos nuostatus¹¹⁴, pastebima, jog nėra padalinių ar atsakingų pareigūnų, kurių atsakomybė būtų koordinuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimą. Nuostatuose tik pažymima, jog pagal kompetenciją kai kurių padalinių atstovai dalyvauja nustatant pedagogų kvalifikacijos tobulinimo prioritetus bei rengiant teisės aktus¹¹⁵. Būtina pabrėžti, jog asmuo, kuris kuruotų KT procesą yra būtinas, siekiant geresnio kvalifikacijos tobulinimo procesų organizuotumo bei kokybės nacionaliniu lygmeniu¹¹⁶. Kaip matyti, šiuo metu tokio asmens ŠMM nėra, tačiau mokslininkų manymu, toks asmuo yra būtinas, tam kad būtų užtikrintas PKT sistemos organizavimas.

Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos 2013-2015 metų strateginiame plane išskiriami šie su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu susiję darbai:¹¹⁷

- sukurti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos teisinės prielaidas;
- atnaujinti pedagoginių pareigybių kvalifikacinius reikalavimus;
- parengti dalykinių kompetencijų vertinimo ir įsivertinimo įrankius.

Šiuo metu visuomenėje vyrauja nuomonė, jog ŠMM netinkamai organizuoja pedagogų kvalifikacijos tobulinimą¹¹⁸. Nuolat kintantys pedagogų vaidmenys, kelia vis naujų iššūkių ir patiems pedagogams. Atsižvelgdami į šiuos sunkumus, pedagogų profesinės sąjungos atstovai reiškia vis didesnę nepasitenkinimą, ir siekia, jog ŠMM prisiimtų atsakomybę dėl netinkamai vykdomo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo, bei reikalauja, jog, konsultuojantis su profesine sąjunga, būtų sudarytas

¹¹¹ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, 9-10 p., prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹¹² Ten pat.

¹¹³ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 41 p.

¹¹⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimo „Dėl LR vyriausybės 1998 m. liepos 21 d. nutarimo nr. 914 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo, prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/web/lt/veikla/nuostatai>>, (žiūrėta 2014 06 12)

¹¹⁵ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 42 p.

¹¹⁶ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, 46 p., prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹¹⁷ Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos 2013-2015 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo, 2013, Nr. V-467.

¹¹⁸ ŠMM netinkamai organizuoja mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, prieiga per internetą: <<http://www.dialogas.com/naujienos/smm-netinkamai-organizuoja-mokytoju-kvalifikacijos-tobulinima/>>, (žiūrėta 2014 06 10).

naujas pedagogų kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašas¹¹⁹. Vadinasi, ŠMM yra institucija, organizuojanti kvalifikacijos tobulinimą visos šalies mastu, tačiau būtina akcentuoti, jog padalinio, kuris tiesiogiai būtų atsakingas už kvalifikacijos tobulinimą nėra. Visas kvalifikacijos tobulinimo funkcijas ŠMM perdavė vykdyti Ugdymo plėtotės centrui.

Šiuo metu pagrindines su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu susietas funkcijas vykdo ŠMM įgaliota institucija – *Ugdymo plėtotės centras* (toliau UPC)¹²⁰. UPC nuostatuose teigiama, jog UPC yra atsakingas už šiuos uždavinius:

- stebi ugdymo procesus visoje Lietuvoje;
- diegia nuolatinio mokymosi bei profesinio tobulėjimo sistemą;
- organizuoja, akredituoja bei vertina institucijas, vykdančias profesinio tobulinimo programas;
- konsultuoja visus švietimo darbuotojus bei socialinius partnerius¹²¹.

Taigi, UPC yra svarbiausia institucija, kuri yra atsakinga už pedagogų profesinio tobulinimosi sistemos koordinavimą¹²². UPC turi atskirą padalinį - kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyrių, kuris tiesiogiai koordinuoja pedagogų profesinio tobulėjimo sistemą¹²³. Šio skyriaus uždaviniai:

- garantuoti tobulinimo programų kokybę, skirtų mokyklų vadovams, jų pavaduotojams ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjams, mokytojams bei pagalbos mokiniui specialistams;
- garantuoti kvalifikacijos tobulinimo programų kokybę;
- užtikrinti visų švietimo darbuotojų atestacijos kokybę;
- tinkamai parengti konsultantus, bei užtikrinti kvalifikacijos tobulinimo tęstinumą¹²⁴.

Galima sakyti, jog UPC vykdo svarbiausias pedagogų profesinio tobulinimosi funkcijas, užtikrinančias ne tik atestacijos kokybiškumą, bet ir programų veiksmingumą.

Kitas Švietimo ir mokslo ministerijos padalinys yra *Švietimo informacinių technologijų centras*¹²⁵. Šio centro nuostatuose nurodoma, jog institucija yra atsakinga už pedagogų, švietimo įstaigų darbuotojų ir kitų vartotojų kvalifikacijos tobulinimo renginių organizavimą, susijusių su informacinėmis technologijomis diegiant ir naudojant duomenų bazines, registrus, informacines sistemas; Lietuvos bei tarptautinių informacinių technologijų diegimo ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo projektų organizavimą, koordinavimą ir vykdymą; metodinės paramos valstybės ir

¹¹⁹ Ten pat.

¹²⁰ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 49 p.

¹²¹ *Ugdymo plėtotės centro nuostatai*, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-243, prieiga per internetą: < http://www.aikos.smm.lt/instnuost/UPC_nuostatai.pdf >, (žiūrėta 2014 06 10).

¹²² Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 43 p.

¹²³ *Ugdymo plėtotės centro kvalifikacijos ir kompetencijų skyriaus uždaviniai ir funkcijos*, prieiga per internetą: < <http://www.upc.smm.lt/struktura/KTK.php> >, (žiūrėta 2014 06 10).

¹²⁴ Ten pat.

¹²⁵ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 50-51 p.

savivaldybių mokytojų švietimo centrams tobulinant pedagogų kvalifikaciją, susijusią su informacinių technologijų diegimu, teikimą¹²⁶. Kaip teigiama Europos komisijos komunikate, informacinės technologijos privertė keistis pačią švietimo sistemą, todėl technologijų pasitelkimas švietime turi būti neatsiejama švietimo dalimi¹²⁷. Vadinasi, šiuolaikinėje visuomenėje, informacinių technologijų naudojimas yra būtinas, todėl būtinas ir kvalifikacijos tobulinimas, orientuotas į informacines komunikacines technologijas.

Švietimo aprūpinimo centro paskirtis yra organizuoti kvalifikacijos tobulinimo renginius¹²⁸. Šis centras atsakingas už Švietimo ir mokslo ministerijos pavestų projektų ir programų bei Mokyklų tobulinimo programų plius (MTP plius) projektų vykdymą¹²⁹.

Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūra yra atsakinga už informacijos sklaidimą, konsultacinę pagalbą visoms švietimo įstaigoms bei švietimo bendruomenei¹³⁰.

Nacionalinis egzaminų centras „organizuoja brandos egzaminų, testų vertintojų rengimą ir kvalifikacijos tobulinimą¹³¹“.

Taigi, visos šios minėtos institucijos koordinuoja ir vykdo pedagogų kvalifikacijos tobulinimą nacionaliniu mastu. Tačiau reikia pabrėžti, jog būtina visiems šiems subjektams aiškiai pasiskirstyti funkcijomis, t.y. aiškiai apsibrėžti savo institucijos veiklos funkcijas ir tuomet bus aišku, kuri institucija už kokią veiklą yra atsakinga, ir į ką kreiptis kilus nenumatytoms problemoms¹³². Kadangi kvalifikacijos tobulinimo subjektų yra nemažai, svarbu žinoti, kiekvienos institucijos teikiamas paslaugas bei laukiamą rezultatą. Be to, reikalingas ir padalinys ar institucija, kuri būtų atsakinga tik už kvalifikacijos tobulinimo paslaugų vertinimą, nes paslaugų spektras yra be galo platus, kurių kokybė skiriasi.

Regioninis lygmuo. Nemažiau svarbios yra ir kitos institucijos, kurios vykdo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizavimą savivaldybės/regiono lygmenyje. Vienos iš svarbiausių institucijų yra savivaldybėse esantys *švietimo centrai*¹³³. Kiekvienos savivaldybės švietimo centro

¹²⁶ *Švietimo informacinių technologijų centro nuostatai*, 2010, Nr. V-427, prieiga per internetą: <http://www.itc.smm.lt/?page_id=43>, (žiūrėta 2014 04 25).

¹²⁷ Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. *Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų*. Strasbūras, 2012, 10 p., prieiga per internetą:

<<http://eescopinions.eesc.europa.eu/eescopiniondocument.aspx?language=lt&docnr=658&year=2013>>, (žiūrėta 2014 09 10).

¹²⁸ *Švietimo aprūpinimo centras*, prieiga per internetą: <<http://www.sac.smm.lt/index.php?id=20b>>, (žiūrėta 2014 04 25).

¹²⁹ Ten pat.

¹³⁰ *Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros nuostatai*. Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005m. gruodžio 30d. įsakymo Nr. ISAK-2683 „Dėl Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros steigimo ir nuostatų tvirtinimo“ pakeitimo, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 101-4751.

¹³¹ *Nacionalinis egzaminų centras*, prieiga per internetą: <<http://www.nec.lt/45/>>, (žiūrėta 2014 02 14).

¹³² Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, 30 p., prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹³³ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 53 p.

nuostatuose yra įvardijamos pagrindinės švietimo centro funkcijos. Pavyzdžiui, Mažeikių miesto savivaldybės tarybos sprendimu priimtame nutarime „Mažeikių švietimo centro nuostatai“ teigiama, jog švietimo centras įsipareigoja vykdyti šias funkcijas, susijusias su pedagogų kvalifikacijos tobulinimu:

- teikti pagalbą mokytojui, mokyklai ir visai Mažeikių rajono bendruomenei (informacinę, konsultacinę, kvalifikacijos tobulinimo, gerosios patirties sklaidos);
- tenkinti pažinimo, lavinimosi ir saviraiškos poreikius;
- skatinti bei diegti pažangias iniciatyvas;
- kaupti ir skleisti gerąją pedagoginę bei vadybinę patirtį;
- organizuoja kvalifikacijos tobulinimo renginius (dalykinius, vadybinius, bendrosios kultūros seminarus, paskaitas, kursus, metodinius užsiėmimus, konferencijas, edukacines keliones, konkursus ir kt.);
- rengia kvalifikacijos tobulinimo programas ir projektus bei juose dalyvauja;
- organizuoja ir koordinuoja mokytojų metodinę veiklą;
- organizuoja ir vykdo įvairių dalykų rajoninius konkursus¹³⁴.

Be to, savivaldybės/regiono lygmeniu, *pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai savivaldybių centrai*, taip pat yra atsakingi už pedagogų kvalifikacijos tobulinimą, ypač už švietimo pagalbos teikimą¹³⁵. Į šių centrų funkcijas taip pat įeina ir projektų rengimas, stažuotių bei kultūrinio švietimo organizavimas bei galimybių skleisti pedagoginę patirtį sudarymas, metodinės bei konsultacinės paramos teikimas¹³⁶.

Galima teigti, jog švietimo centrai savivaldybėse atlieka svarbų vaidmenį pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemoje. Siekiama ir toliau gerinti šių centrų veiklą, tobulinant tokias funkcijas:

- Skatinti gerosios patirties bei labiau patyrusių pedagogų praktikos sklaidą,
- Inicijuoti intencijų bendradarbiavimą;
- Organizuoti stažuotes¹³⁷.

Taigi, gerosios patirties sklaida, metodinės patirties perdavimas, stažuotių organizavimas yra svarbios funkcijos, padėsiančios tobulinti pedagogų kvalifikaciją. Bendradarbiavimo stiprinimas tarp ikimokyklinio ir pradinio ugdymo institucijų leistų pedagogams tobulėti, siekiant tinkamai parengti ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikus perėjimui į kitą ugdymosi pakopą – pradinį ugdymą. Tačiau mokslininkai pažymi, jog regioniniu lygmeniu organizuojami renginiai yra trumpalaikiai,

¹³⁴ *Mažeikių švietimo centro nuostatai*. Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 23 d.

sprendimu Nr. T1364, prieiga per internetą: < <http://www.scmazeikiai.lt/lt/Veikla-29/Nuostatai/>>, (žiūrėta 2014 03 12).

¹³⁵ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 55-56 p.

¹³⁶ Ten pat.

¹³⁷ Ten pat. 56 p.

dažnai ugdymo įstaigos bei pedagogai neturi galimybės pasirinkti kvalifikacijos tobulinimo paslaugas teikiančių institucijų¹³⁸. Taigi, pastebimi ne tik saivaldybių atliekamų funkcijų privalumai, bet ir trūkumai.

Institucinis lygmuo. Atsižvelgiant į ugdymo įstaigą kaip besimokančią organizaciją, vis didesnis dėmesys krypta į pedagogų profesinį tobulėjimą įstaigos lygmenyje. Mokslininkai teigia, jog ugdymo įstaiga tai besimokanti organizacija, kuri skatina savo narių mokymąsi ir kartu nuolat keičiasi ir tobulėja¹³⁹. Taigi, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas institucijoje vykdomas taip:

- Analizuojant individualius pedagogų profesinio tobulėjimo poreikius;
- Susiejant pedagogų poreikius su ugdymo įstaigos poreikiais;
- Racionaliai paskirstant lėšas;
- Įstaigoms bendradarbiaujant su kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikėjais;
- Siekiant įvertinti kvalifikacijos tobulinimo pasekmes;
- Kuriant besimokančios organizacijos aplinką įstaigoje;
- Skatinant individualios patirties sklaidą;
- Organizuojant gerosios patirties sklaidą, siekiant mokytis vieniems iš kitų¹⁴⁰.

Kaip ir visose švietimo įstaigose, taip ir ikimokyklinio ugdymo įstaigose, pedagogų profesinis tobulėjimas gali vykti per įvairias veiklas pačioje organizacijoje, pavyzdžiui:

- Praktikuojant tam tikrą pedagogų kvalifikacijos programą visoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje;
- Organizuojant įvairius metodinius būrelius;
- Kuriant ikimokyklinio ugdymo įstaigų, kaip besimokančių organizacijų, tinklą, kuomet pedagogai įsitraukia į tą patį projektą, kai ta pati programa realizuojama keliose ikimokyklinio ugdymo įstaigose, kai skatinamas ikimokyklinio ugdymo bendradarbiavimas su pradinio ugdymo įstaigomis ir tokiu būdu tobulėjant, siekiama užtikrinti ikimokyklinio ugdymo kokybę, padedant vaikui pasiruošti pradiniam ugdymuisi¹⁴¹.

Nors pastebima, jog dažnai, renkantis kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, pedagogų bei įstaigos poreikiai nesutampa¹⁴². Taigi, svarbu, jog švietimo įstaigoje, kaip besimokančioje organizacijoje, būtų dermė tarp ugdymo įstaigos bei individualių pedagogų poreikių, nes tik tuomet galima įgyvendinti švietimo tikslus.

¹³⁸ Ten pat. 27 p.

¹³⁹ Juodaitytė, A., Kudokienė, N., Mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, formavimosi tendencijos, *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 1 (5), 2005, 35 p.

¹⁴⁰ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis, Vilnius: UPC, 2012, 42 p., prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienuos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹⁴¹ Ten pat. 43 p.

¹⁴² Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 27 p.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimą taip pat organizuoja ir kitos institucijos bei asmenys: aukštosios mokyklos, pedagogai, švietimo konsultantai, andragogai¹⁴³.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo subjektai, dalyviai, jų funkcijos bei ryšiai pateikiami 1 priede, kuriame atsikleidžiama, jog pedagogų poreikių tenkinimas yra svarbiausias ne tik įstaigoje, bet ir savivaldybės bei nacionaliniu lygmenimis (žr.1 priedas)¹⁴⁴. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo subjektai negali veikti nenustatydami pedagogų tobulinimosi poreikių, nes visi šie veikėjai turi veikti kartu, todėl svarbu tarpusavyje derinti kvalifikacijos tobulinimo poreikius, planus bei įgyvendinimą¹⁴⁵.

Kaip matyti iš paveikslo, ugdymo institucijų ir pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius analizuoja visi kvalifikacijos tobulinimo paslaugų tiekėjai¹⁴⁶. Pedagogų ir įstaigos poreikiai susiję su visomis institucijomis, tačiau ne visos institucijos turi ryšių viena su kita, nes kvalifikacijos tobulinimo proceso svarbiausiu veikėju yra laikomas pedagogas bei institucija, kurioje jis dirba¹⁴⁷. ŠMM tiesiogiai sąveikauja su įgaliotomis institucijomis, nes jos įgyvendina nacionalinę politiką, tačiau nors ir ne tiesiogiai, vis dėlto sąveika su kitais kvalifikacijos tobulinimo proceso dalyviais atsiskleidžia per bendrųjų principų formavimą¹⁴⁸. Taip pat akivaizdus ŠMM ir savivaldybės ryšys, nes šie subjektai sąveikauja derindami nacionalinius ir regioninius kvalifikacijos tobulinimo prioritetus¹⁴⁹. Taigi, visų kvalifikacijos tobulinimo subjektų ryšys yra svarbus, nes tik sąveikaudami vieni su kitais šie subjektai gali sukurti kvalifikacijos tobulinimo sistemą, atitinkančią nacionalinius, įstaigos bei pedagogo poreikius.

Remiantis atlikta analize galima teigti, jog pedagogų kvalifikacijos tobulinimas organizuojamas tiek nacionaliniu, tiek savivaldybių, tiek įstaigų lygmenimis. Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų teikimą nacionaliniu lygmeniu organizuoja ŠMM bei jos įgaliotos institucijos, nors pabrėžtina, jog nėra aiškių pasidalinimo funkcijų tarp šių institucijų ir dažnai įstaigos nežino, kuri institucija yra atsakinga už tam tikrą rezultatą. Savivaldybių lygmeniu svarbiausi subjektai, vykdanys pedagogų kvalifikacijos koordinavimo funkcijas, yra švietimo centrai, kurie inicijuoja gerosios patirties sklaidą bei bendradarbiavimą. Galiausiai, pedagogų kvalifikacijos tobulinimas vyksta ir įstaigos lygmeniu, kuomet derinami įstaigos bei pedagogų profesinio tobulėjimo poreikiai. Analizė išryškina, jog kvalifikacijos tobulinimo proceso šerdis yra pedagogas bei ugdymo įstaiga, ir tik nuo šių subjektų poreikių turi priklausyti visa kvalifikacijos tobulinimo sistema.

¹⁴³ Ten pat. 55-56 p.

¹⁴⁴ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis, Vilnius: UPC, 2012, 43 p., prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹⁴⁵ Ten pat.

¹⁴⁶ Ten pat. 43 p.

¹⁴⁷ Ten pat. 44 p.

¹⁴⁸ Ten pat.

¹⁴⁹ Ten pat.

2.2. Kvalifikacijos tobulinimo formos/būdai

Išanalizavus kvalifikacijos tobulinimo subjektų veiklą, būtina išsiaiškinti, kokios kvalifikacijos tobulinimo formos yra siūlomos pedagogams. Ikimokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimas yra laikomas neformaliojo suaugusiųjų švietimu¹⁵⁰. Čiužo teigimu, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų veikla tapo įvairialypė, be galo plati, todėl čia itin svarbus tampa paties pedagogo nuolatinis mokymasis¹⁵¹. Taigi, nuolatinis mokymasis skatina pedagogus mokytis įvairiais būdais, kurie jiems priimtinausi bei patogiausi. Daugelis šių mokymosi formų jau naudojamos ištisus metus¹⁵².

Lietuvoje išskiriamos trys pagrindinės mokymosi formos, kurias akcentuoja *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*: **formalusis mokymasis**, **neformalusis mokymasis**, **informalusis mokymasis**:¹⁵³

- *Formalusis mokymasis* – tai mokymasis, kuris vyksta švietimo įstaigose. Šio mokymosi metu yra įgyjamos žinios ir gebėjimai, kurie yra patvirtinami diplomu ir kvalifikacijos suteikimu¹⁵⁴. Laužacko teigimu, formaliojo mokymosi metu, visa veikla yra kruopščiai apgalvota, fiksuotos trukmės, vykstanti pagal tvarkaraštį¹⁵⁵. Smilgienė išskiria šias formaliojo mokymosi formas: dėstomojo dalyko ir jo metodikos, pedagogikos, psichologijos, humanitarinių ir socialinių disciplinų kursai, tikslinės stažuotės ir kt.¹⁵⁶. Tačiau, Jūrašaitės-Harbison manymu, formalusis mokymasis nesuteikia pedagogams galimybės laisvai pasireikšti, nes jie lyg ir tampa įsprausti į rėmus¹⁵⁷. Apibendrintai galima teigti, jog formaliojo mokymosi metu gautos žinios, gebėjimai, įgūdžiai yra patvirtinami diplomu.
- *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas* pabrėžia, jog svarbu žinias, kurios įgyjamos švietimo įstaigose, nuolat tobulinti, todėl dažnai formalusis mokymasis dar yra papildomas ir

¹⁵⁰ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, 47 p., prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹⁵¹ Čiužas, R., Mokytojo ir mokinio vaidmenų kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis, *Pedagogika*, Nr. 13 (84), 2007, 64-70 p.

¹⁵² Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, 47 p., prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹⁵³ *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*, LR Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Vilnius, 2000.

¹⁵⁴ Ten pat.

¹⁵⁵ Laužackas, R., et al., *Kompetencijų vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi*, monografija, Kaunas: VDU, 2005.

¹⁵⁶ Smilgienė, J., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje*, Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 18 p.

¹⁵⁷ Jūrašaitė-Harbison, E., Kaip pedagogas kvalifikaciją kelia kiekvieną dieną, *Žvirblių takas*, Nr. 6., 12 p.

neformaliuoju bei informaliuoju mokymusi, kuris dar labiau padeda plėtoti kompetencijas¹⁵⁸. Taigi, *neformalusis mokymasis* – tai mokymasis, kuris vyksta šalia pagrindinių švietimo sistemų. Neformalusis mokymasis apima įvairius užsiėmimus, pvz. meno, muzikos, sporto, kurių metu taip pat yra plėtojami įvairūs gebėjimai, žinios bei kompetencijos¹⁵⁹. Alifanovienės teigimu, neformalaus mokymosi forma tampa vis populiareesnė, nes toks mokymasis padeda įgyti daugiau kompetencijų, plėtoti jau turimas ir taip tobulinti kvalifikaciją¹⁶⁰.

- *Informalusis mokymasis* – tai mokymasis, kuris vyksta natūraliai kiekvieną dieną¹⁶¹. Šis mokymosi būdas gali būti svarbus mokymo metodų ir naujovių šaltinis¹⁶². Informalusis mokymosi būdas skiriasi nuo formaliojo ar neformaliojo mokymosi, nes jis yra neplanuotas ugdymasis, vykstantis savaime¹⁶³. Dažnai net patys asmenys negali suvokti, jog jie papildo savo žinias ar įgūdžius, todėl neretai šis mokymosi būdas dar yra vadinamas „savaiminiu mokymusi“¹⁶⁴. Savaiminis mokymasis yra be galo svarbus pedagogų profesinio tobulėjimo aspektas¹⁶⁵. Informalusis mokymasis vyksta aplinkoje, kuri yra neformali¹⁶⁶. Jis gali vykti namuose, laisvalaikio, bet kuriuo paros metu, įvairiose situacijose, nes toks mokymasis patenkina individo poreikius, smalsumą ir jis niekada nebūna nuobodus¹⁶⁷. Atvirkščiai, mokymasis tampa įdomus ir linksmas procesas. Kiekviena kasdienė veikla gali būti prilyginama infomaliajam mokymuisi.

Taigi, apibendrinant galima teigti, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai gali tobulinti savo kvalifikaciją trimis būdais: formaliuoju (perkvalifikavimas, antrosios pakopos universitetinės studijos); neformaliuoju (suaugusiųjų švietimas, mokymasis kvalifikacijos tobulinimo institucijose, kursuose, seminaruose); informaliuoju (mokymasis darbinėje aplinkoje)¹⁶⁸. A. Fokienė atskleidžia išsamesnius formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi aspektus (žr. 2 priedas)¹⁶⁹. Tačiau šie mokymosi būdai dar ne viskas. Būtina atsižvelgti į pačių pedagogų poreikius, jų tikslus, siekiamas tobulinti sritis bei kompetencijas, nes neretai pedagogų ir kvalifikacijos tobulinimo renginių organizatorių požiūris išsiskiria. 2009 metais atliktas tyrimas „Ikimokyklinio, priešmokyklinio

¹⁵⁸ *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*, LR Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Vilnius, 2000.

¹⁵⁹ Ten pat.

¹⁶⁰ Alifanovienė, D., et al., Neformalusis suaugusiųjų mokymasis asmenybės ir profesinio tobulėjimo kontekste, *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 2, Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2008, 11 p.

¹⁶¹ Ten pat.

¹⁶² Ten pat.

¹⁶³ Ten pat.

¹⁶⁴ Smilgienė, J., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje*, Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 19 p.

¹⁶⁵ Ten pat.

¹⁶⁶ Ten pat.

¹⁶⁷ Ten pat.

¹⁶⁸ Ten pat. 22 p.

¹⁶⁹ Fokienė, A., *Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimas profesijos mokytojų rengime: Poreikiai ir prielaidos*, Profesinio rengimo tyrimai ir realijos, 2007, 38 p.

ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė“ parodė, jog pedagogai vis dažniau stokoja kompetencijų kaip ugdyti vaikus, kaip individualizuoti ugdymą, susiejant jį su realiais vaikų poreikiais¹⁷⁰. 2011 metais buvo vykdomas projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“, kurio rezultatai parodė, jog pedagogai gana neigiamai vertina „paskutinio kvalifikacijos tobulinimo renginio atitiktį asmeniniams kvalifikacijos tobulinimo ir švietimo įstaigos, kurioje dirba, poreikiams, naudą kasdieniam pedagogo darbui“¹⁷¹.

2013 m. atliktas tyrimas „Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse tyrimas“, kurio metu nustatyta, jog pedagogai dažnai pasigenda kvalifikacijos tobulinimo programų, orientuotų į įvairius ugdymosi poreikius turinčius vaikus, t.y. kitakalbius vaikus, emigrantų vaikus, socialinės rizikos šeimų vaikus, specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus¹⁷². Todėl remiantis jau atliktais tyrimais, akivaizdu, jog būtina kvalifikacijos tobulinimo renginių bei pačių pedagogų poreikių dermė. Kaip teigia Dačiulytė ir kt., organizacijos strateginiai tikslai bei darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai turi būti suderinti¹⁷³. Anot studijos autorių, pedagogų poreikių tenkinimo aspektas yra vienas iš dabartinės kvalifikacijos tobulinimo sistemos trūkumų¹⁷⁴. Nors ir pripažįstama plati programų įvairovė ir pedagogų galimybė rinktis, tačiau dažnai kvalifikacijos renginių turinys kartojasi, mokymai tampa vis formalesni¹⁷⁵. Taigi, galima sakyti, jog nacionaliniu mastu pedagogai prastai vertina KT sistemą, tačiau būtina išsiaiškinti, kaip kvalifikacijos tobulinimo paslaugos yra vertinamos regioniniu lygmeniu, t.y. Mažeikių rajono lygmenyje.

Būtina akcentuoti, jog kvalifikacijos tobulinimo formų įvairovė pateikiama ne tik mokslinėje literatūroje, bet yra reglamentuojama ir teisiškai. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje* (2012) išskiriamos šios tobulinimosi formos:

- „individualus tobulinimasis (įskaitant mokslinę veiklą, dalykinę raišką profesinėmis publikacijomis ir projektais);
- kolegialus dalijimasis patirtimi (metodinių grupių, dalykinių asociacijų veiklą, pamokų, įskaitant atviras pamokas, ir kitos pedagoginės veiklos demonstravimas ir stebėjimas,

¹⁷⁰ Monkevičienė, O., et al., *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė*, ataskaita, 2009, 92 p.

¹⁷¹ Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų analizė: III dalis. Jungtinė tyrimų ataskaita. UAB „RAIT“, 2011, prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/veiklos.php>>, (žiūrėta 2014 02 16).

¹⁷² „Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse tyrimas“. UAB „Civitta“, 2013, prieiga per internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/projekto-veiklos/institucinio-ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-salygu-kaitos-savivaldybese-tyrimas/14178>>, (žiūrėta 2014 08 13).

¹⁷³ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 248 p.

¹⁷⁴ Ten pat.

¹⁷⁵ Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų analizė: III dalis. Jungtinė tyrimų ataskaita. UAB „RAIT“, 2011, prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/veiklos.php>>, (žiūrėta 2014 02 16).

konsultavimas ir konsultavimasis, išskyrus atvejus, kai tai įeina į tiesiogines tarnybines pareigas;

- specializuoti renginiai (kursai, seminarai, mokymai, praktikos);
- akademinės (aukštesnės pakopos ar kitos krypties, gretutinės, laipsnio nesuteikiančios) studijos;
- viešoji nedarbinė veikla (visuomeninė, kultūrinė, meninė raiška, įskaitant veiklą demokratinuose valdymo organuose, nevyriausybinėse organizacijose, socialinėse akcijose ir programose, dalyvavimą meno kolektyvuose, sportinės veiklos organizavimą ir dalyvavimą joje, amatininkystę ir kūrybinius projektus)¹⁷⁶.

Taigi, šiame dokumente pateiktos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo formos patvirtina visų analizuotų literatūros šaltinių nuostatą, jog pedagogams yra suteikiama kvalifikacijos tobulinimo formų įvairovė (žr. 3 priedas). Pedagogai yra skatinami įsitraukti į įvairias veiklas bei kritiškai vertinti savo pasiekimus. Jie turi ne tik teisę pasirinkti įvairias kvalifikacijos tobulinimo formas, bet valstybė taip pat pedagogus skatina tobulinti kvalifikaciją teisiškai tai reglamentuodama. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje* (2012) pabrėžiama, jog visi pedagogai turi teisę ir pareigą „ne mažiau kaip 5 dienas per metus dalyvauti kvalifikacijos tobulinimo renginiuose“¹⁷⁷. Taigi, pedagogai turi ne tik laisvę pasirinkti kvalifikacijos tobulinimo formas, bet taip pat turėtų tai daryti 5 dienas per metus.

Nors minėtos mokymosi formos ir būdai yra patys populiariausi, tačiau mokslininkų teigimu, yra naujų, ne tiek populiarių kvalifikacijos tobulinimo formų, kurios skatina pedagogus dalintis patirtimi, bendradarbiauti. Mokslininkai išskiria, jog svarbi *stažuočių, konsultacinių veiklų* bei *pradedančiųjų pedagogų stovyklų* plėtra¹⁷⁸.

Stažuotės. Anot mokslininkų, Lietuvos ir Europos patirčių analizė rodo, jog kvalifikacijos tobulinimui galima pasirinkti šias formas: ilgalaikė stažuotė, trumpalaikė stažuotė bei kūrybinės atostogos¹⁷⁹.

Ilgalaikės stažuotės metu, pedagogas sudaro su darboviete sutartį, kurioje nustatomi stažuotės tikslai, uždaviniai bei rezultatai¹⁸⁰. Stažuotės laikotarpiu (nuo 0.5 iki 1,5 m.), darbuotojo darbo vieta yra išsaugojama, o jam mokamas vidutinis darbo užmokestis¹⁸¹.

¹⁷⁶ Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios* 2012, Nr. 62-3152.

¹⁷⁷ Ten pat.

¹⁷⁸ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 258 p.

¹⁷⁹ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, 47 p., prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹⁸⁰ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, 50-55 p., prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).

¹⁸¹ Ten pat.

Trumpalaikė stažuotė savo esme ir pobūdžiu nesiskiria nuo ilgalaikės stažuotės, tačiau skiriasi trukme (nuo 1 iki 3 mėn.)¹⁸².

Remiantis LR darbo kodeksu, kvalifikacijai kelti darbuotojams gali būti suteiktos *kūrybinės atostogos*¹⁸³. Įstatymas nurodo, jog kūrybinės atostogos „suteikiamos disertacijai užbaigti, vadovėliams rašyti ir kitais įstatymų nustatytais atvejais. Kūrybinių atostogų trukmę, suteikimo ir apmokėjimo tvarką reglamentuoja įstatymai, darbo ir kolektyvinė sutartis“¹⁸⁴.

Konsultacinė veikla. Pasak Dačiulytės, Dromantienės ir kt., konsultacinei veiklai galima priskirti šias pagalbos pedagogui formas: *supervizija, ugdomasis konsultavimas, mentorystė*¹⁸⁵. Šios kvalifikacijos tobulinimo formos padeda užtikrinti efektyvesnę ugdymo kokybę¹⁸⁶.

Supervizija aiškinama kaip tam tikra konsultavimo forma, kuria padedama pedagogui profesinės veiklos, profesinių santykių bei kitais klausimais¹⁸⁷. Anot Dačiulytės, supervizijos pagalba, ne tik pedagogai, bet ir visa organizacija gali numatyti tobulinimo kryptis bei būdus kaip padidinti organizacijos veiklos efektyvumą¹⁸⁸. Tai ganėtinai ilgas procesas, kuris gali trukti metus ar net ilgiau¹⁸⁹.

Ugdomasis konsultavimas yra viena iš kvalifikacijos tobulinimo formų, kurios metu pedagogui teikiama parama, kurios metu jis mokosi ir tobulėja¹⁹⁰. Padedant ugdomojo konsultavimui specialistui, pedagogas gali lengviau siekti savo užsibrėžtų tikslų, spręsti problemines situacijas¹⁹¹. Šio proceso metu padidėja pedagogo savęs suvokimas, motyvacija, bendravimas¹⁹².

Dar viena kompetencijų ugdymo forma yra *mentorystė*. Šio proceso metu, mažiau patyrusį pedagogą remia labiau kvalifikuotas pedagogas, kuris konsultuoja, skatina ir padeda siekti profesinio tobulėjimo¹⁹³. Pasak Dačiulytės, Dromantienės ir kt., ugdymo įstaigose turėtų būti mentoriai, kurie turėtų ne žemesnę nei vyriausiojo mokytojo kvalifikaciją¹⁹⁴. Monkevičienė pritaria šiai nuomonei ir teigia, jog pradedančio dirbti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo kompetencijas mentorius turėtų vertinti du kartus per metus: rudenį ir pavasarį, nes tuomet, būtų matomos pedagogo kompetencijų sritys, kurias labiausiai reikėtų tobulinti¹⁹⁵. Be to, mokslininkė teigia, jog mentorius

¹⁸² Ten pat.

¹⁸³ Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 64-2569.

¹⁸⁴ Ten pat.

¹⁸⁵ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 265 p.

¹⁸⁶ Ten pat.

¹⁸⁷ Ten pat.

¹⁸⁸ Ten pat.

¹⁸⁹ Ten pat.

¹⁹⁰ Ten pat. 266 p.

¹⁹¹ Ten pat.

¹⁹² Ten pat.

¹⁹³ Ten pat. 267 p.

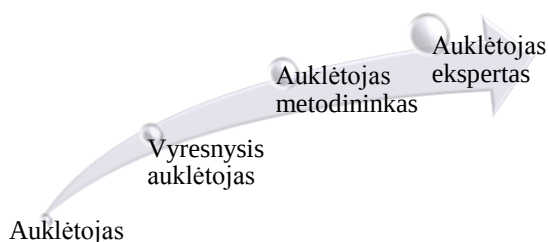
¹⁹⁴ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 267 p.

¹⁹⁵ Monkevičienė, O., Stankevičienė, K., *Pedagogo kompetencijos*, Vilnius: VPU, 2008, 103 p.

turėtų pasiūlyti pačiam pedagogui įsivertinti savo kompetencijų lygį, nes tuomet, pedagogas turi galimybę apmąstyti turimus ir trūkstamus gebėjimus¹⁹⁶.

Pradedančiųjų pedagogų stovykla. Daugelis mokslininkų pažymi, jog būtina dėmesio skirti pradedančiųjų pedagogų konsultavimui¹⁹⁷. Kaip teigia Autukevičienė ir Monkevičienė, pradedantis dirbti pedagogas patiria daug išgyvenimų, kurie trukdo jam efektyviai dirbti: vaikų pažinimo, bendravimo ir bendradarbiavimo, veiklos organizavimo ir kt.¹⁹⁸. Remiantis Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija (2012), numatoma, jog pradedančiajam pedagogui kvalifikacijos tobulinimas turi užimti ne mažiau kaip vieną trečiąją viso apmokamo darbo laiko, o pagalbą pedagogui turi teikti mentorius¹⁹⁹. Taigi, pasibaigus pirmiesiems mokslo metams, pedagogams siūloma dalyvauti *pradedančiųjų pedagogų stovyklose*, kurios trunka visą mėnesį²⁰⁰. Šios stovyklos metu, pedagogai išklauso paskaitas ar seminarus, o įvertinus stovyklos rezultatus pedagogui teikiama rekomendacija dėl tinkamumo pedagogo karjerai²⁰¹.

Taip pat ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai, kaip ir bendrojo lavinimo pedagogai, turi galimybę kelti kvalifikaciją atestacijos būdu. Šis procesas pažymi pedagogo karjeros tobulėjimą, t.y. „perėjimas iš vieno karjeros etapo į kitą“²⁰². *Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatuose* (2008) teigiama, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas gali siekti vyresniojo auklėtojo, auklėtojo metodininko ar auklėtojo eksperto vardo²⁰³. Taigi, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo karjeros etapai yra siejami su kvalifikacinėmis kategorijomis, kurias jie gali įgyti (žr. 2.2.1. pav.):

2.2.1. pav. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo atestacinės kategorijos

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis išanalizuota literatūra

¹⁹⁶ Ten pat.

¹⁹⁷ Ladišienė, M., Monkevičienė, O., Pradedančio pedagogo ir studento praktikanto konsultavimo ypatumai, *Pedagogika*, 2008, T. 86, 36-43 p.

¹⁹⁸ Monkevičienė, O., Autukevičienė, B., Pradedančiojo pedagogo profesinės raidos etapai, patiriami sunkumai ir mentorius paramos ypatumai, *Pedagogika*, 2008, T. 91, 27-34 p.

¹⁹⁹ Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 62-3152.

²⁰⁰ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 270 p.

²⁰¹ Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 62-3152.

²⁰² Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 204 p.

²⁰³ Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 142-5669.

Apibendrinant galima teigti, jog visi pedagogai turi teisę ir galimybę rinktis įvairias kvalifikacijos tobulinimo formas. Tačiau atlikti tyrimai parodė, jog pedagogai pasigenda kvalifikacijos tobulinimo renginių turinio bei formų įvairovės. Be to, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams taip pat yra suteikiama galimybė kelti savo kvalifikaciją ir tobulinti kompetencijas, siekiant aukštesnio kvalifikacinio vardo. Tačiau pedagogams yra keliama reikalavimai, kuriuos jie turi įvykdyti, norėdami įgyti aukštesnį kvalifikacinį vardą. Pedagogas ne tik turi būti išdirbęs atitinkamą metų skaičių, bet ir parodyti kompetentingumą ir sugebėjimą dirbti su ikimokyklinio ar priešmokyklinio amžiaus vaikais. Dačiulytės ir kt. manymu, pedagogų atestacija yra vienas iš būdų, užtikrinančių kvalifikacijos tobulinimą²⁰⁴. Šių autorių nuomone atestacija yra procesas, kuris turėtų būti privalomas kiekvienam pedagogui be išimties²⁰⁵. Taigi, atestacijos procesas padeda ugdyti jau turimas kompetencijas arba suteikia galimybę įgyti naujų kompetencijų, kurios sudaro prielaidas tolimesniam tobulėjimui²⁰⁶. Anot studijos autorių, mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų atestacija yra „procesas“, o ne „formali procedūra“, todėl šiam procesui būtina skirti pakankamai laiko, tam kad pedagogas pats galėtų vertinti savo veiklą bei skirti laiko bendravimui su vaikais²⁰⁷. Tačiau dabartiniame Atestacijos dokumente „Mokytojų ir pagalbos mokiniui (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai“²⁰⁸, kompetencijos, kurias pedagogas yra įgijęs arba turi įgyti tam tikrame atestacijos procese nėra susieti²⁰⁹. Taigi, jau parengtas „Pedagogo karjeros aprašo projektas“, kuriame aiškiai pristatomas, jog pedagogo karjera yra ne tik jo veiklos bei patirtys, bet ir turimos kompetencijos²¹⁰. Vadinas, pedagogo karjeros perėjimas iš vieno etapo į kitą, turėtų būti susietas su kompetencijomis tam tikrame karjeros etape ir pedagogams turėtų būti suteikiamos galimybės įsivertinti turimas kompetencijas.

Kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų ugdymo įgyvendinimas reikalauja iš pedagogų visų jų turimų kompetencijų, kurios yra reglamentuojamos teisiškai, atspindėjimo realybėje. Tokie reikalavimai pedagogams yra realūs, nes ikimokyklinis ir priešmokyklinis vaikų ugdymas yra labai svarbus vėlesniam vaiko gyvenimui ir raidai. Todėl ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas tampa esmine ašimi, užtikrinančia kokybišką ugdymą. Pedagogams būtina ne tik kvalifikacija, tačiau ir kompetencijos, kurios turi būti nuolat atnaujinamos ir ugdomos. Kvalifikacija

²⁰⁴ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 225 p.

²⁰⁵ Ten pat.

²⁰⁶ Ten pat.

²⁰⁷ Ten pat.

²⁰⁸ Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 142 - 5669

²⁰⁹ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės. Mokslo studija*, Vilnius, 2013, 227 p.

²¹⁰ *Pedagogo karjeros aprašo projektas*, prieiga per internetą: < <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/>>, (žiūrėta 2014 09 17).

yra tik diplomas, o kompetencija apima pedagogo sugebėjimus dirbti, jo veiklos rezultatus, asmenines savybes. Kvalifikacijos tobulinimas ir kompetencijų ugdymas užima vieną iš pagrindinių vietų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo darbe. Tokia profesinio tobulėjimo svarba nulėmė įvairių kvalifikacijos tobulinimo formų ir būdų atsiradimą. Nors mokslininkų teigimu, populiariausios tobulinimosi formos yra įvairūs seminarai, mokymai, kursai, tačiau pabrėžiama, jog būtina sudaryti sąlygas tęstiniam profesiniam tobulėjimui, kuomet keičiamasi patirtimi, stebima kitų kolegų veikla, tam kad pedagogai galėtų stebėti ir vertinti savo mokymosi procesą. Vis dėlto, Dačiulytės et al. nuomone, atestacijos dokumente yra pateikta pedagogų atestacijos vertinimo sistema, tačiau vertinimas nesusiejamas su mokytojo kompetencijomis²¹¹. Įvairių Lietuvos švietimo dokumentų analizė rodo, jog pedagogams yra keliami įvairūs reikalavimai, jų pareigybės, tačiau dokumentai vis dar stokoja požiūrio į nuolatinio mokymosi idėją, kvalifikacijos tobulinimo bei karjeros planavimo aspektus ir pedagogų rengimo klausimus²¹². Nors vis dar vadovaujamosi tradiciniu viešojo administravimo modeliu ir pedagogams keliami reikalavimai sparčiai griežtėja, tyrimai rodo, jog būtina liberalizuoti kvalifikacijos tobulinimo procesą, suteikiant pedagogams galimybę pasitikrinti, ar įgytos žinios ir įgūdžiai yra taikomi sėkmingai ugdymo procese. Nors kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybė yra vertinama, vis dėlto, tyrimai rodo, jog pedagogams būtina suteikti galimybę įsivertinti darbo rezultatus praėjus tam tikram laikui po seminarų²¹³. Kol kas ikimokyklinio ugdymo pedagogai neturi galimybės įsivertinti, kvalifikacijos tobulinimo naudą ugdymo procesui²¹⁴. Galbūt, būtų naudinga, jog pedagogai turėtų galimybę įsitraukti į kvalifikacijos tobulinimo programų kūrimą, tokiu būdu išreikšdami savo poreikius bei lūkesčius, nes anot Ališauskienės, didžioji dauguma ikimokyklinio ugdymo pedagogų visiškai nepatenkina savo kvalifikacijos tobulinimo poreikių²¹⁵. Taigi, svarbu ne tik griežtinti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, bet ir vadovautis naujosios viešosios vadybos modeliu, dar labiau liberalizuojant kvalifikacijos tobulinimo procesą į jį įtraukiant ir pačius pedagogus, nes tik tokiu būdu pedagogų poreikiai profesiniam tobulėjimui būtų realizuojami.

Teorinės analizės apibendrinimas

1. Kompetencijų sampratos analizė išryškino pagrindinius pedagogų kompetencijų aspektus. Tai ne tik gebėjimas pritaikyti jau turimas žinias, įgūdžius praktinėje veikloje, bet ir žinojimas,

²¹¹ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 227 p.

²¹² Masiliauskienė, E., Bagdonaitė, A., Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) institucijos veiklos strateginio planavimo kontekste, *Mokytojų ugdymas*, Nr. 19 (2), Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 95 p.

²¹³ *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas: sociologinio tyrimo ataskaita*, Vilnius: Vilniaus universiteto sociologijos katedra, 2004, prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>, (žiūrėta 2014 07 10).

²¹⁴ Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų analizė: III dalis. Jungtinė tyrimų ataskaita. UAB „RAIT“, 2011, prieiga per internetą:

<<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/veiklos.php>>, (žiūrėta 2014 04 16)

²¹⁵ Ališauskienė, R., Ušeckienė, L., *Pedagogų tęstinio mokymosi poreikiai ir motyvai. Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. 2005, Nr. 9, 10-19 p.

kaip tai padaryti. Išryškėjo svarbūs aspektai, skiriantys kvalifikacijos ir kompetencijos sąvokas: kvalifikacija yra žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos asmuo įgyja studijuodamas ir gaudamas tai patvirtinantį diplomą. Kompetencijos sąvoka yra kur kas platesnė. Ji parodo, kaip gerai asmuo geba atlikti tam tikras veiklas, spręsti iškilusias problemas. Tačiau modernėjant visuomenei bei jos poreikiams, pedagogams iškyla būtinybė įgyti naujų kompetencijų, plėtoti jau turimas, tam, kad prisitaikytų prie kintančio pasaulio bei jo reikalavimų. Tik aktyviai tobulindamasis, pedagogas gebės patenkinti modernėjančios visuomenės poreikius. Įgydamas kvalifikaciją, pedagogas įgyja tam tikrus žinių pamatus. Plėtodamas kompetencijas, pedagogas toliau auga ir tobulėja, tačiau tolimesnis profesinis kelias priklauso tik nuo paties pedagogo motyvacijos, noro tobulėti bei KT paslaugų organizavimo.

2. Teisinis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų bei jų tobulinimo reglamentavimas griežtėja. Visų pedagogų kompetencijos yra reglamentuojamos valstybiniuose šalies dokumentuose, tokiuose kaip *Pedagogų rengimo koncepcija* (2004), *Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas* (2007), *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija* (2012). Tačiau, *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo standarte* (2008) bei mokslinkių Jurašaitės-Harbison (2003) ir Monekvičienės (2008) darbuose jau pastebima, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai išsiskiria asmeninėmis savybėmis, pedagoginių, psichologinių, bendravimo ir bendradarbiavimo, vaiko pažinimo ir jo poreikių tenkinimo kompetencijų svarba. Minėti valstybiniai šalies dokumentai reglamentuoja, kokias kompetencijas pedagogai turi būti įgyję pabaigę studijas. Tačiau tai pat būtinas nuolatinis profesinis tobulėjimas, naujų kompetencijų ugdymas, tam kad būtų patenkinti kintančios visuomenės poreikiai. *Valstybinėse švietimo strategijose 2003-2012 m. bei 2013-2022 m.* bei *Mokymosi visą gyvenimą memorandumė* (2001) akcentuojama, jog mūsų visuomenei reikalingi nuolat tobulėjantys, siekiantys aukštų rezultatų pedagogai. Aktyviai tobulindami savo kompetencijas, pedagogai kuria žinių visuomenę. Visuomenėje, kurioje skatinamas žmonių kūrybiškumas, saviraiškos būdai, atkaklumas, pedagogams tenka nauji vaidmenys. Teisiškai reglamentuojamos ne tik pedagogo kompetencijos, bet ir būtinybė jas tobulinti, todėl reikalavimai pedagogams nuolat auga. Pedagogų profesinio tobulėjimo svarba akcentuojama ir ES dokumentuose. *Barselonos siekių pagrindu parengtoje Europos Komisijos ministrų komiteto rekomendacijose* (2002) bei *Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime dėl Nacionalinės Lisabonos strategijos įgyvendinimo programos* (2005) pabrėžiama, kad pedagogams svarbios ne tik profesinės žinios, bet ir nuolatinis kompetencijų tobulinimas. Lietuvos švietimo sistemos siekis užtikrinti ir sudaryti nuolatinio pedagogų profesinio tobulėjimo sąlygas. Modernioje, žiniomis grįstoje visuomenėje reikia vis aktualesnių bei

naujesnių kompetencijų įgijusių pedagogų, todėl kvalifikacijos tobulinimo reglamentavimui skiriamas didelis dėmesys.

3. Visi KT subjektai tiek nacionaliniu, tiek regioniniu, tiek instituciniu lygmeniu yra svarbūs veikėjai. Jie veikia kartu ir kuria KT sistemą atsižvelgdami į nacionalinius, regioninius bei institucinius tikslus. Nacionaliniu lygmeniu KT sistemos organizavimą vykdo ŠMM bei intitucijos, kurioms ŠMM pavedė atlikti vienokias ar kitokias funkcijas (Ugdymo plėtotės centras, Švietimo informacinių technologijų centras, Švietimo aprūpinimo centras, Nacionalinis egzaminų centras, Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra). Išanalizavus ŠMM nuostatus, matyti, jog nėra atsakingo padalinio, kuris kuruotų visą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemą, nors ji labiausiai suinteresuota pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiksmingumu. Analizė taip pat išryškino ir neigiamus šių subjektų aspektus: neaiškus funkcijų pasidalinimas tarp subjektų. Regioniniu lygmeniu KT organizuoja savivaldybių švietimo centrai. Nors švietimo centrai atlieka svarbias funkcijas KT sistemoje, pastebima, jog švietimo centrų organizuojami kvalifikacijos tobulinimo renginiai yra trumpalaikiai, dažnai nesuderinti su įstaigos ar pedagogų poreikiais. Galiausiai, instituciniu lygmeniu vykdomas kvalifikacijos tobulinimas siejamas su besimokančios organizacijos samprata. Tačiau akcentuojama, jog pedagogas yra ne visada laisvas pasirinkti KT paslaugas teikiančias intitucijas, nes viską lemia tiek lėšos, tiek pačios įstaigos prioritetai, todėl būtina dermė tarp pedagogo bei įstaigos poreikių.

Analizė parodė, jog pedagogams siūlomos įvairios KT formos bei būdai. Išryškėjo, jog šiuo metu populiariausios KT formos yra seminarai, kursai bei įvairūs mokymai. Tačiau mokslininkai pabrėžia, jog pedagogų profesiniam tobulėjimui būtina KT formų įvairovė, kuomet skatinama kolegialaus dalijimosi patirtimi, stažuotių bei konsultacinės veiklos plėtra. Išryškėjo, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai yra skatinami tobulinti kvalifikaciją, nes pedagogams yra suformuoti tam tikri reikalavimai tobulinti kvalifikaciją atestacijos būdu, kuomet pedagogai įgyja aukštesnį kvalifikacinį vardą. Pabrėžtina, jog „kopimas karjeros laiptais“ yra ne tik įgytas aukštesnis kvalifikacinis vardas, bet ir profesinis pedagogo tobulėjimas. Kiekvienas pedagogo karjeros etapas yra žymimas naujų kompetencijų įgijimu. Iki šiol Lietuvoje pedagogų kvalifikacijos tobulinimas buvo suprantamas gana formaliai ir siejamas tik su tam tikrų kvalifikacinių kategorijų įgyjimu. Atestacijos metu vertinamos pedagogų veiklos, tačiau neatsižvelgiama į kompetencijų vertinimą. Taigi, būtina akcentuoti, jog pedagogų atestacijos procese svarbu ne tik, kokias veiklas pedagogas atlieka, kokios jo užimamos pareigos bei pasiekimai, bet ir pabrėžiamas pedagogo profesinis tobulinimasis, komeptencijų įgyjimas.

3. Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų atitikties pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimas

3.1. Tyrimo metodologija ir organizavimas

Darbo autorė teorinėje dalyje nustatė, jog, suvokiant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įtaką vėlesniam vaiko gyvenimui, profesinis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų tobulėjimas yra neatsiejama pedagogų darbo dalis. Todėl kuriant kvalifikacijos tobulinimo programas, būtina atsižvelgti į pačių pedagogų poreikius, nes jie yra svarbiausi veikėjai kvalifikacijos tobulinimo procese, kurie gauna tiesiogines paslaugas. Tam būtina pedagogų profesinio tobulėjimo poreikių analizė bei programų kokybės vertinimas, kuris leistų suvokti, kokias kompetencijas pedagogams svarbu ugdyti ir, ar programos iš tiesų patenkina pedagogų profesinio tobulėjimo lūkesčius. Taigi, nuo kvalifikacijos tobulinimo programų kokybės priklauso ir ugdymo kokybė. Atliekant tyrimą, remtasi šiais autoriais: ikimokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų modelis aptartas remiantis Jūrašaitė-Harbison (2004), kvalifikacijos tobulinimo subjektai, jų ryšiai ir funkcijos bei programų vertinimas aptarti pagal Dačiulytę, Dromanienę et al (2012), Guskey (2004), ir kvalifikacijos tobulinimo būdai aptarti remiantis Smilgiene (2012), Dačiulytę, Dromantiene et al (2012), Fokienę (2007). Siekiant nustatyti profesinio tobulėjimo poreikių analizės svarbą, remtasi įvairių autorių nuomone, jog kvalifikacijos tobulinimo rezultatas yra kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Mokslininkai pabrėžia, jog už kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybiškumą, atsakomybę turi prisiimti visi šios sistemos subjektai: paslaugų tiekėjai, ŠMM, savivaldybės, pačios įstaigos bei pedagogai. Kadangi pedagogas yra tiesioginis KT paslaugų gavėjas, svarbu, jog jis suvoktų, ko siekia tobulindamas kompetencijas, ar paslaugos patenkina jo, kaip pedagogo, poreikius, ar tobulindamas kompetencijas jis pasiekė tikslus, kuriuos buvo užsibrėžęs pasiekti, ir ar KT paslaugos turi pridėtinę vertę jo kasdieniam darbui.

Tyrimo tikslas: Ištirti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlą ir jos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams.

Hipotezė: Kvalifikacijos tobulinimo paslaugos tik dalinai patenkina Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikius.

Empirinio tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų tiekėjų nuomonę apie kvalifikacijos tobulinimo paslaugas bei pedagogų poreikių tenkinimą.
2. Ištirti esamą pedagogų kvalifikacijos tobulinimo organizacinę sistemą bei jos atitiktį ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams.
3. Išryškinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikio vertinimus;
4. Išsiaiškinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų vertinimus apie esamą KT sistemą.

Tyrimo metodologija grindžiama šiomis filosofinėmis nuostatomis: *humanistine teorija*, *konstruktyvizmo teorija* ir *pragmatizmo teorija*.

Remiantis *humanistine teorija*, ikimokyklinio ugdymo pedagogui svarbiausia yra planuoti savo kvalifikacijos tobulinimą, dėmesį kreipiant į tai, kokias kompetencijas jis turėtų tobulinti, jog būtų užtikrintas kokybiškas ugdymas bei ugdomos vaikų vertybinės nuostatos²¹⁶. Mokslininkų teigimu, humanistinės teorijos kontekste, ikimokyklinio ugdymo pedagogui tobulinant kvalifikaciją ypač svarbu tampa vaikų auklėjimas, jų psichologijos išmanymas, vertybinių nuostatų formavimas²¹⁷. Kaip teigia Bitinas (2013), „ugdytojas, kuris remiasi humanistinės pedagogikos idėjomis, yra nusiteikęs sąveikauti su ugdytiniu kaip realybe, įsivaizduoti save ugdytinio padėtyje, įsijausti į jo išgyvenimus, nuoširdžiai ir atvirai su juo bendrauti“²¹⁸. Taigi, pedagogas, nuolat tobulinantis savo kompetencijas, gebės tinkamai ugdyti vaikus bei formuoti jų vertybines nuostatas.

Analizuojant pedagogų profesinį tobulėjimą taip pat svarbu remtis *konstruktyvizmo teorija*²¹⁹. Remiantis šia teorija, kvalifikacijos tobulinimas yra suvokiamas kaip aktyvus, konstruktyvus procesas, kuomet pedagogai yra suvokiami kaip aktyvūs šio proceso dalyviai, nuolat besimokantys ir tobulinantys savo kompetencijas²²⁰. Taigi, pedagogų profesinis tobulėjimas turi būti svarbus ne tik švietimo politikams, bet ir patiems pedagogams. Jie yra atsakingi už savo žinių, įgūdžių bei gebėjimų ugdymą, tam jog būtų užtikrintas kokybiškas ugdymas.

²¹⁶ Bitinas, B., *Rinktiniai edukologiniai raštai*, I tomas, Vilnius: Edukologija, 2013, 195 p.

²¹⁷ Masiliauskienė, E., Bagdonaitė, A., Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) institucijos veiklos strateginio planavimo kontekste, *Mokytojų ugdymas*, Nr. 19 (2). Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 97-98 p.

²¹⁸ Bitinas, B., *Auklėjimo teorijos ir metodikos klausimai*, Kaunas: Šviesos leidykla, 1996, 90 p.

²¹⁹ Greeno J., et al., *Cognition and learning. Handbook of Educational Psychology*, London: Prentice Hall International. 1996, 15-46 p.

²²⁰ Masiliauskienė, E., Bagdonaitė, A., Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) institucijos veiklos strateginio planavimo kontekste, *Mokytojų ugdymas*, Nr. 19 (2). Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012, 97-98 p.

Pragmatizmo teorijos atstovų manymu, ugdymo procese svarbiausia kiekvieno individo poreikiai²²¹. Vadinasi, pedagogų poreikiai taip pat yra svarbūs, todėl remiantis šia teorija galima teigti, jog pedagogų profesinio tobulėjimo interesai užima ypatingą vietą švietimo sistemoje.

Tyrimo strategija. Tyrimas atliekamas remiantis mišrių metodų prieiga. Toks tyrimas, kuris remiasi mišrių metodų prieiga, numato tiek kiekybinių, tiek kokybinių duomenų rinkimą bei analizavimą²²². Tyrimas paremtas Creswell (2003) lygiagrečia tyrimo strategija, kuomet tuo pačiu metu renkami, analizuojami ir interpretuojami gauti tyrimo rezultatai²²³. Vadinasi, kokybinio ir kiekybinio tyrimo rezultatai bus pristatomi kartu, bus integruojami bei papildys vienas kitą.

Tyrimo metodai. Atliekant tyrimą, remiamasi mišrių metodų prieiga, todėl tyrime naudojamas kiekybinės apklausos metodas, kuris pasak Valackienės ir Mikėnės, naudojamas tuomet kai norima aprašyti ir paaiškinti tai, kas objektyvu ir realu remiantis respondentų nuomone, interesais ir poreikiais²²⁴. Šiuo tyrimu siekiama nustatyti, ar kvalifikacijos tobulinimo paslaugos atitinka ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikius. Tyrimo metu gautus rezultatus bus galima panaudoti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų kokybei gerinti institucijos, regiono ir nacionaliniu lygmenimis. Tyrimo modelis sudarytas, remiantis Vilniaus universiteto sociologijos katedros atliktu tyrimu²²⁵ „Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas“ bei UAB „RAIT“ 2011 metais atlikto tyrimo ataskaita²²⁶. Remiantis šiais tyrimais, sudarytas klausimynas Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Taip pat lygiagrečiai bus naudojamas pusiau struktūruoto interviu metodas. Kokybinio tyrimo duomenims analizuoti pasitelktas kokybinės turinio analizės metodas. Mokslinėje literatūroje teigiama, jog pusiau struktūruotas interviu naudojamas tirti problemai, kuri jau buvo tirta kitais metodais²²⁷. Taigi, kiekybinio ir kokybinio tyrimo derinimas padės geriau suvokti problemą bei išsiaiškinti ne tik paslaugos gavėjų, bet ir tiekėjų nuomonę. Anketos ir interviu klausimai suskirstyti į skirtingus blokus, kurie tarpusavyje glaudžiai susiję, todėl gautus duomenis bus galima palyginti. Taigi, tokia tyrimo metodika pasirinkta todėl, jog būtų pasiektas tyrimo tikslas ir atsakyta į pagrindinę tyrimo problemą – kvalifikacijos tobulinimo

²²¹ Bitinas, B., *Rinkiniai edukologiniai raštai*, I tomas, Vilnius: Edukologija, 2013, 178-184 p.

²²² Creswell, Jh. W., *Research design: Qualitative, Quantitative and Mixed Approaches*, 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2003, 208-211 p.

²²³ Ten pat.

²²⁴ Gaižauskienė, I., Mikėnė, S., *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, 275 p.

²²⁵ *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas: sociologinio tyrimo ataskaita*, Vilnius: Vilniaus universiteto sociologijos katedra, 2004, prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>, (žiūrėta 2014 07 10).

²²⁶ Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų analizė: III dalis. Jungtinė tyrimų ataskaita. UAB „RAIT“. 2011, prieiga per internetą:

<<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/veiklos.php>>, (žiūrėta 2014 06 16).

²²⁷ *Pedagogų kompetencijų raiška ugdymo procese*, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga, pedagogų profesinės raidos centras, 2007, 95 p.

paslaugų atitiktis ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams.

Taigi, apibendrinant, tyrime bus naudojami šie metodai:

- Anketinės apklausos tyrimo metodas. Sudarytas klausimynas skirtas Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams;
- Pusiau struktūrizuotas interviu su KT paslaugų tiekėjais. Bus atliekama kokybinė turinio analizė;
- Duomenų lyginimo metodas;
- Statistinė duomenų analizė;

Kokybinio tyrimo organizavimas:

Pusiau struktūrizuotas interviu. Buvo atlikti 5 pusiau struktūruoti interviu su mokytojų kvalifikacijos institucijose dirbančiais specialistais (žr. 4 ir 5 priedas). Informantai atstovavo įvairioms kvalifikacijos tobulinimo institucijoms. Jų buvo prašoma įvertinti KT sistemą nacionaliniu lygmeniu, nesiorientuojant į jų teikiamas paslaugas. 2 informantai buvo iš Ugdymo plėtotės centro (UPC) kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų skyriaus, 1 informatas buvo iš Mažeikių švietimo centro, 2 informantai iš viešųjų KT įstaigų. Kokybinis tyrimas buvo atliekamas lygiagrečiai su kiekybiniu tyrimu. Kokybinio tyrimo modelį sudaro 3 blokai:

KT renginių organizavimo vertinimas – klausimai informantams, siekiant išsiaiškinti KT sistemos organizacinius klausimus.

KT renginių turinio vertinimas – klausimais siekiama įvertinti KT paslaugų turinį, t.y. žinių pritaikomumą, grįžtamąjį ryšį, KT turinio unikalumą, lektorius, turinio įvairovę.

KT sistemos vertinimas – klausimais siekiama pažvelgti į nacionalinio lygio KT sistemos problemas: teigiami ir neigiami PKT aspektai.

Kokybinio tyrimo duomenims apdoroti atlikta kokybinė turinio analizė. Išskylančios kiekvieno bloko temos buvo užkoduotos į atskiras kategorijas ir subkategorijas, pateikiant informantų teiginius iš interviu.

Kiekybinio tyrimo organizavimas:

Klausimynas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Tyrimo anketą sudaro 14 klausimų, parengtų remiantis išnagrinėta moksline literatūra: 13 uždaru ir 1 atviras klausimas, į kurį atsakymą turėjo įrašyti patys respondentai (žr. 6 priedas). Didžiąją dalį uždarojo tipo klausimų sudaro

ranginės *Likerto skalės* principu sudaryti konstruktai su teiginiais, kurie išreiškia nuostatas, požiūrius, nuomones. Visiems Likerto skalės principu sudarytiems klausimams naudojamas toks vertinimas: 1 – „Visiškai sutinku“, 2 – „Sutinku“, 3 – „Neturiu nuomonės“, 4 – „nesutinku“, 5 – „Visiškai nesutinku“. Taip pat naudojamas nominalinės skalės klausimas, kuriame respondentai turi pasirinkti vieną jiems tinkantį atsakymo variantą, kurie nėra išdėstyti specialia tvarka²²⁸. Pasitelkiamas ir intervalinės skalės klausimas, turintis skaitmeninę išraišką.

Kadangi rengiant anketą patartina klausimus sugrupuoti pagal temas, anketos klausimai pedagogams buvo susisteminti ir suskirstyti į tris pagrindinius blokus:

- *Esamos KT sistemos atitiktis pedagogų profesinio tobulėjimo poreikiams* – klausimai skirti išsiaiškinti dabartinės KT sistemos aspektus bei pedagogų lūkesčius. Klausimai iš anketos, skirtos pedagogams – 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.
- *Ikimokyklinių pedagoginių kompetencijų tobulinimo poreikio vertinimas* – siekiama sužinoti, kaip pedagogai vertina savo kompetencijas, kokias kompetencijas pedagogai dažniausiai tobulina KT renginiuose, bei kokių kompetencijų ugdymo pasigendama. Klausimai iš anketos, skirtos pedagogams – 1, 9, 10, 11.
- *Pedagogų vertinimą apie KT paslaugas išreiškiantys klausimai* – klausimai, leidžiantys sužinoti pedagogų vertinimą apie KT paslaugas, ko pasigenda renginiuose, kokios nedalyvavimo KT procese priežastys, bei siūlymai, kaip tobulinti KT sistemą. Klausimai iš anketos, skirtos pedagogams – 12, 13, 14.

Pirmi anketos klausimai skirti respondentų demografiniams duomenims sužinoti.

Apdorojant tyrimo duomenis buvo atlikta statistinė tyrimo duomenų analizė, naudojant Microsoft Excel (2010) ir SPSS 16.0 programas. Naudoti aprašomosios statistikos metodai: dažnių lentelės, linijinės diagramos bei radarinės diagramos, kuriose pateikiami dažnių vidurkiai. Taikytas neparametrinis kriterijus (Kruskal Wallis Test) skirtumų reikšmingumui įvertinti (skirtumas laikomas statistiškai reikšmingas, kai reikšmingumo lygmuo $p < 0,05$), ryšių nustatymui buvo naudojama Spearmano koreliacinė analizė. Analizuojant atvirojo tipo klausimus buvo sudaromos lentelės, kurios suskirstytos į kategorijas pagal gautus respondentų atsakymus. Atvirojo tipo klausimais buvo prašoma respondentų įvardinti, ko jie pasigenda KT renginiuose bei prašoma pateikti savo siūlymų, ką būtų galima tobulinti KT sistemoje.

²²⁸ *Pedagogų kompetencijų raiška ugdymo procese*, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga, pedagogų profesinės raidos centras, 2007, 78 p.

Kiekybinio tyrimo imtis. Tyrimo imtis nustatyta remiantis I. Gaižauskienės ir S. Mikėnės literatūroje „Socialinių tyrimų metodai: apklausa“ nurodyta internetine imties dydžio skaičiuokle²²⁹. Tyrimo siekiama apklausti 13 Mažeikių miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigų darbuotojus. Žinoma, jog iš viso jose dirba 280 pedagogų. Remiantis šia skaičiuokle ir 5 procentų paklaida, nustatyta, jog tyrime turi dalyvauti 162 respondentai²³⁰. Kiekybinio tyrimo metu buvo išdalintos 162 anketos Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams. Iš šių anketų sugrįžo 154 (95,6%), kurių duomenys buvo apdoroti. Taigi, apklausoje dalyvavo 154 Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai (N=154).

Kiekybio tyrimo metu, anketos buvo atspausdintos ir pateiktos respondentams asmeniškai. Anketose pristatoma magistro darbo tema ir tyrimo tikslas, paaiškinama, kaip pildyti anketas. Apklausa vyko 2 savaites.

3.2. Paslaugų tiekėjų nuomonės apie KT paslaugų kokybę bei jų atitiktį pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimo rezultatai ir analizė

Interviu analizė suskirstyta į 3 pagrindinius blokus: *KT paslaugų organizavimo vertinimas, KT paslaugų turinio vertinimas, KT sistemos vertinimas*.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų organizavimo vertinimas kontekstualizuojamas šiomis kategorijomis: „KT paslaugų pobūdis“ (dažniausiai organizuojami), „KT paslaugų pobūdis“ (pasigendami), „KT paslaugų informatyvumas“, „KT paslaugų vadybinis aspektas“ (žr. 3 lentelė).

3 lentelė. KT paslaugų organizavimo vertinimas, remiantis paslaugų tiekėjų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
KT paslaugų pobūdis (dažniausiai organizuojami)	Seminarai	<...> dažniausiai organizuojamos teorinė dalis daugiau, tokie kaip seminarai. <...vyksta seminarai <...>. <...> dažniausiai organizuojam seminarus <...>.
	Konferencijos	Populiariausios KT formos, manau yra <...> konferencijos.
	Edukacinė išvyka	<...> populiari edukacinė išvyka.
	Paskaita	<...> negalima smerkti, kad paskaita yra kažkoks blogis, tai yra toks žanras.

²²⁹ Gaižauskienė, I., Mikėnė, S., *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, 275 p.

²³⁰ *Sample Size Calculator*, prieiga per internetą: <<http://www.surveysystem.com/sscalc.htm>>, (žiūrėta 2014 09 09).

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
KT paslaugų pobūdis (pasigendami)	Stazuotės	<...> ilgalaikių ir trumpalaikių stažuotėjų organizavimas. <...>. Tai padeda tobulinti praktiką, kasdienybėje padirbėti kitoje įstaigoje. <...> jos turi milžinišką pasisekimą. <...> tuo pačiu mokosi iš kitos įstaigos mikroklimato, tradicijų, ir tai labai motyvoja, kelia kokybę.
	Akademinei veikla	<...> akademinis būdas, kai pedagogai dalyvauja tam tikruose moduluose. <...> bendradarbiavimas su universitetais, su akademinė bendruomene <...>.
	Dalijimasis gerąja patirtimi	<...> kolegialaus dalijimosi patirtimi <...> tai jau yra tam tikras žmogaus idėlis. <...> orientuotis į filmuotą medžiagą, dalintis gerąja patirtimi, bendradarbiaujančios įstaigos <...>. <...> nuostatuose nėra nustatyta, kad jis gali būti pripažįstamas, kad suteiktų tam tikrus taškus <...> kad tu patobulintai kompetencijas.
KT paslaugų informatyvumas	Internetas	<...> įvairiais būdais, ir internetu, tiesiogiai susisiekiama su įstaiga, informacija perduodama regioniniams centrams <...>.
	Ugdymo įstaigos	
	Švietimo centrai	
	Informacijos pakankamumas	<...> inofrmaciją siunčiam tiesiai į įstaigas. <...> platiname savo portale <...>. <...> švietimo centras kasmet parengia renginių katalogą, talpina informaciją centro tinklapyje. Manau, kad informacijos yra pakankamai. <...> čia stipri pusė, tikrai.
KT paslaugų vadybinis aspektas	Nuoseklumo stoka	Kartais pritrūksta sistemiškumo, nuoseklumo. <...> nėra nuoseklumo <...> trūksta šiek tiek vadybos, jeigu kalbėti apie pedagogų KT.
	Chaotiškumas	<...> tokio daug chaotiškumo <...>. Na, aš vėl pabrėšiu tą chaotiškumą. Trūksta kažko tai. Kažkokių dokumentų ar teisės aktų, kur būtų kalbama apie pradedančiujų, pirmųjų metų, jaunų specialistų kažkokia tvarka.
	Formalus vertinimas	<...> nors buvo formaliai įversta ten tie tarsi atsiskaitymai, <...> įvertinimas ten to seminaro rezultatų. Bet formaliai tik tai yra. Mes nepatikrinam, ką tie žmonės išgirdo, mes nepatikrinam, kaip tie žmonės transliuoja toliau, ką išgirdo. <...> duodam anketas, formaliai pasišnekam.

Kategoriją *KT paslaugų pobūdis (dažniausiai organizuojami)* paaiškina subkategorijos „Seminarai“, „Konferencijos“, „Edukacinė išvyka“, „Paskaita“. Turinio analizė išryškino, jog dažniausiai KT paslaugos organizuojamos seminarų, paskaitų, konferencijų bei edukacinių išvykų pobūdžiu. Vadinasi, galima daryti prielaidą, jog dažniausiai organizuojami trumpalaikiai, testinio poveikio neturintys specializuoti renginiai. Todėl svarbu organizuoti ne tik trumpalaikius vienkartinis KT renginius, bet būtina orientuotis į veiklos tęstinumą.

Kategoriją *KT paslaugų pobūdis (pasigendami)* paaiškina šios subkategorijos: „Stažuotės“, „Akademinė veikla“, „Dalijimasis gerąja patirtimi“. Atliekant turinio analizę išryškėja, jog profesinio tobulėjimo procese pasigendama tęstinių mokymosi būdų, tokių kaip akademinės studijos bei stažuotės. Vadinasi, informantai yra linkę manyti, kad tęstiniai mokymai, kuomet pedagogai patys stebi, išbando ir vertina yra naudingesni negu trumpalaikiai specializuoti renginiai. Tyrimas taip pat atskleidė, jog anot informantų, pasigendama ir pačių ugdymo įstaigų bendradarbiavimo, kuomet dalijamasi gerąja patirtimi, nors besimokančių organizacijų tinklai, metodiniai būreliai, mokymasis vieniems iš kitų yra svarbus KT aspektas. Galima daryti prielaidą, jog pedagogams būtina išbandyti įvairius profesinio tobulėjimo būdus, todėl informantų nuomone, būtina skatinti besimokančių mokyklų, stažuotčių bei akademinų studijų formų plėtrą.

Kategoriją *KT paslaugų informatyvumas* sudaro „Internetas“, „Ugdymo įstaigos“, „Švietimo centrai“, „Informacijos pakankumas“ subkategorijos. Turinio analizė atskleidė, kad pedagogai yra informuojami įvairiais būdais apie KT paslaugas: internetiniuose puslapiuose, tiesiogiai susiekiami su įstaiga, informacija perduodama švietimo centrams. Apibendrintai galima teigti, jog paslaugų tiekėjų vertinimai atskleidė, kad informatyvumas yra viena stipriųjų KT organizacinių sričių.

Kategoriją *KT paslaugų vadybinis aspektas* paaiškina šios subkategorijos: „Nuoseklumo stoka“, „Chaotiškumas“, „Formalus vertinimas“. Informantų vertinimų analizė atskleidė, jog KT sistemoje įžvelgiama vadybinio modelio stoka. Reikia pastebėti, kad remiantis paslaugų tiekėjų nuomone, esama KT sistema nesudaro galimybių sistemingai mokytis ir tobulėti. Tuo tarpu mokslininkų teigimu, KT turi būti sistemingas ir nenutrūkstantis procesas²³¹. Taip pat turinio analizė išryškino, jog KT paslaugos yra vertinamos, tačiau tai vyksta tik formaliai, nes neaišku, kaip panaudojama gauta informacija. Informantai pabrėžia, jog vertinamas KT renginys, bet ne efektyvumas. Apibendrinus tyrimo rezultatus akivaizdu, jog KT sistemoje išryškėja vadybinio modelio stoka, t.y. neužtikrinamas sistemingas pedagogų profesinis tobulėjimas, formaliai vertinami KT renginiai, kurių metu gauta informacija lieka nepanaudota.

Apidendrinant paslaugų tiekėjų atsakymus, galima teigti, jog dažniausiai organizuojami formalus pobūdžio profesinio tobulėjimo renginiai: seminarai, paskaitos, kursai. Tačiau informantų nuomone, pasigendama tęstinių, ilgalaikį poveikį turinčių profesinio tobulėjimo būdų, tokių kaip stažuotės, akademinės studijos, gerosios patirties sklaida. Analizės metu paaiškėjo, kad KT paslaugų informatyvumas yra stipri KT sistemos pusė. Galiausiai, turinio analizės metu nustatyta, jog KT sistemoje pasigendama vadybinio modelio, kuris užtikrintų nuolatinį ir patikimą KT paslaugų vertinimą bei sistemingą pedagogų profesinį tobulėjimą.

²³¹ Guskey, T., R., *Profesinio tobulinimosi vertinimas*, Vilnius: Garnelis, 2004, 304 p.

Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų turinio vertinimas grupuojamas į 4 kategorijas: „KT renginių pritaikomumas“, „KT renginių tematika“, „Lektorių kompetencija“ ir „Tęstinumo stoka“ (žr. 4 lentelė).

4 lentelė. KT paslaugų turinio vertinimas, remiantis paslaugų tiekėjų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
KT renginių pritaikomumas	Menkos patikrinimo galimybės	<i>Dėl pritaikymo praktikoje tai sunku. Kaip patikrinsi, kiek jis pritaiko praktikoje.</i>
	Poreikių nustatymo svarba	<i><...> svarbu žinoti pedagogų poreikius ir lūkesčius, tada tikrai keisis ir tas pritaikymas praktikoje.</i>
	Praktinių užsiėmimų stoka	<i><...> kartais pritrūksta praktikos, to veikimo, kuriame įtvirtinami tam tikri gebėjimai. <...> parvažiuoji iš tokio seminaro, kai kurie pabando, kai kurie net nebando taikyti, nes nebuvo ten jokių įgūdžių gilinimo. PKT nevyks, jeigu įgytų žinių pedagogas iš karto netaiko praktikoje. <...> šiek tiek teorizuoti tie renginiai <...>.</i>
	Kompetencijų ugdymo svarba	<i>Kas iš to, kad išklausė seminarą, ten tiek tų valandų kursą? <...> nes svarbu, kad žmogus įgytų kompetencijas, o ne išklaustų. Aš galiu nuvažiuot į dešimt seminarų, tačiau mano kompetencijos neatsiras, nes man gal pro vieną ausį įlys, pro kitą išlys.</i>
KT paslaugų tematika	Neaktualios renginių temos	<i>Tai sakau, organizuoja tuos nėrimo vašeliu kursus, ir kokia iš jų nauda mokiniui, vaikui? <...> paskaitai, kas ten siūloma <...>, paskaitai ir matai tokių temų nenuoseklumą. Tam, kad jis taikytų praktikoje, temos turi būti reikalingos jam, naudingos. <...> kai pasidomi mažesnių miestelių KT temomis, tai kartais galvoji, kodėl tokios temos būtent.</i>
	Temų kartojimasis	<i><...> ateina ir išgirsta tą patį. Kartais temos <...> arba kartojasi.</i>
Lektorių kompetencija	Kompetencijos stoka	<i>O kad jisai gali nieko neišmanyti <...> ir varyti 180 laipsnių kampu į priešingą pusę tuos žmones <...> tai už tai niekas neatsako. <...> ką išgirsta tie mokytojai, atsakymus į jiems rūpimus klausimus jie negali net gauti, nes ne tas žmogus veda, kuris atsakytų į tuos klausimus.</i>
	Nekokybiškas darbas	<i><...> bet yra kompetentingų, bet nekokybiškai dirbančių lektorių. <...>, kuris mato savo vaidmenį tik perskaityt parengtą medžiagą, pasiimti pinigus ir išvažiuot. Aš pavyzdžiui, gyvenime nevažiuočiau į seminarą, nežinodama, kas jį veda, nes kas veda, tai toks ir seminaras.</i>
	Lektorių vertinimas	<i>Kas yra svarbu, kalbant apie lektorių kokybę <...>, įrodyti savo kompetencijas ir profesionalumą. Tokios sertifikavimo tvarkos reikėtų. <...> tada žiūrima, na mokslų daktaras, čia tokios specialybės, nu vadinasi jis išmano.</i>

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
Tęstinumo stoka	Orientacija į trumpalaikius renginius	<...> bet jeigu tokie vienkartiniai, trumpalaikiai, tai nėra to ryšio. <...> o perimamumo, arba tęstinumo nėra. <...> projektas pasibaigia, o perimamumo, tęstinumo tų dalykų <...> nėra. Sukuriami tam tikri produktai, kurie dažnai nueina į stalčių. Nuvyksta žmogus į renginį, parvyksta <...> ir tuo viskas pasibaigia. Vyksta daug trumpalaikių renginių.

Kategorijos *KT renginių pritaikomumas* turinį sudaro šios subkategorijos: „Menkos patikrinimo galimybės“, „Poreikių nustatymo svarba“, „Praktinių užsiėmimų stoka“, „Kompetencijų ugdymo svarba“. Paslaugų tiekėjų nuomone, patikrinti žinių pritaikomumą yra ribotos galimybės, nes dauguma renginių yra trumpalaikiai. Turinio analizė atskleidė, kad svarbu nustatyti pedagogų KT poreikius, ko jiems reikia, kokių žinių stokoja, tuomet pritaikymas praktikoje bus sėkmingesnis. Vadinasi, įgytos žinios sėkmingiau būtų pritaikomos praktikoje, jeigu būtų orientuojamasi į tęstinį profesinį tobulėjimą, atsižvelgiant į įgūdžių ir gebėjimų ugdymą, kurių trūksta pedagogų sėkmingai veiklai užtikrinti. Tyrimas išryškino, jog renginiuose stokojama praktinių užsiėmimų, kurių metu būtų lavinamos įgytos žinios. Informantų manymu, išgirstos žinios yra nieko vertos, jeigu pedagogai nebando jų naudoti kasdienėje veikloje. Vadinasi, galima daryti išvadą, jog KT renginiuose orientuojamasi į teorijos žinių perteikimą, tačiau nesistengiama lavinti pedagogų įgūdžių, kas yra labai svarbu. Galima teigti, jog renginiuose svarbu ne tik teorinės žinios, bet ir kompetencijų ugdymas, nes tik įtvirtinant žinias, o ne vien išklausančias paskaitas, vyksta tikras KT procesas. Tačiau tyrimas atskleidžia, jog situacija yra priešinga.

Kategoriją *KT paslaugų tematika* paaiškina šios subkategorijos „Neaktualios renginių temos“, „Temų kartojimasis“. Turinio analizė išryškino, kad KT renginiuose vyrauja temos, kurios nėra aktualios ar naudingos pedagogams, tiesioginiam jų darbui. Tyrimo metu taip pat nustatyta, jog KT renginių temos dažnai kartojasi. Vadinasi, galima daryti išvadą, jog paslaugų tiekėjų vertinimai atskleidė, kad renginiuose trūksta aktualių bei įvairesnių pedagogams temų, kurios būtų susijusios su pedagogo kasdiene veikla bei padėtų spręsti pedagoginiame darbe iškilusias problemas.

Kategorija *lektorių kompetencija* apima subkategorijas „Kompetencijos stoka“, „Nekokybiškas darbas“, „Lektorių vertinimas“. Informantų nuomone, lektoriai vaidina lemiamą vaidmenį KT sistemoje, tačiau neretai kompetentingumo renginių vedėjams pritrūksta. Informantų teigimu, patys lektoriai dažnai neišmano dalyko, kurį pristato, todėl renginys tampa bevertis. Vadinasi, remiantis

tyrimo duomenimis, svarbu užtikrinti lektorių kompetencijų vertinimą, kuomet renginio vedėjai turi įrodyti savo profesionalumą ir dalyko išmanymą. Reikia pastebėti, kad lektoriai turėtų būti renginių fasilitatoriai, padedantys pedagogams tobulėti. Tačiau, akivaizdu, jog tyrimo analizė atskleidė priešingus dalykus: lektoriams trūksta kompetentingumo, dalyko išmanymo, bendravimo su auditorija.

Kategorijos *tęstinumo stoka* turinys išreikštas subkategorija „Orientacija į trumpalaikius renginius“. Tyrimo metu išryškėjo, kad KT renginių metu pasigendama orientacijos į ilgalaikį poveikį pedagogo darbui. Paslaugų tiekėjų nuomone, organizuojama labai daug trumpalaikių programų, kurių tęstinumas nėra užtikrinamas. Vadinasi, būtina skirti daugiau dėmesio ne trumpalaikių nedidelės apimties programų rengimui, bet orientuotis į programų ilgalaikį poveikį. Galima daryti išvadą, jog profesinis tobulėjimas yra procesas, kuriam reikia skirti laiko, tam kad pedagogai galėtų patys vertinti savo veiklą, tačiau informantai tęstinumo esamoje PKT sistemoje pasigenda.

Apibendrinant KT paslaugų turinio vertinimo analizę, galima teigti, jog išryškėja pagrindinės KT turinio problemos: KT renginiuose įgytos žinios yra sunkiau pritaikomos kasdienėje veikloje, nes renginiai yra teorizuoti, juose trūksta praktikos, nesiorientuojama į įgūdžių lavinimą, o tik išklausa informacija. Vadinasi, praktiniai užsiėmimai KT renginių metu padeda lavinti įgūdžius, todėl svarbu atsižvelgti į šį aspektą. Informantų vertinimai atskleidė, kad renginių tematika dažnai būna neaktuali ir nenaudinga tiesioginiam pedagogų darbui, todėl būtina tirti pedagogų profesinio tobulėjimo poreikius, ir pagal tai rengti KT programas, kurios būtų aktualios ir naudingos pedagogų veiklai. Reikia pastebėti, jog analizė išryškino renginių dėstymo kokybės neigiamus aspektus. Informantai renginiuose pasigenda lektorių bendravimo su pedagogais bei pačio dalyko tematikos išmanymo. Tyrimo metu išsaiškinta, jog organizuojant KT renginius, svarbu skirti dėmesį renginių tęstinumui ir jų poveikį pedagogų veiklai pasibaigus renginiams, nes tik tuomet galima pamatyti pedagogo tobulėjimo progresą.

Kvalifikacijos tobulinimo sistemos vertinimas apibūdinamas šiomis kategorijomis: „Pedagogų KT poreikis“, „KT paslaugų tinklas“ ir „KT procesas“ (žr. 5 lentelė).

5 lentelė. KT sistemos vertinimas, remiantis paslaugų tiekėjų požiūriu

Kategorija	Subkategorija	Įrodantys teiginiai
Pedagogų KT poreikis	Formalus dalyvavimas renginiuose	<...> jiems svarbu tapo ilgai tik pažymėjimai. <...> svarbu turėt pažymėjimą, kad tu išklausei. <...> jie renka pažymėjimus. <...> kartais net nežino, kur pateko, būna ir tokių. <...> turim pripažinti, kad ateina ir dėl formalumo.
	Motyvacijos stoka	Tai mus atsiuntė sako. Kartais ateina ir sako man liepė vedėjas, direktorė.
KT paslaugų tinklas	Per didelė pasiūla	<...> visi nori tuos mokytojus tobulinti <...>. Aš irgi sakyčiau geriau mažiau, bet geriau. Tiekėjų per daug ir juos sunku sukoordinuoti. Kas ką sugalvoja, tas tą ir siūlo tam pedagogui <...>. Pedagogai nebespėja <...>.

Kategorija	Subkategorija	Irodantys teiginiai
KT procesas	Pasigendama orientacijos į kompetencijų ugdymą	<...> išduoda tau pažymėjimą, kad tu kvalifikuotas ir gali eiti dirbti į mokyklą su vaikais, nors tu tik išklausei. <...> svarbu kad žmogus įgytų kompetencijas, o ne išklaustų. <...> kad būtų suformuotos jo vertybinės nuostatos, požiūriai, jo santykis su tuo, ką jis daro <...>.
	Strateginių KT kryptių nustatymo svarba	<...> turi būt atliekamas tam tikras darbas, analizuojantis, kokios tos kryptys galėtų būti. <...> kad nėra tų kryptių tai gaunsi šiek tiek balaganas. <...> turi būti KT poreikių nustatymo metodika, kokių kompetencijų reikia vienam ar kitam pedagogui <...>. <...> reikėtų labiau žiūrėti į poreikius <...>. <...> tie KT poreikiai turėtų būti nustatomi, o iš jų nustatomos tos kryptys nacionaliniu mastu.
	Finansavimo stoka	<...> atvirai pasakysiu, lėšų ne visada yra, tyrimai yra atliekami kitomis kryptimis, bet ne KT. <...> finansavimas pasibaigia <...> jis įklimpsta dėl tų pačių lėšų stygiaus.

Kategoriją *pedagogų KT poreikis* paaiškina subkategorijos „Formalus dalyvavimas renginiuose“ ir „Motyvacijos stoka“. Turinio analizė išryškino, jog pastebimas pedagogų formalus dalyvavimas KT renginiuose. Vadinasi, paslaugų tiekėjų vertinimai parodė, kad pedagogai dalyvauja KT renginiuose, siekdami gauti pažymėjimą, o ne įgyti tam tikrų kompetencijų, todėl akcentuojama, jog pedagogams stinga motyvacijos ir noro tobulėti. Informantai pabrėžia išryškėjusią tendenciją tarp pedagogų dalyvauti KT renginiuose tik dėl formalumų.

Kategorijos *KT paslaugų tinklas* turinį paaiškina subkategorija „Per didelė pasiūla“. Vertindami KT sistemą nacionaliniu aspektu, informantai pastebi, jog esamas KT paslaugų tinklas yra per platus, todėl darosi sunku sukoordinuoti visus subjektus, teikiančius KT paslaugas bei užtikrinti tų paslaugų kokybę. Vadinasi, galima teigti, kad būtina sukurti sistemingą KT paslaugų tiekėjų tinklą, kuris orientuotųsi į kokybiškas ir pedagogams aktualias KT paslaugas.

Kategoriją *KT procesas* paaiškina šios subkategorijos: „Pasigendama orientacijos į kompetencijų ugdymą“, „Strateginių KT kryptių nustatymo svarba“, „Finansavimo stoka“. Tyrimo metu išryškėjo, jog dabartinėje KT sistemoje informantai akcentuoja kompetencijų ugdymo stoką. Reikia pastebėti, kad pedagogams svarbu ne tik išklausti tam tikrus KT renginius, tačiau įgyti kompetencijas, padėsiančias dirbti su vaikais bei spręsti iškilusias problemas ugdymo procese. Netgi, PKT nacionaliniuose dokumentuose pabrėžiamas seminarų išklauskymas, o ne tam tikrų įgūdžių ir gebėjimų

įgyjimas. Pavyzdžiui, *Reikalavimų mokytojams kvalifikacijos apraše* (2014) akcentuojama, kad pedagogas, norintis dirbti pagal tam tikrą programą, turi būti išklauses reikiamą skaičių valandų tam skirtų kursų²³². Vadinasi, pedagogams pakanka tik išklaustyti tam tikrus kursus, tačiau, kokias kompetencijas jis įgyjo po šių kursų niekas nepatikrina. Todėl galima teigti, jog svarbu orientuotis į kompetencijų ugdymą, o ne formalius reikalavimus. Tyrimas atskleidė, jog siekiant užtikrinti sistemingą ir nuoseklų KT procesą, svarbu nustatyti strategines KT kryptis, pagal kurias būtų organizuojamas KT procesas, atsižvelgiant į pedagogų ir ugdymo įstaigų profesinio tobulėjimo poreikius. Atliktas tyrimas parodė, kad KT sistemos finansavimas yra vertinamas nepalankiai. Paslaugų tiekėjų manymu, dėl finansavimo stokos neužtikrinamas KT paslaugų tęstinumas, mažiau dėmesio skiriama pedagogų poreikių tyrimams. Vadinasi, finansiniai ištekliai nesudaro galimybių parengti naujas, ilgalaikį poveikį turinčias programas.

Apibendrinant KT sistemos vertinimo analizę galima teigti, kad informantų nuomonės išryškino, jog ne tik KT sistemoje yra trūkumų, tačiau ir patys pedagogai yra linkę dalyvauti KT renginiuose tik dėl formalumo, todėl pabrėžiama pedagogų motyvacijos stoka. Tyrimas taip pat atskleidė, jog neigiamu KT sistemos aspektu yra laikoma didelė KT paslaugų pasiūla. Vadinasi, esant didelei pasiūlai darosi sunku sukoordinuoti ši paslaugų tiekėjų tinklą bei užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę. Atlikto tyrimo duomenys parodė, kad dabartinėje PKT sistemoje nesiorientuojama į pedagogų kompetencijų ugdymą, o akcentuojami formalūs reikalavimai. Galima teigti, jog siekiant kokybiško profesinio tobulėjimo, būtina orientuotis į pedagogų kompetencijų ugdymą, o ne akcentuoti formalius kvalifikacijos tobulinimo reikalavimus. Galiausiai, kokybinė tyrimo analizė atskleidė, kad svarbu tirti bei nustatyti pedagogų profesinio tobulėjimo poreikius, pagal kuriuos būtų sudaromos kvalifikacijos tobulinimo kryptys nacionaliniu mastu. Vadinasi, remiantis strateginėmis KT kryptimis, būtų sukurta nuosekli KT sistema.

Paslaugų tiekėjų nuomonės apie KT paslaugų kokybę bei jų atitiktį pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimo rezultatų ir analizės apibendrinimas

Paslaugų tiekėjų apklausos tyrimo rezultatai leido sužinoti pagrindinius KT paslaugų organizavimo, KT paslaugų turinio bei KT sistemos aspektus. Sprendžiant iš informantų atsakymų, galima teigti, jog organizuojant KT paslaugas, dažniausiai orientuojamasi į specializuoto pobūdžio KT renginius, tačiau paaiškėjo, kad pasigendama ilgalaikį tęstinį poveikį turinčių profesinio tobulėjimo būdų, tokių kaip stažuotės bei akademinės studijos. Informantai taip pat paminėjo, kad esamoje KT sistemoje trūksta vadybinio modelio, kuris užtikrintų sistemingą pedagogų profesinį tobulėjimą. Tačiau analizė išryškino, jog KT paslaugų informatyvumas yra stiprus KT sistemos organizacinis

²³² Reikalavimų mokytojams kvalifikacijos aprašas, Nr. V-774, 2014.

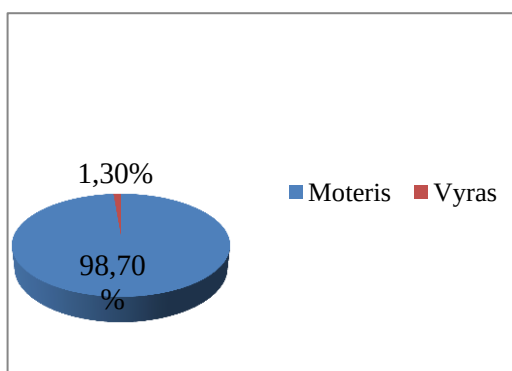
aspektas. Vertindami KT paslaugų turinį, paslaugų tiekėjai pabrėžė ir kitas problemas: KT renginiai yra pernelyg teorizuoti, todėl pedagogai turi mažai galimybių lavinti įgytus įgūdžius; KT renginių temos dažnai būna nenaudingos ir neaktualios pedagogų tiesioginiam darbui; prasta renginių dėstymo kokybė. Vadinasi, informantai pastebi KT paslaugų turinio tobulintinų aspektų, nuo kurių priklauso visos PKT sistemos kokybė. Tačiau, kokybinio tyrimo duomenys taip pat atskleidė ir visos PKT sistemos tobulintinus aspektus. Sprendžiant iš informantų atsakymų, galima teigti, kad būtina mažinti KT paslaugų tiekėjų tinklą ir užtikrinti teikiamų paslaugų kokybę. Išryškėjo būtinybė tirti pedagogų poreikius, pagal kuriuos būtų nustatomos strateginės KT kryptys nacionaliniu lygmeniu, tačiau akivaizdu, jog dabartinis KT finansavimas mažina tokias galimybes.

3.3. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų KT paslaugų atitikties jų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimo rezultatai ir analizė

3.3.1. Demografiniai duomenys apie respondentus

Atliekant kiekybinį tyrimą ir siekiant ištirti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlą ir jos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulėjimo poreikiams, visų pirma respondentų buvo prašoma pateikti demografinius duomenis (lytis, išsilavinimas, amžius, kvalifikacinė kategorija ir darbo stažas). Tikėtina, jog šie duomenys padės geriau suvokti pedagogų profesinio tobulėjimo paslaugų poreikius bei priežastis.

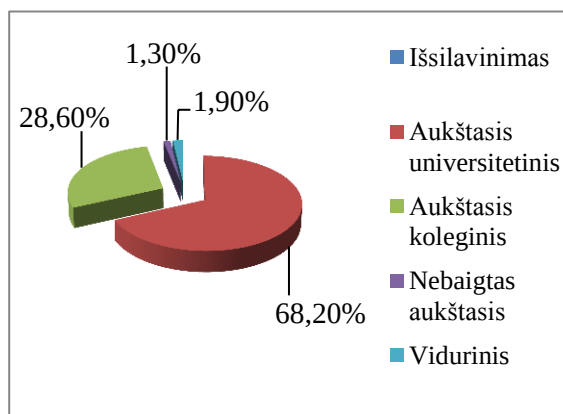
Išanalizavus gautus tyrimo rezultatus paaiškėjo, jog tyrime dominuoja moterys, kurios sudaro 98,7% visų pedagogų ir tik 1,3% iš jų yra vyrai (žr. 3.3.1.1. pav.).

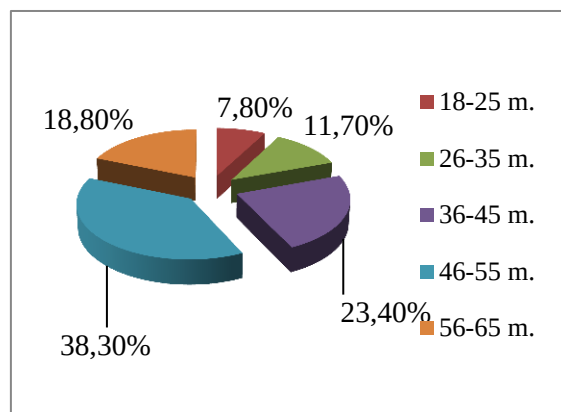
3.3.1.1. pav. Respondentų skirstinys pagal lytį (N=154)

Analizuojant ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų charakteristikas, išaiškėjo, jog didesnę dalis pedagogų yra įgiję aukštąjį universitetinį išsilavinimą (68,2%), o 28,6% turi koleginių išsilavinimą. Tik labai maža dalis apklaustųjų šiuo metu dar studijuoja universitete (1,3%), ir tik 1,9%

pedagogų turi vidurinį išsilavinimą (žr. 3.3.1.2. pav.). Galima daryti išvadą, jog tiriamosiose ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirba kvalifikuoti pedagogai.

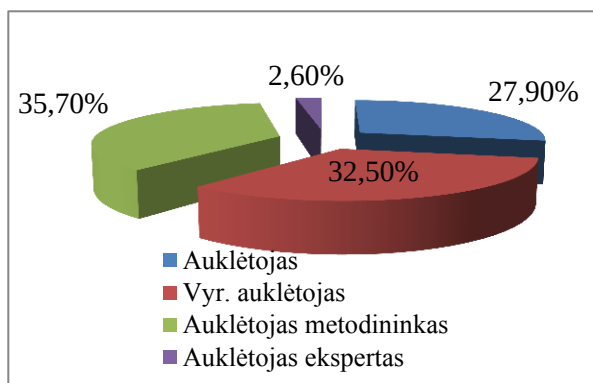

3.3.1.2. pav. Respondentų skirstinys pagal išsilavinimą (N=154)

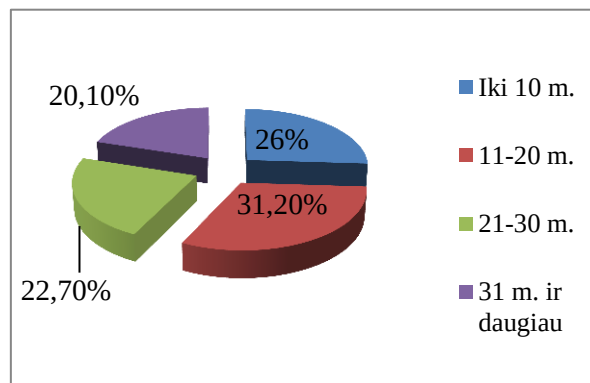

3.3.1.3. pav. Respondentų skirstinys pagal amžių (N=154)

Respondentų demografiniai duomenys parodė, jog 46-55 m. pedagogai sudaro trečdalį visų apklaustųjų (38,3%). Taip pat nemažai pedagogų, kuriems yra 36-45 metai (23,4%). Pedagogams, kuriems yra apie 56-65 metus sudaro 18,8%, o mažiausią dalį sudaro jaunesnio amžiaus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai – 26-35 m. (11,7%), bei 18-25 m. (7,8%). Tai matyti 3.3.1.3 paveiksle. Galima daryti išvadą, jog ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesija nėra patraukli jauniems specialistams. Analizuojant respondentų duomenis paaiškėjo, jog kiek didesnę dalį sudaro auklėtojo metodininko kvalifikaciją turinčių pedagogų (35,7%). Nemažą dalį sudaro ir pedagogai, kurie turi vyresniosios auklėtojos kvalifikacinę kategoriją (32,5%). 27,9% tyrimo respondentų neturi jokios kvalifikacinės kategorijos. Mažiausiai apklaustųjų turi auklėtojo eksperto kvalifikacinę kategoriją (1,9%). Duomenys pateikti 3.3.1.4. pav.

3.3.1.4. pav. Respondentų skirstinys pagal kvalifikacinę kategoriją (N=154)

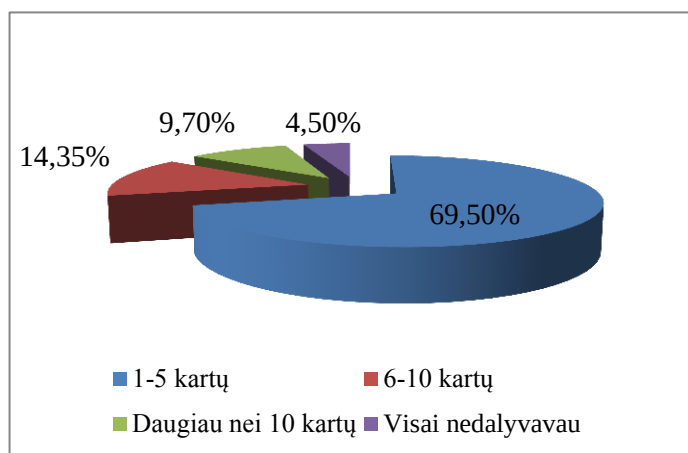
3.3.1.5. pav. Respondentų skirstinys pagal darbo stažą (N=154)

Atliekant tyrimą buvo siekta išsiaiškinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų darbo stažą. Pedagogų buvo paprašyta įrašyti metų skaičių, kurį jie dirba ikimokyklinio ar priešmokyklinio ugdymo pedagogu. SPSS 17.0 programos pagalba, metai buvo sugrupuoti į blokus: dirba iki 10 m., dirba 11-20 m., dirba 21-30 m., dirba 31 m. ir daugiau. Atlikus analizę paaiškėjo, jog visų respondentų darbo stažas pasiskirstė tolygiai. Tai matyti 3.3.1.5 paveiksle.

Apibendrinant demografinius apklaustųjų duomenis, matyti, jog tyrime dominuoja moterys. Svarbu paminėti, jog dauguma pedagogų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą ir tik labai maža dalis dar studijuoja ar turi vidurinį išsilavinimą. Vadinasi, ikimokyklinio ugdymo įstaigose dirba kvalifikuoti pedagogai. Apie trečdalį visų apklaustųjų sudaro pedagogai, kuriems yra 46-55 m. ir labai mažą dalį sudaro jauni pedagogai, todėl galima manyti, jog ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesija nevilioja jaunų specialistų. Tyrime dominuoja pedagogai, turintys kvalifikacines kategorijas. Daugiau nei pusė apklaustųjų turi metodininko arba vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją. Apie trečdalis respondentų neturi kvalifikacinės kategorijos. Labai mažai respondentų turi aukščiausią kvalifikacinę kategoriją. Vis dėlto, galima teigti, jog tiriamose ugdymo įstaigose dirba pedagogai, kurie tobulina savo kvalifikaciją ir siekia aukštesnio kvalifikacinio vardo. Nustatyta, kad pedagogų darbo stažas metais pasiskirstė maždaug tolygiai.

3.3.2. Esamos KT sistemos atitiktis pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams analizė

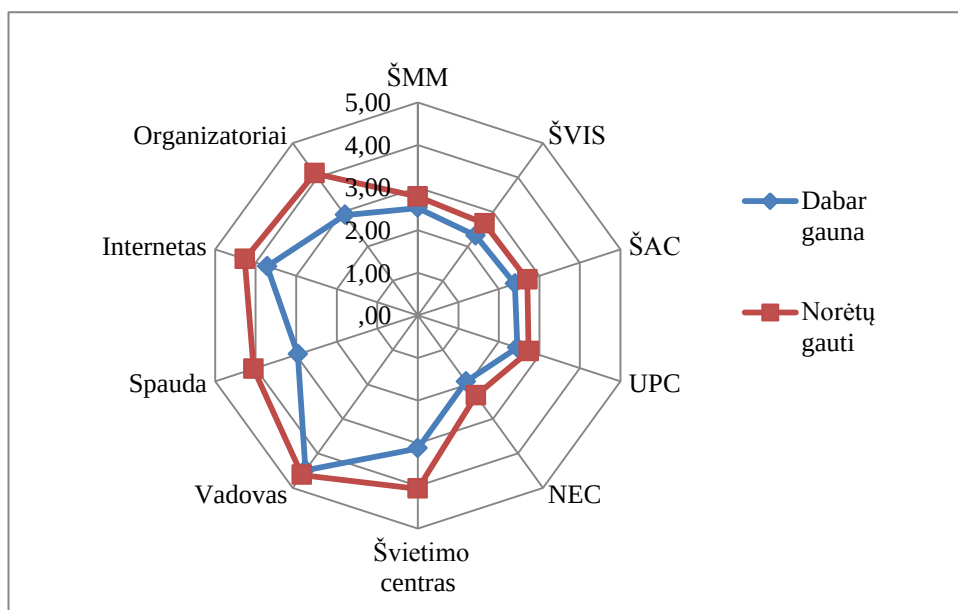
Respondentams pateiktoje anketoje siekiama išsiaiškinti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų poreikį dalyvauti KT renginiuose. Pedagogų buvo prašoma nurodyti, kiek kartų jie dalyvavo KT renginiuose 2013-2014 m. (žr. 3.3.2.1. pav.).

3.3.2.1. pav. Respondentų skirstinys pagal dalyvavimą KT renginiuose (N=154)

Taigi, skritulinės diagramos duomenys rodo, jog didžiausia dalis pedagogų (69,5%) dalyvavo KT renginiuose 2013-2014 m. 1-5 kartų. Ganėtinai maža dalis visų respondentų dalyvavo KT renginiuose 6-10 kartų (14,3%), o daugiau nei 10 kartų dalyvavo 9,7%. Galima manyti, kad pedagogai naudojami teise, išreikšta *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje* (2012), dalyvauti KT renginiuose ne mažiau nei 5 dienas per metus. Tačiau labai maža dalis pedagogų skiria daugiau nei 5 dienas profesiniam tobulinimuisi. Labai maža dalis, 4,5%, visiškai nedalyvavo KT renginiuose. Vadinas, pedagogai pasinaudoja savo teise ir pareiga, tačiau didesnės iniciatyvos dalyvauti KT renginiuose, atsižvelgiant į duomenis, nesimato, todėl galima daryti prielaidą, jog patys pedagogai neturi poreikio ar motyvacijos dalyvauti KT renginiuose, tačiau svarbu išsiaiškinti, kokios yra to priežastys, kurios bus pristatytos vėliau tyrime.

Tyrimo metu, respondentų buvo prašoma nurodyti, iš kokių subjektų jie gauna informaciją apie KT paslaugas. Lygiagrečiai, siekiant išvengti klausimų dubliavimosi, pedagogams buvo užduotas jų poreikius nustatantis klausimas, apie tai, iš kur informaciją jiems būtų patogu gauti (žr. 3.3.2.2. pav. ir 7 priedo 1 ir 2 lenteles).

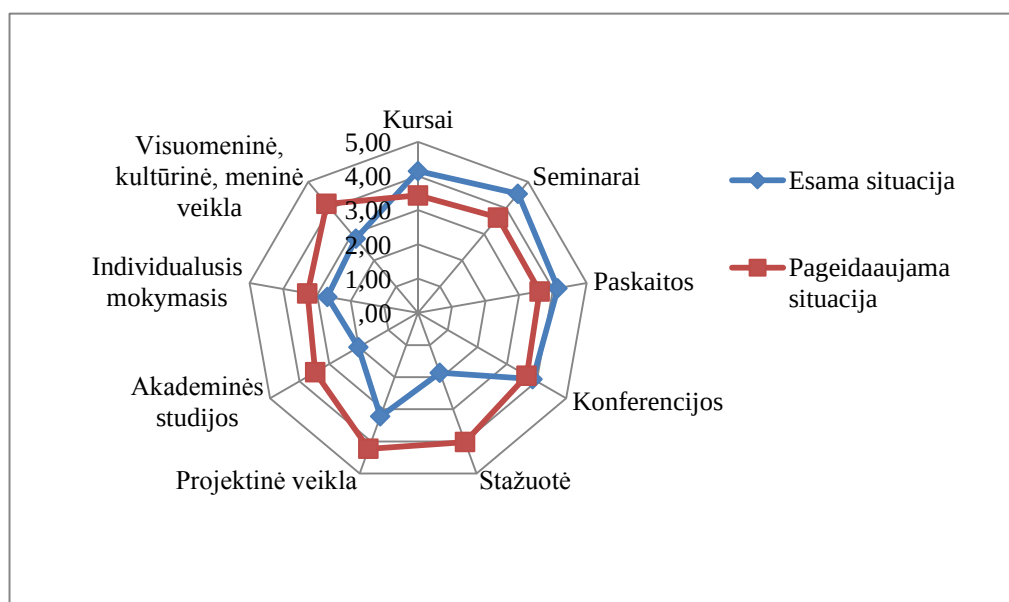

3.3.2.2. pav. Respondentų atsakymų skirstinys pagal esamus ir pageidaujamus KT paslaugų informacijos šaltinius (pateikiami dažnių vidurkiai) (N=154)

Apklaustųjų duomenys parodė, jog pedagogus apie vykstančius KT renginius dažniausiai informuoja įstaigos, kurioje jie dirba, vadovas. Matyti, jog toks informacijos gavimas pedagogams yra patogus, nes ateityje respondentai norėtų, kad informaciją apie KT paslaugas ir toliau teiktų jų ikimokyklinės ugdymo įstaigos vadovas. Taip pat matyti, jog internete pedagogai patys gali susirasti informaciją apie KT renginius, todėl čia akivaizdaus vidurkių skirtumo nematyti. Paašškėjo, jog didžiausias vidurkių skirtumas matomas tarp informacijos gavimo ir pageidavimo ją gauti iš švietimo centrų, kvalifikacijos tobulinimo paslaugų tiekėjų bei vietinės spaudos. Pedagogų teigimu, jie žymiai

rečiau yra informuojami pačių organizatorių bei švietimo centrų, kai tuo tarpu informaciją apie KT paslaugas iš šių subjektų pedagogai norėtų gauti daug dažniau. Galima tik daryti prielaidą, jog švietimo centrai ir KT renginių organizatoriai tiesiogiai susisieks su ikimokyklinio ugdymo įstaigomis ir perduoda informaciją įstaigų vadovams, todėl pedagogų ir nepasiekia tiesioginė informacija iš švietimo centrų ar pačių organizatorių. Kadangi PKT sistema yra visiškai decentralizuota ir ši funkcija yra perleista savivaldybėms²³³, svarbu suvokti, jog nacionaliai PKT subjektai tokie kaip ŠMM, ŠVIS, ŠAC, UPC bei NEC neprivalo pedagogams teikti informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo paslaugas. Todėl galima daryti prielaidą, jog atsakymai, kad pedagogai siekia didesnio bendradarbiavimo su šiais subjektais buvo pažymėti neapgalvojant. Tačiau tikėtina, jog pedagogai, kurie dalyvavo tam tikruose UPC ar ŠAC vykdytuose projektuose, norėtų ir toliau bendradarbiauti su šiomis įstaigomis ar dalyvauti jų organizuojamuose PKT projektuose. Apibendrinant galima teigti, kad kiekybinio tyrimo analizė išryškino, jog daugumai pedagogų informaciją apie KT paslaugas suteikia įstaigos vadovai. Vadinasi KT paslaugų tiekėjai bei švietimo centrai tiesiogiai bendradarbiauja su įstaigų administracija, kuri vėliau informuoja ir pačius pedagogus. Pedagogų vertinimai atskleidė, jog jie taip pat norėtų, kad vietinėje spaudoje būtų skelbiama informacija apie organizuojamus KT renginius, taigi, tokią funkciją jau turėtų įgyvendinti švietimo centrai, kurie išplatintų šią informaciją vietinei žiniasklaidai. Apibendrintai galima teigti, kad tiriamųjų vertinimai parodė, jog informatyvumas yra viena stipriųjų KT organizacinių sričių.

Analizės metu, buvo siekiama sužinoti, kokio pobūdžio KT paslaugomis dažniausiai naudojosi pedagogai bei kokio pobūdžio KT paslaugos jiems yra priimtinausios (žr. 3.3.2.3. pav. ir 7 priedo 3 ir 4 lenteles).

3.3.2.3. pav. Respondentų atsakymų skirstinys pagal esamus ir pageidaujamus KT būdus (pateikiami dažnių vidurkiai) (N=154)

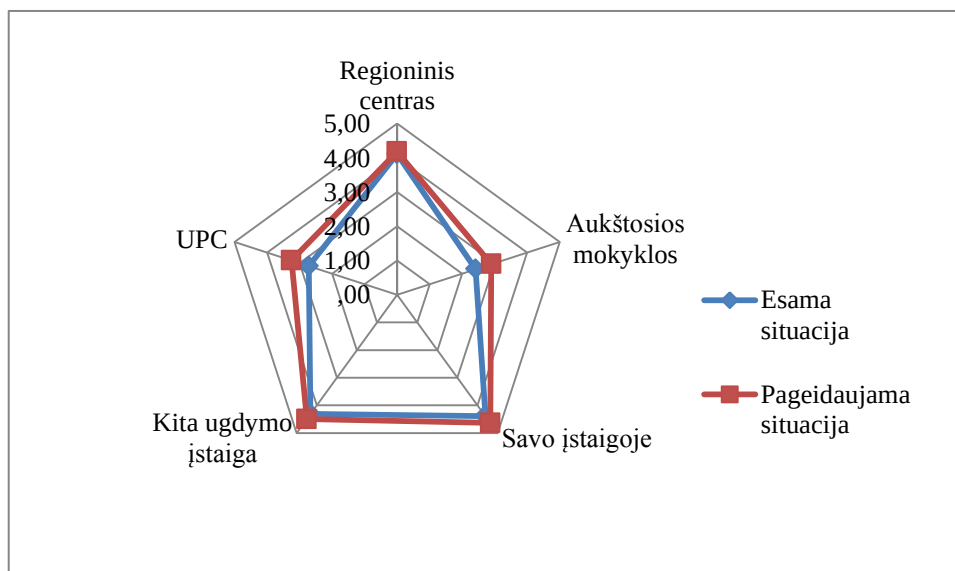
²³³ Dačiulytė, R., et al., *Lietuvos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos analizė*, Vilnius, 2011, 27 p.

Kaip matyti radarinėje diagramoje, dažniausiai pedagogai lankėsi kursų, seminarų, paskaitų, konferencijų bei projektinės veiklos pobūdžio KT renginiuose. Tačiau aptariant respondentų pageidavimus, išryškėja priešinga nuomonė. Pedagogų vertinimai atskleidė, jog tokiuose specializuotuose KT renginiuose jie norėtų lankytis mažiau. Akivaizdu, jog pedagogams aktualūs ir kiti profesinio tobulėjimo būdai, tokie kaip viešoji nedarbinė veikla, t.y. visuomeninė, meninė, kultūrinė veikla. Galima teigti, jog pedagogų profesinis tobulėjimas, kuomet užsiimama visuomenine, menine, kultūrine veikla bei dalyvaujama įvairiuose projektuose yra vienas iš kompetencijų įgyjimo būdų, todėl pedagogams svarbu, kad toks KT būdas būtų pripažįstamas ir įteisintas. Svarbu paminėti, jog pedagogams svarbus ir akademinis kompetencijų įgijimo būdas. Kadangi analizės metu išaiškėjo, jog dauguma respondentų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, buvo siekiama nustatyti, ar yra statistiškai patikimas ryšys tarp pedagogų išsilavinimo ir poreikio grįžti studijuoti į aukštesias mokyklas, tačiau pritaikius Kruskal Wallis testo kriterijų statistiškai patikimo ryšio tarp šių kintamųjų nenustatyta. Galima daryti prielaidą, jog pedagogams aktualūs ne tik specializuoti KT renginiai, bet taip pat respondantai norėtų, kad jiems būtų sudaromos sąlygos įgyti naujų kompetencijų bei įgūdžių per studijų modulių įsisavinimą. Taip pat, kaip svarbų KT būdą, pedagogai įvardijo stažuotes. Respondentų vertinimai atskleidė, jog stažuotės yra vertinamos teigiamai, tačiau svarbu paminėti, jog, galbūt, ugdymo įstaigos neturi pakankamai finansinių išteklių, kad pedagogams būtų sudaromos sąlygos išvykti į stažuotes ar studijuoti aukštesiose mokyklose. Tačiau matyti, jog tokie kompetencijų įgijimo būdai, kuomet įsitraukiama į projektus ar stebima kitų pedagogų veikla yra ypač naudingi, nes tai ilgalaikiai ir tęstiniai mokymosi procesai. Mokslininkai pabrėžia, jog bendravimas ir mokymasis vieniems iš kitų yra svarbūs kvalifikacijos tobulinimo aspektai²³⁴. Taigi, respondentų vertinimai atskleidžia, jog kompetencijų įgijimas tokiu būdu jiems atrodo aktualus ir naudingas, negu trumpalaikiai specializuoti renginiai. Apidendrinant respondentų atsakymus, galima teigti, jog pedagogams dažniausiai organizuojami formalaus pobūdžio profesinio tobulėjimo renginiai: seminarai, paskaitos, kursai. Tačiau tiriamieji pasigenda tęstinių, ilgalaikį poveikį turinčių profesinio tobulėjimo būdų, tokių kaip stažuotės, akademinės studijos. Svarbu, jog KT būtų suvokiamas ne kaip tam tikro pažymėjimo gavimas už dalyvavimą kursuose ar seminaruose. Būtina orientuotis į tęstinį, ilgalaikį mokymąsi, kuomet pedagogai turi galimybę vertinti ir analizuoti, bandyti ir taikyti įgytas žinias pamažu. Matyti, jog pedagogai vertina tęstinį profesinį tobulėjimą, todėl jie pageidautų, jog būtų sudaromos sąlygos išvykti į stažuotes ar į akademines studijas, tačiau atsižvelgiant į ugdymo įstaigų finansinius išteklius, tokios galimybės sumažėja.

Siekiant įvertinti, kokiose įstaigose pedagogai dažniausiai tobulina kompetencijas bei sužinoti jų lūkesčius, buvo pateikti dar du lygiagretūs klausimai, parodantys esamą bei pageidaujamą situacijas (žr. 3.3.2.4. pav. ir 7 priedo 5 ir 6 lenteles). Diagramoje matyti, jog daugiausia pedagogai tobulina

²³⁴ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 258 p.

kvalifikaciją savo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje, arba kitoje ugdymo įstaigoje, nes čia matomas didžiausias sutikusiųjų su teiginiu vidurkis. Galima daryti prielaidą, jog profesinis tobulėjimas ugdymo įstaigose vyksta per dalijimąsi gerąja patirtimi, metodinių būrelių veiklą, kolegų pedagoginės veiklos stebėseną.

3.3.2.4. pav. Respondentų atsakymų skirstinys pagal esamas ir pageidaujamas KT įstaigas (pateikiami dažnių vidurkiai) (N=154)

Mokslininkų teigimu, ikimokyklinio ugdymo įstaigos, kaip besimokančios organizacijos, kuomet pedagogai dalyvauja įvairiuose projektuose bei skatinamas ugdymo įstaigų bendradarbiavimas yra svarbus profesinio tobulėjimo aspektas²³⁵. Galima daryti prielaidą, jog kadangi ikimokyklinio ugdymo įstaigos yra finansiškai nepajėgios organizuoti KT renginius, pedagogų profesinis tobulėjimas čia dažniausiai organizuojamas įstaigos viduje arba bendradarbiaujant su kitomis ugdymo įstaigomis. Be to, matyti, jog pedagogai dažnai dalyvauja KT renginiuose, kurie vyksta regioniniame kvalifikacijos tobulinimo centre. Vadinasi, pedagogams svarbu įgyti kompetencijų ne tik savo įstaigos lygmenyje ar bendradarbiaujant su kitomis ikimokyklinio ugdymo įstaigomis, bet ir dalyvaujant švietimo centro organizuojamuose renginiuose. Diagramoje matyti, jog pedagogai retai tobulinasi UPC ar įstaigose, įsikūrusiose prie aukštųjų mokyklų. Galima daryti prielaidą, jog pedagogai dalyvaujantys UPC projektuose ir toliau norėtų, jog ši įstaiga teiktų profesinio tobulėjimo paslaugas. Pritaikius Kruskal Wallis testo kriterijų nustatyta, kad poreikis tobulintis UPC (Chi-Square 8,121 df 3 p=0,044<0,05) priklauso nuo pedagoginio darbo stažo (žr. 8 priedas, 1 pav). Kaip matyti paveiksle, daugiau nei pusė respondentų, dirbančių iki 10 m., norėtų ateityje dalyvauti UPC organizuojamuose KT renginiuose, kai tuo tarpu kiek daugiau nei pusė virš 10 metų dirbančių pedagogų tokio poreikio neturi. Apibendrinus kiekybinio tyrimo rezultatus išaiškėjo, jog pedagogų profesinis tobulėjimas dažniausiai vyksta pačioje

²³⁵ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius, 2013, 43 p.

įstaigoje arba bendradarbiaujant su kitomis ugdymo įstaigomis, esančiomis rajone. Todėl galima daryti prielaidą, jog pedagogai dalijasi gerąja patirtimi bei mokosi vieni iš kitų, kas yra labai svarbu.

Apibendrinant esamos KT sistemos atitikties pedagogų profesinio tobulėjimo poreikiams analizės duomenis matyti, jog dauguma ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų dalyvauja KT renginiuose 1-5 kartų per metus ir tik dešimtadalis pedagogų dalyvauja daugiau nei 5 kartus. Taigi, galima daryti prielaidą, jog pedagogai pasinaudoja teise praleisti 5 dienas per metus KT renginiuose, tačiau dėl kažkokių priežasčių pedagogų didesnis dalyvavimo poreikis nesimato. Analizės metu išaiškėjo, jog įstaigos vadovas, kurioje dirbama, yra pagrindinis informacijos apie KT paslaugas šaltinis ir pedagogai ir toliau norėtų, jog informaciją jiems perduotų įstaigos vadovas. Tyrimo metu nustatyta, jog dažniausiai informacija apie KT paslaugas yra perduodama ugdymo įstaigoms ar švietimo centrams, bet netiesiogiai pedagogams. Išryškėjo akivaizdus pedagogų poreikis, jog vietinėje spaudoje jie galėtų rasti informaciją apie KT paslaugas, taigi už tokios informacijos viešinimą turėtų atsakyti švietimo centras. Galima daryti išvadą, jog tiriamieji KT paslaugų informatyvumą visumoje vertina teigiamai. Taip pat pedagogai sutinka, jog dažniausiai jiems yra organizuojami specializuoto pobūdžio renginiai, tokie kaip seminarai, paskaitos ir kursai. Tačiau išryškėja, kad pedagogų profesinio tobulinimosi poreikius atliepia ir kitos įvairios KT formos, kuomet bendradarbiaujama su kitomis ugdymo įstaigomis, mokomasi per patirtį, plėtojant kompetencijas per neformalią veiklą. Taigi, svarbu organizuoti ne tik trumpalaikius 2-3 dienų seminarus ar kursus, bet ir orientotis į kitus profesinio tobulėjimo būdus. Tačiau, reikia paminėti, jog nors dencetralizacija ir įvyko, vis dėlto, ugdymo įstaigos ne visada gali pasirinkti pageidaujamus KT būdus, nes tai riboja finansiniai ištekliai. Todėl akivaizdu, jog dažniausiai pedagogų profesinis tobulėjimas vyksta pačioje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ar bendradarbiaujant su kitomis ugdymo įstaigomis, esančiomis rajone. Vadinas, suvokiant profesinio tobulėjimo svarbą ir atsižvelgiant į įstaigos finansines išgales, ugdymo institucijos orientuojasi į kitokio pobūdžio pedagogų profesinį tobulėjimą. Kadangi pedagogams nėra sudaromos sąlygos išvykti į stažuotes ar ilgalaikes akademines studijas, profesinis tobulėjimas vyksta įstaigos lygmenyje arba per partnerystę su kitomis ugdymo įstaigomis kartu dalyvaujant ir švietimo centro organizuojamuose KT renginiuose.

3.3.3. Ikimokyklinių pedagoginių kompetencijų tobulinimo poreikio vertinimas

Respondentų tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kokių kompetencijų pedagogai stokoja, dirbdami su ikimokyklinio ar priešmokyklinio amžiaus vaikais (žr. 6 lentelė).

6 lentelė. Respondentų atsakymų skirstinys pagal tai, kokių kompetencijų jiems trūksta (N=154) (%)

Kompetencijos	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
<i>Socialinė-komunikacinė</i> kompetencija (gebėjimas bendradarbiauti keturiais lygmenimis: ugdytojas → ugdytinis → šeima → bendruomenė)	14,3	16,9	3,2	22,7	40,9
<i>Informacijos valdymo</i> kompetencija (pedagogo žinios, įgytos studijų metu bei gebėjimas ne tik suprasti, bet ir taikyti įvairias ugdymo naujoves savo veikloje)	16,6	22,7	1,3	24	33,1
<i>Veiksmingos veiklos</i> kompetencija (gebėjimas planuoti savo veiklą, ją reflektuoti, pastebėti savo profesinės veiklos trūkumus ir numatyti tos veiklos tobulinimą)	12,3	21,4	3,9	24	33,1
<i>Pokyčių valdymo</i> kompetencija (gebėjimas kūrybiškai atlikti veiklą, priimti naujoves bei jas kritiškai vertinti, prisidėti prie organizacijos plėtojimo)	11	22,1	2,6	31,2	31,2
<i>Tiriamoji</i> kompetencija (sugebėjimas reflektuoti savo veiklą bei ją vertinti)	7,8	26,6	3,9	25,3	33,8
<i>Mokymosi mokytis</i> kompetencija (pedagogo nuostatos, apimančios mokymosi visą gyvenimą idėją)	9,1	20,1	8,4	29,9	30,5
<i>Edukacinė</i> kompetencija (vaiko pažinimo, jo poreikių tenkinimo žinios)	18,2	22,1	1,3	20,8	36,4
<i>Bendrakultūrinės</i> kompetencijos (demokratiškos ir pilietinės idėjų skleidimas ugdomojoje grupėje, švietimo aktualijų išmanymas ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje, vertybių diegimas ugdytiniais, bei informacinių technologijų taikymas ugdymo procese)	11	17,5	5,2	33,8	31,8

Tyrimo rezultatų analizė atskleidė, jog didesnė dalis respondentų įvardijo, jog jiems trūksta *bendrakultūrinės kompetencijos* atliekant įvairias veiklas ugdymo procese. Iš jų kiek daugiau nei trečdalis sutinka (33,8%), arba visiškai sutinka (31,8%), jog jie stokoja šių kompetencijų. Tačiau reikia pastebėti, jog net 5,2% apklaustųjų neturi nuomonės šiuo klausimu, todėl galima daryti prielaidą, jog respondentai nesuprato šios kompetencijos turinio arba jie taip pat stokoja bendrakultūrinės kompetencijų. Duomenys parodė, jog daugiau nei pusė apklaustųjų yra linkę manyti, kad jiems trūksta *socialinės - komunikacinės kompetencijos*. Iš jų beveik pusė visiškai pritaria (40,9%) tokiam vertinimui. Socialinė - komunikacinė kompetencija užtikrina sąveiką ne tik su vaiku, bet ir vaiko šeima bei bendruomene, todėl vertinant šių kompetencijų svarbą ugdyme, būtina pedagogams sudaryti sąlygas jas nuolat tobulinti. Atsižvelgiant į respondentų individualius vertinimus, galima daryti prielaidą, jog tiriamose ikimokyklinio ugdymo įstaigose beveik pusė pedagogų nemano, kad jie turi pakankamai socialinių - komunikacinių kompetencijų, kurios užtikrintų pedagogų sąveiką tiek su

ugdytiniais, tiek su tėvais bei bendruomene. Tyrimas atskleidė, jog kiek daugiau nei pusė respondentų stokoja *pokyčių valdymo kompetencijos*. Svarbu paminėti, kad daugiau nei trečdalis apklaustųjų sutinka arba visiškai sutinka, kad minėtų kompetencijų jiems trūksta. Beveik pusė respondentų sutinka arba visiškai sutinka, jog kasdienėje veikloje jie stokoja *edukacinių kompetencijų*. Tačiau taip pat 18,2% tiriamųjų nepritaria, kad jiems trūksta minėtų kompetencijų. Labai panašiai respondentų nuomonės pasiskirstė vertinant turimas *veiksmingos veiklos* (57%), *informacijos valdymo* (57%), bei *tiriamąsias kompetencijas* (59%). Tyrimas parodė, kad beveik ketvirtadalis (26,6%) respondentų nepritaria, jog jiems trūksta kompetencijų *tiriamojo pobūdžio* veiklose, tačiau likę kiek daugiau nei pusė visų apklaustųjų vis dėlto mano, kad šių kompetencijų jiems trūksta. Daugiau nei pusė respondentų yra linkę manyti, kad jiems trūksta *mokymosi mokytis kompetencijų*. Iš jų net trečdalis pritaria tokiam vertinimui, tačiau beveik dešimtadalis apklaustųjų neturėjo nuomonės minėtu klausimu, todėl galima manyti, kad pedagogai taip pat stokoja šių kompetencijų arba tiesiog nesuprato pačios kompetencijos turinio.

Apibendrinant gautus tyrimo duomenis galima teigti, jog daugiau nei pusė respondentų yra linkę manyti, kad jie labiausiai stokoja bendrakultūrių, socialinių - komunikacinių bei pokyčių valdymo kompetencijų, todėl pedagogams būtinas nuolatinis profesinis tobulėjimas, plėtojant šias kompetencijas.

Naudojant neparametrinį Kruskal Wallis testo kriterijų, siekiama atskleisti, ar kompetencijų vertinimas priklauso nuo demografinių respondentų charakteristikų (amžius, išsilavinimas, kvalifikacinė kategorija bei darbo stažas) (žr. 8 priedas). Neparametrinis Kruskal Wallis testo kriterijus atskleidė, jog *bendrakultūrių kompetencijų* tobulinimo poreikiui turi įtakos pedagogų turima kvalifikacinė kategorija (Chi-Square 77,775 df 3 $p=0,00<0,05$) (žr. 8 priedas, 2 pav.). Nustatyta, kad daugiau nei pusė (65%) aukštesnę kvalifikacinę kategoriją turinčių respondentų mano, jog jie turi pakankamai bendrakultūrių kompetencijų. Tuo tarpu žemesnę kvalifikacinę kategoriją turintys respondentai yra linkę manyti, kad jiems bendrakultūrių kompetencijų stinga.

Nustatyta, jog *socialinės - komunikacinės kompetencijos* vertinimui turi įtakos pedagogų amžius (Chi-Square 16,549 df 4 $p=0,002<0,005$) ir kvalifikacinė kategorija (Chi Square 48,334 df 3 $p=0,000<0,005$). Didesnė dalis pedagogų iki 35 metų yra linkę manyti, kad jiems trūksta socialinės - komunikacinės kompetencijos, tuo tarpu tam pritarė ženkliai mažesnė vyresnių nei 35 metai pedagogų dalis (žr. 8 priedas, 3 pav.). Taip pat remiantis Kruskal Wallis testo kriterijumi, paaiškėjo, kad socialinės - komunikacinės kompetencijos vertinimas priklauso nuo turimos kvalifikacinės kategorijos. Analizė išryškina, jog didžioji dalis žemesnę kvalifikacinę kategoriją (86%) turinčių pedagogų vertindami savo socialines - komunikacines kompetencijas, yra linkę manyti, kad tokių kompetencijų kasdienei efektyviai veiklai jiems trūksta. Tačiau, akivaizdu, jog pedagogai,

turintys, aukštesnę kvalifikacinę kategoriją mano, kad minėtų kompetencijų jiems nestinga (75%) (žr. 8 priedas, 4 pav.). Vadinasi, socialinės - komunikacinės kompetencijos vertinimui įtakos turi pedagogų amžius bei kvalifikacinė kategorija.

Atliekant analizę bei pritaikius neparametrinį Kruskal Wallis testo kriterijų taip pat išsiaiškinta, jog respondentų *pokyčių valdymo kompetencijos* tobulinimo poreikiui turi įtakos darbo stažas (Chi Square 74,068 df 3 $p=0,00<0,05$) (žr. 8 priedas, 5 pav.). Remiantis tyrimais apie pedagogų pokyčių valdymo kompetencijų stoką ir jų darbo stažą, paaiškėjo, kad didžioji dalis pedagogų, dirbančių mažiau negu 10 metų yra linkę manyti, jog minėtų kompetencijų jiems stinga, kai tuo tarpu dauguma virš 20 metų dirbančių respondentų nemano, kad jiems trūksta šių kompetencijų.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams ypač svarbus profesinis tobulėjimas ir nuolatinio mokymosi nuostatos. Pritaikius Kruskal Wallis testo kriterijų išaiškėjo, jog *mokymosi mokyti kompetencijų* tobulinimo poreikis (Chi-Square 59,619 df 3 $p=0,00<0,05$) priklauso nuo pedagogų kvalifikacinės kategorijos (žr. 8 priedas, 6 pav.). Analizės metu nustatyta, jog dauguma respondentų, turinčių metodininko arba eksperto kvalifikacines kategorijas, turi ir mažesnę poreikį tobulinti minėtas kompetencijas. Tuo tarpu, absoliuti dauguma pedagogų, neturinčių kvalifikacinės kategorijos, yra linkę manyti, kad minėtų kompetencijų jiems trūksta.

Tyrimo analizės duomenys parodė, kad pedagogų *edukacinių kompetencijų* trūkumo vertinimas priklauso nuo jų pedagoginio darbo stažo. Taigi, pritaikius neparametrinį Kruskal Wallis testo kriterijų, išaiškėjo, jog respondentų darbo stažas turi įtakos edukacinės kompetencijos (Chi-Square 91,997 df 3 $p=0,000<0,005$) pakankamumo vertinimui (žr. 8 priedas, 7 pav.). Atsižvelgiant į individualius respondentų vertinimus, išaiškėjo, jog absoliuti dauguma tiriamųjų, turinčių minimalų darbo stažą, mano, jog jiems trūksta edukacinių kompetencijų. Tuo tarpu didžioji dalis virš 20 metų darbo stažą turinčių respondentų nesutinka, kad jiems trūksta kompetencijų šio pobūdžio veiklose. Vadinasi, galima teigti, jog respondentų pedagoginio darbo stažas turi įtakos turimų kompetencijų pakankamumo vertinimui.

Remiantis minėtu kriterijumi paaiškėjo, kad *tiriamosios kompetencijos* (Chi-Square 8,642 df 3 $p=0,034<0,05$) pakankamumo vertinimui turi įtakos apklaustųjų išsilavinimas (žr. 8 priedas, 8 pav.). Iš gautų rezultatų matyti, kad universitetinį ar koleginių išsilavinimą turintys pedagogai savo tiriamosios veiklos kompetencijas vertina teigiamai. Tačiau, vidurinės mokyklos diplomą turintys ar dar nebaigę universitetinių studijų respondentai, sutinka, kad minėtų kompetencijų jiems vis dėlto trūksta.

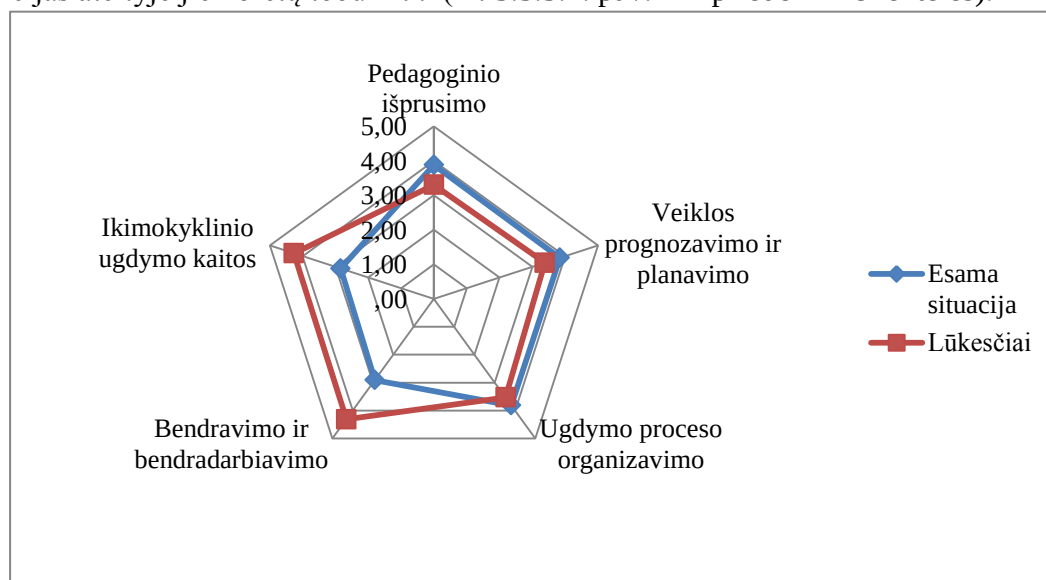
Pritaikius Kruskal Wallis testo kriterijų nustatyta, kad *informacijos valdymo kompetencijų* tobulinimo poreikio vertinimas priklauso nuo pedagogų darbo stažo (Chi-Square 83,380 df 3 $p=0,000<0,005$) bei kvalifikacinės kategorijos (Chi-Square 74,640 df 3 $p=0,000<0,005$). Tyrimas

parodė, jog absoliuti dauguma respondentų, turinčių iki 20 m. pedagoginio darbo patirtį, išreiškia poreikį tobulinti informacijos valdymo kompetencijas, kai tuo tarpu, pedagogai, dirbantys virš 20 m. turi mažesnį poreikį tobulinti minėtas kompetencijas (žr. 8 priedas, 9 pav.). Taip pat, respondentai, turintys žemesnę kvalifikacinę kategoriją mano, kad minėtų kompetencijų jiems trūksta (žr. 8 priedas, 10 pav.). Vadinasi, pedagogų darbo stažas bei turima kvalifikacinė kategorija daro įtaką informacijos valdymo kompetencijų pakankamumo vertinimui.

Tyrimo analizės duomenys parodė, kad pedagogų *veiksmingos veiklos kompetencijų* trūkumo vertinimas priklauso nuo pedagogų amžiaus (Chi-Square 30,554 df 4 $p=0,000<0,005$). Didžioji dalis pedagogų iki 35 metų yra linkę manyti, kad jiems trūksta veiksmingos veiklos kompetencijos, tuo tarpu tam pritarė ženkliai mažesnė vyresnių nei 35 metai pedagogų dalis (žr. 8 priedas, 11 pav.).

Taigi, nustatyta, kad veiksniai, lemiantys pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikį yra: kvalifikacinė kategorija (turi įtakos bendrakultūrių, socialinių - komunikacinių, mokymosi mokyti bei informacijos valdymo kompetencijų tobulinimo poreikiui), pedagoginio darbo stažas (turi įtakos pokyčių valdymo, edukacinių bei informacijos valdymo kompetencijų trūkumo vertinimui), amžius (daro įtaką socialinių - komunikacinių bei veiksmingos veiklos kompetencijų tobulinimo poreikiui) bei išsilavinimas (turi įtakos tiriamosios kompetencijos pakankamumo vertinimui).

Pedagogams buvo užduotas klausimas, į kokių kompetencijų ugdymą buvo orientuoti paskutiniai KT renginiai. Taip pat siekiant palyginti pedagogų vertinimus su jų lūkesčiais, buvo klausiama, kokias kompetencijas ateityje jie norėtų tobulinti. (žr. 3.3.3.1. pav. ir 7 priedo 7 ir 8 lenteles).

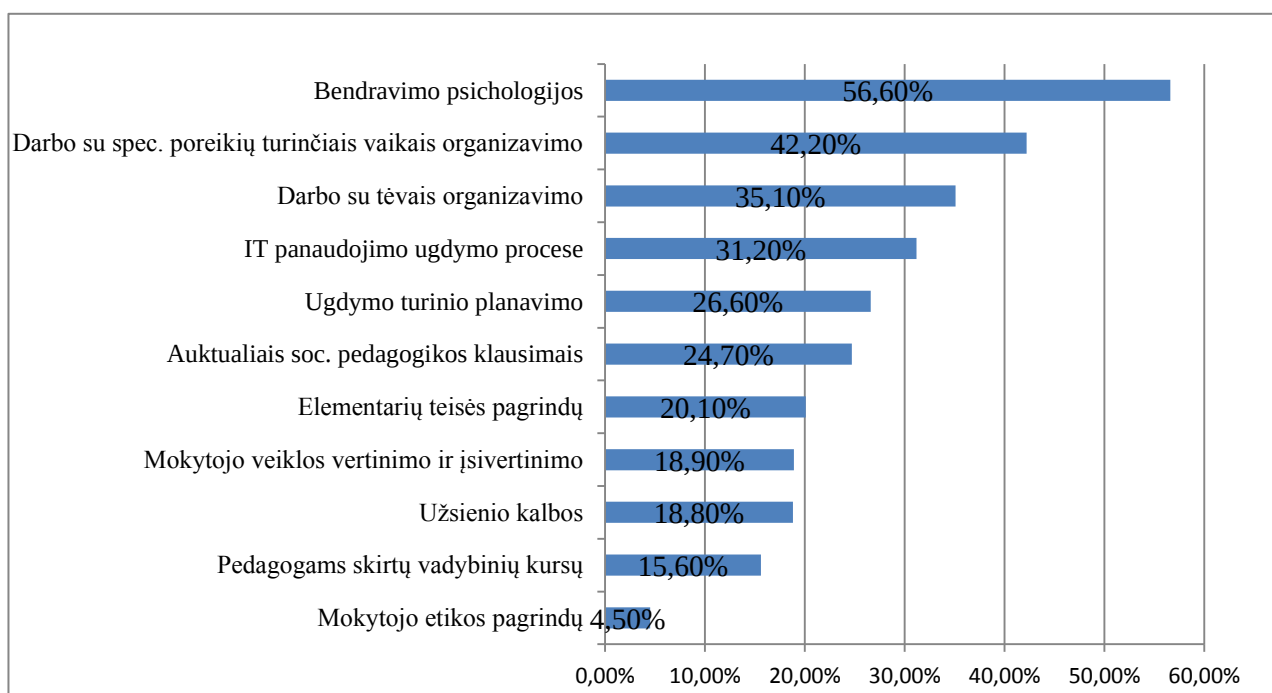

3.3.3.1. pav. Respondentų (N=154) atsakymų, apie KT renginiuose tobulinamas kompetencijas bei jų tobulinimo poreikį ateityje, skirstinys (pateikiami dažnių vidurkiai)

Remiantis respondentų vertinimais išryškėja, kad ugdymo proceso organizavimo kompetencijų tobulinimas ir jų tobulinimo poreikis yra vienodai svarbus tiriamiesiems.

Tačiau analizė atskleidžia, kad veiklos prognozavimo ir planavimo bei pedagoginio išprusimo kompetencijų tobulinimui yra skiriama, galbūt, kiek per daug dėmesio, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai turi mažesnę šių kompetencijų tobulinimo poreikį. Svarbu paminėti, kad ikimokyklinio ugdymo kaitos bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų tobulinimo poreikis yra didesnis ir pedagogai norėtų, jog šių kompetencijų tobulinimui būtų skiriama daugiau dėmesio galimybių.

Taip pat apklausoje išryškėjo pedagogų prioritetinės sritys, kuriose respondentai norėtų tobulinti savo gebėjimus. Analizė išryškino, jog, pedagogai esant galimybėms rinkęsi įvairios tematikos renginius (žr. 3.3.3.2. pav.).

3.3.3.2. pav. Respondentų (N=154) atsakymų, apie sritis, kuriose trūksta KT paslaugų, reitingas

Išaiškėjo, kad kiek daugiau nei pusė respondentų (56,6%) norėtų įgyti bendravimo psichologijos žinių. Vadinasi, remiantis anksčiau atlikta analize (žr. 4 lentelė ir 3.3.3.1. pav.), paaiškėjo, jog pedagogams iš tiesų trūksta minėtų kompetencijų, todėl KT renginių organizatoriai bei ugdymo įstaigos turėtų labiau atsižvelgti į šiuos pedagogų pageidavimus. Taip pat, kiek mažiau nei pusei apklaustųjų aktualios žinios apie darbo organizavimą su spec. poreikių turinčiais vaikais. Reikia pastebėti, jog kiek daugiau nei trečdalis apklaustųjų norėtų KT renginiuose tobulinti įgūdžius apie darbo su tėvais organizavimą. Vadinasi, pedagogams svarbus ne tik darbas su ugdytiniais, bet taip pat jiems aktualus tėvų įtraukimas į ugdymo procesą. Tyrimo metu gauti rezultatai rodo, jog trečdaliui pedagogų svarbu gilinti informacinių technologijų panaudojimo žinias ugdymo procese. Nustatyta, kad ketvirtadalis respondentų mano, jog jiems yra svarbu pagilinti žinias teisės srityje, tobulinti užsienio kalbą, bei įgyti vadybinių įgūdžių. Vadinasi, galima daryti išvadą, jog pedagogai teikia prioritetą

gebėjimų tobulinimui, apie bendravimo psichologiją, darbo su tėvais bei spec. poreikių turinčiais vaikais organizavimą, tačiau juos domina ir kitos veiklos sritys, tokios kaip žinios apie IT panaudojimą ugdymo procese, užsienio kalbos bei vadybinės žinios.

Tyrimo metu išryškėjo, jog pedagogams svarbu tobulinti įvairių veiklos sričių žinias, tačiau akivaizdu, jog labiausiai pasigendama KT paslaugų, kuomet pedagogai turėtų galimybę tobulinti bendravimo, naujovių diegimo ugdymo procese, darbo su spec. poreikių turinčiais vaikais organizavimo žinias. Reikia pastebėti, kad ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogai atlieka daug veiklų: jie dirba ne tik su vaiku, tačiau bendrauja ir su tėvais, organizuoja vaikų veiklas, planuoja savo karjerą. Besikeičiantys vaikų, tėvų ir visuomenės poreikiai, inicijuoja naujas profesinės veiklos tobulinimo kryptis, todėl organizuojant KT renginius būtina atsižvelgti į tai, kokių kompetencijų tobulinimo pasigenda pedagogai, tam jog būtų patenkinti tiek vaikų, tiek tėvų, tiek visuomenės poreikiai.

3.3.4. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos vertinimas

Atliekant tyrimą, buvo svarbu sužinoti pačių respondentų vertinimus apie KT sistemą bei jiems teikiamas paslaugas. Remiantis tyrimo duomenimis, respondentų vertinimus apie KT paslaugas galima suskirstyti į dvi dalis: stipriosios KT sistemos pusės bei silpnosios KT sistemos pusės (žr. 7 lentelė ir 7 priedo 9 lentelę).

Stiprybės. Reikia pastebėti, kad daugiau nei pusė respondentų yra linkę manyti, jog KT renginių metu įgytas žinias jie geba lengvai pritaikyti praktiškai. Respondentų vertinimai taip pat parodė, jog informatyvumas yra vienas iš stipriųjų KT sistemos aspektų. Vadinasi, remiantis tiriamosios grupės vertinimais, galima teigti, jog įgytų žinių pritaikomumas bei KT paslaugų informatyvumas yra stipriosios KT sistemos pusės.

Silpnybės. Tačiau, tyrimo duomenys rodo, jog respondentai KT sistemoje išvelgia daugiau silpnųjų negu stipriųjų. Reikia pastebėti, jog silpnosios KT sistemos pusės pastebimos įstaigos ir KT paslaugų tiekėjų lygmenyse. *Įstaigos lygmenyje* daugiau nei trečdalis respondentų yra linkę manyti, jog jiems nėra suteikiama galimybė pasirinkti norimus KT paslaugų tiekėjus.

7 lentelė. KT sistemos stipriosios ir silpnosios pusės remiantis respondentų vertinimu (N=154)

Stipriosios pusės	Silpnosios pusės
1. KT metu įgytas žinias pedagogai geba pritaikyti prakinėje veikloje; 2. Pedagogai yra informuojami apie KT paslaugas;	<u>Ištaigos lygmuo</u> 1. Pedagogams nesuteikiama galimybė pasirinkti KT renginius; 2. Ugdymo įstaiga nesikonsultuoja su pedagogais, siekdama nustatyti jų KT poreikius; <u>KT paslaugų tiekėjų lygmuo</u> 3. KT renginiai neatitinka pedagogų lūkesčių; 4. Pedagogai neturi galimybės įsivertinti kaip vyksta žinių pritaikymas kasdieniame darbe; 5. Pedagogų netenkina esama renginių kokybė; 6. Renginius veda nekompetentingi lektoriai.

Galima daryti prielaidą, jog ne tik pedagogai, tačiau net ir pačios ugdymo įstaigos turi ribotas galimybes pasirinkti norimą KT paslaugų tiekėją, nes pasirinkimo laisvę riboja turimi finansiniai ištekliai. Vertindami KT sistemą, apie pusę apklaustųjų nesutinka, jog ugdymo įstaiga, kurioje dirba pedagogai, siekia nustatyti jų profesinio tobulėjimo poreikius. Tačiau mokslininkų teigimu, siekiant užtikrinti efektyvią KT sistemą, būtina nustatyti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikius, sudarant galimybes juos realizuoti²³⁶. Svarbu pastebėti, jog instituciniu lygmeniu pedagogų kvalifikacijos tobulinimas visų pirma vykdomas nustatant individualius profesinio tobulėjimo poreikius²³⁷. Vadinasi, galima daryti prielaidą, jog neužtikrinama dermė tarp individualių pedagogų ir ugdymo įstaigos kvalifikacijos tobulinimo poreikių. Apibendrinant išaiškėjo, kad instituciniu lygmeniu pedagogai KT sistemos silpnybėmis įvardijo ribotas pasirinkimo galimybes bei profesinio tobulėjimo poreikių nustatymo metodikos nebuvimą.

Analizuojant respondentų KT sistemos vertinimo silpnąsias puses *KT paslaugų tiekėjų lygmeniu*, išryškėja, jog net pusė apklaustųjų linkę manyti, kad esamos KT paslaugos neatitinka jų lūkesčių. Vadinasi, galima daryti prielaidą, jog KT renginiai, kuriuose lankėsi respondentai pastaruoju metu nepateisino jų lūkesčių, t.y. buvo ne tai, ko respondentai, galbūt, tikėjosi. Tyrimo duomenys taip pat atskleidė, jog daugiau nei pusė respondentų renginių, kuriuose dalyvavo, kokybę vertina prastai. Išryškėjo, kad pusė apklaustųjų yra linkę manyti, jog renginius vedė nekompetentingi lektoriai. Galima daryti išvadą, jog KT renginiai, kuriuose pastaruoju metu lankėsi respondentai, nepateisina jų lūkesčių.

²³⁶ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis, Vilnius: UPC, 2012, 110 p., prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 10 10).

²³⁷ Dačiulytė, R., et al., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis, Vilnius: UPC, 2012, 41 p., prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 10 10).

nes juos vedė nekompetentingi lektoriai ir dėl to suprastėjo pačių renginių kokybė. Akivaizdu, jog siekiant KT sistemos efektyvumo, svarbu užtikrinti lektorių kompetentingumą. Reikia pastebėti, jog pedagogai KT sistemos stiprybėmis yra linkę laikyti žinių pritaikomumą, tačiau daugiau nei pusė apklaustųjų sutinka, jog galimybė įsivertinti kaip vyksta žinių pritaikymas nėra suteikiama. Nors mokslininkai teigia, jos pedagogams veiklos vertinimas ir grįžtamasis ryšys yra vieni iš svarbiausių KT proceso aspektų²³⁸. Vadinasi, svarbu ne tik suteikti informaciją pedagogams, bet taip pat ir užtikrinti KT proceso sėkmę kasdienėje veikloje.

Apibendrinant galima teigti, jog respondentai KT sistemos stiprybėmis laiko informatyvumą bei žinių pritaikomumą. Tačiau, tyrimo duomenys atskleidė kur kas daugiau silpnųjų KT sistemos pusių. Atsižvelgiant į respondentų vertinimus, išaiškėjo, jog KT sistemos silpnybės pastebimos įstaigos ir KT paslaugų tiekėjų lygmenyse. Akivaizdu, jog instituciniu lygmeniu pedagogams nėra suteikiama galimybė pasirinkti pageidaujamą KT paslaugų tiekėją, tačiau tikėtina, jog pačios ugdymo įstaigos turi ribotas pasirinkimo galimybes dėl finansinių išteklių. Čia svarbu paminėti, kad respondentai yra linkę manyti, jog ugdymo įstaigos neanalizuoja pedagogų profesinio tobulėjimo poreikių, todėl galima manyti, kad įstaigose neatsižvelgiama, kokių įgūdžių ir gebėjimų stokoja respondentai, tam kad būtų planuojamas trūkstamų kompetencijų ugdymas. Remiantis atliktu tyrimu, išaiškėjo, kad KT renginiai, kuriuose tiriamieji dalyvavo pastaruoju metu, neatitiko jų lūkesčių. Vadinasi, renginiuose nebuvo pateisinti pedagogų poreikiai. Taip pat apklaustieji ne itin teigiamai vertina paskutinių KT renginių, kuriuose dalyvavo kokybę. Galima manyti, jog pedagogai kokybę siejo su lektorių kompetentingumu, nes šį aspektą respondentai taip pat įvardijo kaip silpnybę. Galiausiai, pedagogų vertinimai parodė, jog jiems nesuteikiama galimybė įsivertinti, ar įgytos žinios taikomos sėkmingai.

Tyrimo analizės duomenys parodė, jog kaip pagrindinę priežastį, dėl kurios nedalyvaujama KT renginiuose, absoliuti dauguma respondentų įvardijo lėšų stygių bei papildomas išlaidas (žr. 8 lentelė ir 7 priedo 10 lentelę). Vadinasi, pagrindinis trukdis, užkertantis kelią pedagogų profesiniam tobulėjimui yra menkas finansavimas, skiriamas šiai švietimo sričiai. Negalėdami skirti pakankamai lėšų iš savo atlyginimo profesiniam tobulėjimui, pedagogams galimybės įgyti naujų žinių ir įgūdžių sumažėja. Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad daugiau nei pusė apklaustųjų nedalyvauja KT renginiuose dėl jų poreikių neatitinkančio renginių turinio.

²³⁸ Dačiulytė, R., et al., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, 2013, Vilnius, 225p.

8 lentelė. Priežastys trukdančios/neskatinančios dalyvauti KT renginiuose (%)

Priežastys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Vieta	7,8	42,9	3,2	37	5,2
Lėšų stygius/didelė renginių kaina	0,6	7,1	1,3	58,4	31,2
Motyvacijos stoka	16,9	51,3	7,8	16,2	3,2
Papildomos išlaidos	1,9	8,4	0	63	25,3
Laiko stoka dėl didelio darbo krūvio	1,9	18,2	1,3	38,3	38,3
Dažnai manęs nepasiekia informacija apie KT renginius	18,8	50,6	4,5	16,9	5,8
Mano poreikių neatitinkantis renginių turinys	3,2	16,2	7,1	61	8,4
Naudojamos vis tos pačios pateikimo formos, todėl darosi nebeįdomu	1,9	17,5	9,1	59,1	9,7
Dažnai kursų turinys kartojasi	1,3	13,6	7,1	66,2	9,7

Taip pat kiek daugiau nei pusė respondentų yra linkę manyti, jog dažnu atveju renginių turinys kartojasi, naudojamos tos pačios pateikimo formos. Tačiau iš jų beveik dešimtdalis respondentų neturėjo nuomonės šiuo klausimu, todėl galima manyti, jog pedagogai neįsiginėjo į teiginį. Remiantis tyrimo duomenimis, išryškėjo, jog pusei respondentų ne tokie reikšmingi trukdžiai yra geografinis KT renginių nepatogumas, motyvacijos stoka bei renginių informatyvumas. Apibendrinant galima teigti, kad pagrindinė kliūtis yra menkas finansavimas ir papildomos išlaidos, kurias pedagogai turi skirti iš savo alyginimo. Tačiau taip pat pedagogų profesniam tobulėjimui kelių užkerta ir kitos problemos: renginiai tampa nuobodūs, juose mažai naujovių, o turinys pedagogams tampa neaktualus. Šios priežastys turėtų inicijuoti atsakingą KT paslaugų vertinimą, nes nuo to, kaip ir kokios žinios perteikiamos KT renginiuose priklauso ne tik pedagogų darbo kokybė, bet ir visa švietimo sistemos sėkmė²³⁹.

Galiausiai, siekiant sužinoti, ką anot respondentų, vertėtų tobulinti KT sistemoje, jiems buvo pateiktas atviras klausimas, kuriuo klausiama, kokius KT sistemos aspektus būtina tobulinti. Atsižvelgiant į pedagogų nuomones, atsakymų teiginiai buvo suskirstyti į 3 esmines kategorijas: *KT renginių turinys, finansavimas, KT sistemos organizavimas*. (žr. 9 priedas).

Net pusė apklaustųjų, atsakiusių į atvirą klausimą, teigia, jog trūksta KT programų naujumo, įvairumo, pritaikomumo praktikoje, nes dažnai suteikiamos tik teorinės žinios, kurias vargiai galima pritaikyti kasdienėje veikloje. Pedagogai siekia ne tik sauso žinių perteikimo, bet ir praktinių, realių

²³⁹ Villegas-Reimers, E., *Teacher professional development: an international review of the literature*. International Institute for Education Planning. UNESCO, prieiga per internetą: <<http://www.unesco.org/iiep>> - p.24>, (žiūrėta 2014 10 11).

pavyzdžių, todėl akcentuojama, jog renginius turėtų vesti lektoriai, kurie yra praktikai tam tikroje srityje, nes dažnai renginių metu medžiaga pateikiama per daug formaliai, atmestina, nebedraujant su auditorija. Vadinasi, svarbu nuolat vertinti renginių kokybę atsižvelgiant ne tik į turinį, bet ir į dėstymo kokybę, nes dažnai, nuo to, kaip pateikiama medžiaga priklauso ir tolimesnio darbo sėkmė. Reikia pastebėti, kad tą pačią medžiagą galima pateikti įdomiai ir kūrybiškai, papildant praktiniais pavyzdžiais, taip suteikiant programoms naujumo ir įvairovės, todėl galima daryti išvadą, jog atsižvelgdami į savo patirtį, pedagogai siūlo tobulinti šias KT turinio sritis, kurios nepateisina jų lūkesčių lankantis KT renginiuose.

Tyrimo duomenys atskleidė, jog beveik trečdalis atsakiusių respondentų akcentuoja finansavimo aspektą, kuris, remiantis ankstesniais rezultatais, yra pagrindinis trugdis, užkertantis kelią dalyvauti KT renginiuose (žr. 8 lentelė). Vadinasi, svarbu, kad būtų sukurta lankstesnė KT finansavimo sistema, kuri sudarytų pedagogams profesinio tobulėjimo sąlygas.

Galiausiai, kiek mažiau nei trečdalis respondentų KT sistemos organizavimo srityje pageidautų įsivertinimo ir vertinimo galimybių. Akivaizdu, jog pedagogai šio aspekto pasigenda, nes remiantis kiekybinio tyrimo rezultatais, daugiau nei pusė respondentų KT sistemos silpnybe įvardijo grįžtamojo ryšio stoką (žr. 7 lentelė). Galima teigti, jog svarbu ne tik žinių suteikimas, bet ir jų sėkmingas pritaikymas kasdienėje veikloje, ko šiuo metu apklaustieji pasigenda. Taip pat tiriamieji siūlo organizuoti stažuotes. Akivaizdu, jog tokio pobūdžio KT pedagogams yra aktualus, nes ankstesnio tyrimo rezultatai parodė, kad pedagogai mielai vyktų į stažuotes, tačiau dažnai įstaigos neturi finansinių galimybių organizuoti tokio pobūdžio profesinį tobulėjimą (žr. 3.3.2.3. pav.). Tačiau išryškėja tai, kad pedagogams tampa svarbios ne tik įgytos žinios, bet ir sėkmingas jų taikymas praktikoje. Matyti, jog respondentai vertina ilgalaikį, tęstinį mokymosi procesą.

Apibendrinant gautus tyrimo rezultatus, galima teigti, kad respondentų vertinimai atskleidė stipriąsias ir silpnąsias KT sistemos puses. Tyrimo metu išryškėjo, jog KT paslaugų informatyvumas bei įgytų žinių pritaikomumas yra stiprieji KT sistemos aspektai. Tačiau pedagogų vertinimai atskleidė ir silpnąsias KT sistemos puses, kurias galima išvelgti institucijos bei KT paslaugų lygmenyje. Taigi, institucijos lygmeniu pedagogai neigiamai vertina galimybę pasirinkti jiems aktualius renginius bei jų profesinio tobulėjimo poreikių nustatymo metodikos nebuvimą. Vadinasi, ugdymo įstaigos nesiekia sužinoti, kokių gebėjimų ir įgūdžių stokoja pedagogai, tam kad būtų sudarytos sąlygos tuos įgūdžius lavinti. Be to, dauguma respondentų neigiamai vertina ir KT paslaugų dėstymo kokybę bei įsivertinimo galimybes pasibaigus renginiams. Taigi, galima sakyti, kad esama KT sistema turi daugiau neigiamų aspektų negu teigiamų, todėl svarbu šiuos neigiamus aspektus tobulinti, jog būtų užtikrinamas visapusiškas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų tobulėjimas.

Tyrimo metu išryškėjo, kad pagrindinė kliūtis, dėl kurios pedagogai neįsitraukia į KT procesą yra finansinės galimybės. Vadinasi, svarbu skirti pakankamai lėšų pedagogų profesiniam tobulėjimui.

Tačiau analizė taip pat atskleidė ir kitus trukdžius, dėl kurių pedagogai vangiau dalyvauja KT renginiuose. Išryškėjo, kad KT paslaugos neatitinka pedagogų poreikių, nes dažnai pateikiamos tos pačios žinios, neįtraukiant jokių naujovių į mokymosi procesą. Todėl atsižvelgdami į šiuos aspektus, respondentai siūlo įtraukti kuo daugiau įvairesnių programų į KT turinį. Pedagogams svarbu, jog medžiaga būtų dėstoma aiškiai, pateikiant pavyzdžius, bendraujant su auditorija. Vadinasi, svarbu nuolat vertinti KT paslaugas, nes remiantis tyrimo duomenimis, šiuo metu KT renginiai neatitinka pedagogų poreikių.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų KT paslaugų atitikties jų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimo rezultatų ir analizės apibendrinimas

1. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų KT paslaugų atitikties jų profesinio tobulinimosi poreikiams tyrimo metu buvo išsiaiškinta, kad pedagogus apie KT paslaugas dažniausiai informuoja jų ugdymo įstaigos vadovas. Išryškėjo, jog apklaustiesiems patogiu gauti reikiamą informaciją tokiu būdu, tačiau matyti, kad pedagogams trūksta informacijos, skelbiamos vietinėje spaudoje. Vadinasi, svarbu užtikrinti KT paslaugų informatyvumą ne tik internete, bet ir spaudoje. Taip pat, išsiaiškinta, jog dažniausiai pedagogai dalyvavo trumpuose specializuotuose renginiuose, tokiuose kaip seminarai bei kursai. Tačiau remiantis tyrimo duomenimis, išaiškėja, kad būtina didesnė KT paslaugų, formų bei būdų įvairovė, kuomet KT metu pedagogas išbando ir kitus KT būdus, kurie skatina bendrauti ir bendradarbiauti, mokytis iš kitų patirties, todėl išryškėja, kad būtina stažuočių, akademinių studijų, neformalaus mokymosi veiklų plėtra. Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, jog pedagogų kvalifikacijos tobulinimas dažniausiai vyksta ugdymo įstaigoje, bendradarbiaujant su kitomis ugdymo įstaigomis, bei lankantis švietimo centro organizuojamuose renginiuose. Galima daryti prielaidą, jog pedagogai mokosi ir tobulėja dalindamiesi gerąja patirtimi metodiniuose būreliuose, užsiimdami visuomenine veikla tuo pačiu dalyvaudami trumpalaikiuose specializuotuose renginiuose, organizuojamuose švietimo centre.

2. Analizė taip pat atskleidė, kad daugiau nei pusė respondentų mano, jog jie stokoja bendrakultūrių, socialinių - komunikacinių bei pokyčių valdymo kompetencijų, todėl svarbu atsižvelgti į šiuos pedagogų vertinimus ir sudaryti sąlygas minėtų kompetencijų tobulinimui. Tyrimo metu išryškėjo, jog skirtingi tiriamųjų demografiniai duomenys turi įtakos tam tikrų kompetencijų trūkumo vertinimui. Pritaikius Kruskal Wallis testo kriterijų, išsiaiškinta, jog veiksniai, lemiantys pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikį yra kvalifikacinė kategorija, pedagoginio darbo stažas, amžius bei išsilavinimas. Rezultatai atskleidė, jog pedagogai turi mažesnę poreikį tobulinti veiklos prognozavimo ir planavimo bei pedagoginio išprusimo kompetencijas, tačiau ikimokyklinio ugdymo kaitos bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijų tobulinimui turėtų būti skiriamas didesnis dėmesys. Tyrimas išryškino, jog respondentams aktualiausia tobulinti žinias ir įgūdžius, susijusius su jų

tiesioginiu darbu, tačiau pedagogams taip pat aktualios teisės, užsienio kalbos bei vadybos žinios. Vadinasi, būtina atsižvelgti į pedagogų nuolat besikeičiančius vaidmenis ir KT procesą organizuoti pirmiausia nustatant, kokių gebėjimų ir įgūdžių pasigenda patys pedagogai, tam kad būtų užtikrintas kokybiškas ikimokyklinis ir priešmokyklinis vaikų ugdymas.

3. Respondentų vertinimai atskleidė KT silpnąsias bei stipriąsias puses. Informacijos prieinamumas bei žinių pritaikomumas yra vertinami kaip stiprieji KT sistemos aspektai. Tačiau silpnosios KT sistemos pusės išvelgiamos įstaigos bei KT paslaugų tiekėjų lygmenyse. Duomenys parodė, kad insituciniu lygmeniu pedagogai silpnybėmis įvardija menkas KT tiekėjų pasirinkimo galimybes bei pedagogų profesinio tobulėjimo poreikių tyrimo metodikos nebuvimą. KT paslaugų tiekėjų lygmenyje apklaustieji akcentuoja prastą KT renginių dėstymo kokybę, lektorių kompetencijų stoką bei menkas įsivertinimo galimybes. Tyrimu taip pat buvo siekiama sužinoti priežastis, kurios trukdo pedagogams dalyvauti KT procese. Išaiškėjo, kad pagrindinė kliūtis yra menkas PKT sistemos finansavimas. Taip pat respondentai kaip trukdžius įvardijo besikartojantį renginių turinį, tas pačias pateikimo formas. Atsižvelgdami į KT sistemos silpnąsias puses, pedagogai siūlo gerinti renginių dėstymo kokybę, didinti programų įvairovę, pateikiant aktualią pedagogams informaciją.

4. Kokybinio ir kiekybinio tyrimo rezultatų palyginimas ir aptarimas

Šiame darbe kokybiniu ir kiekybiniu tyrimų metodais buvo siekiama ištirti PKT paslaugų pasiūlą ir jos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams. Palyginus tyrimo rezultatus, išryškėjo šie aspektai:

- ❖ Paslaugų tiekėjų ir pedagogų vertinimai atskleidė, jog dažniausiai informacija apie KT paslaugas yra platinama internete bei perduodama ugdymo įstaigoms arba švietimo centrams. Tokius vertinimus atskleidžia ir 2011 metais atliktas tyrimas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“²⁴⁰. Tačiau kiekybinio tyrimo rezultatai parodė, kad pedagogai taip pat norėtų kuo daugiau informacijos apie KT paslaugas rasti vietinėje spaudoje.
- ❖ Abi tiriamųjų grupės sutinka, jog dažniausiai pedagogams organizuojami specializuoti profesinio tobulėjimo renginiai, tokie kaip seminarai, kursai, paskaitos. Tačiau, tiek informantų, tiek pedagogų vertinimai parodė, jog pasigendama KT paslaugų įvairovės kuomet vykstama į stažuotes, dalyvaujama akademinėse studijose, bendradarbiaujama su kitomis įstaigomis, mokomasi vieniems iš kitų ir pan. Vadinasi, abi tiriamųjų grupės yra linkusios manyti, kad tęstiniai mokymai, kuomet pedagogai patys stebi, išbando ir vertina yra naudingesni negu trumpalaikiai specializuoti renginiai. Tokie patys rezultatai išryškėjo ir 2007 metais atliktame tyrime, kurio duomenys parodė, jog apklaustieji taip pat dažniausiai dalyvauja specializuoto pobūdžio KT renginiuose, tačiau pasigenda tęstinių mokymo programų²⁴¹. Kitame 2011 metais atliktame tyrime „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“, taip pat pabrėžiamas programų trumpalaikiškumas²⁴². Vadinasi, išryškėja ta pati problema: pasigendama KT paslaugų įvairovės.
- ❖ Kokybinio tyrimo analizės metu nustatyta, jog paslaugų tiekėjai pasigenda gerosios patirties dalijimosi tarp pedagogų bei įstaigų, tačiau kiekybinio tyrimo rezultatai atskleidė, jog pedagogų profesinis tobulėjimas dažniausiai vyksta pačioje įstaigoje arba bendradarbiaujant su kitomis ugdymo įstaigomis. Kiti tyrimai taip pat atskleidė, kad pedagogai vertina gerosios

²⁴⁰ *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas: sociologinio tyrimo ataskaita*, Vilnius: Vilniaus universiteto sociologijos katedra, 2004, prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>, (žiūrėta 2014 10 10).

²⁴¹ *Bendrojo lavinimo mokyklų socialinių bei specialiųjų pedagogų, mokyklų psichologų ir bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimas*. Factus Dominus. Mokslinio tyrimo ataskaita. Kaunas, 2007, prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/sb/ATASKAITA_kvalifikacija_pedagogai_2007.pdf>, (žiūrėta 2014 10 16).

²⁴² *Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų ataskaita. II dalis: pagilinto interviu su ekspertais ir fokusuotų grupinių diskusijų su mokytojais ir mokyklų administracijos atstovais rezultatų apžvalga* (2011), Vilnius: UAB „RAIT“, prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/naujienos/rait/RAIT_Kokybine_ataskaita_PKT.pdf>, (žiūrėta 2014 11 03).

patirties dalijimasi, galimybę mokytis iš kitų kolegų²⁴³. Todėl galima manyti, kad pedagogai dalijasi gera patirtimi, bendradarbiauja vieni su kitais ir taip mokosi. Tuo tarpu paslaugų tiekėjai pasigenda besimokančių organizacijų tinklų.

- ❖ Kokybinio tyrimo dalyvių nuomone, KT renginiuose pedagogams nesuteikiamos galimybės lavinti įgytus įgūdžius per praktinius užsiėmimus. Tokią nuomonę patvirtina ir pedagogų apklausos rezultatai, kurie atskleidė, jog KT renginiuose pedagogai pageidautų daugiau praktinių užsiėmimų. Vadinasi, abi tiriamųjų grupės akcentuoja, kad KT renginiai yra pernelyg teorizuoti ir būtina įtraukti kuo daugiau praktinių užsiėmimų.
- ❖ Remiantis paslaugų tiekėjų bei pedagogų vertinimais išryškėjo, kad KT renginių temos dažnai kartojasi. Tokie patys rezultatai buvo atskleisti ir 2004 metais atliktame Sociologiniame tyrime „Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikių tenkinimas“, kuriame informantų nuomone, dažnai KT programos dubliuojasi²⁴⁴. Vadinasi, svarbu įvairinti KT paslaugų turinį, įtraukiant aktualių ir pedagogų darbui naudingų temų.
- ❖ Kokybinio ir kiekybinio tyrimų duomenys atskleidė, jog KT renginiuose pasigendama kompetentingų lektorių. Abi tiriamųjų grupės vertindamos KT renginių dėstymo kokybę teigia, jog renginių vedėjams trūksta bendravimo su auditorija bei pačio dalyko išmanymo, todėl pabrėžiama, kad KT renginius turėtų vesti praktikai. Tokia pati nuomonė išryškėjo ir 2011 metais atliktame tyrime „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“, kuriuo nustatyta, kad pedagogai prioritetą teikia lektoriui praktikui²⁴⁵.
- ❖ Išryškėjo, jog paslaugų tiekėjų nuomone, pedagogams trūksta motyvacijos bei noro dalyvauti KT renginiuose. Informantai pabrėžia pedagogų poreikį dalyvauti KT renginiuose tik dėl formalaus pažymėjimo. Tokia pati nuomonė buvo atskleista ir 2011 metais atliktame tyrime „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“, kuriuo išsiaiškinta, jog išryškėja tendencija tarp pedagogų dalyvauti KT renginiuose tik dėl formalaus dokumento²⁴⁶. Tačiau kiekybinio tyrimo duomenys atskleidė skirtingą nuomonę. Dauguma pedagogų nemano, jog jiems trūksta motyvacijos dalyvauti KT procese. Remiantis 2004 metais atlikto Sociologinio tyrimo ataskaita „Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikių tenkinimas“ taip pat nustatyta, jog daugiau nei pusė apklaustųjų nesutinka, kad dėl formalių pažymėjimų

²⁴³ Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų analizė: III dalis. Jungtinė tyrimų ataskaita. UAB „RAIT“, 2011, prieiga per internetą:

<<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/veiklos.php>>, (žiūrėta 2014.04.16).

²⁴⁴ Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas: sociologinio tyrimo ataskaita, Vilnius: Vilniaus universiteto sociologijos katedra, 2004, prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>, (žiūrėta 2014 10 10).

²⁴⁵ Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų ataskaita. II dalis: pagilinto interviu su ekspertais ir fokusuotų grupinių diskusijų su mokytojais ir mokyklų administracijos atstovais rezultatų apžvalga (2011), Vilnius: UAB „RAIT“, prieiga per internetą:

<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/naujienos/rait/RAIT_Kokybine_ataskaita_PKT.pdf>, (žiūrėta 2014 11 03).

²⁴⁶ Ten pat.

dalyvaujama KT renginiuose²⁴⁷. Vadinasi, paslaugų tiekėjų ir pedagogų vertinimai šiuo aspektu išsiskiria.

- ❖ Paslaugų tiekėjų nuomone, svarbu tirti pedagogų profesinio tobulėjimo poreikius ir tokiu būdu nustatyti strategines KT kryptis. Tačiau pedagogų vertinimai atskleidė, jog ugdymo įstaigos nenustatinėja pedagogų profesinio tobulėjimo poreikių. Vadinasi, abiemis tiriamųjų grupės yra svarbus poreikių tyrimo metodikos sukūrimas.
- ❖ Informantai ir pedagogai pritaria, jog PKT yra skiriamas menkas finansavimas, kuris nesudaro galimybių sistemingam profesiniam tobulėjimui.
- ❖ Tyrimo metu išsiaiškinta, kad nepakankamai dėmesio skiriama pedagogų bendravimo ir bendradarbiavimo bei ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencijų ugdymui. Daugiau nei pusė respondentų taip pat norėtų apsilankyti renginiuose, kuriuose galėtų tobulinti bendravimo psichologijos, informacinių technologijų bei darbo organizavimo su spec. poreikių turinčiais vaikais žinias. Šią mintį pagrindžia 2013 metais atliktas „Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse tyrimas“, kurio rezultatai parodė, jog pedagogams trūksta mokymo programų, kurios būtų pritaikytos įvairius ugdymosi poreikius turintiems vaikams²⁴⁸.
- ❖ PKT sistemos stiprybėmis paslaugų tiekėjai bei daugiau nei pusė pedagogų laiko KT paslaugų informatyvumą ir įgytų žinių pritaikomumą. Tačiau beveik pusė respondentų akcentuoja, jog ugdymo įstaigos nesistengia nustatinėti pedagogų profesinio tobulėjimo poreikių bei nesudaro galimybių pasirinkti pageidaujamą KT paslaugų tiekėją. Tokius rezultatus akcentuoja ir 2004 metais atliktas tyrimas, kuriuo nustatyta, kad ne visuomet pedagogų ir ugdymo įstaigos interesai sutampa, todėl atsiranda pedagogų KT renginių pasirinkimo problema²⁴⁹.
- ❖ Tyrimas atskleidė, jog kvalifikacijos tobulinimo renginiuose beveik pusė pedagogų nepatenkina savo profesinio tobulinimosi poreikių. Panaši tendencija išryškėjo ir Ališauskienės bei Ušeckienės atliktame tyrme, kuriame nustatyta, kad daugiau nei pusė respondentų dalyvaudami KT renginiuose nepatenkino savo profesinio tobulinimosi poreikių²⁵⁰.

²⁴⁷ *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas: sociologinio tyrimo ataskaita*, Vilnius: Vilniaus universiteto sociologijos katedra, 2004, prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>, (žiūrėta 2014 11 10).

²⁴⁸ *Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse tyrimas*, 2013, prieiga per internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/projekto-veiklos/institucinio-ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-salygu-kaitos-savivaldybese-tyrimas/14178>>, (žiūrėta 2014 10 13).

²⁴⁹ *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas: sociologinio tyrimo ataskaita*, Vilnius: Vilniaus universiteto sociologijos katedra, 2004, prieiga per internetą:

<http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>, (žiūrėta 2014 11 10).

²⁵⁰ Ališauskienė, R., Ušeckienė, L. Pedagogų tęstinio mokymosi poreikiai ir motyvai. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. 2005. Nr. 9. P. 10-19.

IŠVADOS

1. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad pedagogų kompetencijų pagrindą sudaro ne tik žinios, gebėjimai ir įgūdžiai, kuriuos asmuo įgyja studijuodamas bei asmeninės savybės, vertybės bei požiūriai, kurių pritaikymas praktinėje veikloje užtikrina veiklos efektyvumą. Todėl keičiantis visuomenės poreikiams, pedagogams iškyla būtinybė tobulinti ne tik turimas kompetencijas, bet ir ugdyti naujas. *Valstybinė švietimo strategija 2003-2012 m.*, *Valstybinė švietimo strategija 2013-2022 m.*, bei *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas (2001)* pabrėžia pedagogų profesinio tobulėjimo svarbą, nuolatinį pedagogų mokymąsi bei saviugdą. Taigi, modernėjančioje visuomenėje būtinas naujų kompetencijų ugdymas.
2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijos yra bendrai reglamentuojamos su kitų lygmenų pedagogų kompetencijomis *Pedagogų rengimo koncepcijoje (2004)*, *Mokytojo profesijos kompetencijos apraše (2007)* bei *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcijoje (2012)*. Tačiau, *Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo standarte (2008)* bei mokslinių Jurašaitės-Harbison (2003) ir Monekvičienės (2008) darbuose išryškėja, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kompetencijos turi išskirtines savybes. Šiems pedagogams yra ypač svarbios asmeninės savybės, pedagoginės, psichologinės, bendravimo ir bendradarbiavimo, vaiko pažinimo kompetencijos. Pabrėžiama, jog ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogas turi būti atviras naujovėms ir nuolat tęsti savo profesinio tobulėjimo kelią. Todėl ne mažesnis dėmesys skiriamas ir pedagogų kompetencijų tobulinimo reglamentavimui. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulėjimo svarba akcentuojama strateginiuose šalies dokumentuose: *Valstybinėje švietimo strategijoje 2003-2012 m.*, *Valstybinėje švietimo strategijoje 2013-2022 m.* bei *Mokymosi visą gyvenimą memorandumė (2001)*. Matyti, kad pedagogų kvalifikacijos tobulinimas tapo vienu iš prioritetinių švietimo sistemos tikslų. Pedagogams svarbu ne tik įgyti kvalifikaciją, bet ir nuolat ją tobulinti, ir tokiu būdu tobulinti visa švietimo sistemą.
3. Išanalizavus mokslinę literatūrą paaiškėjo, kad kvalifikacijos tobulinimo paslaugų sistemos organizavimas vykdomas nacionaliniu, regioniniu bei institucijos lygmenimis. Nacionaliniu lygmeniu KT sistemos organizavimą vykdo ŠMM ir jos įgaliotos institucijos. Nors išaiškėjo, jog ŠMM nėra atsakingo padalinio, kuris kuruotų visą PKT sistemą. Taip pat analizė išryškino, jog nėra aiškaus funkcijų pasidalinimo tarp nacionalinių PKT sistemos organizavimo subjektų. Savivaldybėse PKT organizuoja ir vykdo švietimo centrai. Išaiškėjo, kad pedagogams siūlomos įvairios kvalifikacijos tobulinimo formos bei būdai. Reikia pastebėti, kad pedagogų profesiniam tobulėjimui svarbi besimokančių mokyklų, stažuotų, mokymosi vieniems iš kitų bei neformalaus mokymosi plėtra. Analizė taip pat atskleidė, kad kvalifikacijos tobulinimas iki šiol

yra siejamas su tam tikrų kvalifikacinių kategorijų įgijimu, bet ne su pedagogo kompetencijomis.

4. Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlos ir jos atitikties Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams, remiantis paslaugų tiekėjų nuomone, tyrimo rezultatų analizė leidžia daryti tokias išvadas:

- ❖ Išaiškėjo, kad KT paslaugų informatyvumas bei informacijos prieinamumas yra stiprioji KT sistemos sritis.
- ❖ Paslaugų tiekėjų vertinimai atskleidė, kad PKT sistemoje pasigendama paslaugų įvairovės, kuri užtikrintų pedagogų galimybę mokytis vieniems iš kitų, bendradarbiauti bei dalintis patirtimi, todėl pabrėžiama stažuotčių bei akademinių studijų plėtra.
- ❖ Išaiškėjo, kad KT renginiai yra pernelyg teorizuoti, todėl pedagogams trūksta galimybių tobulinti praktinius gebėjimus.
- ❖ Paslaugų tiekėjų nuomonės tyrimas išryškino tokias problemas: nenaudingos ir neaktualios KT renginių temos pedagogų tiesioginiam darbui, pabrėžiama prasta renginių dėstymo kokybė.
- ❖ KT paslaugų tiekėjai akcentuoja būtinybę tirti pedagogų poreikius, pagal kuriuos būtų nustatomos strateginės KT kryptys nacionaliniu lygmeniu, ir pagal tai nustatoma, kokių kompetencijų tobulinimo poreikius turi pedagogai.

Kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlos ir jos atitikties Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams, remiantis pedagogų nuomone, tyrimo rezultatų analizė leidžia daryti tokias išvadas:

- ❖ Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogus apie KT paslaugas informuoja įstaigos vadovas, tačiau duomenys išryškino pedagogų poreikį skelbti tokią informaciją vietinėje spaudoje.
- ❖ Analizė atskleidė, kad pedagogams svarbios ne tik specializuotos KT paslaugos tokios kaip kursai, seminarai bei paskaitos, bet taip pat išryškėjo poreikis išbandyti ir kitus KT būdus, tokius kaip stažuotės, akademinės studijos, įgyti kompetencijų užsiimant neformalia veikla. Matyti, kad pedagogams svarbus tampa kompetencijų pripažinimas užsiimant neformaliomis veiklomis, tokiomis kaip visuomeninė, kultūrinė ar meninė veikla.
- ❖ Kompetencijų tobulinimo poreikio analizė atskleidė, kad pedagogai jaučia poreikį tobulinti bendrakultūrinės, socialinės - komunikacinės, pokyčių valdymo kompetencijas. Nustatyta, kad šių kompetencijų tobulinimo poreikis priklauso nuo kvalifikacinės kategorijos, pedagoginio darbo stažo bei amžiaus. Taip pat išryškėjo pedagogų poreikis tobulinti bendravimo ir bendradarbiavimo bei ikimokyklinio ugdymo

kaitos kompetencijas. Analizė atskleidė, jog pedagogams aktualiausia tobulinti žinias, kurios tiesiogiai siejasi su jų darbu, tačiau jiems taip pat aktualios ir užsienio kalbos, vadybos bei teisės žinios.

- ❖ Pedagogų KT sistemos vertinimų analizė išryškino stipriasias ir silpnasias KT sistemos puses. Stiprybėmis įvardijamas KT paslaugų informatyvumas bei įgytų žinių pritaikomumas. Tačiau pedagogai silpnybes pastebi įstaigos bei paslaugų tiekėjų lygmenyse. Įstaigos lygmenyje pedagogai įvardijo menkas KT paslaugų tiekėjų pasirinkimo galimybes bei KT poreikio tyrimų metodikos nebuvimą. Paslaugų tiekėjų lygmeniu pedagogai akcentuoja prastą dėstymo kokybę, menkas įsivertinimo ir grįžamojo ryšio galimybes.
- ❖ Kaip pagrindinius nedalyvavimo KT renginiuose trugdžius, pedagogai įvardijo lėšas, kurių yra skiriama nepakankamai bei papildomas išlaidas, kurias pedagogai turi skirti iš savo atlyginimo. Tačiau nemažiau svarbios kliūtys yra besikartojantis ir neaktualus KT renginių turinys, temos, pateikimo formos. Todėl pedagogams ypač svarbu, jog būtų didinama temų įvairovė, įtraukiama kuo daugiau praktinių užsiėmimų, naujovių.

REKOMENDACIJOS

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo institucijoms:

- Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogams svarbi KT renginių įvairovė, aktualumas bei dėstymo kokybė, jie pasigenda programų naujumo, praktiškumo, bei atitikimo asmeniniams poreikiams. Išėitis nedidinant finansavimo būtų KT paslaugų organizatoriams ieškoti aktyvių, kūrybingų lektorių. Ta pati medžiaga, pateikiant ją kūrybiškai, įtraukiant praktinių pavyzdžių bei užsiėmimų, pateikiant filmuotos vaizdinės medžiagos, suteikia programoms originalumo, įvairovės ir naujumo.
- KT paslaugų organizatoriams būtina nuolatos vertinti lektorių kompetencijas. Svarbu, jog renginius vestų ne teoretikai, o lektoriai, kurie yra praktikai tam tikroje srityje.
- Nors išaiškėjo, kad KT paslaugų informatyvumas yra stiprus KT sistemos aspektas, vis dėlto, vertėtų informaciją apie šias paslaugas platinti ne tik internete, bet ir vietinėje spaudoje.
- Atsižvelgiant į pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikio vertinimus, svarbu organizuoti KT renginius, kuriuose pedagogai galėtų tobulinti bendrakultūros, socialines - komunikacines, pokyčių valdymo, ikimokyklinio ugdymo kaitos bei bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencijas. Svarbu, kad pedagogai turėtų galimybę tobulinti ne tik su šias kompetencijas, bet ir įgyti užsienio kalbos, vadybinių bei teisės srities žinių. Taip pat organizuoti renginius, kuriuose pedagogams būtų suteikiamos naujausios teisės pagrindų bei vadybinės žinios.
- Užtikrinti KT paslaugų tęstinumą ir suteikti pedagogams galimybę įsivertinti, ar įgytos žinios taikomos sėkmingai kasdienėje veikloje. Svarbu, kad būtų sudarytos sąlygos pedagogams įsivertinti savo augimą, nuolat reflektuoti. Net ir pasibaigus KT renginiui, domėtis, kaip keičiasi pedagogo veikla.

Ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovams:

- Nuolat tirti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulėjimo poreikius, siekiant nustatyti, kokių kompetencijų stokoja pedagogai efektyviai veiklai užtikrinti. Pagal tai organizuoti pedagogų profesinio tobulėjimo kelią.
- Tam kad būtų įgyvendinti švietimo tikslai, švietimo įstaigose, kaip besimokančiose organizacijose, turi būti užtikrinta dėmė tarp ugdymo įstaigos bei individualių pedagogų poreikių, todėl svarbu atsižvelgti ir į pačių pedagogų poreikius ir sudaryti galimybes pedagogams pasirinkti pageidaujamus KT paslaugų tiekėjus.

- Ieškoti galimybių integruoti pedagogų didesnę dalyvavimą kultūrinėje, sporto, meno ir kitose veiklose, pripažįstant tokį profesinį tobulėjimą kaip vieną iš KT aspektų.

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams:

- Vertinti savo veiklą bei analizuoti, kokių kompetencijų trūksta sėkmingam ugdymo procesui užtikrinti;

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Moksliniai šaltiniai

1. Alifanovienė, D., Šapelytė, O., Gelžinienė, E., Neformalusis suaugusiųjų mokymasis asmenybės ir profesinio tobulėjimo kontekste, *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 2, Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2008.
2. Ališauskienė, R., Ušeckienė, L., Pedagogų tęstinio mokymosi poreikiai ir motyvai. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. 2005, Nr. 9.
3. Bitinas, B., *Auklėjimo teorijos ir metodikos klausimai*, Kaunas: Šviesos leidykla, 1996.
4. Bitinas, B., *Ugdymo filosofija*, Vilnius: Enciklopedija, 2000.
5. Bitinas, B., *Rinktiniai edukologiniai raštai*, I tomas, Vilnius: Edukologija, 2013.
6. Braslauskienė, R., Norvilienė, A., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų administravimas ir vadyba*, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2014.
7. Creswell, Jh. W., *Research design: Qualitative, Quantitative and Mixed Approaches*, 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, 2003.
8. Čiužas, R., Mokytojo ir mokinio vaidmenų kaita edukacinės paradigmos virsmo sąlygomis, *Pedagogika*, Nr. 13 (84), 2007.
9. Dačiulytė, R., Dromantienė, L., Indrašienė, V., Merfeldaitė, O., Nefas, S., Penkauskienė, D., Prakapas, R., Railienė, A., *Lietuvos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos analizė*, Vilnius, 2011.
10. Dačiulytė, R., Dromantienė, L., Indrašienė, V., Merfeldaitė, O., Nefas, S., Penkauskienė, D., Prakapas, R., Railienė, A., *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo Lietuvoje būklė ir plėtros galimybės*, Vilnius. 2013.
11. Fokienė, A., *Neformaliojo ir savaiminio mokymosi pasiekimų vertinimas profesijos mokytojų rengime: Poreikiai ir prielaidos*, 2007.
12. Gaižauskienė, I., Mikėnė, S., *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
13. Gedvilienė, G., Zuzevičiūtė, V., *Edukologija*, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2007.
14. Gedvilienė, G., Laužackas, R., Tūtlys, V., *Bendrojo ugdymo mokytojų kvalifikacijos poreikiai*, Kaunas, 2010.
15. Gražulis, V., Valickas, A., Dačiulytė, R., Sudnickas, T., *Darbuotojas organizacijos koordinacinių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012.
16. Greeno J., Collins A., Resnick L., *Cognition and learning. Handbook of Educational Psychology*, London: Prentice Hall International, 1996.
17. Guskey, T., R., *Profesinio tobulinimosi vertinimas*, Vilnius: Garnelis, 2004.
18. Jucevičienė, P., Lepaitė, D., *Kompetencijos sampratos erdvė*, Kaunas: KU, Nr. 1 (22), 2000.
19. Juodaitytė, A., Kudokienė, N., Mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, formavimosi tendencijos, *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 1 (5), 2005.
20. Jurašaitė-Harbison, E., Kaip pedagogas kvalifikaciją kelia kiekvieną dieną, *Žvirblių takas*, Nr. 6. 2005.
21. Jurašaitė-Harbison, E., Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: struktūra, modelių realizavimas, įvertinimas, daktaro disertacija, Vilnius: VPU, 2004.
22. Jurašaitė-Harbison, E., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos kaip tęstinio profesinio mokymo(si) funkcija: kompetencijų modelio įgyvendinimas, įvertinimas*, Vilnius: VPU, 2003.
23. Kaminskas, K., Prielaidos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo turinio ir formų kaitai, *Pedagogika*, 2001, Nr. 41.

24. *Ko reikia šiuolaikiniam mokytoji? Aktualus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo turinys*. Mokomoji knyga mokytojams, Vilnius. 2008.
25. Ladišienė, M., Monkevičienė, O., Pradedančio pedagogo ir studento praktikanto konsultavimo ypatumai, *Pedagogika*, 2008.
26. Laužackas, R., Stasiūnaitė, E., Teresevičienė, E., *Kompetencijų vertinimas neformaliajame ir savaiminiame mokymesi*, monografija, Kaunas: VDU, 2005.
27. Lepaitė, D., *Kompetencijų plėtojančių studijų programų lygio nustatymo metodologija*, Kaunas: Technologija, 2003.
28. Masiliauskienė, E., Bagdonaitė, A., Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kvalifikacijos tobulinimas(is) institucijos veiklos strateginio planavimo kontekste, *Mokytojų ugdymas*, Nr. 19 (2), Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012.
29. Malinauskienė, D., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogų profesinės kompetencijos: diagnostinis vertinimas*, Šiauliai, 2010.
30. Monkevičienė, O., Autukevičienė, B., Pradedančiojo pedagogo profesinės raidos etapai, patiriami sunkumai ir mentoriaus paramos ypatumai, *Pedagogika*, 2008.
31. Monkevičienė, O., Glebuvienė, V.S., Stankevičienė, K., Jonilienė, M., Montvilaitė, S., Mazolevskienė, A., *Ikimokyklinio, priešmokyklinio ugdymo turinio ir jo įgyvendinimo kokybės analizė*, ataskaita, 2009.
32. Monkevičienė, O., Stankevičienė, K., *Pedagogo kompetencijos*, Vilnius: VPU, 2008.
33. *Mokymosi visą gyvenimą memorandumas*, LR Švietimo ir mokslo ministerija, Lietuvos suaugusiųjų švietimo asociacija, Vilnius, 2000.
34. Neifachas, S., *Ugdymo filosofijos logografika studijoms*, Vilnius: UAB Ciklonas, 2008.
35. *Pedagogų kompetencijų raiška ugdymo procese*, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo programų mokomoji medžiaga, pedagogų profesinės raidos centras, 2007.
36. Pukelis, K., Pileičikienė, N., *Kai kurių Lietuvos universitetų ir kolegijų studijų programų kokybės ypatumai: studijų rezultatų paradigma*, aukštojo mokslo kokybė, 2006.
37. Ruškus, J., Žvirdauskas, D., Zybartas, S., Eskytė, I., Motiečienė, R., Dorelaitienė, A., *Ikimokyklinis, priešmokyklinis ugdymas Lietuvoje. Būklės ir galimybių tyrimas*, Kaunas, 2012.
38. Schweinhart, L.J., Barnett, S. W., Montie, J., Xiang, Z., Belfield, R. C., Nore, M., *Significant benefits: The High/Scope Perry Preschool Study through age 40*, Ypsilanti, MI: High/Scope Press, 2005.
39. Smilgienė, J., *Ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų kompetencijų tobulinimo poreikis bei galimybės dalyvaujant profesinėje veikloje*, Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2012.
40. Spencer, L.M, Spencer, S.M., *Competence at Work: Models for Superior Performance*, New York, 1993.
41. Stankevičienė, K., Bielinienė, I., Zimblienė, B., Gudelevičienė, D., Novicka, A., Biskirskienė, V., *Ikimokyklinio ugdymo pedagogo profesijos kompetencijos įsivertinimas*, Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2008.
42. Tumėnienė, V., Jasiūnaitė, B., Pedagogo inovacinės veiklos sampratos erdvė ir struktūra: teoriniai aspektai, *Socialiniai mokslai*, 2002, Nr. 1(33).
43. Valackienė, A., Mikėnė, S., *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*, Kaunas: Technologija, 2008.
44. Vaitkevičiūtė, V., *Tarptautinių žodžių žodynas*, Vilnius: Žodynas, 2001.
45. Žadžiauskienė, V., Šeimos ir mokytojo bendradarbiavimas taikant projekto „Gera pradžia“ metodiką, *Žvirblių takas*, Nr. 3, 2001.
46. Žydzūnaitė, V., Lepaitė, D., Cibulskas, G., Bubnys, R., *Savaiminis mokymasis darbo aplinkoje: bendrosios kompetencijos vystymosi kontekstualumas*, Šiauliai, 2012.
47. Žydzūnaitė, V., *Komandinio darbo kompetencijos ir jų tyrimo metodologija slaugytojų veiklos požiūriu*, Kaunas: Judex, 2005.

Teisės ir kiti normatyviniai aktai

48. Darbo kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 64-2569.
49. Dėl kvalifikacinių reikalavimų mokytojams, dirbantiems pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, neformaliojo vaikų švietimo, pradinio, pagrindinio, vidurinio, specialiojo ugdymo ir profesinio mokymo programas, aprašas, *Valstybės žinios*, 2013, Nr. V-619.
50. Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų, *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 71-3216.
51. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų rengimo standartas, 2008, Nr. ISAK-1872.
52. Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos 2013-2015 metų strateginio veiklos plano patvirtinimo, 2013, Nr. V-467.
53. Kvalifikaciniai reikalavimai mokytojams, *Valstybės žinios*, 2005, Nr. 43-1395.
54. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 38-1804.
55. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. spalio 13 d. nutarimo „Dėl LR vyriausybės 1998 m. liepos 21 d. nutarimo Nr. 914 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo, prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/web/lt/veikla/nuostatai>>, (žiūrėta 2014 06 12).
56. *Mažeikių švietimo centro nuostatai*. Mažeikių rajono savivaldybės tarybos 2011 m. gruodžio 23 d. sprendimu Nr. T1364, prieiga per internetą: <<http://www.scmazeikiai.lt/lt/Veikla-29/Nuostatai/>>, (žiūrėta 2014 03 12).
57. Mokytojo profesijos kompetencijos aprašas, *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 12-511.
58. Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatai, *Valstybės žinios*, 2008, Nr. 142-5669.
59. *Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros nuostatai*. Dėl švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymo Nr. ISAK-2683 „Dėl Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros steigimo ir nuostatų tvirtinimo“ pakeitimo, *Valstybės žinios*, 2011, Nr. 101-4751.
60. Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo koncepcija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 62-3152.
61. Reikalavimų mokytojams kvalifikacijos aprašas, Nr. V-774, 2014.
62. *Švietimo informacinių technologijų centro nuostatai*, 2010, Nr. V-427, prieiga per internetą: <http://www.itc.smm.lt/?page_id=43>, (žiūrėta 2014 04 25).
63. *Ugdymo plėtotės centro nuostatai*, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-243, prieiga per internetą: <http://www.aikos.smm.lt/instnuost/UPC_nuostatai.pdf>, (žiūrėta 2014 06 10).
64. Valstybinė švietimo strategija 2003-2012m., *Valstybės žinios*, Nr. IX-1700.
65. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 61-3050.
66. Valstybės ilgalaikės raidos strategija, *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 113-5029.

Internetiniai šaltiniai

67. *Bendrojo lavinimo mokyklų socialinių bei specialiųjų pedagogų, mokyklų psichologų ir bibliotekininkų kvalifikacijos tobulinimas*. Factus Dominus. Mokslinio tyrimo ataskaita. Kaunas, 2007, http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/sb/ATASKAITA_kvalifikacija_pedagogai_2007.pdf>, (žiūrėta 2014 10 16).
68. *Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications*, European Commission Directorate-General for Education and Culture, 2005, 3 p., prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf>, (žiūrėta 2014 03 16).

69. *Competence Requirements in Early Childhood Education and Care*, final report, 2011, prieiga per internetą: <<http://www.researchconnections.org/childcare/resources/22399>>, (žiūrėta 2014 03 16).
70. Dačiulytė, R., Dromantienė, L., Indrašienė, V., Merfeldaitė, O., Nefas, S., Penkauskienė, D., Prakapas, R., Railienė, A., *Projektas „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir persikvalifikavimo sistemos plėtra“*. *Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo modelis*, Vilnius: UPC, 2012, prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/naujienos/modelis/PKT_modelis.pdf>, (žiūrėta 2014 05 06).
71. „*Institucinio ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi sąlygų kaitos savivaldybėse tyrimas*“. UAB „Civitta“, 2013, prieiga per internetą: <<http://www.ikimokyklinis.lt/index.php/ipup-projektas/projekto-veiklos/institucinio-ikimokyklinio-ir-priesmokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-salygu-kaitos-savivaldybese-tyrimas/14178>>, (žiūrėta 2014 08 13).
72. Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijos darnaus vystymosi švietimo strategija, 2005, prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/darnus-vystymas/Jungtines_tautos.pdf>, (žiūrėta 2014 05 10).
73. Komisijos komunikatas Europos parlamentui, tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui. *Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų*. Strasbūras, 2012, 10 p., prieiga per internetą: <<http://eescopinions.eesc.europa.eu/eescopiniondocument.aspx?language=lt&docnr=658&year=2013>>, (žiūrėta 2014 09 10).
74. *Mokytojų kvalifikacijos tobulinimosi poreikių tenkinimas: sociologinio tyrimo ataskaita*, Vilnius: Vilniaus universiteto sociologijos katedra, 2004, prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/mokytoju_kvalifikac_tobul_ataskaita_04.doc>, (žiūrėta 2014 07 10).
75. *Nacionalinis egzaminų centras*, prieiga per internetą: <<http://www.nec.lt/45/>>, (žiūrėta 2014 02 14).
76. Pedagoogo karjeros aprašo projektas, prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/pkt/>>, (žiūrėta 2014 09 17).
77. *Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų ataskaita. II dalis: pagilinto interviu su ekspertais ir fokusuotų grupinių diskusijų su mokytojais ir mokyklų administracijos atstovais rezultatų apžvalga* (2011), Vilnius: UAB „RAIT“, <http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/naujienos/rait/RAIT_Kokybine_ataskaita_PKT.pdf>, (žiūrėta 2014 10 16).
78. *Projekto „Pedagogų kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo sistemos plėtra“ mokslinio tyrimo projekto rezultatų analizė: III dalis. Jungtinė tyrimų ataskaita*. UAB „RAIT“. 2011, prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/projektai/perkva/veiklos.php>>, (žiūrėta 2014 06 16).
79. *Sample Size Calculator*, prieiga per internetą: <<http://www.surveysystem.com/sscalc.htm>>, (žiūrėta 2014 09 09).
80. *Švietimo aprūpinimo centras*, prieiga per internetą: <<http://www.sac.smm.lt/index.php?id=20b>>, (žiūrėta 2014 04 25).
81. *Švietimo gairės 2003-2012*, prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/2003_2012_metu_Valstybin_%20svietimo_strategija/svietimo.gaires.pdf>, (žiūrėta 2014 06 06).
82. *Švietimo kokybės analizė, Ikimokyklinio ugdymo kokybė*, 2012 rugsėjis, Nr. 13(77), prieiga per internetą: <<http://www.smm.lt/web/lt/neformalusis-vaiku-ir-suaugusiųjų-svietimas>>, (žiūrėta 2014 03 05).
83. *ŠMM netinkamai organizuoja mokytojų kvalifikacijos tobulinimą*, prieiga per internetą: <<http://www.dialogas.com/naujienos/smm-netinkamai-organizuoja-mokytoju-kvalifikacijos-tobulinima/>>, (žiūrėta 2014 06 10).
84. *Ugdymo plėtotės centro kvalifikacijos ir kompetencijų skyriaus uždaviniai ir funkcijos*, 14:00], prieiga per internetą: <<http://www.upc.smm.lt/struktura/KTK.php>>, (žiūrėta 2014 06 10),

85. Villegas-Reimers, E., *Teacher professional development: an international review of the literature*. International Institute for Education Planning, UNESCO, prieiga per internetą: <<http://www.unesco.org/iiep.- p.24>>, (žiūrėta 2014 10 11).

SANTRAUKA

Perminaitė A. Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinis tobulinimasis/ Švietimo politikos ir vadybos magistro baigiamasis darbas. Vadovė doc. dr. R. Dačiulytė. – Vilnius: Mykolas Romeris universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2014. – 90p.

Ekonominiai, socialiniai bei kultūriniai pokyčiai lemia naujus ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų vaidmenis, todėl greitai besikeičiančiame pasaulyje, pedagogų profesinis tobulinimasis yra ypač reikšmingas aspektas, užtikrinantis ugdymo kokybę. Tačiau dabar vis dažniau diskutuojama apie besiplečiantį KT paslaugų tiekėjų ratą bei KT galimybes, kurių kokybė ir veiksmingumas kelia susirūpinimą. Todėl šiame darbe nagrinėjama **problema** - kvalifikacijos tobulinimo paslaugų atitiktis Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams. **Tyrimo tikslas** - atskleisti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlą ir jos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams. **Pagrindiniai tyrimo uždaviniai:** atskleisti ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo kompetencijų sampratą; išanalizuoti teisės aktus bei mokslinę literatūrą, reglamentuojančius ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogo kompetencijas bei jų tobulinimą; išanalizuoti pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos ypatumus; empiriškai įvertinti kvalifikacijos tobulinimo paslaugų pasiūlą ir jos atitiktį Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulinimosi poreikiams. **Tyrimo naudojami metodai:** mokslinės literatūros analizė, teisės aktų bei įstatymų analizė, pusiau struktūruotas interviu (kokybinis metodas), anketinė apklausa (kiekybinis metodas).

Atlikus empirinį tyrimą, išsiaiškinta, kad pedagogams dažniausiai organizuojamos tradicinės profesinio tobulėjimo formos – seminarai, kursai, paskaitos. Tačiau paaiškėjo, kad pedagogai pasigenda tęstinį poveikį turinčių profesinio tobulėjimo veiklų, kuomet jie turėtų galimybę patys tyrinėti, bandyti bei kurti. Tyrimu nustatyta, kad pedagogai turi didesnę bendravimo ir bendradarbiavimo bei ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencijų tobulinimo poreikį. Taip pat pedagogai pasigenda KT renginių apie bendravimo psichologiją, darbo organizavimą, ugdymo turinio individualizavimą ir diferencijavimą bei informacinių technologijų panaudojimą ugdymo procese. Pedagogams aktualios užsienio kalbos, vadybos bei teisės žinios. Nustatyta, kad KT renginiai yra teorizuoti, juose mažai praktinių užsiėmimų, kurių metu būtų lavinami įgyti įgūdžiai. Pedagogai pabrėžia, jog lektoriai dažnai neišmano dalyko, kurį pristatinėja, todėl jie pageidautų, jog KT renginius vestų praktikai, kurie išmanytų praktinius dalyko aspektus. KT renginiuose pedagogai nepatenkina savo profesinio tobulėjimo poreikių, nes dažnai renginių temos ir turinys kartojasi. Vadinas, empirinio tyrimo duomenys atskleidė, kad kvalifikacijos tobulinimo paslaugos pasižymi daline atitiktimi Mažeikių rajono ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų profesinio tobulėjimo poreikiams.

Darbą sudaro įvadas, keturi skyriai, darbo santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas ir priedai. Literatūros sąrašą sudaro 86 šaltiniai, pateikiamos 8 lentelės, 13 paveikslų ir 9 priedai.

Pagrindiniai žodžiai: kompetencija, profesinis tobulėjimas.

SUMMARY

Perminaitė A. Professional development of preschool educators in Mažeikiai district / Final Master Thesis in Education Policy and Management. Supervisor doc. dr. R. Dačiulytė. – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Politics and Management, 2014. – 90 pages.

New roles of the preschool teachers are conditioned by economical, social and cultural changes of the world. Therefore, in this rapidly changing world, professional development for educators is significant aspect which determines the quality of education. Nowadays, discussions about expansion of in-service training providers and opportunities are becoming more and more popular, but the quality and effectiveness of that training is the matter of concern. **The issue under analysis:** the match between teachers' qualification development services and professional development needs of preschool educators in Mažeikiai district. **The aim of the research:** to reveal the match between teachers' qualification development services and preschool teachers' needs for qualification development in Mažeikiai district. **The main objects of the research:** to reveal the concept of competences of preschool teachers; to analyse scientific literature and legal acts which reglament competences and their development of preschool teachers; to analyse peculiarities of existing system for teacher qualifications development; to investigate the teachers' training organizational system and its match to the professional needs of educators in Mažeikiai district. **The main methods of the research:** analysis of the theoretical literature, analysis of legal acts, a semi-structured interview (qualitative method) and questionnaire (quantitative methods).

The results of the empirical research have shown that traditional forms of professional development, such as seminars, courses and lectures are usually organised. However, the results have revealed that educators request for long-term professional development activities when they would have an opportunity to research, to experiment and to create. Research shows that teachers have the need to improve their communication and cooperation competences and preschool learning alternation competences. Moreover, educators also request for qualification services where they could improve

their knowledge about psychology of communication, organization of work, individualisation and differentiation of curriculum and the use of IT in the teaching process. The research have revealed that educators are eager to learn foreign languages, and are interested in managerial and law knowledge.

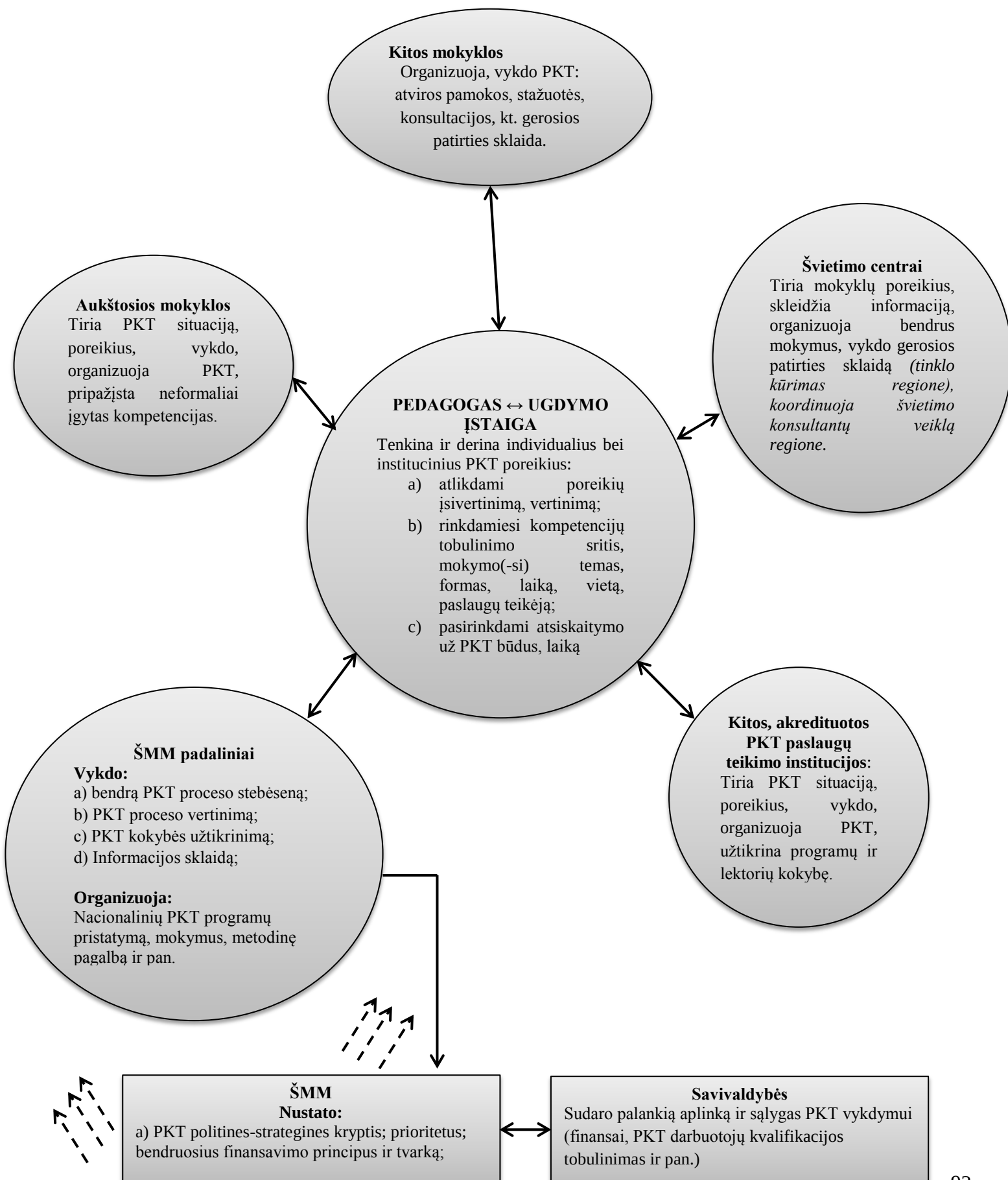
It has been established that professional development services are too theoretical and there are very few practical activities. That is why educators do not have possibilities to improve their skills. Educators emphasize, that lecturers do not have solid knowledge of the subject. That is why teachers mostly want to learn from lecturers who are practitioners and are well versed in the practical aspects of the subject. Teacher qualification services do not satisfy the needs of educators because the themes and the contents of the services are recurring. Consequently, the research reveals that the existing teacher qualification development services partially satisfy the needs of preschool teachers of Mažeikiai district.

The scope of the research includes an introductory part, four chapters, the summary of the research in Lithuanian and English and appendixes. There have been used 85 references, 8 tables, 13 figures and 9 appendixes.

Keywords: competence, professional development.

PRIEDAI

- 1 priedas. *KT subjektų ryšys*
- 2 priedas. *Formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi aspektai*
- 3 priedas. *Rekomenduojamos KT formos*
- 4 priedas. *Klausimai paslaugų tiekėjams*
- 5 priedas. *Iššifruoti interviu su KT paslaugų tiekėjais*
- 6 priedas. *Anketa ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams*
- 7 priedas. *Dažnių lentelės*
- 8 priedas. *Pedagogų atsakymų skirstiniai, remiantis demografiniais duomenimis*
- 9 priedas. *Pedagogų atsakymų į atvirą klausimą pasiskirstymas*

KT subjektų ryšiai (pagal Dačiulytę, R., et al., 2012, 43 p.)

Formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi aspektai

Mokymąsi apibūdinantys aspektai		Formalusis	Neformalusis	Savaiminis
Vieta	Vyksta ugdymo institucijoje	*	*	
Procesas	Mokymosi procesas struktūriškai apibrėžtas (numatytas laikas, metodai, vertinimo strategijos ir pan.)	*	*	
	Mokymosi procese svarbus mokytojo vaidmuo	*	+	
Tikslai	Iš anksto numatyti tolimieji ir artimieji mokymosi tikslai	*	*	+
	Aukšta mokymosi motyvacija, sąlygota asmeninių poreikių	+	*	*
Turinys	Mokymosi turinys iš anksto žinomas	*	+	
	Orientacija į teorinių, filosofinių, kritinio mąstymo pagrindų ugdymą	*	+	+
	Orientacija į praktinių problemų sprendimą	+	*	*
Pasiekimų pripažinimas	Mokymosi pasiekimai pripažįstami oficialiu valstybės dokumentu	*		

* - visiškai, + - iš dalies

Rekomenduojamos kvalifikacijos tobulinimo formos

Kvalifikacijos tobulinimo formos, būdai	Apibrėžimas
Atviroji pamoka/veikla	Suplanuotos ir specialiai parengtos pamokos/veiklos vedimas/organizavimas ir/ar stebėjimas, analizavimas, vertinimas.
Edukacinė išvyka	Kvalifikacijos tobulinimo programa, vykdoma išvykoje.
Konferencija	Teorinis diskusinis susirinkimas, pasitarimas, skirtas edukacinių/pedagoginių klausimų aptarimui/sprendimui, vykdomas pagal parengtą programą.
Konsultavimas	Konsultuojamojo ir konsultanto bendradarbiavimas, skatinantis konsultuojamąjį asmenį analizuoti/spręsti edukacines/pedagogines problemas.
Kursai	Išsamus ir kryptingas, ne mažiau kaip 30 val. trunkantis, mokymas pagal nustatytą privalomąją kvalifikacijos tobulinimo programą, tam tikrai veiklai arba pareigoms atlikti.
Metodinė diena	Dalykinis profesinis mokytojų bendradarbiavimas, dalijimasis gerąja patirtimi pagal parengtą planą.
Modulinis mokymas	Mokymas, susidedantis iš savarankiškų ir tarpusavyje suderintų programos dalių, apibrėžtų tikslais, turiniu, mokymo ir mokymosi būdais bei įvertinimu.
Mokymasis partnerystės tinkluose	Tikslingas mokyklų ir/ar švietimo institucijų grupių bendradarbiavimas, dalinantis patirtimi ir mokantis kartu ieškoti bendrų klausimų/problemų sprendimo kelių, būdų, metodų, siekiant tobulinti mokymo ir mokymosi procesus mokykloje.
Nuotolinis mokymas/is	Mokymas/is, naudojant informacines komunikacines technologijas, be tiesioginio kontakto su dėstytoju.
Paroda	Pažangios edukacinės/pedagoginės patirties viešas rodymas ir/ar stebėjimas, analizavimas, aptarimas.
Paskaita	Išsamus, nuoseklus žodinis temos dėstymas. Arba informacijos klausytojams pateikimas neakcentuojantis interaktyvios veiklos būdų.
Pedagoginės veiklos tyrimas	Tiriamoji veikla, nukreipta į edukacinių/pedagoginių problemų sprendimą.
Pedagoginių idėjų mugė	Ugdymo institucijų, mokslininkų, aukštųjų mokyklų, su švietimo sistema susijusių organizacijų renginys, kuriame pristatomi naujausi pedagoginiai/edukaciniai tyrinėjimai ir idėjos, geroji patirtis.
Praktikumas	Trumpalaikė iki 6 val. interaktyvi atitinkamos srities specialisto ir dalyvių sąveika, konkrečioms praktiniams klausimams išsiaiškinti/spręsti.
Projektinė veikla	Veikla, orientuota į unikalių produktų ar paslaugų sukūrimą, švietimo inovacijų paiešką bei įgyvendinimą atitinkanti specialiuosius projektų reikalavimus.
Seminaras	Lektoriaus vadovaujama interaktyvi dalyvių sąveika pagal kvalifikacijos tobulinimo programą, kurios trukmė ne mažiau kaip 6 val.
Stažuotė	Veikla, vykdoma pagal programą, kuria siekiama įgyti praktinės veiklos patirties.

Klausimai paslaugų tiekėjams

KT renginių organizavimo vertinimas

1. Kokio, Jūsų nuomone, pobūdžio renginiai yra dažniausiai organizuojami? Kokių pasigendama?
2. Kokiais būdais yra platinama informacija apie KT renginius? Internetu? Tiesiogiai susisiekiama su įstaiga, pedagogais? Informacija perduodama regioniniams centrams?
3. Kaip manote, ar KT organizuojami renginiai sudaro galimybes sistemingai tobulinti pedagogų kvalifikaciją?
4. Ar renginio KT renginio metu arba baigus renginį yra įvertinamos pedagogo įgytos žinios, gebėjimai?

KT renginių turinio vertinimas (įvertinkite teiginius):

5. KT renginių metu įgytos žinios lengvai pritaikomos praktikoje
6. Pasibaigus KT renginiams užtikrinamas grįžtamasis ryšys
7. KT formos ir turinys yra unikalūs, nesikartojantys
8. Renginius veda kompetentingi lektoriai, naudojami įvairūs mokymosi metodai
9. Siūloma plati programų įvairovė, todėl pedagogai turi galimybę rinktis

KT sistemos vertinimas nacionaliniu lygmeniu:

10. Kokius išskirtumėte teigiamus/neigiamus KT sistemos aspektus? Kaip manote, kokiomis priemonėmis/būdais galima tobulinti KT sistemą?
11. Kaip vertinate teiginį, jog mokytojai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimui skirtuose renginiuose dažniausiai dėl formalių pažymėjimų, kurie būtini pedagogo karjerai bei atestacijai ir didesniai atlyginimui?

Iššifruoti interviu su KT paslaugų tiekėjais

1 interviu

Kokio, Jūsų nuomone, pobūdžio renginiai yra dažniausiai organizuojami? Kokių pasigendama? Iš esmės tai aišku dažniausiai organizuojam seminarus, bet žinot, kas svarbu...[pauzė]. Svarbu, kad tuose seminaruose būtų užtikrinta praktinė veikla, nes dažnu atveju, jei taip bendrai kalbant, aš to pasigendau. **Kokiais būdais yra platinama informacija apie KT renginius? Internetu? Tiesiogiai susisiekiama su įstaiga, pedagogais? Informacija perduodama regioniniams centrams?** Tai dabar su tuo informavimu man atrodo nėra problemų čia. Sakyčiau, kad čia stipri pusė. Ir patys pedagogai susiranda internete, ko jiems reikia. Bet šiaip tai aišku įstaigos, manyčiau, informuoja. Tiekėjai turi savo internetinius puslapius. Žodžiu tik spėk rinktis tą informaciją. **O kaip manote, ar KT renginio metu arba baigus renginį yra įvertinamos pedagogo įgytos žinios, gebėjimai?** Aš galiu labai kritškai kalbėti. Daug kas ten vyksta. Žinot dėl ko aš čia tai susijaudinau, nes sutapo keltas dalykų. Kaip čia pasakyti, keletas tokių momentų, vat būtent, sukrito į tą mano atostogavimo laiką. Žodžiu, nes tik grįžtu iš atostogų, irgi gaunu klausimą, iš kažkokios, na kaip įtariu, mokytojos. Ir ji prikabinusi, reiškia, tuos ministro Pavalkio pasirašytus įsakymus dėl kvalifikacijos tobulinimo. Tai vat. Ji manęs klausia, maždaug, kad aš norėčiau ten tų 40 valandų kursų, bet niekaip nerandu, kur juos rasti. Ir tada reiškia iškart susidomiu, kas čia vyksta. Na va, paskaitau tuos nutarimus ir pasirodo ištikrųjų čia yra tas parėdymas, kad 40 valandų kursų ir tu gauni jau kvalifikaciją. Na va, aš sakau mano informacija yra tokia reiklaus ir kritiško vertintojo ir stebėtojo, kaip čia toj Lietuvoj viskas vyksta. Na ir man, kaip reikliai ir kritiškai stebėtojai, ir norinčiai, kad viskas vyktų, na iš esmės, gerai, o nebūtų ten tik imituojama, viskas atrodo, na kad ten, yra visokių daug... **Kokius išskirtumėte teigiamus/neigiamus KT sistemos aspektus?** Na iš tiesų daug to chaotiškumo. Nu matot, kažkada buvo tarsi aiški tokia struktūra kai buvo atskiras tas Pedagogų profesinės raidos centras. Tada visiems buvo aišku. Čia yra, reiškia, tas koordinacinis centras, iš kurio, nu eina visos gijos, reikšia į visą Lietuvą. Bet nuo pat pradžių, kai pradėjo kurti švietimo centrus regionuose, apskrityse, nu žodžiu jų prisikūrė net nežinau ar 42, nu plius dar tie, kaip jūs sakot, privatūs, nu bet jie neprivatūs, jos viešosios įstaigos. Reiškia visi nori tuos mokytojus tobulinti, nes nu čia yra pinigai. Tai vat. Bet sakau, tada iškyla klausimas dėl tų seminarų kokybės. Tai vat, kadangi mokytojai nebūtinai turi norėti aukščiausios prabos, sakykim, seminarų, jiems svarbu tapo, ilgainiui tik pažymėjimai. **Tai sutinkate su teiginiu, jog mokytojai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimui skirtuose renginiuose dažniausiai dėl formalių pažymėjimų, kurie būtini pedagogo karjerai bei atestacijai ir didesniam atlyginimui?** Pradžioj buvo, nu kai aš sakysiu pradžioj, tai aš turiu omeny dar Lukšienės laikus, nes aš esu iš Lukšienės komandos, jo, ir aš esu Tautinės mokyklos koncepcijos bendraautorė, ir visų ten tų idėjų, reiškia, generuotoja, taip kad aš žinau, kokie buvo sumanymai, ir į ką jie išvirto. Tai sumanymai aišku ir buvo, žinoma, kad padėti mokytojams tobulėti, tai yra, na tiesiog, priedermė. Ir priedermė visos valstybės mastu. Ta prasme, rūpintis tuo, ir, na kaip sakant, švietimo sistemoje, na kiek aš žinau, skirtingai, nuo sveikatos apsaugos sistemos, kur apskritai nieko tokio, kaip čia pavadinti, struktūruoto nėra, gydytojai patys ieško ir patys viską už savo pinigus. Na švietimo sistemoje, kiek man žinoma, tas sutvarkyta ganėtinai gerai, solidžiai, nes tu tik norėk, tau galimybės bus. Bet, kaip mes suprantam visi, ten kur atsiranda finansavimas, ten ir atsiranda visokių, kaip pavadinti, nu visokių nuansų. Tai va, tai aš tą vieną niuansą jau paminėjau, kad tiesiog, stengiamasi mokytojams siūlyti tokius seminarus, kurie jiems būtų patrauklūs. **Tai nemanote, jog KT organizuojami renginiai sudaro galimybes sistemingai tobulinti pedagogų kvalifikaciją?** Mano galva, ten tokie kulinarijos ar nėrimo vašeliu seminarai, yra visai nenuadingi, bet į juos užsirašo mokytojai. **Tai negalite teigti, jog KT formos ir turinys yra unikalūs, nesikartojantys?** Tai sakau, organizuoja tuos nėrimo vašeliu kursus, ir kokia iš jų naudoa mokiniui, vaikui? Pedagogai užsirašo, vadinasi jos suneša krepšelio pinigus, vadinasi, jos tiesiog suneša pinigus į švietimo centrą. Tada buvo vienu metu, nu ištikrųjų, buvo pasidariusi ta praktika, nu kiek aš žinau, tiesiog, skandalinga. Tada atsirado, tas siūlomų programų akreditavimas, reiškia, toks barjeras. Nu iš esmės tai gerai, nes nu turi būti nu kažkokia centralizacija, kažkokia koordinacija to viso proceso. Tai va, tai tas yra gerai. Tik aš nelabai žinau, kokio, nu aš nežinau tos jų virtuvės. Kas akredituoja, na tarkim ekspertai. Kuo

remdamiesi jie akredituoja, na kiekvienas kaip sakyti, pagal savo durnumo laipsnį. **Tai galime sakyti, jog kokybė neužtikrinama?** Viena vertus, kas tie ekspertai, ir kiek jie kabina iš esmės ar jie tik pažiūri formaliai. Nes nu galima parengti superinę programą pagal formalius reikalavimus, o realiai, nu ta prasme, tu gali įvertinti programą, nu kaip aukščiausio lygio. Gal inai ir yra tokia. O gal inai tik, reiškia, nurašyta nuo kažko ir, nu žodžiu, padaryta, reiškia, norint ją prakišti ar ne. Nu norint gauti aprobaciją. Tai vienas niuansas. Inai reiškia gali būti parengta, ir net nenutuokiant kaip ją realizuoti. Antras momentas, kad gali būti inai, ta programa, ir gerai parengta ir taip toliau, bet visiškai neaišku, kas vyks realybėje jau pagal tą programą dirbant švietimo centre. Nes čia atsiranda dar daugiau niuansų. O niuansai yra tokie, kad vis dėlto, jeigu tu nori padaryti aukšto lygio seminarą, tai tu turi samdyti aukščiausio lygio, na specialistus, lektorius. **Kaip tik jūsų ir noriu paklausti apie lektorius. Ar sutinkate, jog renginius veda kompetentingi lektoriai, naudojami įvairūs mokymosi metodai?** Na vienas, dalykas, turbūt, tie lektoriai gana nepigiai kainuoja. Kitas dalykas, kad jų ne tiek daug Lietuvoj yra. Ir tada, tiesiog, žiūrima, na mokslų daktaras, čia tokios specialybės, nu vadinasi jisai išmano. O kad jis gali nieko neišmanyti, absoliučiai nieko neišmanyti, ir kad jis gali, kaip aš čia sakau, varyti 180 laipsnių kampu į priešingą pusę tuos žmones, ir reiškia, kitaip tariant, pudrinti jiems smegenis ir išviso sumaištį įnešti, tai už tai niekas neatsako. Taip buvo parengti tie vadinami konsultantai, jų ten nežinau, n šimtų, bet...nu kaip sakyti, tai čia tokia teorinė schema tarsi ir gera, maždaug dirbama su konsultantais, jie apmokomi, ir tada jau paleidžiami su tais pažymėjimais, tarsi jau čia kaip sakyti, turintys tą bagažą ar tuos gebėjimus, kurie jau nu ten yra reikalingi, toliau skleisti tą žinią. Bet, Dievuli mano, mes puikiai žinom, kad tai veikia kaip sugedęs telefonas. Mes nepatirkinam, ką tie žmonės išgirdo, mes nepatirkinam, kaip tie žmonės transliuoja tolia, ką išgirdo. Aš iš savo patirties žinau, kad mes irgi reiškia dalyvavom tame konsultantų parengime, o poto aš reiškia pati nuvažiavus į kažkurias tai vietas, reiškia, išgirdau, aaaa nu dabar čia jūs taip kalbate, o čia sakė buvo pas mus konsultantas, tai sakė, įjungė projektorių, ir sakė nu tai va čia, reiškia, yra parengtos skaidrės, čia aš nieko nesuprantu, nu bet žodžiu, maždaug aš jums perskaitysiu, kas čia parašyta, o jūs, žodžiu...konsultantas, kuris savo vaidmenį mato tiktai perskaityt parengtą medžiagą, pasiimti pinigų ir išvažiuoti. Nu tai vėl tada, ką išgirsta tie mokytojai, atsakymų jiems rūpimus klausimus jie negali net gauti, nes ne tas žmogus veda, kuris atsakytų jiems į tuos klausimus. Nu tai va tai, tai žodžiu, idėja ta, kad tarsi tas susidaro voratinklis ir jau sklinda ta žinia, nu ir teisinga, bet visiškai nepaisoma pagaliau net mokymosi kažkokių tai dėsningumų. Žmogus išgirdęs ką nors, nebūtinai turi suprasti. Antras dalykas, net kelis kartus išgirdęs ir supratęs, jis vistiek interpretuos savaip, per savo prizmę. Kokia ta jo prizmė, nu žodžiu...Tai va, tai sakau, aš už tai irgi iš savo patirties, reiškia, išgirstu, kad net iš mano seminarų išėję žmonės, po to sugrįždavo, reiškia, tokia informacija, apie tai, ką aš pasakoju auditorijai, kad žinokit, nu aš ten nežinau, aš ten sakau, man reikėtų nusišauti tada ir niekada neiti į auditoriją, nes nu tikrai, vat tikras atsitikimas, tiesiog... Po vieno seminario prie manęs prieina tokia mokytoja ir taip kažkaip kukliai ir nedrąsiai sako, galėčiau aš jūsų pasiklausti, sakau tai juk žinoma, čia juk seminaras, mes čia reiškia aiškinamės. Sako nu tai va, man kažkodėl čia kažkaip neaišku sako, nes buvo kita, reiškia jau jos kolegė mano seminare, ir grįžusi sako, nu vat aš čia sakiau, kad tiems vaikams, kurie, na turi elgesio problemų, tai reikia užkabinti lentelę, kad jis tenai miegalius, reiškia, ten koks nors nevaleika. Jėzau... sakau, palaukit, sakau, bet jūs vat dabar mano seminare buvot, ar mes kažką panašaus kalbėjom? Sakau, ar jums atrodo, kad aš galėjau taip pasakyt? Sakau, aš priešingai sakiau, kad jokių būdu negalima sigmatizuoti žmogaus, kad tai yra baisiausias nusikaltimas prieš vaiką galų gale, nes tokiu būdu apskelbi, kad jis ten toks ir toks. Sakau čia lenkų laikais jie kabindavo reiškia kaip bausmę, lietuviškai prabilusiam mokykloje na vaikui, ir jisai, reiškia, nu kalba lietuviškai ir čia buvo gėdos stulpas. Čia buvo baisiausias pažeminimas. Sako, tai va aš čia ir galvoju, kad jūs visai kažkaip tai kitaip kalbat. Tai va ir gerai, kad žmogus išdrįso pasitikslinti. Aš kaip sakau, psichologijoje yra toks dėsnius vadinamas aprecepcija. Tai yra išankstinis nusiteikimas išgirsti, suvokti, suprasti. Išankstinė, reiškia suvokimo parengtis. Tai kaip jisai nusiteikęs išgirsti, taip jisai ir išgirsta. Tai kaip jei supranta ir interpretuoja ir toliau neša, reiškia, sudėtingesnius dalykus. Tai va, tai ir sakau vat ką reiškia lektorius. Ką reiškia, tiesa man labai nepatiko, nepatikdavo, aš visada stengdavau, kad pasikoreguotų tie visi dalykai, nes aišku švietimo centrams labai svarbu, na vėlgi, pritraukti tų žmonių ir vienu metu buvo tokia praktika, nežinau ar inai išliko ar neišliko, įtariu, kad išliko, reiškia, kad skelbiama seminario tema, bet visiškai nepasivarginama, nu arba specialiai slepiama, reiškia, kas bus lektorius. Nu ta prasme, žmonės atvažiuoja žinodami tiktai vat kad yra toks seminaras. Aš pavyzdžiui, gyvenime

nevažiuočiau į seminarą, nežinodama, kas ji veda, nes kas veda, tai toks ir seminaras. Koks lektorius. Žmonės turėtų važiuoti nu pas lektorių, o ne pagal temą. Na bet, kada čia truputį paėjo ta praktika ir tas pažymėjimų kaupimo, reiškia, vėjus, svarbu turėt pažymėjimą, kad tu išklausei... Nu tai ką reiškia išklausei? Aš galiu išklaustyti, galiu išklaustyti kiek tik noriu, pro vieną ausį įeis, o ne išgirsti nieko. Aš galiu klausyt ir klausyt, ir nieko negirdėt. Tai kas iš to - išklause seminarą, išklause ten tiek valandų kursą. Nu juokinga tiesiog. Na va tiesiog, tai vat grįžtant prie šios savaitės aktualijų, tai vėlgi, aš net su ministerija kalbėjausi, kad dabar tas čia aceit, irgi kad tobulinimas išklaustyti 40 valandų. Vėl išklaustyti. Arba net jei tu turi ten išklauses tuos, išklauses tuos kursus, tiesiog gali atnešti į švietimo centrą tuos pažymėjimus, kuriuos ten išklausei, tada tau seregistruos tenais, kad viskas, reiškia užildyta, nu viskas ta prasme, ko reikia, ir tau išduoda pažymėjimą, kad tu kvalifikuotas ir gali eti ir dirbti į mokyklą su vaikais, reiškia, nors tu tik išklausei. Tai v tai mane kažkaip tai tas liūdina. **Ką siūlot tobulinti?** Oj čia viską reikia keisti. Visą koncepciją tiesiog tobulinimo keisti, nes iš tikrųjų, svarbu, kad žmogus įgytų kompetencijas, o ne išklaustyti. O įgyti kompetencijas, tai reiškia, kad jisai ir gautų žinių reikalingų, ir įgytų ar išsiugdytų kažkokius tai gebėjimus ir įgūdžius reikalingus ir būtinus. O svarbiausia, kad būtų na kažkaip tai suformuotos, jo tos kaip vadinamos vertybinės nuostatos, požiūriai, jo santykis su tuo, ką jis daro, iš viso, jo įsipareigojimas, atsakomybė, ko jis eina į tą klasę, kaip jis ateina pas tuos vaikus, reiškia, kokius jis sau kelia uždavinius, vardan ko jis eina pas tuos žmones, pas vaikus ar suaugusiuosius. Tai nuo to viskas ir prasideda. Jeigu aš esu nu angažuotas dirbti su žmonėmis, tai aš tada ir stengiuosi nu gauti žinių ir įgyti reikalingų gebėjimų ir įgūdžių, kad aš kokybiškai tą savo misiją atlikčiau. O jeigu aš tikrai išklausu, nu ir ką? Nu ir viskas, ir einu sau atžagariom rankom. Tai tokie tada ir rezultatai. Tuos turim pedagogus atžagariom rankom dirbančius, tokius turim rezultatus, tuos pasiekimus, nes nu nėra gero darbo, jeigu nėra gero vadovo to darbo. O pedagogas yra vadovas mokymosi. Jis tik vadovas. Jis turi uždegti, jis turi motyvuoti, jis turi padėti, norėti. Pedagogo misija yra labai sudėtinga, labai prasminga ir, nu nežinau, turbūt, aukščiausia misija, kada tu ug dai žmogų. R jeigu tu neini atlikti tos misijos, neini vedinas tos misijos, tai ką tu tada darai. Teko man girdėt parduotuvė dvi suaugusias, reiškia padarvėjas, nu jaunos moterys. Nu va sako, pradėjau studijuot pedagoginiam. Ta kita sako pedagoginiam? Taigi, čia labai sunkus darbas mokytojo. Eiktu sako, labai paprasta, neini į klasę, atbumbi ten tą savo, ir išėini 1 valandą. Nu. Atėjai, atburbėjai ir išėjai. Pusę dienos laisva. Nu tai tokia matyt yra opinija Lietuvoj. Ir toj vietoj sakyti, kad keltike mokytojo profesijos prestižą, nu atleiskite, kas jį turi kelti? Ar valdžia turi kelti prestižą, ar patys tos profesijos atstovai turi kelti prestižą, demonstruodami kaip jie atsidadė, kaip jie nuoširdžiai, ir kaip čia pasakyt, atsakingai dirba, ar kažkas turi sakyt, uoj kokie jūs puikūs ir kodėl vat čia dabar visuomenė, reiškia nesupranta. **Kaip patirinamas KT renginio pritaikomumas kasdienėje pedagogo veikloje? Pasibaigus KT renginiams užtikrinamas grįžtamasis ryšys?** Tai jo, tai vat. Antras momentas, iš tiesų, nors buvo formaliai įvesta ten tie tarsi atsiskaitymai, nu ta prasme, įvertinimas ten to seminaro rezultatų, bet formaliai jie yra. Aš pati vat dalyvavau, čia projekto aišku seminarai, didelis, rimtas, labai rimtas projektas, tai mano patirtis tai labai nebloga. Čia ta prasme, kad dėl priešmokyklinio ugdymo, nes buvo atnaujintos programos. Tada tie patys žmonės plius labai kruopščiai atrinkti, na, bendraminčiai, sakykim taip, priešmokyklinio ugdymo iš visos Lietuvos. Buvo jie rengiami kaip konsultantai, šiuo atveju kaip seminarų vadovai. Tada labai krupščiai, pusę metų, buvo rengiama programa tų mokymų. Pusę metų mes tiesiog dirbom prie kiekvieno žodžio, prie kiekvienos minties, ko reikia dabar vat tiems mokytojams, na kad jie iš tikrųjų jaustųsi tvirti ir kompetentingi realizuoti tą naują programą. Tada buvo, tuo pačiu metu, reiškia pusę metų, buvo skirta mokomosios medžiagos parengimui, ten su filmukais, su visokiom, reiškia, nuorodom, su viskuom. Žodžiu išėjo ten, nežinau, apie 400 skaidruolių, reiškia, paketas, vat žodžiu suskirstyta taip teorija su namų darbais, tada refleksija namų darbų, nu grįžtamsis tas ryšys, tiesiog analizuojama, dalijamasi mintimis, patirtimi ir taip toliau, ir taip toliau. Po to vėl, dvi dienos seminarų, su praktinėm užduotim, tiesa, ne tik teorija, daugiausia praktinio darbo. Užduotys, tada visi dirba, tada reflektuojam, tada analizuojam, tada aiškinasi, nu žodžiu viskas vyksta aktyviai. Ir tada refleksijos diena. Tai va tai man pasirodė, kad toks modelis, bet labai rimtai parengtas, gali būti, dabar parėšiu, gali būti rezultatyvus. Nesu tikra. Nes tarp tų seminaro dalyvių buvo visokių akių. Ir šiaip jau tuiu pripažinti, kad mažų vaikų, kaip aš vadinu, mažų vaikų pedagogai, tai ten priešmokyklinio ir ikimokyklinio ir netgi pradinio ugdymo, man tie žmonės labiau imponuoja negu dalykininkai, nes jie ištikrųjų, jie dirba su vaiku, jie amto tą mažą vaiką, jiems ištikrųjų tas vaikas rūpi. Jiems rūpi ne dalykas, jiems rūpi reiškia vaikas. Tai va tai toj vietoj sakau, net tarp tų pedagogų,

kurie šiaip jau yra angažuoti tam pedagoginiam darbui ir matyti tą vaiką, ir stegtis dėl jo, net ir jų tarpe visokių ten tų akių buvo. Nu matėsi kad irgi, nu žmogui reikia išklaudyti tą, gal gauti pažymėjimą, ir jisai nu vat, tada matosi, kad jį tiesiog atsiuntė, delegavo. Tai vat dar trečias momentas, kiek žmonių aprėpia ta kvalifikacijos sistema, kiek žmonių aprėpia. Aš įsivaizduoju, kad jeigu tai kažkokie pokyčiai įvyksta, tai iš principo, turi inai aprėpti visus. Nes vienas girdėjęs, kitas negirdėjęs. Paprastai į tuos seminarus kvalifikacinius, na dažniausiai, aplikuoja, na registruojasi tie, kurie nu šiaip yra žmonės aktyvūs, kurie domisi, kuriems rūpi, ir tu nuolat matai tuos pačius veidus. Jie ir taip jau yra neblogi jau, ir taip jau yra geri mokytojai. Na pagaliau tas rodiklis, jeigu žmogui rūpi, jeigu jisai nori sužinoti, eigu jam ne vienas ir tas pats, jeigu jam svarbu, tai jau tai rodo, kad jis geras mokytojas. Tai vat, ir tie visą laiką seminaruose. O tie kiti, ne kukliausi sakyčiau, kaip aš vadinu, tie stuobriai, kuriam nieka neįdomu, niekas jam nerūpi ir palikit mane ramybėj aš kaip dirbau su tuo vadovėliu 20 metų taip aš ir dirbsiu ir taip toliau, ir kokie čia dar nauji metodai ir apskritai, kokios čia naujovės. Tai yra taigi toks požiūris. Aš manau, kad jis netgi vyraujantis. Nu jeigu jis ateina atburbėti savo arba išeiti vadovėlio, tai ištikrųjų... nes va tokią repliką pamenu, irgi pačioj pradžio reformos, kai atsirado alternatyvūs vadovėliai, tai viena lituanistė sakė, tai ką aš dabar turėsiu mokytis dirbti su nauju vadovėliu? Kada jinai jau 20 metų ten su tuo vadovėliu dirbusi. O dabar įsivaizduokit jai reikės naują vadovėlį studijuot. Taigi košmaras. Taigi čia reikia galvoti. **Ar nepastebite, kad galbūt jaunesni pedagogai linkę išbandyti tas naujoves?** Uoj ne. Nu nežinau, statistikos nežinau, nu matot įvairiai yra tarp kitko. Taip žmogus žilas ar vyresnio amžiaus, tai čia ne diagnozė. Tiksliau, kaip čia pavadint, ne nuosprendis. Yra labai kūrybingų, ir norinčių, ir besidominčių ir pensijinio amžiaus žmonių. Tikrai. Na bet natūralu, kad jauni žmonės, na gal juos ir paragina administracija, aš nežinau vėlgi, kokiais keliais dabar žmonės suplaukia į seminarus. Vėlgi, sakau toj pačioj pradžioj, tai atsimenu, sako laba diena, čia aš tokia ir tokia, sakau jūs be abejo žinot, su kuo jūs čia atėjote susitikti šiandien. Ne sako. Sakau, tai palaukit, ko jūs čia atvažiavot? Tai mus atsiuntė sako. Kaip jus atsiuntė? Tai kas jūs plytos, siuntiniai kokie, reiškia, dėžės, kurias paima siunčia? Na tokia tradicija buvo – siųsti į kursus. Visai tam žmogui gal neįdomu. Tai vat man tas keista, bet kita vertus, pagalvokime, kad kitam niekada gal nebus noro kur nors eiti, tai gal ir gerai, kad juos siunčia. Bet tada nu vistiek kažkaip tai..nu nežinau. Vistiek kažkas čia yra nu nevisai gerai, jeigu žmogus jaučiasi, kad jį čia prievarta atsiuntė ir visa tai vyksta, nu dėlto kad kažkam to reikia, o ne jam to reikia. **Tai pedagogam trūksta motyvacijos?** Taip ir jokie pinigai čia neišgelbės. Ar tu mokėsi ten tam stuobriui didesnę atlyginimą, ar tam stuobriui mokėsi mažesnę atlyginimą, nuo to jis tikrai dirbti geriau nepradės. Čia ne pinigai. Nu aišku pinigai suvaidintų vaidmenį pačioj pradžioj renkantis profesiją, galbūt. Bet atleiskite, jeigu į pedagogo profesiją bus kryptama tik dėl atlyginimo, tai irgi atsiprašau, čia vertybių sistema kažkokia pažeista. Na visur argumentuojama suomių pavyzdžiu, kad suomiai, reiškia, turi geriausius pedagogus, dėlto, akd jų geri atlyginimai, tai atlyginimai tai labai normalūs šiaip jau ten. Čia mitas, kad atlyginimai yra labai aukšti. Nes ten šiaip jau kad tu baigęs bakalaurą įgytum galimybę dar dirbti pedagogu reikia dar du metus grįnai studijuoti pedagogiką, psichologiją. Aišku labai daug praktikos, visko. Bet, reiškia, konkursas 10 į vieną vietą. Jūs įsivaizduojat, tam kad tu baigęs kokią fiziką, chemiją, ar nežinau, biologiją, galėtum eiti į mokyklą, tu turi įstoti į tą profesinio rengimo tą instituciją, konkuruodamas su dešimčia gerų, labai gerų absolventų. Tai vat, tada aišku su jais dirbama. Tai vat būtent ką jie akcentuoja, tai pirmiausia vertybines nuostatas, požiūrius, reiškia, motyvaciją ir taip toliau. Ir kai nueina žmogus visa siela atsidavęs ir norintis dirbti su vaikais, tai ir rezultatai geri. Tai tada ir pagarba visuomenės mokytojo profesijai ir prestižas. **Nepastebite, jog per didelę pasiūla tų renginių ir pedagogai jau net nebespėja?** Yra tas momentas yra, ir sakau aš pastebėjau, vat, tai, kad vat na va kaip sakiau dažniausiai tuos visus siūlomus neblogus seminarus, na vėlgi, veržiasi tie, kurie visur nori. Ir tada taip iškyla tas, kad tiesiog, na žmogaus nėra ir nėra mokykloj, o kadangi jo nėra tai administracija turi kompensuoti tą jo nebuvimą, ar ne. Tada, reiškia, kenčia jo paties atlyginimas, tada kenčia vaikai, kurie nemato savo pagrindinio mokytojo. Žodžiu tada vat prasideda visokie vat tokie. Ir pačiam žmogui, jo namuose nuolat nebūna. Žodžiu yra yra. Perprodukcijos kažkoks momentas yra. Aš irgi sakyčiau geriau mažiau, bet geriau, o ne... nu bet sakau, bet... tas pats kas su universiteto studentais. Kiekvienas, atsiprašant debilas, neša pinigus. Kiekvienas užsirašęs į kursus neša pinigus. Tai visi laukiami, ir kuo daugiau tuo geriau.

2 interviu

Kaip vertinate Lietuvoje esančią KT sistemą? Įžvelgiate plusų, minusų? Na kai kurie bruožai turi ir teigiamų, ir neigiamų savybių. Tai, gal sakykim, tam tikros problemos yra. Pavyzdžiui geri dalykai yra, kad Lietuvoje yra nemažas KT paslaugų tiekėjų tinklas. **Tai sutiksime su nuomone, jog siūloma plati programų įvairovė, todėl pedagogai turi galimybę rinktis?** Kaip čia pasakyt... Tiekėjų tai daug, bet juos kartais sukoordinuoti yra sunku. Prieš kokius 5 ar 7 metus, kaip yra numatyta, dabar jau galim sakyti pasenusios KT nuostatos, buvo numatyta, kad ŠMM, kurioje tuo metu buvo specialus atskiras skyrius kvalifikacijos tobulinimo ir kompetencijų, tai numatydavo strategines KT kryptis. Jų numatymui, aišku turi būt atliekamas tam tikras, tam tikras darbas, analizuojantis, kokios tos kryptys galėtų būti. Nu jos, mano praktikoj buvo vieną kartą nustatytos, ir jų buvo ganėtinai daug, paskui net nebuvo pasižiūrėta kaip jos realizuotos. Kaip tas KT buvo išspręstas ir nebuvo išspręstas, bet mano manymu, tai kadangi švietimas yra valstybės reguliuojama sritis, ir KT su tuo yra labai susijęs, tai... Švietimo įstatyme yra tokie punktai, net nebeatsimenu, kuris ten punktas, kad KT programas gali vykdyti akredituotos įstaigos. Tai va iš tų visų paslaugų teikėjų, mes net nežinom kiek jų iš tikrųjų yra, yra virš 60 akredituotų, arba kai kurioms jau net akreditacija baigiasi, reiškia, periodiškai turi būt, yra akreditacijos tvarka, gal yra tekę matyt pas mus tinklalapyje, tai, tai šiek tiek užtikrina KT paslaugų kokybę. Tačiau per paskutiniuosius kelis metus yra tam tikras...nu... priežiūra ir reguliavimas tarsi yra iš centro, nuo ministerijos, bet tos įstaigos yra įsteigtos savivaldybių, o jos ima kartais daryti tai kas joms, pavyzdžiui, yra ekonomiškai naudinga, kad išsilaikyt, kad išlaikyt personalą ir taip toliau. Na, jų yra KT nuostatai, kaip po tokie, kurie šiek tiek reglamentuoja, kaip turėtų vykti tas KT. Tai ten numatytos yra ir funkcijos tiems paslaugų teikėjams. Bet šiuo metu, KT paslaugų, renginių, specializuotų renginių pasiūla yra milžiniška. Aš pavyzdžiui turiu žmoną, ji pradinių klasių mokytoja, ir kai aš pažiūriu jos elektroninį paštą, tai kiekvieną dieną gauna po du ar tris pasiūlymus iš įvairių paslaugų teikėjų. Kviečiam ten ir ten, vieni renginiai mokami, kiti nemokami, kas aišku prikaluso nuo tavo galimybių, bet per metus tokių dalykų susidaro vos ne šimtais. Tai kaip tam mokytojui pasirinkti tą KT, kokius renginius pasirinkti. Tai dėl to sakau, vienos įstaigos, kurios yra akredituotos, jos vykdo KT, ir kadangi KT yra skiriamos lėšos iš mokinio krepšelio, tai laikomės tokios tvarkos, kad į akredituotų įstaigų KT renginius mokytojas gali gauti finansavimą iš mokinio krepšelio, o į kitų įstaigų iš mokinio krepšelio negali gauti. Tai yra investicija į patį save, nes KT yra indėlis į patį save, tai pas mus dar nuo socializmo laikų parėjo, kad valstybė visur už tave pasirūpins. Aišku, tam tikros garantijos yra suteikiamos, dėl to kad tai yra valstybės reguliuojama sritis, turi būt tam tikri indėliai, bet ne tokie kad viską, ne tada prapuola pačio žmogaus suinteresuotumas, motyvacija ir taip toliau. **O kaip vertinate teiginį, jog pasibaigus KT renginiams užtikrinamas grįžtamasis ryšys? Ar renginio KT renginio metu arba baigus renginį yra įvertinamos pedagogo įgytos žinios, gebėjimai?** Tai va. Vienas dalykas, kad nėra tų kryptių, tai gaunas šiek tiek toks balaganas. Kas ką sugalvoja, tas tą ir siūlo tam pedagogui, ir jis, nu kaip... Pasiūla yra dar ir papildomais dalykais tokiais kaip Europos struktūrinių fondų vykdomi projektai, kuriuose yra daug nemokamų renginių, jie yra tam tikros krypties, tam tikros paskirties, ten yra rengiami tam tikri švietimo konsultantai. Tai...Bet atsitinka taip, kad pasibaigia periodas struktūrinių fondų, finansavimas pasibaigia, projektas pasibaigia, o perimamumo arba, reiškia tęstinumo tų dalykų, jis įklimpa dėl tų pačių lėšų stygiaus. Sukuriami tam tikri produktai, kurie dažnai nueina, va, į stalčių ir nebepanaudojami. Tai yra tokios gana opios problemos. **Kaip siūlytumėt tobulinti tokias problemas? Ką keisti reiktų?** Ką keisti, čia yra įvairių įvairiausių sumanymų. Pirmiausia, sakykim taip, turi būt KT poreikių nustatymo metodika, kokių kompetencijų reikia vienam ar kitam pedagogui arba vienai ar kitai mokyklai identifikuoti. Dabar mūsų yra va toks projektas „Kvalifikacijos tobulinimo ir perkvalifikavimo plėtra“. Mes tame projekte esam parašę metodines rekomendacijas, jos vadinasi metodika, kaip identifikuoti KT poreikius. Metodika, aišku, yra bendresniu pavidalu, sakykim, kokių nors konkrečių anketų neprieinam, bet yra duodami tam tikri pavyzdžiai, kaip pavyzdžiui mokyklos lygmeniu nusistatyt, kokie yra KT poreikiai. Nustatant tuos poreikius, nu kaip čia pasakius, juos galima nustatyt keliais lygmenimis: individo, kaip konkrečiai žmogui, be to kiekvienas pasižiūrėjęs į kompetencijų sandarą, kurti yra teikiama vienos ar kitos srities pedagogams, kaip ikimokyklinukui jau yra vienos kompetencijos svarbesnės, ten ypač dalykinės kompetencijos yra aktualios, nu apskritai Lietuvos pedagogai gana stipriai yra orientuoti į dalykinių kompetencijų tobulinimą. Kai tuo tarpu...kai tuo tarpu, nu mano galva tai, bendrosios kompetencijos, bendravimo, bendradarbiavimo, KTI

naudojimo, ten sakykim, arba didaktinės kompetencijos kaip pirmiausia pradėt reflektvyiuoju būdu, ne taip ką gauni, bet išsiaiškint, kaip tą vaiką ugdyt. Kiekvienas ugytinis yra savitas žmogus ir kai gauni klasę tai negali su jais dirbt visais vienodai. Pas mus dabar mokyklose yra, žinot, ir ikimokykliniame ugdyme yra integruojamas inkluzinis ugdymas, kur spec. poreikių vaikai, yra gabių vaikų, yra vaikų iš socialinės atskirties šeimų. Visokių variantų yra. Ir negali visus, nors yra ir bendros programos, ir mokytojai pasirengia savo programas, tie visi reikalavimai yra sutvarkomi, bet negali visų ugdyti taip pagal vieną plokštelę. **Tai kvalifikacijos tobulinimo renginių metu pedagogai susipažįsta su naujais mokymo metodais?** Reikia kai kuriems rengti netgi individualias programas ypač su spec. poreikių turinčiais vaikais. tai gįžtant prie to identifikavimo, tai va ta metodika, jeigu jis bus patvirtinta, sakykim, arba pripažinta koku nors būdu, tai padėtų identifikuoti KT poreikius, bet aš grįžtu prie to, tie KT poreikiai turėtų būt nustatomi, poreikia ir iš jų nustatomos tos kryptys nacionaliniu mastu. Prie to prisidėtų ta poreikių metodika mokykloj kur nustatoma, pedagogų individualiai pasirinkimai, tam tikra statistika. Gali būt atliekami specializuoti tyrimai, o tyrimams, atvirai pasakysiu, lėšų ne visada yra, tyrimai yra atliekami kitomis kryptimis, bet ne KT. Toliau reiškia būna tokių situacijų, kad reikia vertinti ir tuos pačius ugdymo rezultatus. Sakykim kiekvienais metais vyksta egzaminai, tai formuojant tas strategines kryptis, reikia atsižvelgti ir į egzaminų rezultatus, be to reikia atsižvelgti ir į...vyksta tarptautiniai ir nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai. Kiekvienais metais, keli šimtai mokyklų įsijungia į tuos tyrimus, žiūrima kokie tie mokinių pasiekimai ir iš ten aiškiai matosi, diagnozuojam, kurių dalykų, kuriose ugdymo srityse, kryptyse, skyriuose, reiškia yra tam tikros proveržis arba tam tikras nepasiekimų lygis lyginant su kitomis šalimis, kurios dalyvauja irgi tyrime. Nes čia tarptautinis reiškia tyrimas. PISA tyrimai ir ten jaučiama kaip daroma pažanga, kur mūsų rezultatai iš visų dalyvaujančių yra žemiau vidurkio. Dažnu atveju. Paskutiniaais metais vyksta šiokia tokia atsigavimo tendencija, bet tų tyrimų rezultatai koreliuotų su tais poreikiais, iš kart reikia galvot, kokias metodikas taikyt. Norint tas metodikas taikyt jau reikia apmokyt. Tai tuo labiau, kad mūsų keičiasi ugdymo paradigma. Keičiasi nuo mokymo prie mokymosi. O tai nėra taip greitai ir per vienerius metus padaroma. Ir žmogaus sąmonė ne taip greitai keičiasi. Tai pereinant prei tos paradigmos, kartais yra žymiai svrabiau išmokyt ne tų žinių, arba tam tikrų, reiškia, nu ne tų žinių, o gebėjimų tas žinias susirasti, jas panudoti, kūrybiškai interpretuoti. Taip kad kartais tą dalyką išmoksti mokykloje, paskui užmiršti. Biologijos žinios, nu jos aišku man reikalingos, bet ne tiek kiek reikalingos jau tos srities specialistams. Anksčiau buvo toks prifilinis mokymas, ikimokykliniam ne taip jau čia, bet jūs matyt lankėt irgi tokią mokyklą kur galimybė pasirinkti ten humanitarines klases, tikslųjų mokslų klases arba kokią nors jų kombinaciją ir taip toliau. Tai kadangi mano tas žinojimas apie ikimokyklinį nėra pakankamas, ir ikimokyklinio ugdymo, nu kaip čia pasakyt, netgi mūsų institucijoj šiek tiek yra spraga, nėra specialistų pakankamai. Tai jie tokie yra palikti mokytojų švietimo centrų, tų pačių KT paslaugų teikėjų tas jų KT reikalas, pačių mokyklų, kas dar nėra labai pripažįstama, nes mokykla, nu kad ir darželis, ikimokyklinė įstaiga, vistiek vadovai, kurie rūpinasi savo personalu, vienokiais ar kitokiais būdais, intuityviai, arba tam tikru tyrimu, pasižiūrėjimu, rezultatų analizės, reiškia, pagrindu gali formuot savo įstaigos KT, savo darželio KT, ko ten reikia, metodų, bedravimo ugdymo ar kitų ten specifinių dalykų. **O kaip manote, ar KT renginių metu įgytos žinios lengvai pritaikomos praktikoje?** Tai vienas iš tokių dalykų dabar yra, kad KT nuostatų mes dabar, dabartinėj santvarkoj esam labai įpratę, sankloda yra tokia, kad KT yra tie vadinamieji specializuoti renginiai. Nuvyksta žmogus į KT renginį, parvyksta, gal būna kartais tam tikra refleksija toje mokykloje, darželyje, sakykim, ir tuo viskas dažnai pasibaigia. **Tai nemanote, kad KT organizuojami renginiai sudaro galimybes sistemingai tobulinti pedagogų kvalifikaciją?** Kartais pritrūksta sistematiškumo, nuoseklumo. Anksčiau būdavo, tie vadinamieji mokyklos KT planai, dabar jų tokio kaip atskiuro dokumento nėra, prieš penketą metų jie čia buvo panaikinti. Tai yra bendrojo mokyklos plano dalis. Bet kai pasižiūri į tuos planus, tai ten didelio dėmesio ir neskiriama, kas nors pavardijama, kad numatomi tokie ir tokie renginiai. Faktiškai jeigu mokykla apsisprendžia, kad vienai metais mes tobulinsim, sakykim, nu kas ten ikimokykliniam ugdyme galki būt, kokių žaidimų integravimas į ugdymą, reiškia, tai, yra dalis aišku lėšų skiriama tam iš krepšelio. Ikimokykliniam to krepšelio nebuvo. Irgi bėda. Bet vistiek tam tikros galimybės buvo sudaromos dalyvaut tiems pedagogams specializuotuos renigniuose. Bet gali būti ir pačioj mokykloj, ten sakykim, tie metodinė veikla, pavyzdžiui. Paskui kitas dar dalykas gerai dirbančių pedagogų gerosios patirties perdavimas vieni kitiems. Turi būt pripažįstama. Dabar jis irgi yra vykdomas, bet nuostatuose nėra nustatyta, kad jis gali būti pripažįstamas, kad jis suteiktų ten tam tirkus, nu ten taškus, ar užskaitymus, kad

tu patobulinai kompetencijas ir kas tai įvertina. Nes žinot mokyklos vadovams... yra ir atestacijos procesai, paprastai yra vertinamos jo, mokytojo didžia dalim vertinama jo praktinė veikla ne tik KT, kas ir yra siekiamybė, nes aš galiu nuvažiuot į dešimt seminarų, tačiau mano kompetencijos neatsiras, nes man gal pro vieną ausį įlys, o pro kitą ausį išlys. **Ar sutinkate, jog renginius veda kompetentingi lektoriai, naudojami įvairūs mokymosi metodai?** Kartais būna, nu kaip čia pasakius, būna tokie kad seminaruose kartais trūksta praktikos, kartais to veikimo, reiškia, kuriame įtvirtinami tam tirki gebėjimai. Nu tai jeigu šiek tiek teoritizuoti tie renginiai, tai parvažiuoji iš tokio seminaro jis žmogus sako aš girdėjau paie tą ir tą, kai kurie pabando, kai kurie net nebando, reikia tą dalyką daryt, nes nebuvo ten jokių įgūdžių gilinimo ir praktikos. **Tai dažnai grįžę iš seminarų net nežino kaip taikyt tas žinias?** Nu... Kurie labiau patyrę, jie žino, nes aš pavyzdžiui dirbdamas mokytoju, tai pats darbas yra KT, juk jeigu tu taikai tam tikrą metodą, tu matai kad tas dalykas nepasiseka, tai kitą pamoką tu to dalyko jau taip nebedarai. Kažkaip jį interpretuoji, kad sektųsi. Pakoreguoji tai yra. Tai va. KT pripažinimas pačioje mokykloje, tobulinimosi, pačioj mokykloj yra ganėtinai svarbus. Be to, švietimo įstatyme yra numatyta, kad pedagogui suteikiam teisė per metus penkias dienas tobulinti kvalifikaciją. Tačiau, kai kalba eina apie pareigas, ten yra parašyta tiktai kad pedagogui nu suteikiama teisė, reiškia jis privalo tobulinti kvalifikaciją, bet kiek privalo nėra nurodyta. Tai jeigu reglamentuotumėm, kad, nu aišku čia priklausos nuo valstybės finansinių galių, bet jeigu reglamemntuotumėm, ypač jeigu turėtum atskiras KT kryptis atskiroms pedagogų kategorijoms, kad ir ikimokyklinio ugdymo pedagogams, tai galima, galbūt, ten pavyzdžiui tiek jie turi dalyvaut specializuotuos renginiuose. **Kokio, Jūsų nuomone, pobūdžio renginiai yra dažniausiai organizuojami? Kokių pasigendama?** Čia 2011 metais pasirodžius PKT koncepcijai, kurioje yra nustatyti ir kiti KT būdai, kaip akademinis būdas, kai pedagogai dalyvauja uakšųjų mokyklų tam tikruose studijų modulių programose, ne pačiose studijose, nes pačios studijos jau yra formalus švietimas, nes KT yra neformalus švietimas, o ten jau gautus formalus, bet reiškia, tam tikruose moduliuose. Kitas dalykas, koliagelaus dalijimosi patirtimi, apie ką aš kalbėjau, kad jis gali būt dažniausiai mokyklose ir už mokyklos ribų, netgi pasirengimas tam tikrai parodai tai jau yra žmogaus tam tikras darbas, indėlis. Arba mentoriaus, sakykim labiau patyrusio pedagogo pagalba, pradedančiam pedagogui. Tas yra labai svarbu. Arba stažuotės, kurios yra pradedamos pas mus labiau paplitę trumpalaikės stažuotės, ypač projekte čia buvo daug išbandyta. Kiekvienais metais po keliasdešimt stažuotčių ir jos turi milžinišką pasisėkimą. Kai nuvyksti savaitę į kitą mokyklą, tai matai, natūralu, kad tau rodo gerą patirtį. Bet kartais yra geriau pamatyti net tai, ką nereikia geriau daryti. O ilgalaikės stažuotės, kurių trukmė ilgesnė kaip mėnesį, jos irgi yra ganėtinai populiarios, tačiau turi ir savo tokių keletą aspektų, kada žmogus turi atsitraukti nuo šeimos ar išvykti į kitą miestą ilgesniam laikui, reiškia, vienas dalykas. Kitas dalykas, tam reikalingi nemaži finansai. Dabar tai vykdomi iš europinių projektų pinigų, tai jos gali būt ne taip sėkmingai vystomos, o jeigu būtų iš valstybės ar mokyklos pinigų tai atsakingiau būtų. Tai va, dalyvauja ne tik kitose mokyklose, bet ir muziejuose, aukštosiose mokyklose, meno įstaigose, užsienyje. Tai reiškia jeigu po kelis mėnesius ten tos stažuotės tai tikrai įgyjamos tam tikros kompetencijos. **Pabaigai, kaip vertinate teginį, jog mokytojai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimui skirtuose renginiuose dažniausiai dėl formalių pažymėjimų, kurie būtini pedagogo karjerai bei atestacijai ir didesniai atlyginimui?** Na žinot, sakyčiau čia irgi tokia kaip tendencija tapusi. Iš tiesų tai pastebima tokia praktika, bet negalima sakyti čia taip dabar ant visų. Bet taip yra.

3 interviu

Noriu Jus pakalbinti apie PKT sistemą Lietuvoje. Tai gerai galime pradėti. Ar jaučiate, jog pedagogų poreikis tobulintis didėja, o gal mažėja, ar nekinta? Tai čia jau galime orientuotis į jūsų klausimus. Iš tiesų, pastebime, jog Lietuvoje dabar pedagogams daug visokių projektų, labai daug renginių, bet tame nėra tam tikro nuoseklumo. Pedagogai eina, be abejo, atsižvelgia į savo poreikius, bet irgi kartoju, nėra nuoseklumo, mano akimis, ir tokio daug chaotiškumo, ir tie pedagogai net nebespėja, jie renka pažymėjimus. Na, mes už tokį, sisteminių PKT. Planingą, aš galvoju kad trūksta šiek tiek vadybos, jeigu kalbėti apie pedagogų KT. Yra centrai, bet reikėtų labiau žiūrėti į kokybę, į situaciją, į poreikius, be abejo, bet trūktų tokių dalykų trūksta...įvyko decentralizacija, yra centrai, labai gerai, pedagogai gali tobulinti savo kvalifikaciją, nereikia važiuoti niekur,

bet temų pasiūla, kai paskaitai ir susipažįsti su temomis, pavyzdžiui vieno centro, tai atrodo, galvoji, kodėl būtent tokios, kodėl jos tokios, ir todėl kad tame regione, nors atvyksta iš kitur lektoriai, kodėl tokios, nes mums atrodo kartais ne visos jos aktualios. Bet vėlgi, tai gali būti subjektyvi nuomonė. **Taigi, jūs klausiate kaip vertinate pedagogų poreikį dalyvauti KT renginiuose per pastaruosius metus?** Jis žinot, nesakyčiau, kad didėja. Jie nebespėja tiesiog. Yra didelė pasiūla, įvairių KT tobulinimo programų, jos kinta, jos tikrai nemažėja, bet vėlgi aš čia norėčiau akcentuoti, gal poreikis yra, bet galimybė pasirinkti tai, ką jie norėtų, kas aktualu, nėra. Jeigu kalbėti apie pedagogų kvalifikacines kategorijas, vyr. pedagogas, metodininkas, ekspertas, kažkaip reikėtų diferencijuoti KT kėlimo būdus. **Kaip manote nuo ko tai priklauso?** Tai priklauso, turbūt, ir nuo centrų. Aš galvoju, kad tai priklauso ir nuo ŠMM. Reikėtų, vėlgi sakau, tokios vadybos daugiau ir gal net kai kuriuos dokumentus, teisės aktus keisti netgi. Yra pavyzdžiui parengti, patvirtinti 2007 metais profesijos mokytojo kvalifikacijos tobulinimo metodai. Ar negalima būtų parengti, vieną naują dokumentą, reglamentuojantį visų pedagoginių darbuotojų KT tvarką. Yra dar tobulėti kur. Tą chaotiškumą tokį mažinti. Yra tų projektų įvairiausių, bet kalbant bendrai apie Lietuvos KT tobulinimą tai to trūksta. **Kokius išskirtumėte teigiamus/neigiamus KT sistemos aspektus? Kaip manote, kokiomis priemonėmis/būdais galima tobulinti KT sistemą?** Tai vėl gi, sakau šalinti tą chaotiškumą. Labai svarbu yra vertinimas. Visų šitų KT paslaugų vertinimas. Ir kaip minėjau vadybos stoka. Ir formalizuotas, uždaras paslaugų vertinimas. Vyksta daug trumpalaikių renginių. Tokie trumpalaikiai renginiai kaip mes kartais sakom „Makdonaldai“. Be abejo, pedagogas atsirenka ir kiekviename renginyje yra naudos. Bet vėlgi, tie trumpalaikiai renginiai, ne visada jie kokybiški. Taip pat sakyčiau yra dalijimosi patirtimi stoka. Ji vyksta...ji vyksta, bet vėlgi čia gal reikėtų atsižvelgti į kiekvieną švietimo įstaigą, yra tie metodiniai rateliai, juos kažkaip tai irgi gerinti, galvojant apie jų kokybę, turinį. Kartais juose yra tokio daug sakyčiau fasadiškumo. Žinot, renginys ir žmonių gausa, bet vistiek dalijimosi stoka...aišku yra dabar technologijos, internetas, žinių gausa, informaciją gali susirasti, bet aš vistiek pasigendu to dalijimosi patirtimi, sėkmės istorijos konkrečios. Taip kažkaip visą informaciją reikėtų labiau koncentruoti, knygos, leidiniai. Vėlgi, grįžtu prie to chaotiškumo. Ir aš galvoju kad yra ribotos galimybės pedagogams pasirinkti paslaugų teikėją. Be abejo, yra pedagogų kvalifikacijos centrai regionuose, švietimo centrai, na jie skirtingai vadinami, irgi teko skaityti keletą programų, pavyzdžiui sudaromos iš anksto programos. Jeigu galvoji apie ikimokyklinį ugdymą, paskaitai, kas siūloma ikimokykliniame, pradiniam ygdyme ir tt. Paskaitai ir matai tokį vėl temų nenuoseklumą, kartojimosi. Pasirinkti norimą tiekėją pavyzdžiui gal yra informacijos stoka, va...Gal ir patys tiekėjai galėtų labiau skleisti tą informaciją kas ir kaip. Mes labiau centruose skaitom, mes neturim licenzijos kaip centras savo. Bet tvirtyiname programas ir važinėjam po Lietuvą, bet į mūsų renginius jau krepšelio lėšos nepadengia. Tai va. Apibendrinant tokios trys galimybės yra vėl kaip ir sakiau tokios bendros pedagogų KT strategijos reikėtų, trūksta vadybinio modelio ir kontekstualumas, kas yra labai svarbu. Kažkaip reiktų planuoti strategiškai, tą procesą visą reiktų valdyti. Čia jau didelis plusas kad įvyko decentralizacija, yra projektai, įvairios programos. Čia jau yra pliusai. Čia aš jau kartoju. Bet vėl gi, reikia daugiau tvarkos. **Kokios Jūsų nuomone, yra populiariausios KT tobulinimo formos? Kokios dažniausiai yra organizuojamos?** Aš manau, kad populiariausios PKT formos yra kai teorija jungiama su praktika, kai stebima, dalijamasi patirtimi. Bet vėlgi, sakau, aš to pasigendu. Mes pavyzdžiui rengiame seminarus, kuriuos veda parengti lektoriai, kuriuose dalijamasi tiek praktika, tiek teorija. Nes tai yra kokybė, nuoseklumas. Mūsų centruose pedagogai gauna teorijos ir praktikos žinių. Veda seminarus praktikai, patyrę praktikai, kurie nuolat tobulina savo kompetencijas. Taigi, šios formos. Bet be abejo, ir šiuolaikinės technologijos, aš manyčiau, mes pasigendame ir nuotolinio mokymosi. Jeigu kalbėti apie diferenciaciją, pradedantysis pedagogas, patyręs pedagogas, na ir sakykim, jau pasiekęs meistriskumo lygį, aš nekalbu apie tas kategorijas kvalifikacines. Tai va, to irgi pasigendame, tokios diferenciacijos. Dažniausiai organizuojamos formos, vėl aš gal apsirinku, dabar įvairovė yra, bet vėl dažniausiai organizuojamos teorinė dalis daugiau. Tokie kaip seminarai. Be abejo, yra ir aktyvių mokymosi būdų, dabar tie renginiai pasidarė įdomesni, nevyksta toks sausas paskaitų ar teorijos skaitymas. Bet vis dėlto yra ką tobulinti. Tęstiniai mokymai yra labai naudingi, kai pedagogai gauna užduotis, ne tam kad pedagogus apkrauti, bet tam kad pamatytų progresą labiau. Tada nauda yra. Nes PKT nevyks, ir nevyksta, jeigu įgytų žinių pedagogas iš karto netaiko praktikoje. Jis turi iškart, žodžiu, taikyti praktikoje. O tam kad jis taikytų praktikoje, temos turi būti reikalingos jam, naudingos jam. **Ar renginiai vyksta pedagogams patogiu laiku?** Aš manau, kad pedagogai gali atsirinkti ir susirasti, jie juk turi

tas dienas nurodytas, bet jų nepakanka. Tai tik lašas jūroje. Tai nevisada būna patogiu laiku, nes tada turi kažkas kad dirbtų už tave. Be abejo, ir tėvai lieka nepatenkinti, ir kokybė nukenčia. **Kokiais būdais yra platinama informacija apie KT renginius?** Tai jau dabar labai įvairiais būdais ir internetu, tiesiogiai susisiekiama su įstaiga, pedagogais, informacija perduodama regioniniams centrams, pedagogai perduoda vieni kitiems. Manau, kad informacijos yra pakankamai. Čia stirpi pusė tikrai.

Kaip vertinate KT organizuojamus renginius šiais aspektais:

KT organizuojami renginiai sudaro galimybes sistemingai tobulinti pedagogų kvalifikaciją. Na, aš vėl pabrėšiu tą chaotiškumą. Trūksta kažko tai. Kažkokių dokumentų ar teisės aktų, kur būtų kalbama ar akcentuojama, na, pradedančiųjų pedagogų, pirmųjų metų, jaunų specialistų kažkokia tvarka. Toliau kvalifikacijos pripažinimo kažkokios procedūros, visa atestacijos tvarka, kvalifikaciniai reikalavimai, ilgalaikių ir trumpalaikių stažuotų organizavimas. Mes bandėme kad pedagogai kęstųsi Lietuvoje. Aš atvykstu į jūsų grupę, jūs atvykstate į mano grupę. Tai tokia labai įdomi ir pasiteisino ta KT forma. Keitimasis, lankymasis pedagogams vieniems pas kitus ir tiesiog darbas kitoje grupėje. Nes jūs įnešate gerų dalykų, bet tuo pačiu ir mokotės iš kitos įstaigos mikroklimato, tardicijų, ir tai labai motyvuoja, kelia kokybę, suartina. Tai padeda tobulinti praktiką. Kasdienybėje padirbėti kitoje įstaigoje ir tt. Bet vėl čia reikia galvoti kaip tai įteisinti.

KT renginio metu arba baigus renginį yra įvertinamos pedagogo įgytos žinios, gebėjimai. Aš manau, jeigu tai yra testiniai, jeigu tai yra projektas ilgalaikis, gal galima įvertinti. Mums yra svarbu, kad pedagogas pats įsivertintų savo augimą, reflektuotų, nuolat reflektuojantis pedagogas. Žodžiu, mes dar darom tokį būdą, metodą: mes mentoriai įvertinam, ir pasiūlom pedagogui įvertinti savo darbo kokybę. Po to susėdam ir lyginam. Taigi daugiau tokio sakykim betarpiško mentoriavimo siekiant tobulinti praktiką, praktikos kokybę ir po to, atsižvelgiant į tai, pedagogas įsivertina save, atsižvelgiasnt į tokius pgr principus. Yra tam tikri indikatoriai pagal kuriuos įsivertina. Ir jeigu jis pats įvertina, kad jam reikia žinių, patyrimo, kurioje nors srityje, ir nebūtinai tai turi sutapti su mentoriaus pastabomis, tai be abejo, iš kart atsižvelgiam į pedagogų lūkesčius, kur jie nori tobulėti. Ir atsižvelgiant į tai vedam seminarus.

KT renginiai yra lengvai pasiekiami, todėl sutaupomas mokytojo laikas. Na taip, iš tiesų pedagogams dabar sudarytos galimybės tobulintis ir savo mieste niekur neišvykstant. Jie ir taip, kaip minėjau, nebespėja, tai jeigu dar reiktų kažkur važiuoti...Bet kita vertus, kai psidomi mažesnių miestelių KT temomis, tai kartais, jau kaip ir sakiau, galvoji, kodėl tokios temos būtent.

Kvalifikacijos tobulinimui skirtuose renginiuose pedagogams suteikiamos naujos dalykinės žinios. Be abejo, visada renginių metu pedagogams yra suteikiamos naujos žinios. Svarbu padėti pedagogui, kad jis gerai jaustųsi, jog gerai daro. Taip padidėja motyvacija ir pats atranda švairių būdų ir startegijų.

Kvalifikacijos tobulinimo renginių metu pedagogai susipažįsta su naujais mokymo metodais. Na aš jau gal minėjau, pas mus pedagogam siūlomos ir teorinės, ir praktinės žinios, bet gal kitur orientacija yra daugiau į teoriją. Tai žinoma, jie susipažįsta su naujais mokymo metodais, bet būna, kad ateina ir išgirsta tą patį.

KT renginiai vykdomi patogiu laiku. Na, sakyčiau, kad būna visai. Dažnai tie pedagogai turi prašyti, kad kas juos pavaduotų. Tuomet iškyla kitos problemos, tėvai nepatenkinti, darbo kokybė prastėja. Nežinau per mažai jiems skirta tų valandų KT.

KT renginių kaina yra prieinama. Dėl renginių kainos aš tik galiu kalbėti apie mūsų centrą. Kaina yra tikrai prieinama. Ir dėl kainos aš tokio klausimo nelabai ir kelčiau, nes labai daug nemokamų seminarų, kadangi vyksta įvairūs projektai, kviečiami pedagogai, jie kaip ir minėjau, jau kartais ir nebesuspėja. Be jeigu geras lektorius, gera tema, be abejo, kaina gali būti ir aukštesnė.

Mokytojai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimui skirtuose renginiuose dažniausiai dėl formalių pažymėjimų, kurie būtini pedagogo karjerai bei atestacijai ir didesniam atlyginimui. Taip. Yra ši tendencija. Kartais būna taip, kad pas mus ateina ir sako man liepė vedėja, direktorė. Kartais net nežino, kur pateko, būna ir tokių. Bet

paskui susidomi ir dar kartą ateina. Bet dėl pažymėjimų taip dažnai pasitaiko. Ir čia pliusas ikimokyklinių įstaigų vadovam, direktoriam. Jos rūpinasi, tiesiog padeda, siūlo. Bet turim tai pripažinti, kad ateina ir dėl formalumo. Yra tam tikros temos kur eina tikrai dėl pažymėjimų.

Siūloma plati programų įvairovė, todėl pedagogai turi galimybę rinktis. Taip siūloma, jau ir minėjau jie net nebespėja patys.

KT renginių metu įgytos žinios lengvai pritaikomos praktikoje. Dėl pritaikymo praktikoje tai sunku. Kaip patikrinsi, kiek jis pritaiko praktikoje. Ir čia svarbu keisti, įvairinti tas KT formas. Vėlgi, kaip aš ir kalbėjau, orientuotis ir į praktiką, filmuotą medžiagą, dalintis gerąja patirtimi, bendradarbiaujančios, besimokančios įstaigos ar mokyklos, tai tada galima gerinti tą pritaikymą. Jie labai būna vieni kitiems naudingi. Ir tai yra pagrindinis dalykas, tai yra esmė. Tada vyks tikrai pokyčiai praktikoje. Yra svarbu žinoti pedagogų poreikius ir lūkesčius, tada tikrai keisis ir tas pritaikymas praktikoje. Yra temų, kurios taip būna naudingos, bet kiek tai pritaikoma praktiškai, kasdieniame darbe sunku pasakyti.

Pasibaigus KT renginiams užtikrinamas grįžtamasis ryšys. Aš to pasigendu, bet vėlgi, yra seminarų vertinimai, pedagogai vertina, jie atlieka refleksiją, bet čia ta viena iš silpnųjų sričių, sakykim, grįžtamasis ryšys. Kas įvyko, kas pasikeitė, ką dar galėtume tobulinti...vėlgi, jeigu tai būna tęstiniai mokymai tai labai gerai. Bet jeigu tokie vienkartiniai, trumpalaikiai tai nėra to ryšio.

KT formos ir turinys yra unikalūs, nesikartojantys. Negalėčiau pasakyti, kad turinys yra unikalus ir nesikartojantis. Yra temos, kurios gal ir gerai kad kartojasi, jos aktualios, pavyzdžiui kaip apie planavimą, apie žaidimą. Šios temos kartojasi ir aš čia nematau nieko blogo. Žiūrint, kokia kokybė, koks turinys tų renginių.

Renginius veda kompetentingi lektoriai, naudojami įvairūs mokymosi metodai. Na, čia jau vėl galiu būti neobjektyvi. Tenka girdėti tokių labai neigiamų atsiliepimų. Pavyzdžiui turi būti trijų dienų seminaras. Tai, pedagogai sako, per daug ištęsta, arba kad galima per vieną ar dvi dienas, arba kad lektorius taip pats padaro. Žodžių yra kompetentingų lektorių, naudojami įvairūs mokymosi metodai, bet yra ir kompetentingų, bet nekokybiškai dirbančių lektorių. Tiesiog gal ir skubančių, nesusipėjančių visur ir kenčia kokybė, laikas, seminaro, sakykim renginio, turinys. Turėtų būti, be abejo, juk mes pildom lektoriaus kompetencijų tokią formą, kai rengiam KT programą. Bet taip, visokių lektorių yra. Kas yra svarbu, kalbant apie kokybę, lektoriai. Pavyzdžiui mes turime tarptautinį sertifikatą suaugusiųjų mokymo. Mes nuolat turime įrodyti savo kompetencijas ir profesionalumą. Tai tokios sertifikavimo tvarkos reikėtų. Kažkaip suprantat, aš įsivaizduoju, kad praktikai yra švietimo konsultantai, kurie gauna pažymėjimą, jie toliau skleidžia tą patirtį. Bet jie jau yra pripažinti. Tai ir lektorių turėtų būti kažkokia sertifikavimo tvarka.

Pedagogų KT poreikių tyrimą nustatantys klausimai:

Ar dažnai tiriate/yra tiriami ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai? Kokiais metodais jie tiriami? Aš manau, kad dažnai. Negaliu kalbėti už visą Lietuvą, bet mūsų seminarai yra daugiausiai orientuoti į praktiką, ir į nuolatinį pokytį, kaip mes sakom, nuolatinės inovacijas, kas pasaulyje įvyksta, mes atnaujinam. Be abejo, turbūt, tai daro ir kiti lektoriai. Visada, kiek man teko girdėti, yra klausimynai, bet mano nuomone daug dažnai nulemia lektorius savo temą, kas jam aktualu. Jis sugeba išsiūlyti. Ir todėl ne visada atsižvelgiama į poreikius. **Kada paskutinį kartą buvo tirti tie poreikiai?** Po kiekvieno seminaro, pavyzdžiui, mes žinom ir tokį kritinio mąstymo metodą. Atvyskta dalyviai į seminarą, pirmiausia pakalbame apie juos, kokius jie metodus taiko, žaidimus, kokie patinka, nepatinka. Kaip jaučiasi, ko trūksta, kokie lūkesčiai šito seminaro. Ir pasibaigus seminarui mes apibendrinam, o kogi, mes išmokome, ką sužinojome, ką patyrėme. Ir toliau audžiam tą juostą, o kas gi bus toliau. Visą laiką siekiame tokio nuoseklumo, tęstinumo. Taigi, atsakymas būtų, taip tiriam poreikius po kiekvieno seminaro. Ir žiūrime kontekstualumą, kas vyksta. Nebūtinai Kaune ar Vilniuje, bet kas vyksta ir pasaulyje. Tas kontekstas mums irgi svarbu. **Kaip ir kur buvo/bus**

*panaudoti tyrimų rezultatai? Pateikite pavyzdžių. Globalaus tyrimo mes nesame atlikę. Mes tiesiog oriuentuojamės į KT paslaugų atsiliepinimus, į nuomones, į refleksijas ir pagal tai toliau organizuojame. **Kaip patirinamas KT renginio pritaikomumas kasdienėje pedagogo veikloje?** Kaip patirinamas? Jis ir kyla iš kasdienės pedagogo veiklos. Ir poto vėlgi, kai yra galimybės stebime, kaip pavyko. Čia jau pedagogai reflektuoja, įsivertina patys. Ir mes bendradarbiaujam su įstaigom, su direktoriais, pavaduotojom, ir visada perduoda tai, ką išgirdo, sužinojo seminario metu savo įstaigai. Galėčiau pasakyti, kad yra daug gerų dalykų, bet yra ką tobulinti*

4 interviu

Kai kalbama apie mokytojų KT, ne visiškai yra tos kategorijos, ir tos sąvokos vartojamos, kurios turėtų būti vartojamos šiandien, atsižvelgiant į apskritai mokymosi visą gyvenimą koncepciją. Todėl, kad kvalifikacijos apskritai tobulinti negalima. Ją arba turi, arba neturi. Mes kalbame apie pedagogų profesinį mokymąsi. Tai va. Mūsų supratimu geriausiai mokytojai moksoi atsižvelgiant į kelis dalykus: vienas dalykas, efektyviausias, kai mokosi mokyklos visa bendruomenė. Ne kai atskirti mokytojai kažkur važiuoja, kažką išgirsta, bet kai kartu mokytojai juda kažkokia linkme. Net išorės auditas gali būti vienas iš lemiamų vaidmenų, parodo, kokios silpnensnės vietos. Arba mokykla tarkim pati susidaro savo mokymosi strategiją ir jie mokosi kartu. Tai mūsų centras, turėdamas pajėgių pakankamai lektorių sudaro tokias galimybes. Arba atvažiuoja čia pas mus mokykla, arba važiuoja lektoriai į mokyklas. Kas irgi yra labai gerai. Į tą autentišką, tikrą aplinką. Tai mūsų centras, galima sakyti, pirmasis Lietuvoje pradėjo nešti tokios profesinės bendruomenės modelį, ir būtent įdiegti tą idėją, kad mokykla turi judėti kaip besimokanti bendruomenė. Tai tada bus tas rezultatas.

O tas mokymasis kartu mokyklos bendruomenei yra labai geras dalykas, dėl to, kad, na, mokytojai tarpusavyje kooperuojasi. Jie iškart diegia tai praktikoje, jie gali tartis takim. Pernai mes parengėme tokią ilgalaikę mokymosi programą, kuri startavo, na, toks kaip pilotinis dalykas. Ir visiškai sėkmingai mes pasiūlėm mokyklom mokymų ciklą su dviem tokiais privalomais seminarais pradžios ir pabaigos. Tuoj paaiškinsiu kodėl. Ir su dviem, trim tarpiniais, kurie turėjo mokytojams padėti lyg ir pamatyti, kurioje profesinio mokymo vietoje yra ir link kur jie turėtų judėti. Tai pirminis taškas, buvo tas seminaras mokymasis kartu, išsiaiškinant, kokios mokymosi sritys mokykloje yra aktualiausios. Bet tikrai tai sukonstruota labai profesionaliai, nes kiekvieno mokytojo balsas turėjo lemiama reikšmė. Kiekvienas buvo išklaustas, ten remiantis metodais, buvo statistiškai paskaičiuota ir išryškintos tos sritys, kurios aktualiausios mokyklai. Ir tada tie du ar trys mokymai buvo susiję su tų sričių stiprinimu, o paskutinis seminaras buvo susijęs su tolimesnių profesinio mokymosi išsigrininimo kryptių. Tai va šitokią programą parengėm. Na va, tai čia būtų vienas dalykas – mokymasis bendruomenėje.

*Kitas dalykas, aišku rengiam mokymus ir atskirų dalykų mokytojams. Bet priežastis štai kokia būtų. Kadangi mokslas stipriai keliauja į priekį, su naujais atradimais, naujom idėjom, inovacijom. Nepaslaptis, jog mokytojai leika lyg voverėlės įsisukusios rate ir jiems, galbūt, pritrūksta ir laiko, ir galimybių pasidomėti tom naujovėm. Aš kalbu čia bendrą tendenciją. Ten tarkim, kai sako matematikos mokytojam..ną ką ten ta matematika nesikeičia, aš baigiau tą matematiką ir maždaug moku jau viską. Iš tikrųjų ir čia yra labai labai daug pokyčių. Tai mūsų viena iš kryptių, kuri ir šiemet bus prioritetas tai yra bendradarbiavimas su universitetais, su akademine bendruomene, ir mes tirkai turime labai daug stirpių lektorių ir mokytojai tiesiog turi galimybę pagilinti žinias. Tai va būtų toks antras dalykas. Na kaip jie mokosi, tai matot mūsų erdvę.mes norime kad mokytojai mokytųsi taip, kad paskui tą kultūrą nuneštų į mokyklą. Mūsų fokusas yra, aišku mokytojas, bet mes matom ir mokinį, kad jam būtų geriau nuo to mokymosi. Mes turime savo stilių, mes siekiame kokybės ir turim iš tikrųjų savo klausytojus. **O pedagogų poreikis su metais didėja? Mažėja? Nekinta? Kaip manote, nuo ko tai priklauso?** Tas ratas iš tikrųjų plečiasi. Todėl kad iš pradžių centras lyg ir buvo įkurtas Vilniaus miestui, tačiau labai greitai jis, galima sakyti, tapo nacionalinės reikšmės. Dabar pas mus apie du trečdalius visų pedagogų atvažiuoja iš rajonų. Vilniaus mokytojai, na galbūt, jie labai apkrauti, ten tie krūviai dideli, bet jie vangesni*

tarkim negu tie rajonų pedagogai, kurie tikrai labai mielai važiuoja. Tai va. **Kaip jūs vertinate Lietuvoje esančią PKT? Kokius išskirtumėte teigiamus/neigiamus KT sistemos aspektus? Kaip manote, kokiomis priemonėmis/būdais galima tobulinti KT sistemą?** Na tokiu strateginiu, nacionaliniu aspektu sunku kalbėti. Jūs žinot, kokia dabar yra situacija. Tas mokymasis dabar yra paliktas na mokyklos tokiai, na kaip ir mokyklos kultūros dalis. Mokyti visi žino, kad reikia, kad reikia tobulėti, kad tai labai esminga, todėl kad visi tarptautiniai tyrimai rodo, kad mokymosi kokybė konkrečiai prikaluso ne nuo patalpų grožio, ne nuo renovacijų, bet konkrečiai nuo mokytojo, nuo jo išsilavinimo, nuo jo mokymosi. Visi šitą žino, tačiau sistemškai...Na, ką mes žinom? Kad mokytoją turi administracija išleisti penkias dienas mokytis, tačiau tokių startų, paskatinančių mokytis, jeigu jis išvis nieko nenori, kaip ir nėra. Tai apie ką kalba iš tiesų. Yra mokyklų, kurios turi savo mokymosi kultūrą, ir iš tiesų juda ir mokosi, ir tada rezultatai akivaizdūs, bet nacionaliniu mastu to nėra, nes nacionaliniu mastu nėra tam tikrų sprendimų. **Kokios Jūsų nuomone, yra populiariausios KT tobulinimo formos? Kokios dažniausiai yra organizuojamos? Ar renginiai vyksta pedagogams patogiu laiku?** Iš tikrųjų aš dažnai galvoju apie tai, kad kai reikia skelbti mokymus, man nebelabai tinka tie nelietuviški, tarptautiniai žodžiai apibūdinti tam, kas vyksta. Nes yra lektorius, kuris lyg ir skaito paskaitą. Mūsų mokymuose mes siekiame, kad tas žmogus, na sakykim lektorius, aš dažnai dar sakau mokymosi vadovas, dar geriau, jeigu jis būtų fasilitatorius, bet mes dar nesam priartėję prie tos kultūros. Ir iš tikrųjų net ne visiems patiktų, nes tai jau labiau yra susiję su dar didesniu įtraukimu. Bet aš noriu pasakyti, kad mūsų mokymuose vyrauja aktyvūs mokymosi metodai. Aš visada sakyčiau mokymosi, ne mokymo, kur labai turi būti aktyvūs tie, kurie dalyvauja mokymuose. Taip kartais tai vyksta seminarai, bet jie gali būti labiau informacinio pobūdžio. Bet reikia ir informacijos kartais. Čia negalima smerkti, kad paskaita yra blogis kažkoks. Ne yra toks žanras. Bet šiaip mes siekiame, kad vykėtų aktyvūs mokymosi metodai, su refleksijom, su darbu grupėse, su kažkokiom užduotim, grįžtamasis ryšys būtinais kad būtų. Tai tas vienas iš privalomų dalykų. **Kokiais būdais yra platinama informacija apie KT renginius? Internetu? Tiesiogiai susisiekiama su įstaiga, pedagogais? Informacija perduodama regioniniams centrams?** Mes platiname savo portale internete, turime savo tinklalapį ir informaciją siunčiame tiesiai į mokyklas. Na iš tikrųjų, mes esame nustebę, jog Vilniaus miesto pedagogai vangiau dalyvauja pas mus renginiuose negu mokytojai iš rajonų. Ir čia labai įdomus dalykas, nes rajonuose yra švietimo centrai, bet jie renkasi mus. Taigi, galima ir manyti, kad nežinau, ten paslaugos pedagogų netenkina, ar temos renginių, kažkas vadinasi yra negerai. Šiaip mes deriname laiką. Anksčiau vykdavo renginiai po pietų, po pamokų, bet buvo labai daug pageidavimų iš rajonų pradėti anksčiau. Patikėkit atvažiuoja ir iš Klaipėdos, nes jiems aktualu. Jie randa galimybių. **Kaip vertinate teiginį, jog mokytojai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimui skirtuose renginiuose dažniausiai dėl formalių pažymėjimų, kurie būtini pedagogo karjerai bei atestacijai ir didesniajam atlyginimui?** Čia yra labai sunku pasverti tą dalyką. Turbūt kiekvienam renginį tokių būna, ir visur tokių būna ir čia nereikia mokytojų kaltinti. Jeigu yra tokia sistema, iš jų reikalaujama kažkokių popierių, tai todėl tas ir vyksta. Todėl yra kaip yra. Bet tikrai būna atvejų, kai sako net ir popieriai ne tokie svarbūs, kad tik patekti į mokymus. Tai nemanau, kad tik dėl popieriaus. Iš tikrųjų kiti mokytojai yra labai imlūs. Mokytojai daug žino ir jie nori mokytis, tik galbūt jie savimi nelabai pasitiki. Galbūt dėl visuomenės statuso. Ai čia tas mokytojas. **Ar manote, jog pasibaigus KT renginiams užtikrinamas grįžtamasis ryšys? Įvertinamos pedagogų žinios? Kaip patirnamas KT renginio pritaikomumas kasdienėje pedagogo veikloje?** Mokymosi vietoje duodam anketas, mes su jais bendraujam. Formaliai pasišnekam. Be to matot, dar yra toks dalykas, kaip aš sakau, mes turim savo žmonių ratą ir jiems patinka mokytis pas mus, ir yra mokyklos, kurios jau seniai su mumis bendradarbiauja. Ir tad mums užtenka tik pokalbio, abipusio pasitikėjimo būdu tiesiog matai kaip ta mokykla auga, kokie yra pokyčiai, bet mums yra svarbiausias kaip sakant tas žmoniškumo kriterijus, pasitikėjimas. Mes nesistengiame formaliai dirbti dėl kažkokių paukščiukų ar skaičiukų. Na mes tai duodam anketas, pildo pedagogai anketas. Rezultatai būna analizuojami, aiškinamės, ir paskui pagal tai dëliojamės tolimesnę savo veiklą. Bet žinot kas dar yra svarbu. Atsižvelgti į tai, ko nori pedagogas yra vienas dalykas. Bet kitas dalykas yra atsižvelgti į tai, kokios yra nacionalinės tendencijos, kokios yra netgi globalios tendencijos. Dėl to švietimas turi užbėgti vienu, ar keliais žingsniais į priekį, lyginant su visa visuomene, kitaip mes nepajudėsime į priekį. Jeigu mes kalbam apie pedagogų mokymus, tai mes turim trupučiuką lyg ir žinoti daugiau negu žino jie. Todėl kad jeigu mes siūlom, mes turim būti patyrinėję ir nacionalinį, ir Europinį kontekstą ir matyti, iš tikrųjų, kur link reikėtų keliauti. Mes neturim daryti tik tai, ko nori pedagogai. Aš manau, kad šiandien to neužtektų. **Kaip**

manote, renginius veda kompetentingi lektoriai, naudojami įvairūs mokymosi metodai? Matot šią problemą sprendžia mūsų paties centro specifika. Mes esame viešoji įstaiga ir mūsų renginiai yra mokami. Mes negalim sau leisti daryti bet kaip, todėl ištikrųjų tuoj pat būtų reakcija, kodėl jie turi mokėti pinigų ir dar gauti nežinia ką. Yra tam tikri svertai kurie neleidžia mums nukrypti į šalį. Geriau daryti mažiau, bet daryti gerai. Gal per mano praktiką buvo vos keli seminarai, po kurių supratau, kad gal reikėjo daryti kažką kitaip.

5 interviu

Kokius išskirtumėte teigiamus/neigiamus KT sistemos aspektus? Kaip manote, kokiomis priemonėmis/būdais galima tobulinti KT sistemą? Mažinant KT renginių kainas, KT renginių turinys turi būti aktualus, šiuolaikiškas, lektoriai – tik aukštos kvalifikacijos savo srities profesionalai. ***Tai sutinkate, jog pasigendama lektorių kompetencijos?*** Manychiau būna įvairia, bet didesniu atveju tai taip. ***Kokios Jūsų nuomone, yra populiariausios KT tobulinimo formos? Kokios dažniausiai yra organizuojamos? Kokius pasigendama?*** Populiariausios KT formos manau yra seminarai (dažniausiai organizuojami), mokymai, konferencijos, konsultacijos, edukacinės išvykos. Renginiai vyksta darbo valandomis, todėl pedagogams gana patogų, jei renginys sutampa su darbo valandomis. Tačiau administraciniu požiūriu – yra gana sudėtinga organizuoti pavadavimą. KT renginiuose savo asmeniniu laiku pedagogai dalyvauja ne taip noriai. O šiaip manau, kad labiau reikėtų gal orientuotis į testinius mokymus, ne tik tuos trumpalaikius seminarus ar kursus, nes kartais iš jų jokios naudos. KT yra procesas ir jis turi būti ilgalaikis. ***Kokiais būdais yra platinama informacija apie KT renginius? Internetu? Tiesiogiai susisiekiama su įstaiga, pedagogais? Informacija perduodama regioniniams centrams?*** Švietimo centras informaciją mokykloms talpina Centro tinklapyje, siunčia el.paštu, Švietimo skyrius kiekvieną mėnesį mokykloms skirtame Informaciniame leidinyje talpina informaciją apie numatomus KT renginius vadovams, kasmet metų pradžioje Švietimo centras rajono pedagogams parengia KT renginių katalogą. ***Ar sutinkate, jog KT organizuojami renginiai sudaro galimybes sistemingai tobulinti pedagogų kvalifikaciją?*** Sakychiau dalinai taip. Vis dėlto yra tokių niuansų kaip aš sakau. Kartais temos būna neaktualios, arba kartojasi. ***Tai nesutinkate su teiginiu, jog KT formos ir turinys yra unikalūs, nesikartojantys?*** Na žinokite nesutinku, nes sakau ir pedagogai patys kartais eina į renginius, kurie jiems neaktualūs. Arba būna, kad organizuojami labai pananšūs renginiai, temos nuolatos, jokių naujovių. Norėtųsi tokio įvairesnio to turinio. Pedagogai dažniau dalyvauja praktiniuose užsiėmimuose. Tačiau jaučiamas poreikis KT renginių, skirtų asmenybiniam tobulėjimui. ***Kaip manote, KT renginių metu įgytos žinios lengvai pritaikomos praktikoje?*** Negaliu įvertinti, nes gaunu tik epizodinę informaciją. Įstaigose nėra numatytos sistemos, kaip tikrinti KT renginio pritaikomumą, tačiau tie klausimai aptariami mokyklose veikiančiuose metodiniuose būreliuose, svarstomi Mokytojų tarybose. ***O pasibaigus KT renginiams užtikrinamas grįžtamasis ryšys?*** Aš linkusi manyti, kad grįžtamasis ryšys suteikiamas, bet kiek jis naudingas neaišku. Manau, kad tai labiau formalumas, dėl to kad reikia. ***Ar sutinkate, jog siūloma plati programų įvairovė, todėl pedagogai turi galimybę rinktis?*** Sakychiau čia netgi minusas, nes per didelė pasiūla ir tie pedagogai nebežino, ką rinktis. Renkasi pagal temą, tuomet pamato, kad jau viskas girdėta, renkasi pagal lektorių, vėl būna nusivylę. Sakychiau, geriau mažiau, bet kokybiškiau. ***Kaip vertinate teiginį, kad mokytojai dalyvauja kvalifikacijos tobulinimui skirtuose renginiuose dažniausiai dėl formalių pažymėjimų, kurie būtini pedagogo karjerai bei atestacijai ir didesniam atlyginimui?*** Manau, kad dažniausiai tik tie, kuriems reikalinga aukštesnė kvalifikacinė kategorija.

Anketa ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams

Gerbiama (-as) pedagoge,

Sparčiai besikeičiančioje visuomenėje, keičiasi ir pedagogo vaidmuo. Dabar vis dažniau akcentuojamas nuolatinis pedagogo tobulėjimas bei kompetencijų ugdymas. Šios anketos rezultatai padės išanalizuoti esamos pedagogų kvalifikacijos tobulinimo sistemos trūkumus, padės nustatyti pedagogų reikalavimus bei požiūrį į ją, bei suteiks galimybę išsiaiškinti tobulintinas sritis.

Iš anksto dėkojame Jums už pateiktus atsakymus. Renkama medžiaga bus naudojama tik moksliniais tikslais ir saugoma Mykolo Romerio universiteto archyve. Jūsų asmeniniai duomenys ginami Lietuvos Respublikos įstatymų, o išsakyta nuomonė – vertinga atliekamiems tyrimams.

Jums tinkantį atsakymą įrašykite arba pažymėkite taip – x

Jūsų lytis (pažymėkite x)

- ☐ Moteris
- ☐ Vyras

Jūsų išsilavinimas (pažymėkite x)

- ☐ Aukštasis universitetinis
- ☐ Aukštasis koleginis
- ☐ Nebaigtas aukštasis
- ☐ Vidurinis

Jūsų amžius (pažymėkite x)

- ☐ 18-25
- ☐ 26-35
- ☐ 36-45
- ☐ 46-55
- ☐ 56-65

Jūsų kvalifikacinė kategorija (Labiausiai tinkantį atsakymą, Jūsų nuomone, pažymėkite x)

- ☐ Auklėtojas
- ☐ Vyr. auklėtojas
- ☐ Auklėtojas metodininkas
- ☐ Auklėtojas ekspertas

Jūsų pedagoginio darbo stažas metais (įrašykite).....

Žymėjimo pavyzdys

Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Jums patinka lankytis teatre					X

Svarbu: Jeigu pateiktuose atsakymuose neradote sau tinkamo varianto, tuomet galite įrašyti savo variantą.

1. Su kuriomis iš išvardintų kompetencijų turite daugiausia sunkumų kasdienėje pedagogo veikloje?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
<i>Socialinė-komunikacinė</i> kompetencija (gebėjimas bendradarbiauti keturiais lygmenimis: ugdytojas → ugdytinis → šeima → bendruomenė)					
<i>Informacijos valdymo</i> kompetencija (pedagogo žinios, įgytos studijų metu bei gebėjimas ne tik suprasti, bet ir taikyti įvairias ugdymo naujoves savo veikloje)					
<i>Veiksmingos veiklos</i> kompetencija (gebėjimas planuoti savo veiklą, ją reflektuoti, pastebėti savo profesinės veiklos trūkumus ir numatyti tos veiklos tobulinimą)					
<i>Pokyčių valdymo</i> kompetencija (gebėjimas kūrybiškai atlikti veiklą, priimti naujoves bei jas kritiškai vertinti, prisidėti prie organizacijos plėtojimo)					
<i>Tiriamoji</i> kompetencija (sugebėjimas reflektuoti savo veiklą bei ją vertinti)					
<i>Mokymosi mokytis</i> kompetencija (pedagogo nuostatos, apimančios mokymosi visą gyvenimą idėją)					
<i>Edukacinė</i> kompetencija (vaiko pažinimo, jo poreikių tenkinimo žinios)					
<i>Bendrakultūrinės</i> kompetencijos (demokratinų ir pilietinių idėjų skleidimas ugdomojoje grupėje, švietimo aktualijų išmanymas ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje, vertybių diegimas ugdytiniais, bei informacinių technologijų taikymas ugdymo procese)					
Kita.....					

2. Kiek kartų dalyvavote kvalifikacijos tobulinimo renginiuose 2013-2014 mokslo metais?

- ☐ 1-5
☐ 6-10
☐ Daugiau nei 10
☐ Visai nedalyvavau

3. Iš kur gaunate informaciją apie kvalifikacijos tobulinimo paslaugas?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Informaciją gaunate iš ŠMM					
Švietimo informacinių technologijų centras					
Švietimo aprūpinimo centras					
Ugdymo plėtotės centras					
Nacionalinis egzaminų centras					
Regioninis švietimo centras					
Informuoja įstaigos vadovas					
Informaciją randate vietinėje spaudoje					
Informaciją randate patys internete					
Informuoja KT renginių organizatoriai					
Kita.....					

4. Iš kur informaciją gauti Jums būtų patogiausia?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Informaciją norite gauti iš ŠMM					
Iš Švietimo informacinių technologijų centro					
Iš Švietimo aprūpinimo centro					
Iš Ugdymo plėtotės centro					
Iš Nacionalinio egzaminų centro					
Regioninis švietimo centras					
Informuotų įstaigos vadovas					
Informaciją norėtumėte rasti vietinėje spaudoje					
Informaciją galite rasti patys internete					
Informuotų KT renginių organizatoriai					
Kita.....					

5. Kokio pobūdžio KT paslaugas jūs lankėte?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Kursai					
Seminarai					
Paskaitos					
Konferencijos					
Stažuotė					
Projektinė veikla					
Akademinės studijos					
Individualusis mokymasis					
Visuomeninė, kultūrinė, meninė veikla					
Kita.....					

6. Kokios pobūdžio KT paslaugos Jums priimtinausios?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Kursai					
Seminarai					
Paskaitos					
Konferencijos					
Stažuotė					
Projektinė veikla					
Akademinės studijos					
Individualusis mokymasis					
Visuomeninė, kultūrinė, meninė veikla					
Kita.....					

7. Kur Jūs dažniausiai tobulinate kvalifikaciją?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Regioniniame pedagogų kvalifikacijos tobulinimo centre					
Įstaigose, įsikūrusiose prie aukštųjų mokyklų					
Savo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje					
Kitoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje					
Ugdymo plėtotės centre (UPC)					
Kita.....					

8. Kur Jums būtų patogiausia tobulinti kvalifikaciją?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Regioniniame pedagogų kvalifikacijos tobulinimo centre					
Įstaigose, įsikūrusiose prie aukštųjų mokyklų					
Savo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje					
Kitoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje					
Ugdymo plėtotės centre (UPC)					
Kita.....					

9. Renginiai, kuriuose dalyvavote paskutiniu laikotarpiu padėjo Jums tobulinti šios srities kompetencijas:

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Pedagoginio išprusimo kompetencija					
Veiklos prognozavimo ir planavimo kompetencija					
Ugdymo proceso organizavimo kompetencija					
Pedagoginio bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija					
Ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencija					
Kita.....					

10. Ateityje norėtumėte apsilankyti renginiuose, kurie tobulintų šias kompetencijas:

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Pedagoginio išprusimo kompetencija					
Veiklos prognozavimo ir planavimo kompetencija					
Ugdymo proceso organizavimo kompetencija					
Pedagoginio bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija					
Ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencija					
Kita.....					

11. Jūsų nuomone, kokioje srityje KT paslaugų trūksta? (pažymėkite ne daugiau trijų)

1. Informacinių technologijų panaudojimo ugdymo procese
2. Užsienio kalbos
3. Pedagogams skirtų vadybinių kursų
4. Bendravimo psichologijos
5. Ugdymo turinio planavimo
6. Darbo su tėvais organizavimo
7. Mokytojo veiklos vertinimo ir įsivertinimo
8. Darbo su specialių poreikių vaikais organizavimo
9. Aktualiais socialinės pedagogikos klausimais
10. Elementarių teisės pagrindų
11. Mokytojo etikos pagrindų
12. Kita.....

12. Kaip vertinate KT paslaugas šiais aspektais?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Kvalifikacijos tobulinimo metu įgytas žinias lengvai pritaikote praktinėje veikloje					
Kvalifikacijos tobulinimo renginiai, kuriuose lankėtės paskutiniu metu, atitinka Jūsų lūkesčius					
Jums yra suteikiama galimybė pasirinkti kvalifikacijos tobulinimo renginius					
Ugdymo įstaiga konsultuojasi su Jumis, siekdama nustatyti Jūsų kvalifikacijos tobulinimo poreikius					
Dažnai manęs nepasiekia informacija apie kvalifikacijos tobulinimo renginius					
Jūs turite galimybę įsivertinti, kaip vyksta žinių pritaikymas kasdieniame darbe					
Jūs tenkina esama kvalifikacijos tobulinimo renginių kokybė					
KT renginius veda kompetentingi lektoriai					
Kita.....					

13. Kokios priežastys trukdo/neskatina tobulinti kvalifikacijos?

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Vieta					
Lėšų stygius/ didelė renginių kaina					
Motyvacijos stoka					
Papildomos išlaidos					
Laiko stoka dėl didelio darbo krūvio					
Dažnai manęs nepasiekia informacija apie kvalifikacijos tobulinimo renginius					
Mano poreikių neatitinkantis renginių turinys					
Naudojamos vis tos pačios pateikimo formos, todėl darosi nebeįdomu					
Dažnai kursų turinys kartojasi					
Kita.....					

14. Pateikite savo siūlymų dėl pedagogų kvalifikacijos sistemos tobulinimo:

.....

.....

.....

.....

AČIŪ UŽ SUGAIŠTĄ LAIKĄ!
SĖKMĖS!

Dažnių lentelės

1 lentelė. Subjektai, iš kurių respondentai (N=154) gauna informaciją apie KT paslaugas (%)

Informacijos šaltinis	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Informuoja ŠMM	27,3	26,6	4,9	22,7	22,7
Informuoja ŠVIS	27,3	33,8	14,9	18,2	1,9
Informuoja ŠAC	25,3	31,8	13,6	19,5	3,2
Informuoja UPC	24,7	29,2	19,5	17,5	4,5
Informuoja NEC	32,5	39	17,5	3,9	0
Informuoja regioninis švietimo centras	11,7	31,2	3,2	36,4	14,9
Informuoja įstaigos vadovas	0	3,2	0,6	39,6	55,8
Informaciją randate vietinėje spaudoje	4,5	40,9	10,4	29,2	8,4
Informaciją randate patys internete	0,6	22,7	4,5	44,2	24,7
Informuoja KT renginių organizatoriai	5,2	42,9	12,3	26,6	9,1

2 lentelė. Subjektai, iš kurių respondentai (N=154) norėtų gauti informaciją apie KT paslaugas (%)

Informacijos šaltinis	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Informuotų ŠMM	16,2	31,2	15,6	20,1	11,7
Informuotų ŠVIS	18,2	33,1	13	22,1	7,8
Informuotų ŠAC	17,5	31,2	16,2	20,1	9,1
Informuotų UPC	16,9	31,2	14,3	22,1	9,1
Informuotų NEC	22,1	35,7	21,4	8,4	4,5
Informuotų regioninis švietimo centras	7,1	5,2	5,8	33,8	44,2
Informuotų įstaigos vadovas	0,6	1,3	1,3	27,3	67,5
Informaciją norite rasti vietinėje spaudoje	2,6	7,8	7,8	40,3	36,4
Informaciją galite rasti patys internete	0,6	4,5	3,2	48,1	40,3
Informuotų KT renginių organizatoriai	1,9	5,2	11	39	38,3

3 lentelė. KT renginių pobūdis, kuriuose dalyvavo respondentai (N=154) (%)

Forma	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Kursai	3,2	9,7	5,2	31,8	48,7
Seminarai	0,6	2,6	0,6	33,8	61,7
Paskaitos	3,2	9,1	2,6	37,7	44,8
Konferencijos	3,9	15,6	8,4	29,2	39
Stażuotė	37	41,6	8,4	5,8	1,3
Projektinė veikla	10,4	24,7	9,1	37	14,9
Akademinės studijos	32,5	40,9	11	8,4	1,9
Individualusis mokymasis	21,4	32,5	7,1	26	9,7
Visuomeninė, kultūrinė, meninė veikla	11,7	40,3	5,8	27,9	9,7

4 lentelė. KT renginių pobūdis, kuriuose norėtų dalyvauti respondentai (N=154) (%)

Forma	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Kursai	7,1	28,6	9,7	22,1	31,8
Seminarai	7,8	23,4	5,8	23,4	39,6
Paskaitos	4,5	24,7	3,9	36,4	28,6
Konferencijos	3,9	21,4	8,4	33,1	30,5
Stażuotė	1,3	13,6	12,3	21,4	45,5
Projektinė veikla	0,6	3,9	3,9	51,9	35,7
Akademinės studijos	5,8	18,2	13,6	37,7	18,2
Individualusis mokymasis	7,1	29,9	7,8	34,4	18,8
Visuomeninė, kultūrinė, meninė veikla	0,6	5,2	7,1	48,7	34,4

5 lentelė. Įstaigos, kuriose respondantai (N=154) dažniausiai tobulinasi (%)

Įstaiga	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Reginioniame pedagogų kvalifikacijos tobulinimo centre	3,9	10,4	4,5	31,2	48,1
Įstaigose, įsikūrusiose prie aukštųjų mokyklų	20,8	40,9	10,4	20,1	3,2
Savo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	1,3	4,5	1,3	39	52,6
Kitoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	1,9	5,2	3,2	38,3	50
Ugdymo plėtotės centre	19,5	33,1	9,1	22,7	11

6 lentelė. Įstaigos, kuriose respondantai (N=154) pageidautų tobulintis (%)

Įstaiga	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Reginioniame pedagogų kvalifikacijos tobulinimo centre	3,2	7,8	5,8	32,5	49,4
Įstaigose, įsikūrusiose prie aukštųjų mokyklų	11,7	37	11	19,5	15,6
Savo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	0,6	1,3	0	29,9	67,5
Kitoje ikimokyklinio ugdymo įstaigoje	1,3	1,9	3,2	31,8	59,7
Ugdymo plėtotės centre	13	32,1	11,7	26,6	22,7

7 lentelė. Kompetencijos, kurias respondantai (N=154) dažniausiai tobulina (%)

Kompetencijos	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Pedagoginio išprusimo kompetencija	5,2	8,4	3,9	55,8	24,7
Veiklos prognozavimo ir planavimo kompetencija	7,8	11	3,2	42,2	33,1
Ugdymo proceso organizavimo kompetencija	7,8	10,4	3,2	48,1	29,2
Pedagoginio bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija	13	39,6	2,6	28,6	14,3
Ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencija	11,7	37	13	23,4	11

8 lentelė. Kompetencijos, kurias respondentai (N=154) pageidautų tobulinti (%)

Kompetencijos	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Pedagoginio išprusimo kompetencija	9,7	27,9	4,5	34,4	21,4
Veiklos prognozavimo ir planavimo kompetencija	8,4	29,2	2,6	31,2	26
Ugdymo proceso organizavimo kompetencija	8,4	23,4	4,5	31,8	30,5
Pedagoginio bendravimo ir bendradarbiavimo kompetencija	1,9	5,2	2,6	38,3	49,4
Ikimokyklinio ugdymo kaitos kompetencija	3,2	2,6	3,2	44,2	44,2

9 lentelė. KT sistemos vertinimas, respondentų (N=154) atžvilgiu (%)

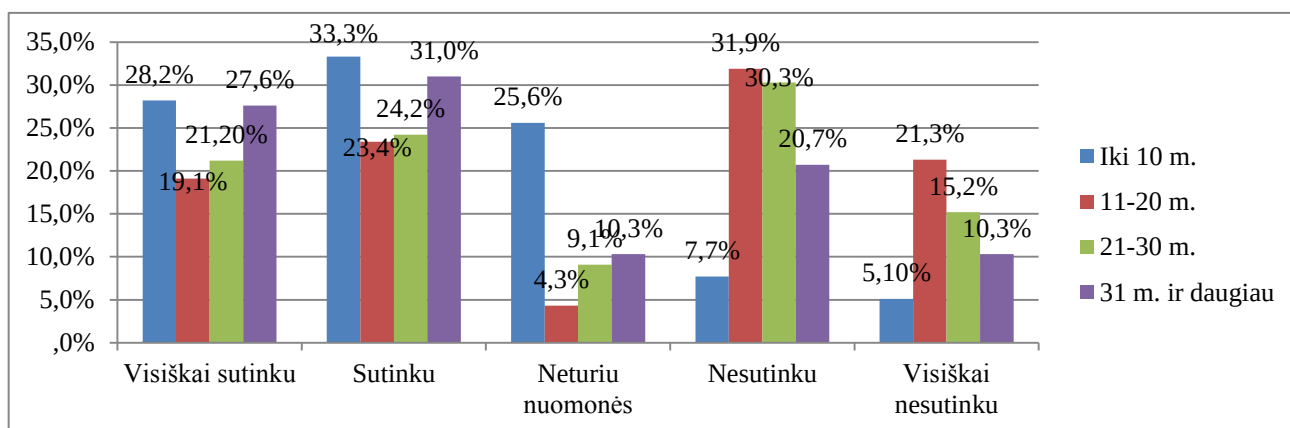
Teiginys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
KT metu įgytas žinias lengvai pritaikote praktinėje veikloje	3,2	32,5	3,9	46,1	13
KT renginiai, kuriuose lankėtės paskutiniu metu, atitinka Jūsų lūkesčius	1,9	49,4	5,8	33,8	7,8
Jums yra suteikiama galimybė pasirinkti KT renginius	3,2	31,2	5,8	39	19,5
Ugdymo įstaiga konsultuojasi su Jumis, siekdama nustatyti Jūsų KT poreikius	5,8	37,7	11	33,1	9,7
Laiko stoka dėl didelio darbo krūvio mažina galimybes dalyvauti KT renginiuose	4,5	16,2	4,5	41,6	31,2
Dažnai manęs nepasiekia informacija apie KT renginius	16,2	57,1	5,2	16,9	3,2
Jūs turite galimybę įsivertinti kaip vyksta žinių pritaikymas kasdieniame darbe	16,2	33,1	14,3	31,2	3,9
Jūs tenkina esama KT renginių kokybė	4,5	50	12,3	28,6	3,2
KT renginius veda kompetentingi lektoriai	2,6	48,7	14,3	26	4,5

10 lentelė. Nedalyvavimo KT renginiuose priežastys (N=154) (%)

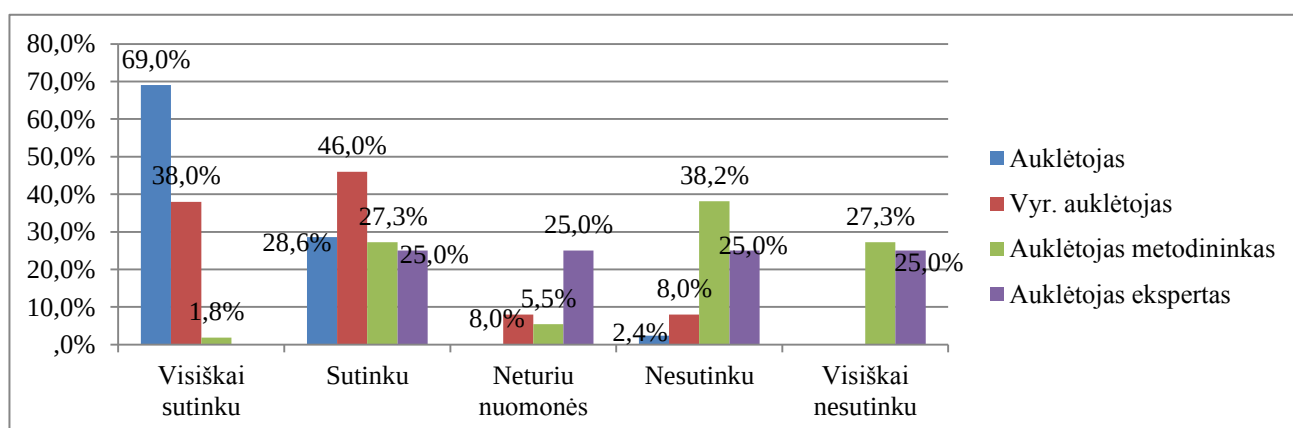
Priežastys	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Neturiu nuomonės	Sutinku	Visiškai sutinku
Vieta	7,8	42,9	3,2	37	5,2
Lėšų stygius/didelė renginių kaina	0,6	7,1	1,3	58,4	31,2
Motyvacijos stoka	16,9	51,3	7,8	16,2	3,2
Papildomos išlaidos	1,9	8,4	0	63	25,3
Laiko stoka dėl didelio darbo krūvio	1,9	18,2	1,3	38,3	38,3
Dažnai manęs nepasiekia informacija apie KT renginius	18,8	50,6	4,5	16,9	5,8
Mano poreikių neatitinkantis renginių turinys	3,2	16,2	7,1	61	8,4
Prasta renginių kokybė	7,1	38,3	19,5	31,8	0,6
Naudojamos vis tos pačios pateikimo formos, todėl darosi nebeįdomu	1,9	17,5	9,1	59,1	9,7
Dažnai kursų turinys kartojasi	1,3	13,6	7,1	66,2	9,7

Pedagogų atsakymų skirstiniai, remiantis demografiniais duomenimis

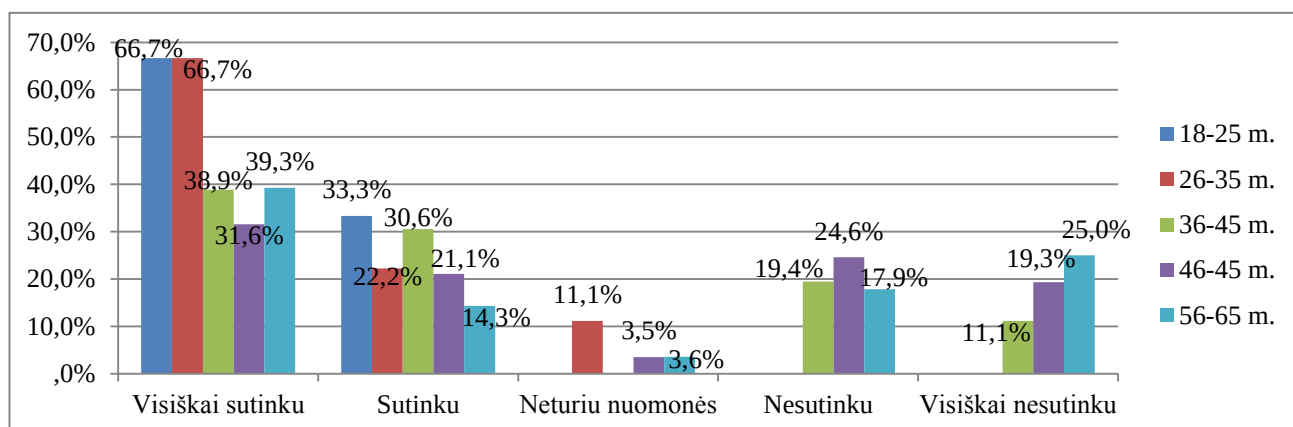
1 pav. Pedagogų atsakymų apie poreikį tobulintis UPC skirstinys pagal darbo stažą (N=154)

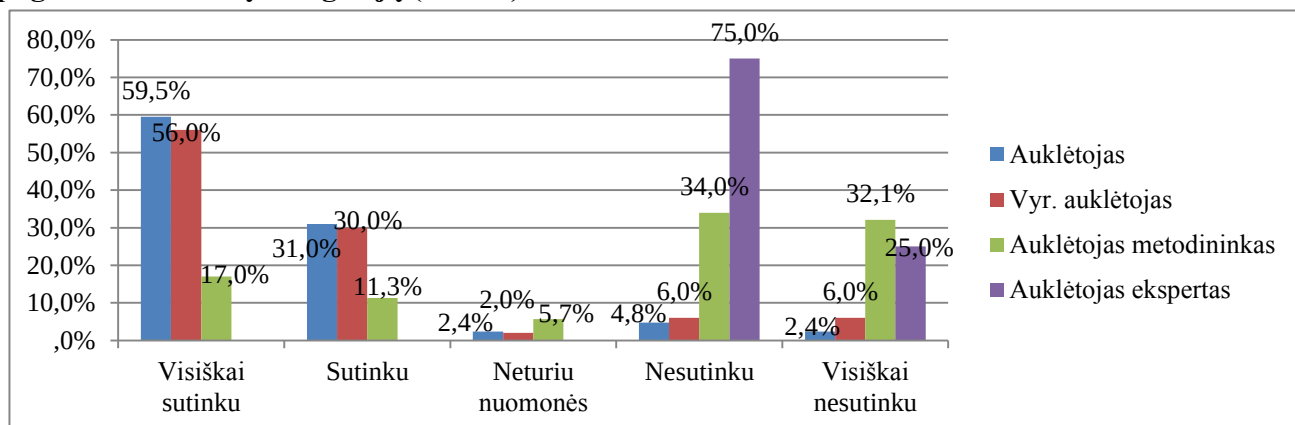
2 pav. Pedagogų atsakymų apie stokojamas bendrakultūros kompetencijas skirstinys pagal kvalifikacinę kategoriją (N=154)

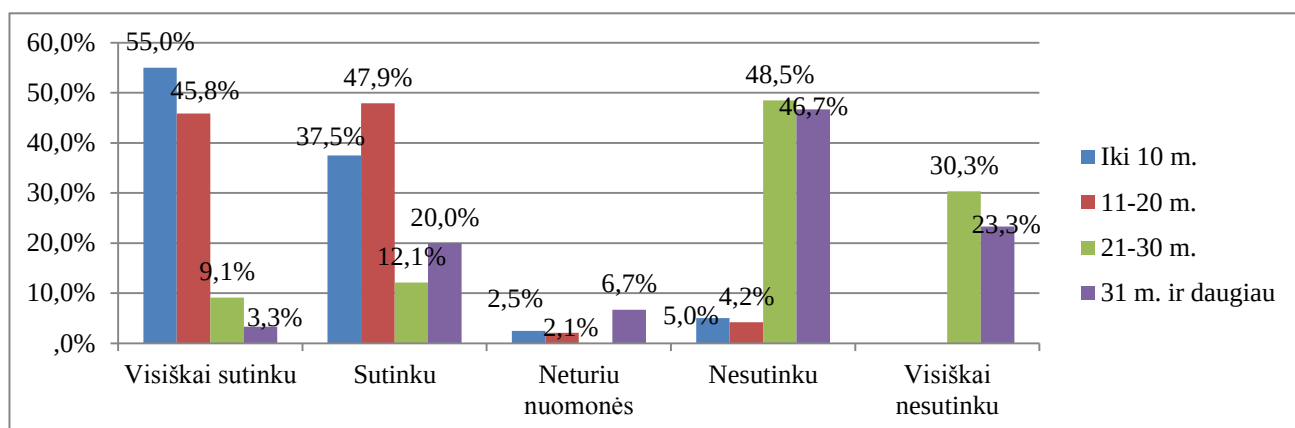
3 pav. Pedagogų atsakymų apie stokojamas kompetencijas komunikavimo srityje skirstinys pagal amžių (N=154)

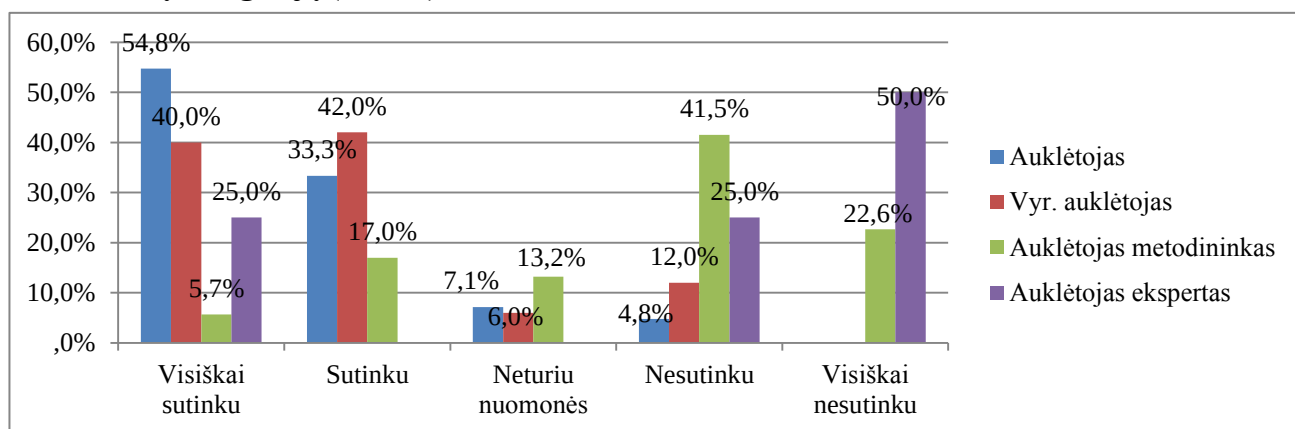
4 pav. Pedagogų atsakymų apie stokojamas kompetencijas komunikavimo srityje skirstinys pagal kvalifikacinę kategoriją (N=154)

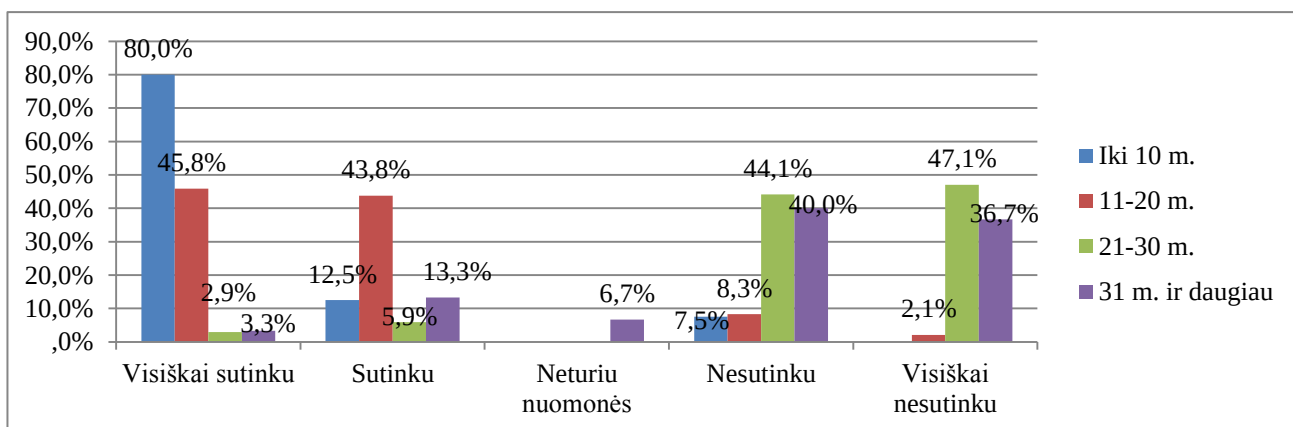
5 pav. Pedagogų atsakymų apie stokojamas pokyčių valdymo kompetencijas skirstinys pagal darbo stažą (N=154)

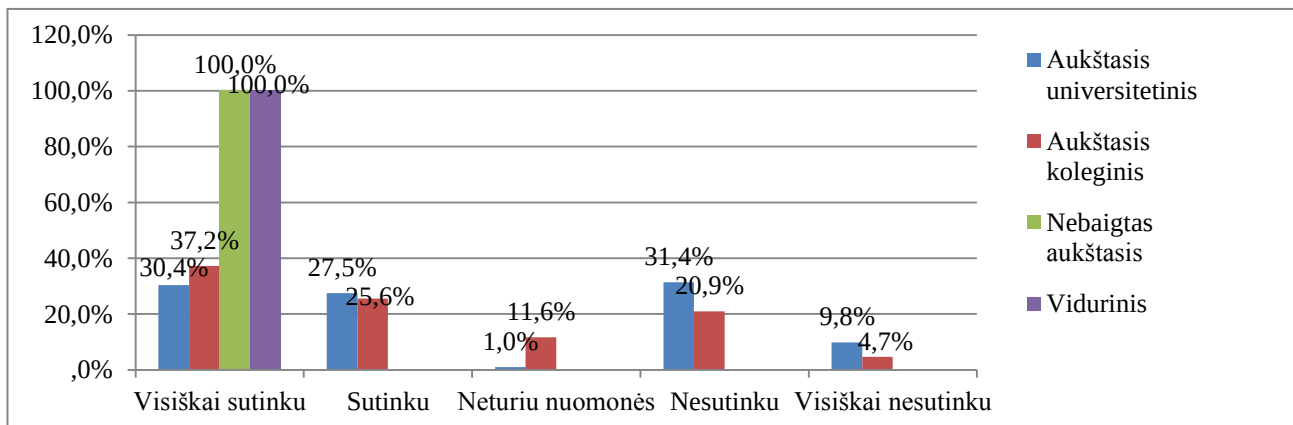
6 pav. Pedagogų atsakymų apie stokojamas mokymosi mokyti kompetencijas skirstinys pagal kvalifikacinę kategoriją (N=154)

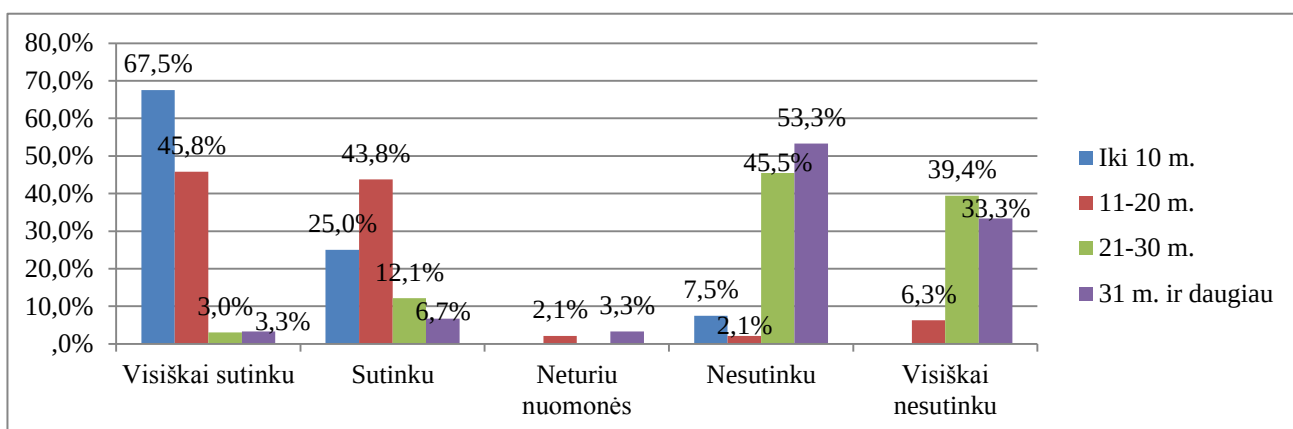
7 pav. Pedagogų atsakymų apie stokojamas edukacines kompetencijas skirstinys pagal darbo stažą (N=154)

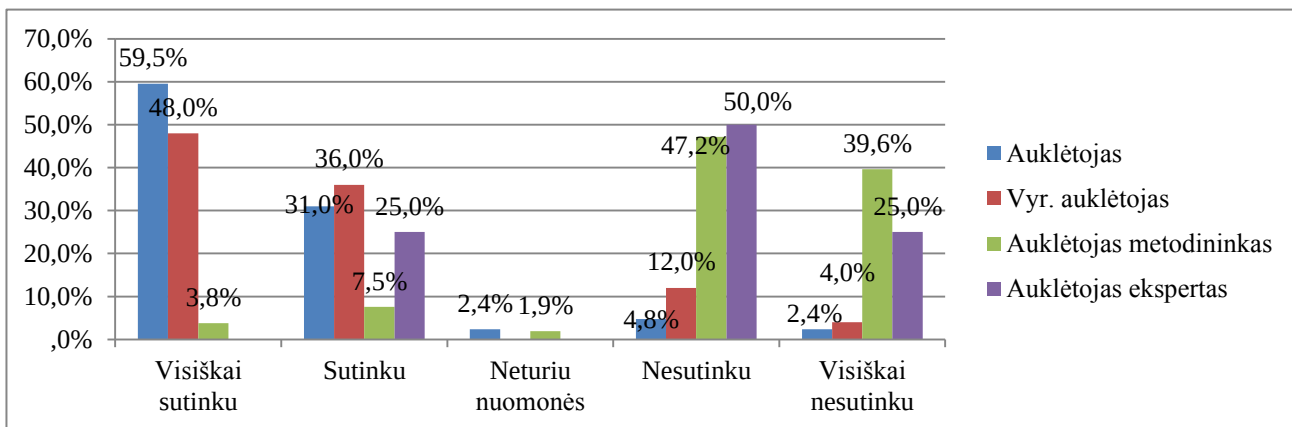
8 pav. Pedagogų atsakymų apie tai, ar jiems trūksta kompetencijų tiriamojo pobūdžio veikloje skirstinys pagal išsilavinimą (N=154)

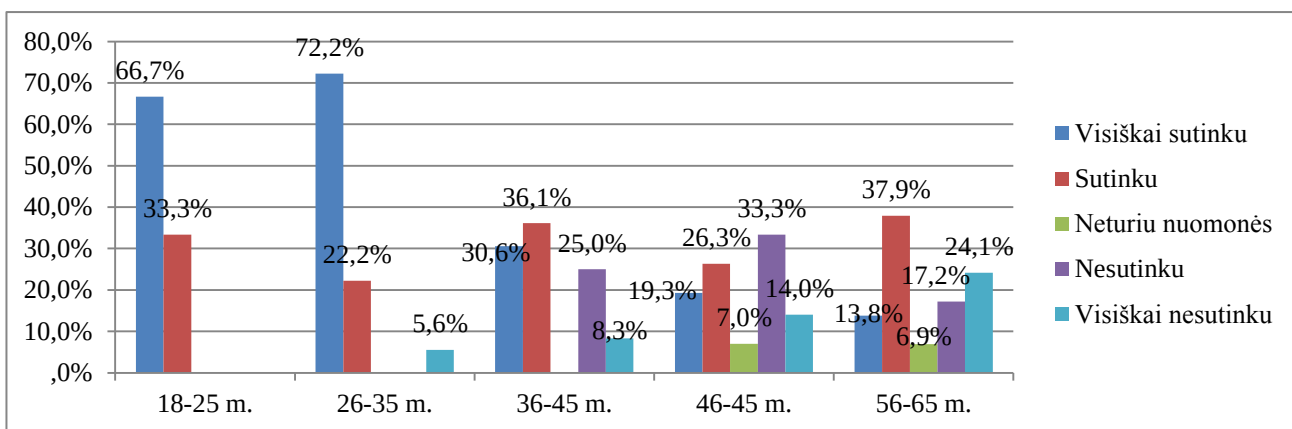
9 pav. Pedagogų atsakymų apie tai, ar jiems trūksta kompetencijų informacijos valdymo veiklose skirstinys pagal darbo stažą (N=154)

10 pav. Pedagogų atsakymų apie tai, ar jiems trūksta kompetencijų informacijos valdymo veiklose skirstinys pagal kvalifikacinę kategoriją (N=154)

11 pav. Pedagogų atsakymų apie stokojamas veiksmingos veiklos kompetencijas skirstinys pagal amžių (N=154)

Pedagogų atsakymų į atvirą klausimą pasiskirstymas

Pateikite savo siūlymų dėl KT sistemos tobulinimo (N=74)

Kategorija	Subkategorijos	Tiriamųjų atsakymai	Kiek kartų paminėta
Finansavimas	Didelė paslaugų kaina; Mažai skiriama lėšų KT; Pageidaujama nemokamų paslaugų; Didinti apmokamų KT valandų skaičių; Kelionės išlaidos,	Brangūs kursai. Mažai lėšų skiriama KT. Mažinti renginių kainas. Mažinti kainas. Didesnio finansavimo. Organizuoti nemokamų renginių. Skirti daugiau lėšų. Organizuoti nemokamų seminarų arba mažinti kainas. Skirti daugiau lėšų, nes iš rajonų išvažiuoti į kitus miestus brangu, o ten vyksta geri renginiai. Dėl per didelės kainos tenka atsisakyti gerų seminarų. Finansavimas. Daugiau apmokamų valandų KT, kad kolegėms nereikėtų atidirbti. Apmokėti kelionės išlaidas	18
KT renginių turinys	Turinio įvairinimas; Dalomosios medžiagos prieinamumas; Praktiniai užsiėmimai; Kompetentingi lektoriai; Įvairesnė renginių tematika.	Įvairesnio KT turinio. Naujovių. Daugiau dalomosios medžiagos. Ugdyti įvairesnes kompetencijas. Organizuoti renginių pedagogams, dirbantiems su spec. poreikių turinčiais vaikais. Orientuotis ne vien į teoriją, bet ir į praktiką. Organizuoti psichologinio pobūdžio seminarų. Daugiau kitų šalių patirties pavyzdžių. Orientuotis į kompetentingus lektorius. Daugiau diskusijų seminaruose. Organizuoti praktinius seminarus. Lektoriai turėtų būti praktikai tam tikroje srityje. Praktinių patarimų. Įvairesnių renginių apie ugdymo turinio individualizavimą organizuoti.	46
KT renginių organizavimas	Įsivertinimas ir vertinimas; Stażuočių organizavimas; Didinti informacijos prieinamumą spaudoje; Lankstesnis renginių grafikas; Lektorių atvykimas į rajonus; KT organizavimas darbo vietose; Pedagogų būrelių organizavimas.	Būtų gerai, jei įgytas žinias taikydami praktikoje žinotume, ką darome ne taip. Reikia vertinimo. Daugiau organizuoti stažuočių į užsienį, nes neturime galimybės susižainti su ugdymo organizavimu kitose šalyse. Daugiau prieinamos informacijos skelbti spaudoje. Daugiau stažuočių. Norėtusi, jog į mažus miestus atvyktų kuo daugiau lektorių iš universitetų. Lankstesnio programų grafiko reikia. Organizuoti renginius pedagogams patogiu laiku. Sukurti sistemingą sistemą, nes programos perdengia viena kitą. Organizuoti KT renginius darbo vietose. Organizuoti pedagogų būrelius. kuriuose dalintųsi gerja patirtimi.	17